

**T. C.
ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI
TÜRK DİLİ BİLİM DALI**

**CEMİL KAVUKÇU'NUN "ÇALINAMAYAN GÜN" ADLI
ÖYKÜSÜNDE CÜMLELER ARASI ANLAM İLİŞKİLERİ**

(YÜKSEK LİSANS TEZİ)

Özlem KESER

BURSA 2006

**T. C.
ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI
TÜRK DİLİ BİLİM DALI**

**CEMİL KAVUKÇU'NUN "ÇALINAMAYAN GÜN" ADLI
ÖYKÜSÜNDE CÜMLELER ARASI ANLAM İLİŞKİLERİ**

(YÜKSEK LİSANS TEZİ)

Özlem KESER

Danışman

Doç. Dr. Kerime ÜSTÜNOVA

BURSA 2006

T. C.
ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı Dil Bilim Bilim Dalı'nda U2004316 numaralı Özlem KESER'in (ERDAL) hazırladığı "Cemil KAVUKÇU'nun Çalınamayan Gün adlı öyküsünde cümleler arası anlam ilişkileri" konulu Yüksek lisans ile ilgili tez savunma sınavı,/...../ 20.... günü -saatleri arasında yapılmış, sorulan sorulara alınan cevaplar sonunda adayın tezinin/çalışmasının(başarılı/başarısız) olduğuna(oybirliği/oy çokluğu) ile karar verilmiştir.

Sınav Komisyonu Başkanı
Akademik Unvanı, Adı Soyadı
Üniversitesi

Üye (Tez Danışmanı)
Akademik Unvanı, Adı Soyadı
Üniversitesi

Üye
Akademik Unvanı, Adı Soyadı
Üniversitesi

Üye
Akademik Unvanı, Adı Soyadı
Üniversitesi

Üye
Akademik Unvanı, Adı Soyadı
Üniversitesi

Ana Bilim Dalı Başkanı
Akademik Unvanı, Adı Soyadı

...../...../ 20....

Enstitü Müdürü
Akademik Unvanı, Adı Soyadı

ÖZET

Yazar	: Özlem KESER
Üniversite	: Uludağ Üniversitesi
Anabilim Dalı	: Türk Dili ve Edebiyatı
Bilim Dalı	: Türk Dili
Tezin Niteliği	: Yüksek Lisans Tezi
Sayfa Sayısı	: XVII+346
Mezuniyet Tarihi	: /.... / 2006
Tez Danışman(lar)ı	: Doç.Dr. Kerime ÜSTÜNOVA

CEMİL KAVUKÇU'NUN “ÇALINAMAYAN GÜN” ADLI ÖYKÜSÜNDE CÜMLELER ARASI ANLAM İLİŞKİLERİ

1950’li yıllarda yapısalılık akımıyla birlikte artık dil göstergelerden oluşan bir sistem olarak görülmeye başlanmış ve dille ilgili yapılan çalışmalarda dil birimlerinin birbirleriyle girdikleri ilişkilere bakılır olmuştur. Böylece tüm dil birimlerinin anlamlarını bir bütün içinde kazandıkları savunulmuştur. Yine cümlelerin artık eksiksiz önermeye ulaşmada yetersiz kaldığı, tam ve net yargı bildirmediği kabul edilmiştir. Bu nedenle dil çalışmalarında cümlelerin tek başına değil de diğer cümlelerle beraber incelenmesi uygun görülmüştür. Ayrıca tüm dil birimlerinin gösteren ve gösterilen yanlarının olduğu ve iletişimin dil birimlerinin gösterilen yanlarıyla kurulduğu kabul edilmiştir. Dil birimlerinin, gösteren yanı sese, yazıya dökülmüş biçimsel, somut; gösterilen yanı ise anlamla ilgili soyut yanıdır. Bu çalışmanın amacı da iletişimin dil birimlerinin anlamsal yanlarıyla kurulduğunu kanıtlamaktır. Bu amaçla Cemil KAVUKÇU’nun Çalınamayan Gün adlı öyküsü seçilmiş ve öyküdeki tüm cümleler arasındaki anlamsal ilişkiler bulunmuştur. Böylece aralarında kişi, zaman, mekan ortaklığı; sebep-sonuç ilişkisi vb. olan cümlelerin bir bütün oluşturduğu görülmüş ve bu bütüne de CBB denmiştir. Sonuç olarak bütünün (CBB) oluşmasında tek başına cümleler arasındaki anlamsal ilişkilerin yeterli olduğu ve cümleler arasındaki anlam ilişkilerinin bittiği yerde hemen CBB’nin kapandığı, ardından farklı bir CBB’nin açıldığı görüldü. Bu sonuç diğer dil birimleri için genellenirse anlamın bittiği yerde, dil biriminin de görevinin bittiği söylenebilir.

Anahtar Sözcükler

Cümleden büyük birlik	Derin yapı	Gösterge
Mini mikro metin	Yüzey yapı	

ABSTRACT

Yazar : Özlem KESER
Üniversite : Uludağ Üniversitesi
Anabilim Dalı : Türk Dili ve Edebiyatı
Bilim Dalı : Türk Dili
Tezin Niteliği : Yüksek Lisans Tezi
Sayfa Sayısı : XVII + 346
Mezuniyet Tarihi : / / 2006
Tez Danışman(lar)ı : Doç. Dr. Kerime ÜSTÜNOVA

MEANING RELATIONS BETWEEN SENTENCES IN THE STORY OF CEMİL KAVUKÇU WHICH IS CALLED ÇALINAMAYAN GÜN

In 1950's, language has been accepted as a system which is formed by signs with structuralism from now on and in language researches, the relations between language units have been considered. Thus; that all language units have completely gained their meanings has been defended. Moreover it is accepted that the sentence isn't sufficient anymore to reach the complete proposition, and it doesn't tell a complete and clear lawsuit (conviction). For this reason, it had been favorable to examine with other sentences instead of examining them alone. Moreover, it has been accepted that signifier and signified sides of all language units have been existed and communication has been constructed with signified sides of language units. Language units' signifier side is sound, written type, formal and concrete; signified side is abstract side concerned with meaning.

The aim of this research is to prove that communication is constructed with the meaning sides of language units. By this aim, "Çalınamayan Gün" of Cemil KAVUKÇU has been chosen and meaning relations between all sentences in the story have been found. Thus; the sentences which have got a personal, periodic and residence partnership, and a relation between the reason and the result form an integrity. The name of this integrity is CBB. Finally, it has been seen that only meaning relations between sentences is enough to become whole and when meaning relations between sentences become end, immediately CBB (major unit than sentence) has closed, then different major unit than sentence (CBB) has opened. It can be said that in this result, if it is generalized for other language units, if the meaning ends, the duty of language unit ends.

Key Words

Major unit than sentence Deep structure sign
Mini micro text Surface structure

ÖNSÖZ

Dil kendisini oluşturan birimler arasında anlamsal ve biçimsel ilişkilerin olduğu dizge, sistem olarak benimsenmiştir. Çünkü 1950’li yıllarda ortaya çıkan yapısalcılık akımıyla birlikte dile bakış açısı değişmiş ve dilin artık sistem olduğu kabul edilmiştir. Bu da dille ilgili çalışmaların yönteminin değişmesine sebep olmuştur. Dili oluşturan tüm dil birimleri aslında birer göstergedir. Ve tüm göstergelerin kağıdın ön ve arka yüzü gibi birbirinden ayrılmayan, gösteren ve gösterilen yanları vardır. Gösteren yan gözümüzle gördüğümüz, kulağımızla duyduğumuz, sese, yazıya dökülen biçimsel, somut yandır. Gösterilen yan ise göstergenin iletişimde kullanılan anlamsal yanındır. Buna göre tüm dil birimlerinin hem biçimsel hem de anlamsal yanları vardır. Ancak, dilin temel işlevi olan iletişim, dilin anlamsal yanıyla kurulur. Buna göre nasıl bir sistemin çalışmasında, o sistemin parçalarının tek başına hiçbir önemi yoksa, önemli olan bu parçaların birbirleriyle girdikleri ilişki ise, iletişimin kurulmasında da dil birimlerinin tek başına anlamları önemli değildir. Dil birimleri ancak bir bütün içinde, diğer dil birimleriyle ilişki kurarak değer kazanırlar. Bu nedenle dil incelemelerinde, eskiden olduğu gibi dil birimlerinin sadece biçimsel işlevleri incelenmekle kalmamalı, dil birimleri biçimsel işlevlerinin yanında anlamsal işlevleriyle de birlikte değerlendirilmelidirler. İşte çalışmanın amacı da bu şekilde ortaya çıkmıştır. Amaca ulaşmak için Cemil KAVUKÇU’nun “Çalınmayan Gün” adlı öyküsü seçildi. Ve öyküdeki cümlelerin de birer gösterge olduklarından hareketle, bu cümlelerin gösterilen yanları yani anlamsal işlevleri belirlendi. Buna göre aralarında sıkı anlam ilişkisi olan cümleler gruplandırıldı ve bu gruplara CBB (cümleden büyük birlik) adı verildi. CBB’ler içinde aynı konunun farklı yönlerden çözümlenmiş bölümlerine de m.m.m. (mini mikro metin) dendi. Öncelikle aynı m.m.m.’deki cümleler arasındaki anlam ilişkileri, ardından aynı CBB’yi oluşturan cümleler arasındaki anlam ilişkileri bulundu. Son olarak CBB de ayrı bir dil birimi olarak kabul edildiğinden öyküdeki tüm CBB’ler arasındaki anlam ilişkileri de belirlendi. Çalışmanın son bölümünde ise yazarın dili kullanımından yola çıkarak öykünün üslup özellikleri bulunmaya çalışıldı. Buna göre çalışmanın 3 bölümü vardır. 1. bölümde öyküdeki tüm cümleler CBB’ler şeklinde gruplandırılmış ve CBB’leri oluşturan cümleler arasındaki anlam ilişkileri bulunmuştur. 2. bölümde öykünün tüm CBB’leri arasındaki anlam ilişkileri bulunmuştur. 3. bölümde ise öykünün üslup özellikleri bulunmuştur. Çalışmada öyküdeki tüm cümleler tek tek değil de öykünün bütünü içinde kendinden önceki ve sonraki cümlelerle ilişki kurularak incelendi.

Sonuç bölümünden sonra çalışmanın daha iyi anlaşılmasını sağlamak amacıyla çalışmada geçen konu ile ilgili özel terimleri içeren bir sözlüğe de yer verilmiştir. Yine kaynakça bölümünde sadece alıntı yapılan çalışmalara yer verilmiş, tez yazım yönergesine uygunluğu sağlamak amacıyla, bilgiyi artırmak için yararlanılan kaynaklar kaynakçaya alınmamıştır.

Çalışmanın gerçekleştirilmesinde başta desteklerini esirgemeyen, her konuda bana yol gösteren Sayın Doç. Dr. Kerime ÜSTÜNOVA’ya, maddi –manevi her zaman yanımda olan aileme ve sevgili eşime teşekkürlerimi sunarım.

İÇİNDEKİLER

TEZ ONAY SAYFASI.....	ii
ÖZET	iii
ABSTRACT.....	iv
ÖNSÖZ	v
İÇİNDEKİLER	vi
KISALTMALAR.....	xvi
GİRİŞ.....	1

BİRİNCİ BÖLÜM ÇALINAMAYAN GÜN ADLI ÖYKÜDE CÜMLELER ARASI ANLAM İLİŞKİLERİ

I. 1. CBB	20
II. 1. Mini Mikro Metin	20
A. Eksilteleri Tamamlama.....	21
A.1. Birinci aşama	21
A.1.1. Boşlukları gösterme	21
A.1.2. Boşlukları zamirlerle tamamlama.....	21
A.2. İkinci aşama: zamirlerle giderilen eksilteleri gerçek göstergelerle tamamlama.....	22
A.3. M.M.M'nin giriş-gelişme-sonuç bölümlerinin belirlenmesi	23
B. Cümleler Arası Anlam İlişkileri.....	24
B.1. Ortak kişi.....	24
B.1.1. Yazarın düşüncelerinin yansıtıldığı çıkarım cümleleri:.....	26
B.1.2. Benzer olaylardan hareketle yaşanacakları tahmin ettiği cümleler.	27
B. 2. Ortak zaman	28
B. 2. 1. 1. Zaman olarak “sabah” odaklı cümleler.....	28
B. 2. 1. 2. Zaman olarak “akşam” odaklı cümleler :.....	29
B. 2. 2. 1. Bildirim cümleleri.....	30
B. 2. 2. 2. Çıkarım cümleleri	31
B. 3 Ortak mekan.....	32
B. 4. Genel/özel, parça/ bütün, soyut/somut ilişkisi	33
B. 5. Olumluluk-olumsuzluk	34
B. 6. Eş anlamlılık- yakın anlamlılık ilişkisi	34
B. 6. 1. Sabah gerçekleşen cümleler:.....	34
B. 6. 2. Akşam gerçekleşen cümleler:	35
B. 7. Aynı kavram alanına giren sözcükler:	35
B. 7. 1. Yolculukla ilgili sözcükler:.....	35
B. 7. 2. Selamlaşma ile ilgili sözcükler:	36
B. 7. 3. Vücut organları ile ilgili sözcükler:	36
B. 8. Tekrarlar.....	36
B. 8. 1. Tam tekrarlar:.....	36
B. 8. 2. Sıfır tekrarlar:.....	36
B. 8. 3. Eksik tekrarlar:.....	36

I.II. 2. Mini Mikro Metin	37
A. Eksilteleri Tamamlama:.....	37
A. 1. Birinci aşama:	37
A. 1. 1. Boşlukları gösterme:.....	37
A. 1. 2. Boşlukları zamirlerle tamamlama:.....	37
A. 2. İkinci aşama: zamirlerle giderilen eksilteleri gerçek göstergelerle tamamlama:	38
A. 3. M.M.M'nin giriş-gelişme-sonuç bölümlerinin belirlenmesi:	38
B. Cümleler Arası Anlam İlişkileri:.....	39
B. 1. Ortak kişi:.....	39
B. 2. Ortak zaman	41
B. 2. 1. İçinde bulunulan anın genel durumundan söz edilen cümleler:....	41
B. 2. 2. Geçmişle ilgili varsayımlarda bulunulan cümleler:	41
B. 2. 3. Gelecekle ilgili varsayımlarda bulunulan cümleler:	41
B. 3. Ortak mekan.....	42
B. 4. Sebep – sonuç ilişkisi:	43
B. 5. Karşıtlık ilişkisi:.....	43
B. 6. Aynı kavram alanına giren sözcükler:	43
B. 6. 1. Sınırlılık ile ilgili sözcükler:	43
B. 6. 2. Yolculuk ile ilgili sözcükler:.....	43
B. 6. 3. Günün bölümleri ile ilgili sözcükler:	43
B. 6. 4. Yaşam süreci ile ilgili sözcükler:.....	43
B. 7. Tekrarlar.....	44
B. 7. 1. Tam tekrarlar:.....	44
B. 7. 2. Sıfır tekrarlar:.....	44
B. 7. 3. Eksik tekrarlar:.....	44
I.III. 3. Mini Mikro Metin.....	45
A. Eksilteleri Tamamlama:.....	45
A. 1. Birinci aşama:	45
A. 1. 1. Boşlukları gösterme:.....	45
A. 1. 2. Boşlukları zamirlerle tamamlama:.....	45
A. 2. İkinci aşama: zamirlerle giderilen eksilteleri gerçek göstergelerle tamamlama:	46
A. 3. M.M.M'nin giriş-gelişme-sonuç bölümlerinin belirlenmesi:	47
B. Cümleler Arası Anlam İlişkileri :	47
B. 1. Ortak kişi:.....	47
B. 2. Ortak zaman	49
B. 2. 1. Geniş zamanla yazılan cümleler	50
B. 2. 2. Şimdiki zamanla yazılan cümleler	50
B. 3. Ortak mekan:.....	51
B. 4. Sebep – sonuç ilişkisi:.....	52
B. 5. Parçadan – bütüne geçiş:.....	52
B. 6. Aynı kavram alanına giren sözcükler:	53
B. 6. 1. Mekanla ilgili sözcükler:.....	53
B. 6. 2. Selamlaşma ile ilgili sözcükler:	53
B. 6. 3. Bir günün bölümleri:.....	53

B. 6. 4. İnsanların birbirleriyle iletişimlerini bildiren sözcükler:	53
B. 7. Tekrarlar.....	53
B. 7. 1. Tam tekrarlar.....	53
B. 7. 2. Sıfır tekrarlar.....	53
B. 7. 3. Eksik tekrarlar.....	53
I.IV. 4. Mini Mikro Metin.....	54
A. Eksilteleri Tamamlama.....	54
A. 1. Birinci aşama:	54
A. 1. 1. Boşlukları gösterme	54
A. 1. 2. Boşlukları zamirlerle tamamlama:.....	55
A. 2. İkinci aşama: zamirlerle giderilen eksilteleri gerçek göstergelerle tamamlama:	55
A.3. M.M.M'nin giriş-gelişme-sonuç bölümlerinin belirlenmesi	56
B. Cümleler Arası Anlam İlişkileri:.....	57
B. 1. Ortak kişi.....	57
B. 2. Ortak zaman	58
B. 3. Ortak mekan.....	59
B. 3. 1. İş yerindeki muhasebenin önünde yer alan uzun kuyruk.....	59
B. 3. 2. İçi masalarla doldurulmuş küçük odalar:	59
B. 3. 3. İçi masalarla doldurulmuş küçük odalardaki masaların başı: ...	59
B. 4. Ortak nesne:	60
B. 5. Aynı kavram alanına giren sözcükler:	61
B. 5. 1. Maaş ile ilgili sözcükler:.....	61
B. 5. 2. Espri ile ilgili sözcükler:.....	61
B. 5. 3. Hesaplama ile ilgili sözcükler:.....	61
B. 6. Tekrarlar:.....	61
B. 6. 1. Tam tekrarlar:.....	61
B. 6. 2. Sıfır tekrarlar:.....	62
B. 6. 3. Eksik tekrarlar:.....	62
1. CBB	62
A. Eksilteleri Tamamlama:.....	64
A. 1. Birinci aşama:	64
A. 1. 1. Boşlukları gösterme:.....	64
A. 1. 2. Boşlukları zamirlerle tamamlama:.....	66
A. 2. İkinci aşama: zamirlerle giderilebilen eksilteleri gerçek göstergelerle tamamlama:	68
A.3. CBB'nin giriş-gelişme-sonuç bölümlerinin belirlenmesi:	71
B.Cümleler Arası Anlam İlişkileri:.....	74
B. 1. Ortak kişi:.....	74
B. 2. Ortak zaman:	76
B. 2. 1. Yazarın sadece kendi gözlemlerini okuyucuya aktardığı cümleler	78
B. 2. 2. Yazarın gözlemlerine kendi yorumlarını da katarak verdiği cümleler:.....	79
B. 2. 3. Yazarın gözlemlerine geleceğe dair tahminlerini de katarak verdiği cümleler:	80

B. 3. Ortak mekan.....	81
B. 4. Parçadan-bütüne, somuttan-soyuta geçiş.....	83
B. 4. 1. Çalışanların yaşamlarından kesitler veren somut cümleler:	83
B. 4. 2. Çalışanların yaşamlarının genelinden bahseden soyut cümleler: ..	85
B. 5. Sebep- sonuç ilişkisi	86
B. 6. Aynı kavram alanına giren sözcükler:	89
B. 6. 1. Yol ve yolculukla ilgili sözcükler:.....	89
B. 6. 2. Selamlaşma ile ilgili sözcükler:	89
B. 6. 3. Günün bölümleri ile ilgili sözcükler:	89
B. 6. 4. Çalışanların ruh hallerini yansıtan sözcükler:.....	89
B. 6. 5. Vücut organları ile ilgili sözcükler:	90
B. 6. 6. İnsanların birbirleriyle iletişimlerini bildiren sözcükler:	90
B. 7. Tekrarlar:.....	90
B. 7. 1. Tam tekrarlar:.....	90
B. 7. 2. Sıfır tekrarlar:	90
B. 7. 3. Eksik tekrarlar:.....	91
II. 2. CBB	91
A. Eksilteleri Tamamlama:.....	91
A. 1. Birinci aşama	91
A. 1. 1. Boşlukları gösterme:.....	91
A. 1. 2. Boşlukları zamirlerle tamamlama:.....	92
A. 2. İkinci aşama: zamirlerle giderilen eksilteleri gerçek göstergelerle tamamlama:	92
A. 3. CBB'nin giriş-gelişme-sonuç bölümlerinin belirlenmesi:.....	92
B. Cümleler Arası Anlam İlişkileri:.....	93
B. 1. Ortak kişi.....	93
B. 2. Ortak zaman	94
B. 2. 1. Geniş zamanla yazılan cümleler:	94
B. 2. 2. Şimdiki zamanla yazılan cümleler:.....	94
B. 2. 3. Görülen geçmiş zamanla yazılan cümle:	94
B. 3 Sebep-sonuç ilişkisi	95
B. 4. Soru- cevap bağı	95
B. 5. Yakın anlamlı cümleler:.....	95
B. 6. Aynı kavram alanına giren sözcükler:	96
B. 6. 1. Monotonluk bildiren sözcükler:.....	96
B. 6. 2. Fiziksel bir değişim bildiren sözcükler:.....	96
B. 6. 3. Traş ile ilgili sözcükler:	96
B. 7. Tekrarlar:.....	96
B. 7. 1. Tam tekrarlar:.....	96
B. 7. 2. Sıfır tekrarlar:.....	96
III. 3. CBB	96
III.I. 1. Mini Mikro Metin.....	96
A. Eksilteleri Tamamlama:.....	97
A. 1. Birinci aşama:	97
A. 1. 1. Boşlukları gösterme:.....	97
A. 1. 2. Boşlukları zamirlerle tamamlama:.....	98

A. 2. İkinci aşama: zamirlerle giderilen eksilteleri gerçek göstergelerle tamamlama.....	98
A.3. M.M.M'nin giriş-gelişme-sonuç bölümlerinin belirlenmesi:	99
B. Cümleler Arası Anlam İlişkileri:.....	100
B. 1. Ortak kişi.....	100
B. 1. 1. Yazarın gerçekleştirdiği somut hareketler:	101
B. 2. 1. Yazarın hislerinin anlatıldığı cümleler.....	101
B. 2. Ortak zaman	102
B. 2. 1. Anlatı zamanı olarak olayın anlatıldığı anın odak noktası olarak alındığı cümleler:.....	104
B. 2. 2. Anlatı zamanı olarak olayın gerçekleştiği anın odak noktası olarak alındığı cümleler:.....	105
B. 3. Ortak mekan.....	105
B. 4. Ortak nesne	106
B. 5. Sebep- sonuç ilişkisi.....	107
B. 6. Karşıtlık ilişkisi.....	108
B. 7. Yakın anlamlı cümleler.....	109
B. 8. Aynı kavram alanına giren sözcükler.....	109
B. 8. 1. İç sıkıntısı ile ilgili sözcükler:.....	109
B. 8. 2. Zaman bildiren sözcükler:.....	109
B. 8. 3. Yazarın bulunduğu mekanı ve bu mekânın özelliklerini veren cümleler:	109
B. 8. 4. İzin ile ilgili sözcükler:	110
B. 9. Tekrarlar.....	110
B. 9. 1. Tam tekrarlar:.....	110
B. 9. 2. Sıfır tekrarlar:.....	110
B. 9. 3. Eksik tekrarlar:.....	110
III.II. 2. Mini Mikro Metin	111
A. Eksilteleri Tamamlama:.....	112
A. 1. Birinci aşama:	112
A. 1. 1. Boşlukları gösterme:.....	112
A. 1. 2. Boşlukları zamirlerle tamamlama:.....	113
A. 2. İkinci aşama: zamirlerle giderilen eksilteleri gerçek göstergelerle tamamlama:	114
A.3. M.M.M'nin giriş-gelişme-sonuç bölümlerinin belirlenmesi:	115
B. Cümleler Arası Anlam İlişkileri:.....	116
B.1. Ortak kişi.....	116
B.1.1. Yazarın dışarıda neler yapabileceğiyle ilgili düşünceleri, tasarıları:	116
B.1.2. Yazarın ruh halini anlatan cümleler:.....	117
B.2. Ortak zaman	118
B.3. Ortak mekan.....	121
B.3.1. Mekan olarak yazarın iş yeri ile iş yerine en yakın durak arasındaki yolda geçen cümleler:	121
B.3.2. Mekan olarak yazarın iş yerine en yakın durakta geçen cümleler	122
B.4. Sebep – sonuç ilişkisi.....	122

B.5. Bütünden parçaya geçiş	124
B.6. Yakın anlamlı cümleler.....	125
B.7. Aynı kavram alanına giren sözcükler.....	125
B. 7. 1. Hava durumunu veren sözcükler:	125
B. 7. 2. Boş zamanlarda yapılan etkinliklerle ilgili sözcükler:.....	125
B. 7. 3. Günün bölümleri ile ilgili sözcükler:	125
B. 7. 4. Yol ve yolculukla ilgili sözcükler:.....	125
B. 7. 5. Yazarın ruh halini belirten sözcükler:.....	125
B. 7. 6. Mekanlar:	126
B. 7. 8. Sinema ile ilgili sözcükler:.....	126
B. 8. Tekrarlar.....	126
B. 8. 1. Tam tekrarlar:.....	126
B. 8. 2. Sıfır tekrarlar:.....	126
B. 8. 3. Eksik tekrarlar:.....	127
3. CBB	127
A. Eksilteleri Tamamlama.....	128
A. 1. Birinci aşama	128
A. 1. 1. Boşlukları gösterme:.....	128
A. 1. 2. Boşlukları zamirlerle tamamlama:.....	130
A. 2. İkinci aşama: zamirlerle giderilen eksilteleri gerçek göstergelerle tamamlama:	131
A.3. CBB'nin giriş-gelişme-sonuç bölümlerinin belirlenmesi:.....	133
B. Cümleler Arası Anlam İlişkileri:.....	135
B. 1. Ortak kişi.....	135
B. 2. Ortak zaman	135
B. 2. 1. Somut olayların anlatıldığı cümleler:.....	136
B. 2. 1. 1. Görülen geçmiş zamanla yazılan cümleler	136
B. 2. 1. 2. Şimdiki zaman ve geniş zamanın kullanıldığı cümleler ..	137
B. 2. 1. 3. Öğrenilen geçmiş zamanın hikayesi ile yazılan cümleler	137
B. 2. 2. yazarın düşüncelerinin anlatıldığı cümleler:.....	137
B. 2. 2. 1. Geniş zamanın hikayesi ile yazılan cümleler.....	137
B. 2. 2. 2. Gelecek zamanın hikayesi ile yazılan cümleler.....	138
B. 2. 2. 3. Öğrenilen geçmiş zamanın hikayesi ile yazılan cümleler	138
B. 3. Ortak mekan.....	138
B. 3. 1. Yazarın odası:	139
B. 3. 2. Şefin odası:	139
B. 3. 3. İş yeri ile dolmuş durağı arasında geçen yol:.....	139
B. 3. 4. İş yerinin yakınlarındaki dolmuş durağı:	140
B. 4. Aynı kavram alanına giren sözcükler:	141
B. 4. 1. Yazarın ruh halini gösteren sözcükler:	141
B. 4. 2. Zaman bildiren sözcükler:	141
B. 4. 3. 'İzin almak' ile ilgili sözcükler:.....	141
B. 4. 4. Hava durumunu bildiren sözcükler:.....	141
B. 5. Tekrarlar:.....	141
B. 5. 1. Tam tekrarlar:.....	141
B. 5. 2. Sıfır tekrarlar:	142

B. 5. 3. Eksik tekrarlar:.....	143
IV. 4. CBB	143
A. Eksilteleri Tamamlama:.....	144
A. 1. Birinci aşama:	144
A. 1. 1. Boşlukları gösterme:.....	144
A. 1. 2. Boşlukları zamirlerle tamamlama:.....	144
A. 2. İkinci aşama: zamirlerle giderilen eksilteleri gerçek göstergelerle tamamlama:	145
A. 3. CBB'nin giriş-gelişme-sonuç bölümlerinin belirlenmesi:.....	146
B. Cümleler Arası Anlam İlişkileri:.....	146
B. 1. Ortak kişi.....	146
B. 1. 1. Yazarın geçmişiyle bugününü karşılaştırdığı cümleler:	147
B. 1. 2. Yazarın şu anki ruh halini gösteren cümleler:	147
B. 1. 3. Yazarın şu anki ruh halinin kendi üzerindeki etkilerini anlatan cümleler:	148
B. 2. Ortak zaman	148
B. 2. 1. Geniş zamanla yazılan cümleler	149
B. 2. 2. Şimdiki zamanla yazılan cümleler	149
B.2.3. Görülen geçmiş zamanla yazılan cümle	149
B.2.4. Öğrenilen geçmiş zamanla yazılan cümle:	149
B.2.5. Gelecek zamanın hikayesi ile yazılan cümle:	150
B. 3. Sebep- sonuç ilişkisi:	150
B. 4. Bütünden parçaya geçiş	151
B. 5. Yakın anlamlı cümleler:.....	151
B. 6. Aynı kavram alanına giren sözcükler.....	152
B. 6. 1. Yazarın ruh halini gösteren sözcükler:	152
B. 7. Tekrarlar.....	152
B. 7. 1. Tam tekrarlar.....	152
B. 7. 2. Sıfır tekrarlar:.....	152
B. 7. 3. Eksik tekrarlar.....	153
V. 5. CBB.....	153
A. Eksilteleri Tamamlama:.....	154
A. 1. Birinci aşama:	154
A. 1. 1. Boşlukları gösterme:.....	154
A. 1. 2. Boşlukları zamirlerle tamamlama:.....	155
A. 2. İkinci aşama: zamirlerle giderilen eksilteleri gerçek göstergelerle tamamlama:	157
A. 3. CBB'nin giriş-gelişme-sonuç bölümlerinin belirlenmesi:.....	158
B. Cümleler Arası Anlam İlişkileri:.....	159
B. 1. Ortak kişi	159
B.1.1. Yazar ve annesinin beraber yaşadıkları evden bahseden cümleler	162
B.1.2. Yazarın ablası ve ağabeyiyle ilişkilerini gösteren cümleler	162
B.1.3. Yazarın annesine karşı düşüncelerini gösteren cümleler	163
B.1.4. Yazarın annesiyle ilişkilerini gösteren cümleler.....	163
B.2. Ortak zaman	164
B. 3. Ortak mekan.....	165

B. 3. 1. Doğrudan mekanı tanıtan cümleler:.....	167
B. 3. 2. Doğrudan mekandan bahsedilmeyen ancak dil içi göndermeler yardımıyla mekânın anlaşıldığı cümleler:	167
B. 4. Sebep –sonuç ilişkisi.....	168
B. 5. Parça –bütün ilişkisi.....	172
B. 6. Karşıtlık ilişkisi.....	174
B. 7. Yakın anlamlı cümleler	175
B. 8. Aynı kavram alanına giren sözcükler.....	176
B. 8. 1. Ev ve inşaat ile ilgili sözcükler:.....	176
B. 8. 2. Aile bireyleri ile ilgili sözcükler:.....	176
B. 8. 3. Yazar ve annesinin ruh hallerini belirten sözcükler:.....	176
B. 8. 4. İletişimle ilgili sözcükler:	176
B. 9. Tekrarlar.....	176
B. 9. 1. Tam tekrarlar:.....	176
B. 9. 2. Sıfır tekrarlar:.....	177
B. 9. 3. Eksik tekrarlar:.....	178
VI. 6. CBB.....	179
A. Eksilteleri Tamamlama.....	180
A. 1. Birinci aşama	180
A. 1. 1. Boşlukları gösterme	180
A. 1. 2. Boşlukları zamirlerle tamamlama.....	180
A. 2. İkinci aşama: zamirlerle giderilen eksilteleri gerçek göstergelerle Tamamlama	181
A. 3. CBB'nin giriş-gelişme-sonuç bölümlerinin belirlenmesi.....	182
B. Cümleler Arası Anlam İlişkileri.....	183
B. 1. Ortak kişi.....	183
B. 2. Ortak zaman	185
B. 3. Ortak mekân.....	185
B. 4. Sebep- sonuç ilişkisi	186
B. 5. Karşıtlık ilişkisi.....	187
B. 6. Genel-özel, soyut-somut ilişkisi.....	188
B. 7. Aynı kavram alanına giren sözcükler.....	190
B. 7. 1. TV ile ilgili sözcükler:.....	190
B. 7. 2. Bankacılık ile ilgili sözcükler	190
B. 7. 3. Bulmaca ile ilgili sözcükler	190
B. 8. Tekrarlar.....	190
B. 8. 1. Tam tekrarlar.....	190
B. 8. 2. Sıfır tekrarlar.....	190
B. 8. 3. Eksik tekrarlar.....	191
VII. 7.CBB	191
A. Eksilteleri Tamamlama.....	192
A. 1. Birinci aşama	192
A. 1. 1. Boşlukları gösterme	192
A. 1. 2. Boşlukları zamirlerle tamamlama.....	192
A. 2. İkinci aşama: zamirlerle giderilen eksilteleri gerçek göstergelerle tamamlama:	193

A. 3. CBB'nin giriş-gelişme-sonuç bölümlerinin belirlenmesi:.....	194
B. Cümleler Arası Anlam İlişkileri.....	194
B. 1. Ortak kişi.....	194
B. 2. Ortak zaman.....	196
B. 3. Ortak mekan.....	198
B. 4. Sebep- sonuç ilişkisi.....	198
B. 5. Karşıtlık ilişkisi.....	200
B. 6. Parça – bütün ilişkisi.....	200
B. 7. Aynı kavram alanına giren sözcükler.....	201
B. 7. 1. Sebzelerle ilgili sözcükler:.....	201
B. 7. 2. Gazete ile ilgili sözcükler:.....	201
B. 7. 3. Yazarla annesinin ilişkisini anlatan sözcükler:.....	201
B. 7. 4. Görmek ile ilgili sözcükler:.....	201
B. 7. 5. İbadetle ilgili sözcükler:.....	201
B. 7. 6. Hastalıkla ilgili sözcükler:.....	201
B. 8. Tekrarlar.....	201
B. 8. 1. Tam tekrarlar:.....	201
B. 8. 2. Sıfır tekrarlar:.....	202
VIII. 8. CBB.....	202
A. Eksilteleri Tamamlama:.....	203
A.1. Birinci aşama:.....	203
A. 1. 1. Boşlukları gösterme:.....	203
A. 1. 2. Boşlukları zamirlerle tamamlama:.....	204
A.2. İkinci aşama: zamirlerle giderilen eksilteleri gerçek göstergelerle tamamlama:.....	204
A.3. CBB'nin giriş-gelişme-sonuç bölümlerinin belirlenmesi:.....	205
B.Cümleler Arası Anlam İlişkileri.....	206
B. 1. Ortak kişi.....	206
B. 1. 1. Yazarla ilgili cümleler:.....	209
B. 1. 2. Ağabeyin tanıtıldığı cümleler:.....	209
B. 1. 3. Ablanın tanıtıldığı cümleler:.....	210
B. 1. 4. Babayla ilgili cümle:.....	210
B. 1. 5. Anneyle ilgili cümleler:.....	210
B. 2. Ortak zaman.....	210
B. 2. 1. Geniş zamanla yazılan cümleler:.....	211
B. 2. 2. Şimdiki zamanla yazılan cümleler:.....	211
B. 2. 3. Öğrenilen geçmiş zamanla yazılan cümle:.....	212
B. 3. Sebep - sonuç ilişkisi.....	212
B. 4. Karşıtlık ilişkisi.....	215
B. 5. Bütünden - parçaya, genelden -özele geçiş.....	216
B. 6. Aynı anlama gelen cümleler:.....	217
B. 7. Aynı kavram alanına giren sözcükler:.....	218
B. 7. 1. Aile üyeleri ile ilgili sözcükler:.....	218
B. 7. 2. Zaman kavramı veren sözcükler:.....	218
B. 7. 3. Zenginlikle ilgili sözcükler:.....	218
B. 7. 4. Ölümle ilgili sözcükler:.....	218

B. 8. Tekrarlar.....	218
B. 8. 1. Tam tekrarlar:.....	218
B. 8. 2. Sıfır tekrarlar:.....	219
B. 8. 3. Eksik tekrarlar:.....	219
IX. 9. CBB	219
A. Eksilteleri Tamamlama:.....	220
A. 1. Birinci aşama:	220
A. 1. 1. Boşlukları gösterme:.....	220
A. 1. 2. Boşlukları zamirlerle tamamlama:.....	221
A. 2. İkinci aşama: zamirlerle giderilen eksilteleri gerçek göstergelerle tamamlama:	222
A.3. CBB'nin giriş-gelişme-sonuç bölümlerinin belirlenmesi:.....	223
B. Cümleler Arası Anlam İlişkileri.....	224
B. 1. Ortak kişi.....	224
B.1.1.1 Yazarın kendiyle ilgili çıkarım cümleleri	226
B.1.1.2. Savunma amaçlı cümleler:.....	226
B.1.1.3.Yorum cümleleri:.....	227
B.1.2.1. Yazarın kendiyle ilgili cümleler:	227
B.1.2.2. Yazarın yolda gördüğü çift ile ilgili cümleler:.....	228
B. 2. Ortak zaman	228
B. 2. 1. Yazarın anlatma anında kendisi ile ilgili düşünceleri:.....	230
B. 2. 2. Yazarın anlatma anından önce yaşadıklarını veren cümleler:	231
B. 3. Ortak mekan.....	232
B. 4. Sebep - sonuç ilişkisi	233
B. 5. Soru -cevap bağı	235
B. 6. Karşıtlık ilişkisi	235
B. 7. Bütünden parçaya, soyuttan somuta geçiş	236
B. 8. Aynı kavram alanına giren sözcükler:	238
B. 8. 1. Sıkılmak ile ilgili sözcükler:	238
B. 8. 2. Önemsizliği ifade eden sözcükler:.....	238
B. 8. 3. Yiyeceklerle ilgili sözcükler:.....	238
B. 8. 4. Kişilerin tanıtılmasıyla ilgili sözcükler:.....	238
B. 8. 5. Mekanla ilgili sözcükler:.....	238
B. 9. Tekrarlar.....	238
B. 9. 1. Tam tekrarlar:.....	238
B. 9. 2. Sıfır tekrarlar:.....	239
B. 9. 3. Eksik tekrarlar.....	239
X. 10. CBB	241
A. Eksilteleri Tamamlama:.....	241
A. 1. Birinci aşama:	241
A. 1. 1. Boşlukları gösterme:.....	241
A. 1. 2. Boşlukları zamirlerle tamamlama:.....	242
A. 2. İkinci aşama: zamirlerle giderilen eksilteleri gerçek göstergelerle tamamlama:	242
A. 3. CBB'nin giriş-gelişme-sonuç bölümlerinin belirlenmesi:.....	243
B. Cümleler Arası Anlam İlişkileri:.....	243

B. 1. Ortak kişi.....	243
B.1.1.1. İstek cümleleri:.....	244
B.1.1.2. Pişmanlık içeren cümleler:.....	244
B.1.2.1. Bildirim cümleleri:.....	244
B.1.2.2. Ruh haline yönelik cümleler:.....	245
B.2. Ortak zaman:.....	245
B.3. Ortak mekan.....	247
B.4. Sebep- sonuç ilişkisi.....	248
B.5. Karşıtlık ilişkisi.....	250
B.6. Aynı kavram alanına giren sözcükler.....	251
B.6.1. Yolculukla ilgili sözcükler:.....	251
B.6.2. Özgürlük kavramı ile ilgili sözcükler:.....	251
B.7. Tekrarlar.....	251
B.7.1. Tam tekrarlar:.....	251
B.7.2. Sıfır tekrarlar:.....	251
B.7.3. Eksik tekrarlar:.....	252

2. BÖLÜM

CÜMLEDEN BÜYÜK BİRLİKLER ARASI ANLAM İLİŞKİLERİ

2.1. Ortak Kişi.....	253
2.2. Ortak Zaman.....	259
2.3 Ortak Mekan.....	266
2.4 Parça- Bütün/ Soyut- Somut/ Özel- Genel İlişkisi.....	268
2.5 Karşıtlık İlişkisi.....	271
2.6 Sebep- Sonuç İlişkisi.....	276
2.7. Eş Anlamlı, Yakın Anlamlı Cümleler:.....	296
2.8 Aynı Kavram Alanına Giren Sözcükler.....	300
2.8.1. Yaşamının tekdüzeliğini, sıkıcılığını gösteren sözcükler:.....	300
2.8.2. Ruh halini gösteren sözcükler:.....	301
2.8.3. Yol ve yolculukla ilgili sözcükler:.....	303
2.8.4. Zaman kavramı veren sözcükler:.....	303
2.8.5. Mekan kavramı veren sözcükler.....	304
2.8.6. Yazarın annesi ile ilişkisini veren sözcükler.....	305
2.8.7. Yazarın aile bireyleri ile ilgili sözcükler.....	306
2.9. Tekrarlar.....	307
2.9.1. Tam tekrarlar.....	307
2.9.2. Sıfır tekrarlar.....	308
2.9.3. Eksik tekrarlar:.....	309

3. BÖLÜM

ÖYKÜDE ÜSLUP İNCELEMESİ

Öyküde Üslup İncelemesi.....	315
SONUÇ.....	324
SÖZLÜK.....	337
KAYNAKLAR.....	339
EKLER.....	341
ÖZGEÇMİŞ.....	346

KISALTMALAR

Kısaltma	Bibliyografik Bilgi
a.e.	Aynı eser
a.g.e.	Adı Geçen Eser
a.g.m.	Adı Geçen Makale
bkz.	Bakınız
bkz. aş	Eserin kendi içinde aşağıya atf
bkz. yuk.	Eserin kendi içinde yukarıya atf
C.	Cilt
CBB	Cümleden Büyük Birlik
çev.	Çeviren
der.	Derleyen
haz.	Hazırlayan
MEB	Milli Eğitim Bakanlığı
m.m	Mikro Metin
m.m.m.	Mini Mikro Metin
s.	Sayfa
S.	Sayı
TDK	Türk Dil Kurumu
ts.	Basım tarihi yok
vb.	Ve benzeri
vs.	Vesaire
y.y.	Basım yeri yok

GİRİŞ

Dil insanı diğer tüm canlılardan ayıran özelliklerin başında gelen bir düşünce aracıdır. Çünkü insan dil sayesinde düşünebilir ve düşüncelerini, isteklerini, arzularını, sevinçlerini, kederlerini, kısacası her şeyi onun sayesinde diğer insanlara aktarma fırsatı bulur. Bu yönüyle dil, insanlar arasında iletişimi sağlayan bir araçtır. Dil sadece düşünceyi aktarmaya yaramaz. Aynı zamanda onu biçimlendirir ve oluşturur. Çünkü “ Biz, dünyayı anadilimizin penceresinden görür, onun kavramlarıyla düşünür, anadilimizin kavramlarıyla evreni biçimlendiririz.”¹ Bu nedenle dil ile düşünce arasında çift yönlü bir ilişkinin olduğu söylenebilir. Buna göre hem düşünce dili yönlendirmekte hem de dil düşünceyi şekillendirmektedir.

Dilin hayatımızdaki önemini, işlevlerini daha iyi anlayabilmek için çeşitli tanımlara bakmak gerekir. Bu tanımların her biri dilin farklı bir özelliğini vurgular.

“Dil, sözlü ve yazılı olarak iletişimde kullandığımız, doğduğumuzda hazır olarak edinmeye başladığımız, doğrudan doğruya insana özgü, çok güçlü, büyümlü bir düzendir; düşünme ve düşünüleni aktarma dizgesidir.”²

“Dil, çok değişik görünümler sunan, ancak bir soyutlama işlemiyle birbirinden ayrı olarak ele alınabilecek yönler içeren karmaşık bir bütündür. Kimi bakımlardan evrensel, kimi bakımlardan ise, belli koşullara bağlı özgül nitelikler taşıyan dil gerçekliği, görüş açılarına ve inceleme yöntemlerine göre değişik biçimlerde irdelenebilir.”³

“Dil toplumsal bir olgudur ve iletişim amacıyla vardır. Zira tek bir kişinin kendi kendisiyle sözlü olarak iletişim kurması zor görünüyor (Ama düşünce de bir anlamda kişinin kendi kendisiyle iletişim kurması değil midir? Ya da bazı sorunların çözümünde

¹ Aksan, Doğan, *Anlambilim, Anlambilim Konuları ve Türkçe'nin Anlambilimi*, Engin Yayınevi, Ankara, 1999, s. 15.

² Aksan, a.g.e., s. 13.

³ Vardar, Berke, *Dilbilimin Temel Kavram ve İlkeleri*, Multilingual, İstanbul, 2001, s. 11.

kişinin kendi kendisiyle konuştuğuna tanık olmuyor muyuz?). Dil toplumsal çevre ile yakından ilgili ve çevremizdeki insanlarla etkileşim aracıdır.”⁴

Yukarıdaki tanımlarda dilin farklı yönleri ortaya konmuştur. Ancak tümünde ortak olan tek bir özellik vardır. O da dilin iletişim işlevidir. Kısacası dil insanlar arasında anlaşmayı sağlamak için vardır. İnsan, sayesinde duygularını, düşüncelerini aktardığı, düşünebildiği bu büyüdü düzeni her zaman merak etmiş, tanımaya çalışmıştır. Bu nedenle dille ilgili çalışmalar Eski Hint’e, Yunan’a kadar dayanmaktadır. Bu da dilin çok eskiden beri incelendiğini, araştırıldığını ortaya koyar. Üstünova dil çalışmalarının çok eskilere dayandığını şu şekilde ortaya koyar:

“Eski Hint’ten, Yunan’dan beri bilim adamları, çeşitli tanımlarla dilin niteliklerini açıklamaya çalışmışlardır. Dilin oluşumu, mantıksal yapısı, sözcüklerin sıralanışı vb. merak konusu olmuş; cümlelerin biçimsel yapılarının çözümlenmesi ile bunlara açıklık getirilmiş, kurallar belirlenmiştir.”⁵

Dille ilgili bu araştırmalar da dil var oldukça sürecek, insanoğlu asla dilini incelemekten vazgeçmeyecektir. Bunun nedenini Günay şu şekilde açıklamaktadır:

“Dil insanlık tarihi kadar eski. Dil incelemeleri için de benzer şey söylenebilir. Peki dille ilgili incelemeler bitirilebilmiş midir? Olanaksız. Çünkü dil, yaşayan canlı bir organizmadır, canlı olması demek sürekli kendini yenilemesi ve değişim geçirmesi demektir.”⁶ Günay’ın da dediği gibi dil sürekli değişim geçirmektedir. İnsanoğlu elbette bu değişime ayak uydurabilmek için dilini inceleyecek, dille ilgili yeni çalışmalara imza atacaktır.

Eskiden dille ilgili yapılan çalışmalar çok dardı, dil ancak bir yönüyle ele alınıyordu. Yine bu çalışmalarda dilin anlam yönü bir tarafa bırakılmış ve daha çok biçim yönü üzerinde durularak bununla ilgili çeşitli kurallar koymak amaçlanmıştı. Saussure, bu çalışmaların sadece kural koyucu amaçla yapıldığını şu şekilde açıklar:

⁴ Günay, Doğan, *Dil ve İletişim*, Multilingual, İstanbul, 2004, s. 10.

⁵ Üstünova, Kerime, *Türkçe’de Yapı Kavramı ve Söz Dizimi İncelemeleri*, Uludağ Üniversitesi Basımevi, Bursa, 2002, s. 1.

⁶ Günay, a.g.e. s. 7.

“Önceleri ‘dilbilgisi’ adıyla anılan çalışmalar yapıldı. Eski Yunanlılar’ın başlattığı, özellikle de Fransızlar’ın sürdürdüğü bu inceleme mantığa dayanır, doğrudan doğruya dile ilişkin bilimsel ve yarar gözetmeyen her türlü görüşten yoksundur. Yalnız, doğru biçimleri yanlış biçimlerden ayıracak kurallar koymayı amaçlar. Arı gözlemden son derece uzak, görüş açısı da ister istemez dar kuralcı bir daldır.”⁷ Aynı konuda Üstünova da 20. yy’a kadar hem dünyada hem de bizde yapılan dil bilgisi çalışmalarıyla ilgili şu bilgileri verir:

“XX. Yüzyılın başlarına kadar dille ilgili çalışmalar, tarihsel bakış açısı içermekte ve karşılaştırmalı yönetime dayanmaktadır. Dolayısıyla dilin kültürle, düşünceyle, edebiyatla ilişkisi üzerinde yoğunlaşmış; biçimsel yanınceleninin dışına çıkılmamış, dilin anlam yanınc göz ardı edilmiştir. Tüm dünyada dil bilgisi çalışmaları bir yandan kural koyucu ve bunları uygulayıcı olma özelliği gösterirken, diğeryandan da yabancı gramerlerin uyarlayıcısı olma özelliğini taşımaktaydılar. Bizim dil bilgisi alanındaki çalışmalarımızda Tanzimat’a kadar Arapça’nın, Tanzimat’tan sonra da özellikle Servet-i Fünuncular, daha doğrusu Hüseyin Cahit ile birlikte Fransızca’nın etkisi ve ağırlığı gözlenmektedir.”⁸

İnce de Sausseure ve Üstünova gibi 20. yy’a kadar geleneksel dilbilgisi ile yapılan çalışmalarda dilin anlam yönünün ikinci plana atıldığını ve daha çok biçimsel yönü üzerinde durulduğunu ve biçimsel kurallar koymaya önem verildiğini vurgulamıştır.

“Tümceler tarih boyunca çeşitli dilbilgisi yöntemlerine göre değişik şekillerde incelenmiştir. Örneğin; geleneksel dilbilgisi, söz bölükleri, özne ve nesne gibi sözdizimsel işlevleri tümce içindeki anlamları yönünden incelemekte ve bunların tümce içindeki diğerykuruluşlarla olan ilgiler konusuna pek değinmemektedir. Bu nedenle geleneksel dilbilgisi, tümcenin değişik görevler yüklenebilen birimlerini bir sistemin parçaları olarak değil, kendi içinde değerlendirmesi açısından eleştirilmektedir. Diğery

⁷ Sausseure, *Ferdinand de, Genel Dilbilim Dersleri*, çev: Berke Vardar, Multilingual, İstanbul, 1998, s. 27.

⁸ Üstünova, a.g.e., s. 1.

tarafından yapısal dilbilgisi dili bütün dil öğelerinin birbiriyle ilişkide olduğu bir sistemler bütünü olarak görmektedir.”⁹

1950’li yıllarda Avrupa’nın gündemine oturan yapısalcılıkla birlikte artık dile bakış açısı değişmiştir. Bununla birlikte artık dile ilgili yapılan çalışmalar da farklı yönler kaymış, farklı yöntemlerle yapılır olmuştur. Böylece dilbilim adı altında bir bilim dalı ortaya çıkmıştır. F. de Saussure dilbilimin babası olarak görülmüştür.

“Saussure ile başlayan yapısal kuramın dünyada etkisini göstermesi ile birlikte, dilde yapı kavramı- dil bilgisi ilişkisi sorgulanmaya başlanmıştır. Başka bir deyişle Saussure’in ‘Genel Dilbilim Dersleri’ ile düğmeye basılmış, dilbilim, bir bilim dalı olarak benimsenme sürecine girmiştir.”¹⁰ Günümüzde ise dilbilim, dile ilgili çalışmalara damgasını vurmuş ve tüm çalışmalarda dilbilimin kuralları göz önünde tutulur olmuştur.

Yapısalcılık akımının dile bakış açısını değiştirdiği yukarıda belirtilmişti. Buna göre bu akımla birlikte, dile bir sistem, dizge gözüyle bakılmış, dilin tek tek sözcüklerden oluşan bir şey olmadığı savunulmuştur. Buna göre dilde önemli olan tek tek sözcüklerin anlamı değil, bu sözcüklerin birbirlerine nasıl girdikleri, birbirleriyle nasıl etkileşimde bulduklarıdır. Bilgisayarın bir sistem olduğu düşünülürse birçok parçasının olduğu bilinir. Ancak bu parçalar tek başlarına hiçbir işe yaramaz. Bilgisayarın ‘fare’si, klavyesi ya da ekranı tek başına kullanılamaz. Bu parçalar ancak bir araya geldikleri zaman bilgisayarı oluşturur ve bir işe yararlar. Dil de aynı bilgisayar gibi bir sistemdir. Bu sistemin parçaları olan sesler, ekler, kökler, heceler, sözcükler, cümleler vb –bunlara dil birimleri denmektedir- ancak bir arada kullanıldıkları zaman anlamlıdır, bunların tek başlarına bir değeri yoktur. Üstünova da dilin sistem oluşunu şu şekilde açıklamaktadır:

“Dilbilimin bugün geldiği nokta, dili bir bütün olarak görmeyi zorunlu kılmaktadır. Mademki dil bir bütündür, o halde bütünü oluşturan, sorumluluğunu taşıyan temel değerler olmalıdır. Yapı taşları da diyebileceğimiz bu değerler, önce kendini oluşturan birimler içinde, sonra yer aldığı bütün içinde oluşumları, işlevleri,

⁹ İnce, Işıl, “Türkçe’nin Çekirdek Tümcelerindeki Kurucu Yapılara Üretimsel-Dönüşümlü Dilbilgisi Açısından Bir Yaklaşım”, Dilbilim Araştırmaları, Hitit Yayınevi, Ankara, 1990, s. 43.

¹⁰ Üstünova, a.g.e., s. 1.

bağlantıları, vb bakımından çok yönlü olarak irdelenmelidir. Bilim çevrelerinde kabul gören bu görüşler, dilde bakış açısını değiştirdiği gibi çalışmaların da yönünü değiştirmiştir. Hepsinden önemlisi dil bir dizge, bir sistem olarak kabul edilmiştir.”¹¹

Göksu da “Dilsel yapının başka bir özelliği de (ki özelliklerinin en ayırt edicisidir) kendisini oluşturan öğelerin kendi başlarına bir değerleri olmamasıdır. Bu öğeler, ancak dizge içinde belli bir yer tuttıkları için değer kazanırlar”¹² diyerek dil birimlerinin tek başlarına hiçbir anlam ifade etmediklerini savunmuştur.

Dile bir dizge, sistem gözüyle bakılması dille ilgili çalışmaların yöntemini de kökünden değiştirmiştir. Çünkü nasıl bir sistem çözülürken, onun parçalarının birbirleriyle girdiği ilişkilere bakılıyorsa, bu ilişkiler açıklanmaya çalışılıyorsa dil incelemelerinde dili oluşturan birimler tek başlarına değil de bir bütün içinde incelenmeye başlanmış ve bütün içinde kazandığı değerlere, birbirleriyle girdikleri ilişkilere bakılır olmuştur. Bu çalışmada da aynı yöntem izlendi. Öyküdeki cümleler tek tek değil de öykünün bütünü içinde, kendinden önceki ve sonraki cümlelerle ilişki kurularak incelenmeye çalışıldı.

Yapısalcı yaklaşımdan sonra ortaya çıkan işlevci yaklaşım da dil birimlerinin bir bütün içinde değerlendirilmeleri gerektiğini savunur. Ancak işlevci yaklaşıma göre dil birimlerini sadece ait oldukları bütünler içinde incelemek yetmez. İşlevci yaklaşım dili toplumsal bir davranış olarak kabul ettiği için iletişimde konuşulan ortam, konuşan ve dinleyenin de durumları da önemlidir. “Edimbilim etkisiyle gelişen yeni bir dilgisi akımı da işlevci yaklaşımdır. Yapısalcı dil çözümlemelerinin yerini, 1980’li yıllardan başlayarak işlevci dilbilgisi araştırmaları alır. İşlevci dilbilgisine göre, dil konuşulduğu ortamdan, onu konuşandan, dinleyenden soyutlanarak incelenemez. Çünkü dil kendi başına var olan bir olgu değildir. Öncelikle bir bildirişim aracıdır. Dolayısıyla toplumsal bir davranıştır. Bir kimse karşısındakine bir şey iletmek istediğinde, bu niyetini dile getirebilmek için belli dilsel araçlar seçer. Başka bir deyişle, konuşan kişinin sözlerini dile getirdiği ortam, dilsel biçimlerin seçilmesinde etkili olur. İşte işlevciler, dilsel işlevlerden yola çıkarak bunların nasıl ve hangi dilsel biçimlerle dile getirildiğine

¹¹ Üstünova, a.g.e., s. 2.

¹² Göksu, Özkan, “Dilde Yapı Kavramı ve Geleneksel Yaklaşım”, Dilbilim ve Dil Bilgisi Konuşmaları I, TDK Yayınları: 465, Ankara, 1980, s. 47.

bakarlar. Dilin kurallarını, işlev-biçim ilişkisi içinde incelerler.”¹³ Akerson’un dediği gibi dili kullanıldığı ortamdan soyutlayarak incelemek, sistemin nasıl işlediğinin görülmesine engel olur.

Dilbilime göre dil bir iletişim aracı olarak görülmektedir. Buna göre dilde önemli olan vericinin mesajlarını, alıcının doğru olarak çözmesidir. Dış etkenler bazen buna tam olarak imkan vermemektedir. Bu nedenle verici, mesajlarını cümleler halinde aktarmaktadır. Böylece bir cümlenin anlaşılması için diğer cümlelere ihtiyaç duyulmaktadır.

Geleneksel dilbilgisine göre cümle yargı bildiren temel ögeydi ve bir duyguyu, düşünceyi eksiksiz anlatmaya yetiyordu. Bu nedenle dil çalışmaları hep cümle temel alınarak yapılıyordu. Ancak yapılan çalışmalar gösterdi ki, cümle duyguları, düşünceleri tam ve net olarak anlatmada yetersiz kalmaktadır. Artık günümüzde cümlenin duyguları, düşünceleri ifade etmede, eksiksiz önermeye ulaşmada yetersiz kaldığı kesinleşmiştir. Örneğin “Ali, yarın İstanbul’a gidecek” cümlesi geleneksel anlayışa göre anlamlı, eksiksiz bir cümledir. Ancak gerçekte bilinmezliklerle doludur. Çünkü Ali kimdir?, İstanbul’a kiminle gidecektir?, İstanbul’a niçin gidecektir?, İstanbul’ a yarın tam olarak saat kaçta gidecektir?, İstanbul’ da nerede, ne kadar kalacaktır? gibi – soruları çoğaltmak mümkün- soruların hiçbirine cevap verememektedir. Bu soruların cevapları ancak bu cümlenin yanındaki diğer cümlelerle bilinebilecektir. Nasıl bir cümlede sözcükler yanlarındaki diğer sözcüklerle beraber kullanılarak anlam kazanıyorlarsa, bir cümle de aynı şekilde bir bütün içinde etrafındaki diğer cümlelerle kullanılarak anlam kazanacak, böylece eksiksiz yargıya ulaşılmış olacaktır.

“Bütün araştırmacıların birleştiği nokta; cümlenin yargı bildirmesi ve iletişimi sağlamak üzere kullanılan bir dil ögesi oluşudur. Ne var ki, cümle öyle sanıldığı gibi tek başına duyguların, düşüncelerin anlatılmasında çok yeterli, yetenekli bir dil birimi değildir. Cümle; kesin yargı bildiren, yapılan işi/ oluşu/ hareketi anlatan bir görünüme sahip olmakla birlikte, yine de tam bir kesinlik taşımamakta, düşüncenin anlatımında yetersiz kalmaktadır. Bu nedenle tam yargı bildirme işini yaparken, kendinden önce ve

¹³ Akerson, Fatma Erkman – Ozil, Şeyda, Türkçe’de Niteleme İşlevli Yan Tümceler, Türk Dilleri Araştırmaları Dizisi: 22, Simurg Yayınları, İstanbul, 1998, s. 33-34.

sonra gelen cümlelerden destek almaktadır.”¹⁴ diyen Üstünova da cümlenin artık sağlıklı iletişim için tam, net ve eksiksiz önermeye ulaşmada yetersiz kaldığını, bu nedenle de cümlenin anlamsal bağ kurduğu diğer cümlelerle birlikte ele alınmasının gerekliliğini savunur.

Görüldüğü gibi tüm dil birimleri nasıl diğer dil birimleri sayesinde can bulmakta, değer kazanmaktaysa cümle de tek başına değil diğer cümlelerle beraber amacına uygun varlık göstermekte, tam ve net yargı bildirmektedir. Bu konuda Doğan Aksan da aynı görüşe katılmaktadır. Aksan, “Tümceyi sadece dilin bir birimi, biçimsel bir kuruluş olarak görmek, dili tümceye indirgemek eksik bir görüş ve inceleme yöntemi olmaktadır. Çünkü bir tümce, içinde yer aldığı metne, konuşanla dinleyen (ya da yazanla okuyan) arasındaki ilişkilere, içinde bulunulan duruma, iletişimde bulunan kimselerin karşılıklı olarak sahip oldukları ruhsal niteliklere ve onların niyetlerine göre değişik anlamlar yansıtır.”¹⁵ diyerek cümlenin anlamının belirlenmesinde alıcının ve vericinin içinde bulunduğu ortamın ve bunların ruhsal durumlarının da önemli olduğunu vurgular.

Cümlenin eksiksiz önermeye ulaşmada yetersiz kaldığı, bu sebeple de cümle üstü birimlere ihtiyaç duyulduğu yukarıda belirtilmişti. Dilce, sözce, metin, text, textem¹⁶ gibi sözcüklerle de karşılanan cümle üstü birimleri, Kerime Üstünova cümleden büyük birlik (CBB) şeklinde adlandırır.¹⁷ Bu çalışmada da cümle üstü birimler CBB şeklinde karşılanacaktır. Bu konuda Doğan Günay da metni tümceye benzeterek metinle tümce arasında 5 tane benzerlik bulmuştur. “Metin beş açıdan tümceye benzetilebilir:

1. Tümce nasıl konuşanın düşüncesini dile getirirse metin de yazarın düşüncesini dile getirir. Metnin tümü içinde yer alan tümcelerin dile getirdiğinden daha

¹⁴ Üstünova, Kerime, “En Büyük Dil Birimi Cümle midir?”, Dil Yazıları, Akçağ Yayınları, Ankara, 2002, s. 150.

¹⁵ Aksan, a.g.e., s. 140.

¹⁶ Ayrıntılı bilgi için bkz. Aksan, Mustafa – Aksan, Yeşim, “Metin Kavramı ve Tanımları”, Dilbilim Araştırmaları 1991, s. 90- 104/ Kıran, Ayşe Eziler, “Dilbilim Göstergibilim İlişkileri”, Dilbilim Araştırmaları 1990, s. 51-62/ Aksan, Doğan, *Şiir Dili ve Türk Şiir Dili*, s. 257.

¹⁷ Ayrıntılı bilgi için bkz. Üstünova, a.g.e., s. 13.

yoğun, karmaşık bir anlam taşır. Bu nedenle metni oluşturan tümcelerin tek tek anlaşılması, metnin tüm olarak anlaşılması demek değildir.

2. Tümce nasıl sözcüklerden oluşan bir bileşimse, metin de bir öykü oluşturmak ve kişileri eylem içinde belirlemek için bir araya getirilmiş olayların bir bileşimidir.

3. Tümcenin anlamı nasıl sözcüklere bağlıysa, metnin anlamı da parçaların anlamına bağlıdır. Sözelimi bir öykünün acıklı ya da mutlu bir sonla bitmesini, öykünün belirli bir parçasının niteliği belirler.

4. Tümcenin her sözcüğünün (ya da metnin her parçasının) anlamı, bu sözcük (ya da parça) yerine tümün mantığını bozmadan geçebilecek seçeneklerin düşünülebilmesiyle ve bu seçeneklerden “başka” oluşuyla belirlenir.”¹⁸

Aynı konuyla ilgili Kıran da “Metin ile tümce aynı düzlemde tasarlanamaz. Çünkü metin, birden fazla tümcenin yan yana gelmesiyle oluşan paragraf olarak düşünülemez, çünkü metin, bir tek cümle de olabilir, tüm bir kitap da, bir film de, bir senfoni de, bir resim de. Metin dil ögesiyle özdeşleştirilmemesi gereken, ama dil dizgesiyle bağlantılı olan bir başka dizge oluşturur. Bu hem benzerlik hem de bitişiklik bağıntısıdır. Benzerlik bağıntısıdır, çünkü her ikisi de doğal dili kullanır; bitişiklik bağıntısıdır, çünkü her metin içinde en az bir tümce vardır.”¹⁹ diyerek metin ile tümce arasındaki ilişkiyi açıklamıştır.

Aksan da konu ile ilgili şunları vermiştir: “Metin ile sıradan tümce arasındaki ayrımı belirlemeye çalışırsak, metnin kurucu tümceleri arasında bağıntısallığın bulunduğunu söylemek yeterli olacaktır. Kabaca metin bağıntısallığı olan tümceler dizisidir denilebilir.”²⁰ İşte cümle üstü birimdeki cümleler arasındaki bağıntısallığı, bu cümleler arasındaki anlam ve biçim ilişkileri sağlar. Buradan şu sonuca varılabilir: Metni oluşturan cümleler arasında mutlaka anlam ve biçim ilişkileri olmalıdır.

Dilbilimin ortaya koyduğu yeniliklerden biri de dilde sözcüklerin değil göstergelerin olmasıdır. Gösterge bir simgedir, semboldür. Buna göre herhangi bir kavramı anlatan her şey göstergedir. “Gösterge, başka bir şeyin yerini alabilecek

¹⁸ Günay, Doğan, *Metin Bilgisi*, Multilingual, İstanbul, 2003, s.37.

¹⁹ Kıran, Ayşe, Eziler, “Dilbilim- Göstergebilim İlişkileri”, Dilbilim Araştırmaları 1990, s. 51.

²⁰ Aksan, Mustafa – Aksan, Yeşim, “Metin Kavramı ve Tanımları”, Dilbilim Araştırmaları 1991, s.96.

nitelikte olduğundan kendi dışında bir şey gösteren her türlü nesne, varlık ya da olguya verilen addır”²¹Buna göre gösterge bir resim, ses, söz de olabilir. Tüm dil birimleri aslında birer göstergedir. Göstergenin gösteren ve gösterilen yönleri olmak üzere iki yönü vardır. Bu iki yön kağıdın iki yüzü gibi birbirinden ayrılamaz. Gösteren yan gözümüzle gördüğümüz, kulağımızla duyduğumuz, sese, yazıya dökülen biçimsel, somut yandır. Gösterilen yan ise göstergenin iletişimde kullanılan anlamsal yanıdır. Cümle de bir gösterge olduğuna göre onun da mutlaka gösteren ve gösterilen yönleri vardır. İşte cümlenin gösteren yönüne yani somut, sese heceye dökülmüş yönüne yüzey yapı, gösterilen yönü yani anlamla ilgili yönüne de derin yapı denir. Üstünova, cümlenin derin yapısını “... cümlenin temelinde bulunan bütün anlam öğelerinden oluşmuş, anlamla ilgili olan mantık yapısıdır; soyut yapıdır” şeklinde açıklamaktadır.²² Cümlenin yüzey yapısı ise derin yapının açıklanışı, sese, heceye, sözcüğe dökülmüş biçimidir. İletişim aslında cümlenin derin yapısıyla kurulur.

Yine her dil biriminin bir biçimsel bir de anlamsal işlevi vardır. Ancak geleneksel dilbilgisi genellikle biçimsel işleve bakar, anlamsal işlevi göz ardı eder. Bunu açıklamak gerekirse “ Bu kitabı akşam okuyacağım” ve “Bu kitabı akşam okuyacaktım”. Bu iki cümledeki {-EcEK} in biçimsel işlevi aynıdır. Çünkü her iki cümlede {-EcEK} fiile gelmiş ve fiilin çekimlenmesinde rol oynayarak, onun yargı bildirmesini sağlamıştır. Ancak bu iki cümlede {-EcEK} ekinin anlamsal işlevi aynı değildir. Çünkü ilk cümlede {-EcEK} okuma işinin henüz yapılmadığını, gelecekte yapılacağını anlatır. İkinci cümlede ise {-DI} eki okuma işinin bittiğini ve söz söyleyenin okuma işine tanık olduğunu bildirir. Buna göre ikinci cümledeki {-EcEK} ilk cümledeki anlamı vermez. Çünkü zaten “oku-” eylemi olmamıştır. Bunu {-DI} bildirmektedir. İkinci cümledeki {-EcEK} in anlamsal işlevi geçmişte geleceğe yönelik bir tasarımı vermektir. Görüldüğü gibi {-EcEK} ekinin biçimsel işlevi her iki cümlede de aynıdır. Fakat anlamsal işlevleri farklıdır. İşte geleneksel dilbilgisi {-EcEK} ekinin anlamsal işlevini göz ardı ederek, her iki cümlede de bu eki aynı kefeye koymakta ve her iki cümlede de bu eke gelecek zaman eki demektedir. Yine “ Pencereyi kapatır

²¹ Kıran, Zeynel – Kıran, Ayşe Eziler, *Dilbilime Giriş*, Seçkin Yayıncılık, 2001, Ankara, s. 47.

²² Üstünova, Kerime, *Dede Korkut Destanları ve Cümleden Büyük Birlikler*, Alfa Yayınevi, 1998, İstanbul, s. 16.

mısın?” cümlesinin biçimsel işlevi soru cümlesi olmasıdır. Ancak anlamsal işlevine bakılırsa cümlede pencerenin kapatılıp kapatılmamasının sorgulanması değil, bir isteğin rica yoluyla bildirilmesinin olduğu görülür. İletişimde de bu cümleyi duyan kişi bunun soru cümlesi değil de rica cümlesi olduğunu bilir. Demek ki insanlar arasındaki duygu düşünce alışverişinde dil birimlerinin biçimsel işlevlerinden çok anlamsal işlevleri önemlidir.

Buna göre cümle de, bir dil birimi olduğundan, cümle incelemelerinde mutlaka cümleler arasındaki anlam ilişkilerine de bakmak gerekir. Geleneksel dilbilgisine göre cümlelerin sadece biçim yönü inceleniyordu. Oysa iletişim cümlelerin anlamsal yönleriyle yani derin yapılarıyla kurulduğuna göre cümle çözümlerinde, cümleler arasındaki sadece biçimsel ilişkilere değil, anlamsal ilişkilere de bakılmak zorundadır. Çünkü bilindiği gibi dil birimlerinin biçimsel ve anlamsal işlevleri bir kağıdın ön ve arka yüzü gibidir. İkisi birbirinden ayrılamaz. İkisi birlikte bir bütünü yani kağıdı oluştururlar. Cümleler arasındaki biçimsel bağ ile anlamsal bağ da birbirinden ayrılamaz. Her ikisi de birbirine hizmet eder. Her ikisi de bir bütünü oluşturur. Bu iki bağ birbirinden ayrılırsa sağlıklı sonuca ulaşılmaz.

“Saussure ‘dil’i, var olan nesnelere sadece etiket yapıştıran bir katalog olarak görmez. Böyle olsaydı, bir dilin sözlüğünü ezberleyen o dili bilmiş olurdu. F. de Saussure, ilk defa ‘dil sadece kendi düzenini tanıyan bir sistemdir’ diyerek ‘dil’i satranç oyununa benzetir. Satrançtaki taşların tek başlarına bir anlamı olmadığını, taşların plastik veya metal ya da tahtadan olmasından çok, kendi aralarındaki ilişkilerinin oyunu kurduğunu, bir anlam ürettiğini, oyuncunun bu taşların hareketine göre şah veya mat dediğini düşünür. Satranç tahtası ve taşlar somuttur; oyunun kuralları ise soyuttur. Saussure burada soyut kurallara öncelik verir. Çünkü somut olanı, satranç tahtasını ve piyonları anlamlı kılan ‘oyunun kuralları’dır, göstergeler arasındaki ilişkidir, soyut alandır.”²³ İşte bu benzetmeden de anlaşılacağı gibi nasıl taşların tahta ya da plastik olması oyunu çok da etkilemiyorsa, oyunda asıl önemli olan oyunun kurallarıysa, cümlelerin de biçimsel işlevleri, iletişimi çok etkilemez. İnsanlar arasındaki duygu ve düşünce aktarımında asıl önemli olan cümleler arasındaki anlamsal

²³ Uçan, Hilmi, “Dil, Yazar, Metin, Eleştiri Bağlamında Yapısalcılık”, Hece Aylık Edebiyat Dergisi Eleştiri Özel Sayısı, Yıl 7, Sayı 77/78/79, Ankara, Mayıs/Haziran/ Temmuz 2003, s. 210.

ilişkidir. Yine bu konuda Kerime Üstünova, “... Bir başka deyişle dilbilgisinin bütün bölümleri birbirine bağlıdır. Söz dizimini biçimbilgisinden, anlam bilgisinden bağımsız düşünmek ne derece doğru olur?. Böylece cümleyi incelerken de, bütün içinde anlam ve biçim bağı kurduğu diğer cümleleri dikkate almak kaçınılmaz olmaktadır. Çünkü cümleler, dilbilgisel düzenlemeye sahip, anlamları biçimbirimlerle ortaya çıkan birimlerdir. Anamlardan elde edilen çıkarımlar, cümle üstü birimlerin oluşumuna yol açarlar. Her cümle yorumlandıkça, yalnız ilişki kurduğu cümlelere bağlanmakla kalmaz; aynı zamanda cümle üstü birimin diğer cümleleriyle birleşir. Dilin katmanlı yapısı gerek cümle içinde, gerek cümle üstü birim içinde art arda gelmeyen öğeler arasında bağlantı kurulmasına izin verir. Dolayısıyla yalnız ardışık cümleler arasında bağlantı aranmaz; o bağlamda yer alan tüm cümleler arasındaki anlamsal ilişki göz önünde tutulur.²⁴ diyerek bir bütün içinde cümleler arasındaki anlamsal ilişkinin sadece art arda gelen cümleler arasında değil, diğer cümleler arasında da olabileceğini savunmaktadır.

Yine cümle incelemelerinde biçim ve anlamın beraber incelenmesi konusunda Güzelşen de, “Yazınsal dil, dış gerçeği aktarmak gibi salt bir bildirişim işlevi yüklenmez. Gösterilen (içerik) kadar, onu taşıyan gösteren (biçim) de önemlidir.”²⁵ Bunun tersi de doğrudur: “ Mesaj yoksa yapı yoktur, yapı yoksa dil yoktur, dil ve yapı yoksa sanat yapıtı da yoktur”²⁶ diyerek biçimin anlamsız, anlamın da biçimsiz olamayacağını vurgular.

İşte bu çalışmanın asıl amacı da cümle çözümlemelerinde cümleleri tek başlarına değil de bir bütün içinde değerlendirerek, bu bütünü oluşturmada cümleler arasındaki anlam ilişkilerinin önemini göstermek ve yalnızca biçimsel ilişkilerin cümleleri birbirine bağlamada yetersiz kaldığını vurgulamaktır. Amaca ulaşmak için Cemil Kavukçu'nun ‘Çalınamayan Gün’ adlı öyküsü seçildi. Bu öyküdeki cümleler arası anlamsal ilişkiler incelendi. Bunu yaparken yöntem şu oldu: Öncelikle cümlelerin derin yapısını ortaya çıkarmak için eksilteler belirlendi. Eksilti, dili kullananlar tarafından aynı biçimde doldurulabilen boşluklardır. Eksiltelerin oluşumunda dilin tekrarı

²⁴ Üstünova, Kerime, “Söz Diziminde Anlamsal ve Biçimsel Özelliklerin Aynı Çatı Altında Toplanma Zorunluluğu”, Dil Yazıları, Akçağ Yayınları, Ankara, 2002, s. 144.

²⁵ Güzelşen, Mehmet Rifat, “Dilbilim ve Göstergibilim Açısından Yazınsal Söylem”, Dilbilim, İstanbul Üniversitesi Yabancı Diller Yüksekokulu Fransızca Bölümü Dergisi, S. 3, s. 103.

²⁶ İnce, Özdemir, “Yazınsallık”, Adam Sanat, S. 87 (Şubat), s. 48.

sevmeyişi, zamandan ve emekten tasarruf amacı vardır. Kerime Üstünova, ‘sıfır tekrar’ adını verdiği eksiltiyi şöyle açıklar: “İletişimde zamandan tasarruf, dilin tekrardan hoşlanmayışı, en az çaba ilkesi gibi nedenler, anlatım kısalığına yol açmaktadır. Yazarın / konuşanın, okuyanın / dinleyenin bir şeyler bildiğini, dikkatle okuduğunu / dinlediğini düşünmesi, kimi birimlerin cümleden atılmasına, düşürülmesine neden olmaktadır. Anlam bütünlüğünü bozmadan cümlenin bazı öğelerinin düşürülmesiyle oluşan eksiltili yapılar da, iletişimin sürdürülmesi için yeterli olabilmektedir. Eksilti de, tıpkı tekrarlar gibi CBB’nin oluşumunda önemli görev üstlenirler. Çünkü eksilti, diğer yanılla sıfır tekrardır. Eksiltiye de daha çarpıcı, daha etkili anlatımlara ulaşmak için başvurulur.”²⁷ Eksiltileri tamamlarken Türkçe’nin temel kuralları hareket noktası oldu. Şöyle ki;

1. Yüklem, özne gerektirir,
2. Özne, yüklem gerektirir,
3. Tamlanan (iyelikli öge), tamlayan gerektirir,
4. Tamlayan, tamlanan gerektirir,
5. Zarf, yüklem gerektirir,
6. Geçişli çatıdaki yüklem, nesne gerektirir,
7. Aralarında anlam bağı olan cümlelerde bir cümlede verilen öge diğer cümleyle ilintili kılınabilir,
8. İdi, imiş, ise birimleri cümlelerin birinde verilip diğerlerinde var sayılabilir,
9. Edilgen-geçişli çatıdaki eylemlerin kurdukları cümlelerde gerçek özne bulunmaz; ancak sözde özne görevini üstlenen belirtisiz nesne gerekir,
10. Bir cümlede, yan cümle, cümlemsi, iç cümle terimleriyle karşılanan yan yargıların aynı yapıda olanlarından yalnız bir tane bulunur. Birden fazla bulunması birden fazla cümleyi, temel cümleyi gerektirir.

²⁷ Üstünova, a.g.e., s. 46.

11. Aynı yapıdaki öğeden bir cümlede bir tane bulunur. Birden fazla oluşu birden fazla cümleyi gerektirir.²⁸

Çalışmada yukarıdaki kurallardan hareketle her cümlenin derin yapısını bulmak için eksilteler saptandı ve 3 aşamada dolduruldu. İlk aşamada eksilteler “Ø” işaretiyle karşılandı. Ardından “Ø” işaretiyle belirlenen eksilti, zamirle giderildi. Üçüncü ve son aşamada ise, zamirle doldurulan eksilti metinden alınan gerçek göstergelerle değiştirildi. Bunu yaparken eksilteler koyu ve italikle yazıldı.

Bu şekilde eksilteler doldurularak cümlenin derin yapısına ulaşıldı. Şüphesiz cümlenin derin yapısını ortaya çıkarmak, eksiksiz önermeye ulaşmayı sağladı. Eksiksiz önermeye ulaşmanın iletişim açısından önemini Kerime Üstünova, “ 1) Anlam bulanıklığını giderir, 2) Çok anlamlılığı ortadan kaldırır, 3) Cümleden atılan bilgiyi korur, 4) CBB'nin sağlıklı algılanmasını sağlar, 5) İlk bakışta dilbilgisi geçerliliği olmayan, tek başına yorumlanamayan kesik cümlelerin cümle kimliğine kavuşmasına ve yorumlanabilmesine katkıda bulunur, 6) Böyle/ şöyle / o /bu / orası / ben / kendi vb. öğelerin kaynağını gösterir, 7) CBB'nin oluşmasına hizmet eder.”²⁹ diyerek açıklar.

Çalışmanın amacının cümle çözümlemelerinde, cümleler arasındaki biçimsel bağ kadar anlamsal bağın da önemini vurgulamak olduğu, bunun için de çalışmada Cemil Kavukçu'nun ‘Çalınamayan Gün’ adlı öyküsündeki cümleler arasındaki anlam ilişkilerinin bulunacağı yukarıda belirtilmişti. Buna göre daha önce de değinildiği gibi bütün dil birimlerini ait oldukları bütünden koparıp, tek başına ele alıp incelemek sağlıklı değildir. Bu nedenle öyküdeki cümleler ait oldukları bütün içinde değerlendirildi ve bu bütüne de Üstünova gibi CBB dendi.

1) CBB de tıpkı ses, ek, kök, sözcük, cümle gibi bir dil birimidir ve bunların özelliklerini taşır.

2) Ancak CBB'nin tümceden ayrılan yönleri de çoktur. Aralarındaki en büyük fark eksiksiz yargıya ulaşmada cümlenin yetersiz, CBB'nin ise cümleye göre daha çok bilgi verdiği için daha yeterli oluşudur.

²⁸ Ayrıntılı bilgi için bkz. Üstünova, Kerime, “Cümle Çözümlemelerinde Yüzey Yapı- Derin Yapı İlişkileri”, Dil Yazıları, Akçağ Yayınları, Ankara, 2002, s. 169, 170.

²⁹ Üstünova, a.g.m., s. 169.

3) Bir cümlenin nasıl sınırı varsa, CBB'nin de olmalıdır. Kerime Üstünova, bu sınırın çizilmesinde derin yapının önemini vurgulayarak şöyle demektedir: “ CBB'nin sınırlarının çizilmesinde derin yapının rolü çok büyüktür. Cümleler birbirlerine önce anlam yönüyle bağlanmalılar, dilbilgisi özellikleri bunları desteklemelidir. ... Bir CBB'de dilbilgisi özellikleri zayıf olabilir; ama güçlü bir anlam bağlantısı cümleleri bir araya getirmeye yetecektir. Bunun tam tersi de olabilir. Dilbilgisi bağları sürebilir; ama anlam bağlantısı sona ermişse o CBB'nin sınırları da çizilmiş demektir. Yapı özellikleri CBB'nin sürmesi için yeterli değildir.”³⁰ Üstünova'nın bu açıklaması çalışmanın amacını çok güzel biçimde belirtmektedir. Öyküdeki CBB'ler belirlenirken cümleler arasındaki anlam ilişkilerine bakıldı. Anlam ilişkisi bitmişse o CBB kapatılıp yeni bir CBB açıldı.

4) CBB'de aynı konunun ele alınması gereklidir. Aynı CBB'de bir ögenin CBB içindeki yorumunun başka bir ögeye bağlı olması gerekir. Çalışmada CBB'ler belirlenirken CBB'de aynı konunun ele alınıp alınmadığına, çeşitli yönlerden çözümlenip çözümlenmediğine bakıldı. eğer CBB içinde aynı konunun farklı yönlerden çözümlenmiş bölümleri varsa bunlar da mini mikro metin olarak adlandırıldı.

5) CBB'nin kuruluşu ile cümlenin kuruluşu eş değerdedir. Bunu Üstünova 'Cümleden Büyük Birimler' makalesinde şu şekilde açıklamaktadır: “ Cümlede gördüğümüz kuruluş özelliklerinin benzerini CBB'de görüyoruz. Cümlenin asıl öğeleri, kurucuları özne ve yüklemdir. Tümleçler ise, daha iyi bir iletişim için onlara hizmet ederler. Cümle kuruluşu Türkçe'de özne+tümleç+yüklem sıralamasındadır. Özne yapar, yüklem anlatır, tümleçler öznenin yapıp, yüklem anlatıldığı hareketin zamanını, durumunu, etkilenen varlığı vb. bildirirler. CBB'nin ise giriş bölümü açıştır, söze başlayıştır. Öznenin işlevine sahiptir. (özne // giriş). Gelişme bölümü konunun daha iyi anlaşılmasını sağlayan, girişin açılmasına yardım eden bölümdür. Tümleçlerin işlevini üstlenmiştir. (tümleç // gelişme). Sonuç bölümü kapanıştır. Tıpkı yüklem gibidir. Yüklem haber verir, öznenin yaptığı işi anlatır, cümlenin kapandığını bildirir.

³⁰ Üstünova, Kerime, *Dede Korkut Destanları ve Cümleden Büyük Birlikler*, Alfa Yayınevi, 1998, İstanbul, s. 17, 18.

Kendisinde öznenin işaretini taşır (yüklem // sonuç). Sonuçta CBB açıldığı unsurla kapanır.³¹

6) CBB'lerde ve CBB'ler arasında köprü görevini üstlenmiş geçiş cümleleri bulunur.

7) Cümledeki sözcük sayısı nasıl sınırlandırılmazsa, CBB'lerdeki cümle sayısı da sınırlandırılmaz.

8) Her CBB'nin giriş, gelişme ve sonuç bölümleri bulunur. Öyküde CBB'lerin giriş, gelişme ve sonuç bölümleri bulundu.

9) CBB'de giriş bölümündeki herhangi bir birim kendisini ya da belirtisini sonuç bölümünde göstermelidir. Çalışmada bu konuya da dikkat edildi.

10) Bir CBB'nin kapandığı yerden diğer CBB açılmalıdır.

11) Cümledeki en küçük dil birimi nasıl sözcükse, cümle üstü birimdeki en küçük dil birimi de cümledir.

12) CBB'yi oluşturan cümlelerde bağdaşıklık ve tutarlılık olması gerekir. Bağdaşıklık, dil birimlerinin dilbilgisi kurallarına uymasındır. Örneğin “Dün okula gitmeyeceğim” cümlesi bağdaşıklık kuralına uymayan bir cümledir. Çünkü “dün” cümledeki yüklemdeki zamanı somutlaştıran bir zaman zarfıdır ve geçmiş zamanı anlatır. Oysa cümledeki yüklemde bildirilen zamanla uyuşmamaktadır. Çünkü cümledeki yüklemdeki zamanı gelecek zamandır. Tutarlılık ise cümleden büyük birim oluşturan cümleler arasında ki anlam ve mantık bağlantısıdır. Örneğin “Bu akşam nereye gideceksiniz?”, “ Sinemaya gideceğiz” cümleleri arasında bir tutarlılık vardır. Çünkü iki cümle arasında da anlam ve mantık bağlantısı vardır. İlk cümlede bir soru sorulmakta, ikinci cümlede ise sorulan soruya cevap verilmektedir. İşte CBB'nin cümlelerinde hem bağdaşıklık hem de tutarlılık olması gerekir.

13) CBB'yi oluşturan bağlardan biri de çeşitli yapıların tekrarlanmasıdır. Tekrarlar da cümleler arasında anlam bağı kurdukları için çalışmada CBB'yi oluşturan

³¹ Üstünova,, Kerime, “Cümleden Büyük Birimler”, Dil Yazıları, Akçağ Yayınları, Ankara, 2002, s. 158, 159.

cümleler arasında 3 çeşit tekrar bulundu. Bunlar 1) Tam Tekrarlar 2) Sıfır Tekrarlar 3) Eksik Tekrarlar

Tam tekrar, bir cümlede kullanılan herhangi bir birimin diğer cümlelerde olduğu gibi aynen karşımıza çıkmasıdır. Sıfır Tekrar ise iletişimde zamandan tasarruf, dilin tekrarı sevmeyişi, en az emek gibi nedenlerden dolayı bazı dil birimleri cümlelerin yüzey yapısından atılır, ancak bunlar cümlelerin derin yapısında varlıklarını korur. İşte demin de yukarıda belirtildiği gibi Türkçe'nin temel kurallarından hareketle cümlelerin derin yapısında bulunan eksiltelerin yüzey yapıya çıkarılmasına sıfır tekrar denir³². Eksik tekrar cümleler arasında gönderme yoluyla bulunur. Eksik tekrar, bir cümlede kullanılan herhangi bir birimin, diğer cümlelerde farklı şekilde karşımıza çıkmasıdır. Örneğin zamirler, eksik tekrarın en güzel örnekleridir. Çünkü daha önceki bir cümlede gerçek ismiyle anılan bir varlık ya da olay daha sonraki cümlelerde zamir şeklinde karşımıza çıkar. Eksik tekrarı bulabilmek için daha önceki cümlelere gönderme yapmak gerekir. Tekrar çeşitlerinden biri de ters tekrarlardır. Ters tekrarlar, sözcük öbeği, cümle gibi bazı birimler birbirlerini tersinden tekrar eder. Tekrarlar, CBB'nin oluşumuna hizmet etmek için vardır.

14) CBB'deki cümleler arasında anlam ve biçim ilişkisi vardır. Ve bu ilişkiler birbirinden soyutlanamaz. İkisi birlikte CBB'nin oluşmasına hizmet ederler. Bu çalışmanın asıl amacı, işte CBB'yi oluşturan cümleler arasındaki anlam ilişkilerini bulmaktır. Cümleler arasındaki anlamsal ve biçimsel ilişkilerin CBB açısından önemini Üstünova şu şekilde açıklar: “ a. Anlam bağı CBB'nin oluşması için ön koşuldur, b. Anlam bağı, CBB'nin oluşması için tek başına yeterlidir; ama dilbilgisi bağı da anlam bağının kurulmasına yardım eder, c. Dilbilgisi bağı CBB'nin oluşması için tek başına yeterli değildir, ç. Anlam bağının zayıfladığı durumlarda dilbilgisi bağı güçlenir, dilbilgisi bağının zayıfladığı CBB'lerde ise anlam bağı güçlenir, d. Anlam tekrarı biçim bağını güçlendirir, e. Anlam bağı sona erip dilbilgisi bağı sürerse, bu CBB'nin devam edeceği anlamına gelmez, CBB'nin sonu gelmiş demektir, f. CBB'lerde daha çok anlam ilişkileri kurulur, g. m.m.m. görüntüsü veren bütünlerde anlam bağı bitmişse bunları ayrı CBB almak gerekir, ğ. CBB'de kaç tane mini mikro metin olursa olsun, bunlar aynı

³² Ayrıntılı bilgi için bkz. Üstünova, Kerime,, “Eksilti ya da Sıfır Tekrar”, Dil Yazıları, Akçağ Yayınları, Ankara, 2002, s. 111-121

konunun çeşitli yönlerden çözümlenmesi olmalıdır...”³³ Bu çalışmada sadece CBB’yi oluşturan cümleler arasındaki anlamsal ilişkiler incelendi, biçimsel ilişkilere bakılmadı. Çünkü temel amaç; CBB’nin oluşması için cümleler arasındaki anlam ilişkilerinin yeterli olduğunu, iletişimi dil birimlerinin anlamsal yönlerinin sağladığını vurgulamaktır.

CBB’yi oluşturan cümleler arasındaki anlam ilişkileri belirlenirken, aşağıda ele alınan ortak bağlar irdelendi:

1) Ortak Kişi: Anlatı kişisi ya da kişileri olay yazılarının ve cümlelerin vazgeçilmez unsurlarındandır. Bunlar yazıda çok önemli bir yere sahiptirler. Çünkü metinde anlatılanlar bu kişiler etrafında dönmektedir, bu kişileri ilgilendirmektedir. Kişiler, bu yazılarda kimi zaman açık kimlikleriyle belirtilirken, kimi zaman da zamirlerle belirtilirler. Hatta dil tekrarı sevmediği için bazen de sıfır tekrar şeklinde cümlelerin derin yapısında bulunabilirler. Bu kişiler metinde nasıl bulunursa bulunsunlar, eğer cümleler arasında kişi ortaklığı varsa bu cümleler aynı CBB içinde değerlendirilebilir. Çünkü kişi ortaklığı cümleleri anlamsal yönden birbirine bağlayan en önemli bağlardan biridir. Eğer cümlelerde kişi ortaklığı varsa, o cümlelerdeki anlatılanlar aynı kişi ya da kişileri ilgilendirir.

Doğan Günay, *Metin Bilgisi* adlı kitabında anlatı kişilerinin metinde nasıl yer aldıkları ile ilgili şu bilgileri verir: “ Yaşadığı çevresi ile vardır. Bir eylem içinde belli bir rolü vardır. Bir kimliği ve ünvanı vardır. Bir davranış içindeki sürekliliği, sürekli sahip olduğu bir nesne ya da tutumu vardır. Çoğunlukla simgesel bir değeri olan özel adı ile birlikte bir kimliği vardır. Anlatı içinde az ya da çok belirtilmiş bir geçmişi vardır. Toplumsal bir konumu, bir mesleği vardır. Fiziksel bir dış görünümü vardır. Bir konuşma ve anlatım biçimi vardır. Durağan ya da değişken bir ruhsal yapısı vardır. Durağan, yani metin boyunca fazlaca değişmeyen ya da değişken bir karakteri ve ruh durumu vardır.”³⁴ Çalışmada anlatı kişilerinin Günay’ın kişilerle ilgili verdiği bu özelliklere sahip olup olmadıkları da incelendi.

³³ Üstünova, Kerime, Dede Korkut Destanları ve Cümleden Büyük Birlikler, Alfa Yayınevi, 1998, İstanbul, s. 23, 24.

³⁴ Ayrıntılı bilgi için bkz. Günay, Doğan, *Metin Bilgisi*, Multilingual, İstanbul, 2003, s.132, 133, 134, 135.

2) Ortak Zaman: Zaman kavramı da aynen kişiler gibi cümleler için çok önemlidir. Çünkü cümlenin zamanı, o cümlede bildirilen yargının ne zaman gerçekleştiğini verir. Cümlelerde zaman kavramı, cümlenin eylemindeki zaman ekleriyle verilir. Bu ekler öğrenilen geçmiş zaman { -mİş}, görülen geçmiş zaman { -Dİ}, şimdiki zaman { -yor}, gelecek zaman { -EcEk} ve geniş zaman { -r}, { -(I)r}, { -(U)r}, { -Ar} olmak üzere beş tanedir. Ayrıca bunların oluşturduğu birleşik çekimler de cümlede eylemin gerçekleşme zamanı hakkında bilgi verir. Gerçi bu ekler zamanı bildirmede soyut kalmaktadır. Ancak bazen bu soyutluğu gidermek için zaman zarfları da kullanılmaktadır. Gerek eylemdeki zaman ekleriyle, gerekse de zaman zarflarıyla belirtilmiş olsun cümleler arasındaki zaman ortaklığı, bu cümleleri birbirine bağlamada çok önemli bir işlev üstlenir.

3) Ortak Mekan: Ortak mekan, cümleleri birbirine bağlamada önemli bir unsurdur. Çünkü ortak mekan, cümlelerde eylemin gerçekleştiği yeri, yönü belirtir.

4) Ortak Nesne: Eğer cümleler aynı varlığı etkiliyorlarsa, bu cümleler arasında da anlamsal bir bağ vardır.

5) Sebep –Sonuç İlişkisi: Sebep- sonuç ilişkisi de cümleler arasında anlamsal ilişki kurar. Bir cümle, diğer bir cümlenin sebebi ya da sonucu olabilir. Bu da doğal olarak bu iki cümle arasındaki anlam bağıını gösterir.

6) Parça- Bütün, Soyut-Somut, Özel-Genel İlişkisi: Parçadan bütüne, soyuttan somuta , özelden genele ya da bunların tam tersi bir geçiş de cümleler arasındaki anlam ilişkisini kurar.

7) Olumluluk-Olumsuzluk İlişkisi: Cümlelerin anlamlarını etkileyen bir unsur da olumluluk, olumsuzluktur. Olumsuzluk cümlelerde eylemlerdeki olumsuzluk ekleri ya da olumsuzluk bildiren sözcüklerle belirtilir. Cümlelerin olumlu ya da olumsuz olması cümlede belirtilen eylemin yapıp yapılmadığıyla ilgilidir. Cümlelerin hepsinin olumlu ya da olumsuz olması, CBB'nin anlamsal yönden kuruluşuna yardımcı olur.

8) Eş anlamlılık, zıt anlamlılık, yakın anlamlılık, aynı kavram alanına giren sözcükler:

“Anlam benzerliği, karşıtlık bazen iki cümle daha çok iki sözcük, sözcük öbeği arasında geçerli olan bir ilişkidir. Birinin yerine ötekinin konması sonucunda ortaya

çıkan cümlelerin anlamı aynı ise, iki birim arasında anlam benzerliği var demektir. İki ayrı kavramın birlikte algılanması, onların ortak noktalarının bulunmasına bağlıdır. Ancak iki ayrı kavram olabilmeleri için aralarında bazı farklılıkların bulunması şarttır.”³⁵

Cümlelerin eş anlamlı, zıt anlamlı, yakın anlamlı olmaları veya cümlelerde eş anlamlı, karşıt anlamlı, yakın anlamlı ve aynı kavram alanına giren sözcüklerin bulunması da cümleleri anlamsal açıdan birbirine bağlamaya yardımcı olur. Şimdi bu terimler açıklanırsa, bunların cümleler arasında anlamsal ilişkiyi nasıl kurdukları daha iyi anlaşılır.

“Eş anlamlılık (Alm. Synonymie, Fr. synoymie, İng. synonymy). İki ya da daha çok sayıda göstergenin aynı anlama gelme, ayrı gösterenlerin aynı gösterilene belirtme özelliği”³⁶

“Karşıt anlamlılık (Alm. Antonymie, Fr. antonymie, İng. antonymy). Anlam bakımından birbirinin karşıtı olan sözcüklerin özelliği”³⁷

1) Soru-Cevap Bağı: Cümlelerden birinde bulunan soruya, başka bir cümleden cevap geliyorsa; bu iki cümle arasında anlam ilişkisi bulunmaktadır.

2) Tekrarlar: Tekrarlar da cümleler arasında anlam ilişkisi kurarak, CBB'nin oluşmasını sağlar.

Yukarıdaki bağlara göre cümleler arasındaki anlamsal ilişkiler bulunduktan sonra, öyküdeki dil kullanımından yola çıkılarak yazarın üslubunu belirlemeye çalışacağız.

³⁵ Üstünova., Kerime, “Cümleler Arası Anlam ve Biçim Bağı Sağlayan Ögeler”, Dil Yazıları, Akçağ Yayınları, Ankara, 2002, s. 158, 159.

³⁶ Vardar, Berke, *Açıklamalı Dilbilim Terimleri Sözlüğü*, Multilingual Yabancı Dil Yayınları, İstanbul, 2002, s. 94.

³⁷ Vardar, a.g.e., s. 130.

1. BÖLÜM

ÇALINAMAYAN GÜN ADLI ÖYKÜDE CÜMLELER ARASI

ANLAM İLİŞKİLERİ

I.1. CBB

I.1. Mini Mikro Metin

- bedenlerinin bütün yükünü vererek asılıyorlar meşin tutaçlara* (1)
- ya da nikelajı yer yer dökülmüş demir borulara* (2)
- ilk durakta binip oturma şansını yakalayanlar, katlanmış gazetelerini okumaya çalışıyorlar* (3)
- arada , yeni binenlerle selamlaşmak* (4)
- hafifçe gülümsemek için başlarını kaldırıyorlar* (5)
- arada da gözlerini kısıp camdan dışarı bakarak bir şeyler düşünüyorlar* (6)
- birkaç uygar kişinin dışında, çoğunun umurunda değil ayakta dikilen bayanlar* (7)
- her durakta biraz daha doluyor servis otobüsü* (8)
- yol boyu pek konuşan olmuyor* (9)
- trafik lambalarının, polis düdüklarinin, klaksonların değişmez düzenine kapılarak birbirine benzeyen günlerden birini daha yinelemeye gidiyorlar* (10)
- akşam dönüşü de aynı şeyler çok küçük değişikliklerle yinelenecek* (11)
- örneğin herkes aynı anda otobüslerin kapılarına yığıldığından, daha çok, kaba görünümlü erkekler dolduracak koltukları* (12)
- ve kimse gazete okumayacak* (13)
- suskunluk, belirli duraklarda inenlerin inmeyenlere iyi akşamlar dilemelerine dek sürecek* (14)

A. Eksilteleri Tamamlama:

A. 1. Birinci aşama:

A. 1. 1. Boşlukları gösterme:

- Ø Ø bedenlerinin bütün yükünü vererek asılıyorlar meşin tutaçlara* (1)
- ya da Ø Ø Ø nikelajı yer yer dökülmüş demir borulara* (2)
- Ø ilk durakta binip Ø oturma şansını yakalayanlar, Ø katlanmış gazetelerini okumaya çalışıyorlar* (3)
- Ø arada yeni binenlerle selamlaşmak Ø Ø Ø Ø* (4)
- Ø hafifçe gülümsemek için Ø Ø başlarını kaldırıyorlar* (5)
- Ø arada da Ø gözlerini kısıp Ø camdan dışarı bakarak Ø bir şeyler düşünüyorlar* (6)
- birkaç uygar kişinin dışında Ø çoğunun umurunda değil-Ø ayakta dikilen bayanlar* (7)
- her durakta biraz daha doluyor-Ø servis-Ø otobüsü* (8)
- yol-Ø boyu pek konuşan olmuyor-Ø* (9)
- Ø trafik-Ø lambalarının, polis-Ø düdüklarının, klaksonların değişmez düzenine kapılarak Ø birbirine benzeyen günlerden birini daha yinelemeye gidiyorlar* (10)
- akşam-Ø dönüşü de aynı şeyler çok küçük değişikliklerle yinelenecek-Ø* (11)
- Ø örneğin herkes aynı anda otobüslerin kapılarına yığıldığından, daha çok, kaba görünümlü erkekler dolduracak-Ø koltukları* (12)
- ve kimse gazete okumayacak-Ø* (13)
- Ø suskunluk, belirli duraklarda inenlerin Ø inmeyenlere iyi akşamlar dilemelerine dek sürecek-Ø* (14)

A. 1. 2. Boşlukları zamirlerle tamamlama:

- onlar kendi** bedenlerinin bütün yükünü vererek asılıyorlar meşin tutaçlara* (1)
- ya da **onlar kendi bedenlerinin bütün yükünü vererek asılıyorlar** nikelajı yer yer dökülmüş demir borulara* (2)

- onlar* ilk durakta binip *onlar* oturma şansını yakalayanlar, *kendi* katlanmış gazetelerini okumaya çalışıyorlar (3)
- onlar* arada yeni binenlerle selamlaşmak için *onlar kendi başlarını kaldırıyorlar* (4)
- onlar* hafifçe gülümsemek için *onlar kendi başlarını kaldırıyorlar* (5)
- onlar* arada da *kendi* gözlerini kısıp *onlar* camdan dışarı bakarak *onlar* bir şeyler düşünüyorlar (6)
- birkaç uygar kişinin dışında *onların* çoğunun umurunda değil-Ø ayakta dikilen bayanlar (7)
- her durakta biraz daha doluyor-Ø servis-Ø otobüsü (8)
- yol-Ø boyu pek konuşan olmuyor-Ø (9)
- onlar* trafik-Ø lambalarının, polis-Ø düdüklarının, klaksonların değişmez düzenine kapılarak *onlar* birbirine benzeyen günlerden birini daha yinelemeye gidiyorlar (10)
- akşam-Ø dönüşü de aynı şeyler çok küçük değişikliklerle yinelenecek-Ø (11)
- akşam-Ø dönüşü örneğin herkes aynı anda otobüslerin kapılarına yığıldığından, daha çok, kaba görünümlü erkekler dolduracak-Ø koltukları (12)
- akşam-Ø dönüşü ve kimse gazete okumayacak (13)
- akşam-Ø dönüşü suskunluk, belirli duraklarda inenlerin *oralarda* inmeyenlere iyi akşamlar dilemelerine dek sürecek-Ø (14)

A.2. İkinci aşama: zamirlerle giderilen eksiltileri gerçek

göstergelerle tamamlama:

- onlar kendi* bedenlerinin bütün yükünü vererek asılıyorlar meşin tutaçlara (1)
- ya da *onlar kendi bedenlerinin bütün yükünü vererek asılıyorlar* nikelajı yer yer dökülmüş demir borulara (2)
- onlar* ilk durakta binip *onlar* oturma şansını yakalayanlar, *kendi* katlanmış gazetelerini okumaya çalışıyorlar (3)
- ilk durakta binip oturma şansını yakalayanlar* arada yeni binenlerle selamlaşmak için *ilk durakta binip oturma şansını yakalayanlar kendi başlarını kaldırıyorlar* (4)

- ilk durakta binip oturma şansını yakalayanlar hafifçe gülümsemek için ilk durakta binip oturma şansını yakalayanlar kendi başlarını kaldırıyorlar* (5)
- ilk durakta binip oturma şansını yakalayanlar arada da kendi gözlerini kısıp ilk durakta binip oturma şansını yakalayanlar camdan dışarı bakarak ilk durakta binip oturma şansını yakalayanlar bir şeyler düşünüyorlar* (6)
- birkaç uygar kişinin dışında ilk durakta binip oturma şansını yakalayanların çoğunun umurunda değil-Ø ayakta dikilen bayanlar* (7)
- her durakta biraz daha doluyor-Ø servis-Ø otobüsü* (8)
- yol-Ø boyu pek konuşan olmuyor-Ø* (9)
- onlar trafik-Ø lambalarının, polis-Ø düdüklarının, klaksonların değişmez düzenine kapılarak onlar birbirine benzeyen günlerden birini daha yinelemeye gidiyorlar* (10)
- akşam-Ø dönüşü de aynı şeyler çok küçük değişikliklerle yinelenecek-Ø* (11)
- akşam-Ø dönüşü örneğin herkes aynı anda otobüslerin kapılarına yığıldığından, daha çok, kaba görünümlü erkekler dolduracak-Ø koltukları* (12)
- ve akşam-Ø dönüşü kimse gazete okumayacak-Ø* (13)
- akşam-Ø dönüşü suskunluk, belirli duraklarda inenlerin belirli duraklarda inmeyenlere iyi akşamlar dilemelerine dek sürecek-Ø* (14)

A. 3. M.M.M' nin giriş-gelişme-sonuç bölümlerinin belirlenmesi:

GİRİŞ

onlar kendi bedenlerinin bütün yükünü vererek asılıyorlar meşin tutaçlara (1)

ya da onlar kendi bedenlerinin bütün yükünü vererek asılıyorlar nikelağı yer yer dökülmüş demir borulara (2)

GELİŞME

onlar ilk durakta binip onlar oturma şansını yakalayanlar, kendi katlanmış gazetelerini okumaya çalışıyorlar (3)

ilk durakta binip oturma şansını yakalayanlar arada yeni binenlerle selamlaşmak için ilk durakta binip oturma şansını yakalayanlar kendi başlarını kaldırıyorlar (4)

- ilk durakta binip oturma şansını yakalayanlar hafifçe gülümsemek için ilk durakta binip oturma şansını yakalayanlar kendi başlarını kaldırıyorlar* (5)
- ilk durakta binip oturma şansını yakalayanlar arada da kendi gözlerini kısıp ilk durakta binip oturma şansını yakalayanlar camdan dışarı bakarak ilk durakta binip oturma şansını yakalayanlar bir şeyler düşünüyorlar* (6)
- birkaç uygar kişinin dışında ilk durakta binip oturma şansını yakalayanların çoğunun umurunda değil-Ø ayakta dikilen bayanlar* (7)
- her durakta biraz daha doluyor-Ø servis-Ø otobüsü* (8)
- yol-Ø boyu pek konuşan olmuyor-Ø* (9)
- onlar trafik-Ø lambalarının, polis-Ø düdüklarının, klaksonların değişmez düzenine kapılarak onlar birbirine benzeyen günlerden birini daha yinelemeye gidiyorlar* (10)

SONUÇ

- akşam-Ø dönüşü de aynı şeyler çok küçük değişikliklerle yinelenecek-Ø* (11)
- akşam-Ø dönüşü örneğin herkes aynı anda otobüslerin kapılarına yığıldığından, daha çok, kaba görünüşlü erkekler dolduracak-Ø koltukları* (12)
- ve akşam-Ø dönüşü kimse gazete okumayacak-Ø* (13)
- akşam-Ø dönüşü suskunluk, belirli duraklarda inenlerin belirli duraklarda inmeyenlere iyi akşamlar dilemelerine dek sürecek-Ø* (14)

B. Cümleler Arası Anlam İlişkileri:

B. 1. Ortak kişi

Bu mini mikro metinde kişi olarak servis otobüsüyle sabah işe gidip, akşam da yine aynı otobüsle işten dönen insanlardan bahsedilir. Yalnız bu kişilerin nerede çalıştıkları, kaç kişi oldukları ya da kim oldukları kesin belli değildir. Buradan, bu kişiler hakkında sadece bunların sabah işe giderken ve akşam işten dönerken servis otobüsünde neler yaptıkları, nasıl davrandıkları öğrenilir.

Buna göre bu mini mikro metindeki cümlelerde öncelikle servis otobüsünün oldukça küçük olduğu ve bu nedenle de sabah işe giderken bu kişilerin bazılarının ayakta durmak zorunda kaldıkları, ayakta duranların düşmemek için otobüsteki meşin tutaçlara ya da demir borulara tutundukları, oturanlardan birkaçının ayakta duran bayanlara yer verdiği ancak çoğunun onlara aldırış etmeden oturmaya devam ettiği anlatılmaktadır. Ayrıca oturanların şanslı oldukları, otururken gazetelerini okumaya çalıştıkları, bazen de otobüsün camından dışarı bakarak bir şeyler düşündükleri, yeni binen arkadaşlarıyla selamlaşmak ya da onlara gülümsemek için başlarını okudukları gazeteden kaldırdıkları, oturanların da, ayakta duranların da yol boyu pek konuşmadıkları belirtilmektedir.

Bu kişilerin akşam iş dönüşü servis otobüsünde hemen hemen aynı şekilde davrandıkları görülür. Buna göre yine bazı kişiler ayakta kalırlar, bazıları ise otururlar. Ancak bu sefer otobüse herkes aynı anda binmek istediğinden şanslı olanlar yani oturanlar vücutça iri yapılı olanlardır. Ve bunlar da genellikle erkeklerdir. Bu kişiler akşam da birbirleriyle konuşmazlar ve aynı sabah olduğu gibi sadece inerken, o durakta inmeyip otobüste kalan arkadaşlarına selam verirler, iyi akşamlar dilerler. Bu kişilerin davranışlarında akşamla sabah arasındaki tek fark, sabah gazete okumalarına rağmen akşam iş dönüşü gazete okumamalarıdır.

Bu kişilerin davranışları genel olarak değerlendirilirse bunların birbirlerine karşı oldukça soğuk, resmi davrandıkları görülür. Çünkü bunlar aynı iş yerinde çalışmalarına, her gün aynı otobüsle iş yerine gidip gelmelerine, aynı işi yapmalarına rağmen birbirlerine sadece selam vermekle yetinmekte, birbirleriyle konuşup dertleşmemekte, otobüsün camından dışarıyı izlemeyi, gazete okumayı ya da düşünmeyi tercih etmektedirler. Bu kişilerin sanki her gün aynı şeyleri yapmaktan bıktıkları, duygularını yitirdikleri adeta robotlaştıkları görülür.

Bu mini mikro metinde bu kişilerin sabah işe giderken ve akşam işten dönerken servis otobüsünde nasıl davrandıklarının anlatıldığı belirtilmişti. Ancak burada farklı bir noktaya değinmek gerek. Bu kişilerin servis otobüsünde nasıl davrandıkları dışarıdan gözleyen birinin (yazar) kaleminden okuyucuya aktarılmaktadır. Yazar bu kişileri çok iyi gözlemlemiştir ve bu gözlemlerini okuyucuya anlatmıştır. Hatta onların

davranışlarını o kadar dikkatli gözlemlemiştir ki, haklarında gelecek zaman için yani iş dönüşü nasıl davranacaklarına dair tahminde bile bulunmuştur. Yazarın bu kişilerden biri olup olmadığı bu mini mikro metinde belirtilmemiştir. Burada yazar, sanki bu kişileri dışarıdan gözlemleyen biri gibi görünmektedir. Çünkü bu kişileri anlatırken 3. çoğul kişi eki kullanmıştır. Ayrıca yazar bu gözlemlerini kendi bakış açısıyla anlatmıştır okuyucuya. Okuyucu da bu kişileri yazarın bakış açısıyla tanımaktadır. Bunun nedenini Günay şu şekilde açıklar:

“Anlatılan her nesnede bir görme işi söz konusudur. Bu aynı nesnenin değişik açılardan görülmesi demektir. Bir anlatıcının, olayı anlatış biçimi onun görme biçimini açıklar. Anlatıdaki tüm olaylar dizisi anlatıcının bakış açısına göre aktarılmıştır ve okuyucu anlatıdaki olayları anlatıcının görüş biçimiyle algılar.”¹

Buradan yola çıkarak bu mini mikro metindeki cümleler ikiye ayrılabilir:

B. 1. 1. Yazarın düşüncelerinin yansıtıldığı çıkarım cümleleri:

- onlar kendi bedenlerinin bütün yükünü vererek asıltıyorlar meşin tutaçlara* (1)
ya da onlar kendi bedenlerinin bütün yükünü vererek asıltıyorlar nikelağı yer yer dökülmüş demir borulara (2)
onlar ilk durakta binip onlar oturma şansını yakalayanlar, kendi katlanmış gazetelerini okumaya çalışıyorlar (3)
ilk durakta binip oturma şansını yakalayanlar arada yeni binenlerle selamlaşmak için
ilk durakta binip oturma şansını yakalayanlar kendi başlarını kaldırıyorlar (4)
ilk durakta binip oturma şansını yakalayanlar hafifçe gülümsemek için ilk durakta binip oturma şansını yakalayanlar kendi başlarını kaldırıyorlar (5)
ilk durakta binip oturma şansını yakalayanlar arada da kendi gözlerini kısıp ilk durakta binip oturma şansını yakalayanlar camdan dışarı bakarak ilk durakta binip oturma şansını yakalayanlar bir şeyler düşünüyorlar (6)
birkaç uygar kişinin dışında ilk durakta binip oturma şansını yakalayanların çoğunun umurunda değil-Ø ayakta dikilen bayanlar (7)

¹ Günay, Doğan, *Metin Bilgisi*, Multilingual, İstanbul, 2003, s.122

her durakta biraz daha doluyor-Ø servis-Ø otobüsü (8)

yol-Ø boyu pek konuşan olmuyor-Ø (9)

***onlar** trafik-Ø lambalarının, polis-Ø düdüklarının, klaksonların değişmez düzenine kapılarak **onlar** birbirine benzeyen günlerden birini daha yinelemeye gidiyorlar* (10)

B. 1. 2. Benzer olaylardan hareketle yaşanacakları tahmin ettiği cümleler:

akşam-Ø dönüşü de aynı şeyler çok küçük değişikliklerle yinelenecek-Ø (11)

***akşam-Ø dönüşü** örneğin herkes aynı anda otobüslerin kapılarına yığıldığından, daha çok, kaba görünümlü erkekler dolduracak-Ø koltukları* (12)

*ve **akşam-Ø dönüşü** kimse gazete okumayacak-Ø* (13)

***akşam-Ø dönüşü** suskunluk, belirli duraklarda inenlerin **belirli duraklarda** inmeyenlere iyi akşamlar dilemelerine dek sürecek-Ø* (14)

Sonuç olarak söylemek gerekirse bu mini mikro metindeki cümlelerde kişiler ortaktır. Hep aynı kişilerden söz edilmiştir. Her cümlede bu kişilerin farklı bir özelliğine değinilmiştir. Ancak yukarıda da belirtildiği gibi bu kişilerin kim oldukları, nerede yaşadıkları, kaç kişi oldukları belli değildir. Şimdi de bu kişilerin cümlelerde nasıl yer aldıklarına bakılırsa:

onlar (sıfır tekrar): **1, 2, 3, 10**

ilk durakta binip oturma şansını yakalayanlar:3, (sıfır tekrar:**4, 5, 6, 7**)

birkaç uygar kişi: 7

herkes: 12

kaba görünümlü erkekler: 12

kimse: 13

belirli duraklarda inenler:14

belirli duraklarda inmeyenler:14

Bu mini mikro metinde kişilerle ilgili farklı bir sınıflandırmaya daha gidilirse:

Genel (*onlar*):1, 2, 3

Özel:4, 5, 6, 7, 8, 9

Genel:10

Yukarıdaki sınıflandırmaya göre 1, 2, 3 ve 10. cümlelerde kişiler genel olarak belirtilmiş, 4, 5, 6, 7, 8 ve 9. cümlelerde ise aynı kişiler farklı özellikleriyle yer almıştır. Bu sebeple mini mikro metin kişi bakımından açıldığı gibi kapanmıştır.

B. 2 Ortak zaman

Bu mini mikro metinde yukarıda ortak kişi bölümünde de belirtildiği gibi bir iş yerinde çalışan kişilerin sabah işe giderken ve akşam işten dönerken servis otobüsünde neler yaptıkları, nasıl davrandıkları anlatılmaktadır. Buna göre mini mikro metinde sabah ve akşam olarak iki zaman diliminden bahsedilebilir. Buna göre:

B. 2. 1. 1. Zaman olarak “sabah” odaklı cümleler

- onlar kendi bedenlerinin bütün yükünü vererek asılıyorlar meşin tutaçlara* (1)
- ya da onlar kendi bedenlerinin bütün yükünü vererek asılıyorlar nikelağı yer yer dökülmüş demir borulara* (2)
- onlar ilk durakta binip onlar oturma şansını yakalayanlar, kendi katlanmış gazetelerini okumaya çalışıyorlar* (3)
- ilk durakta binip oturma şansını yakalayanlar arada yeni binenlerle selamlaşmak için*
- ilk durakta binip oturma şansını yakalayanlar kendi başlarını kaldırıyorlar* (4)
- ilk durakta binip oturma şansını yakalayanlar hafifçe gülümsemek için ilk durakta binip oturma şansını yakalayanlar kendi başlarını kaldırıyorlar* (5)
- ilk durakta binip oturma şansını yakalayanlar arada da kendi gözlerini kısıp ilk durakta binip oturma şansını yakalayanlar camdan dışarı bakarak ilk durakta binip oturma şansını yakalayanlar bir şeyler düşünüyorlar* (6)
- birkaç uygar kişinin dışında ilk durakta binip oturma şansını yakalayanların çoğunun umurunda değil-Ø ayakta dikilen bayanlar* (7)
- her durakta biraz daha doluyor-Ø servis-Ø otobüsü* (8)
- yol-Ø boyu pek konuşan olmuyor-Ø* (9)
- onlar trafik-Ø lambalarının, polis-Ø düdüklelerinin, klaksonların değişmez düzenine kapılarak onlar birbirine benzeyen günlerden birini daha yinelemeye gidiyorlar* (10)

B. 2. 1. 2. Zaman olarak “akşam” odaklı cümleler :

akşam-Ø dönüşü de aynı şeyler çok küçük değişikliklerle yinlenecek-Ø (11)

akşam-Ø dönüşü örneğin herkes aynı anda otobüslerin kapılarına yığıldığından, daha çok, kaba görünüşlü erkekler dolduracak-Ø koltukları (12)

ve akşam-Ø dönüşü kimse gazete okumayacak-Ø (13)

akşam-Ø dönüşü suskunluk, belirli duraklarda inenlerin belirli duraklarda inmeyenlere iyi akşamlar dilemelerine dek sürecek-Ø (14)

Burada ilk grupta yer alan cümlelerde şimdiki zaman kullanılmıştır. Bilindiği gibi şimdiki zaman geçmişte başlayıp, gelecekte bilinmeyen bir zaman diliminde bitecek olan, ve içinde bulunulan andır. Şimdiki zaman çok kısadır. Şimdiki zamanın diğer işlevi de süreklilik bildirmektir. Üstünova şimdiki zamanın süreklilik işlevini şu şekilde açıklar:

“Şimdiki zaman ise, içinde bulunulan andır. Çok kısadır. Ancak şimdiki zaman eki olarak kullandığımız {-yor} ve {-mEktE}, içinde bulunduğumuz anla birlikte süreklilik de ifade ederler. Öyleyse söz konusu ekler, geçmişte başlamış, gelecekte bitecek olan eylemleri anlattığına göre bunların bir ayakları geçmişte, bir ayakları gelecektedir diyebiliriz. Dolayısıyla şimdiki zaman geçmiş ile gelecek zaman arasındaki bir köprü konumundadır.”²

Ancak burada bu cümlelerin şimdiki zamanla yazılması, anlatılan olayların şu anda yaşanıyor olduğunu göstermez. Yazar bu mini mikro metinde kişilerin sabah işe giderken servis otobüsünde nasıl davrandıklarını çok iyi gözlemlemiş ve daha sonra bunları bize aktarmıştır. Buradaki cümleler konuşma anından önce gerçekleşmiştir. Anlatı zamanı olarak olayın gerçekleştiği anın odak noktası olarak alındığı cümlelerdir. Yazarın burada şimdiki zamanı kullanmasının nedeni okuyucuyu konuşma anına çekmek ve burada anlatılanların sürekli yaşandığını belirtmektir.

Cümlelerin zamanı yüklemelerindeki zaman eklerinden anlaşılır. Ancak bu zaman oldukça soyuttur. Cümlelerin yüklemelerindeki bu zamanı somutlaştırmak için zaman

² Üstünova, Kerime, “Dilek Kiplerinde Zaman Kavramı”, Türk Dili Dil ve Edebiyat Dergisi, S. 635, s.680

zarflarına ihtiyaç duyulur. Burada bu cümlelerin zamanı da bunların yüklemelerindeki zaman eklerinden çıkarılır. Ancak burada ilk gruptaki cümlelerde anlatılanların sabah gerçekleştiğine dair bir zaman zarfı kullanılmamıştır. Bu cümlelerde anlatılan olayların sabah gerçekleştiğini dil dışı ve dil içi göndermelerden anlaşılır. Sonuçta akşam işten dönen kişilerin dil dışı göndermelerden de faydalanarak işlerine sabah gittikleri çıkarılabilir. [*onlar trafik-Ø lambalarının, polis-Ø düdüklarının, klaksonların değişmez düzenine kapılarak onlar birbirine benzeyen günlerden birini daha yinelemeye gidiyorlar* (10), *akşam-Ø dönüşü de aynı şeyler çok küçük değişikliklerle yinelenecek-Ø* (11)]

İkinci grupta yer alan cümlelerin zamanına bakıldığında bunların gelecek zamanla çekimlendiğini görülür. Yazar bu zamanı somutlaştırmak için 11. cümlede ‘*akşam dönüşü*’ (12, 13 ve 14. cümlelerde sıfır tekrar) zaman zarfını ve 14. cümlede ‘*iyi akşamlar*’ tamlamasını kullanmıştır. Bu cümlelerin gelecek zamanla çekimlenmeleri bunlarda anlatılanların konuşma anından sonraki bir zamanda gerçekleşeceğini gösterir. Ancak yukarıda bu mini mikro metinde anlatılanların geçmişte yaşandığı belirtilmişti. Buna göre bu cümlelerin gelecek zaman anlamı taşıması mümkün değildir. Bu nedenle bu cümlelerin gelecek zamanla yazılmasının nedeni yazarın geçmiş zamanda geleceğe dair bir tahmin yürütmesidir. Yani yazar, birçok defa bu kişileri gözlemlemiş, onların akşam işten dönerken neler yaptıklarını izlemiş ve bu cümlelerde de onların ne yapacaklarına dair bir tahmin yürütmüştür. Bu nedenle bu gruptaki cümlelerin birinci gruptaki cümlelerle ayrılması gerekir. Birinci gruptaki cümleler bildirim cümleleridir. Bu cümlelerde belirtilen durumlar belli bir zamanda kesin gerçekleşmiştir. İkinci gruptaki cümleler ise bildirim cümleleri değildir, çıkarım cümleleridir. Yazar bu cümlelerde bu kişilerin nasıl davranacaklarını önceden tahmin etmiştir. Bu cümleler tamamen bu kişilerin ne yapacaklarıyla ilgili yazarın düşünceleridir. Buna göre:

B.2.2.1. Bildirim cümleleri

onlar kendi bedenlerinin bütün yükünü vererek asılıyorlar meşin tutaçlara (1)

ya da onlar kendi bedenlerinin bütün yükünü vererek asılıyorlar nikelajı yer yer dökülmüş demir borulara (2)

onlar ilk durakta binip onlar oturma şansını yakalayanlar, kendi katlanmış gazetelerini okumaya çalışıyorlar (3)

ilk durakta binip oturma şansını yakalayanlar arada yeni binenlerle selamlaşmak için

ilk durakta binip oturma şansını yakalayanlar kendi başlarını kaldırıyorlar (4)

ilk durakta binip oturma şansını yakalayanlar hafifçe gülümsemek için ilk durakta binip oturma şansını yakalayanlar kendi başlarını kaldırıyorlar (5)

ilk durakta binip oturma şansını yakalayanlar arada da kendi gözlerini kısıp ilk durakta binip oturma şansını yakalayanlar camdan dışarı bakarak ilk durakta binip oturma şansını yakalayanlar bir şeyler düşünüyorlar (6)

birkaç uygar kişinin dışında ilk durakta binip oturma şansını yakalayanların çoğunun umurunda değil-Ø ayakta dikilen bayanlar (7)

her durakta biraz daha doluyor-Ø servis-Ø otobüsü (8)

yol-Ø boyu pek konuşan olmuyor-Ø (9)

onlar trafik-Ø lambalarının, polis- düdüklarının, klaksonların değişmez düzenine kapılarak onlar birbirine benzeyen günlerden birini daha yinelemeye gidiyorlar (10)

B.2.2.2. Çıkarım cümleleri

akşam-Ø dönüşü de aynı şeyler çok küçük değişikliklerle yinelenecek-Ø (11)

akşam-Ø dönüşü örneğin herkes aynı anda otobüslerin kapılarına yığıldığından, daha çok, kaba görünüşlü erkekler dolduracak-Ø koltukları (12)

ve akşam-Ø dönüşü kimse gazete okumayacak-Ø (13)

akşam-Ø dönüşü suskunluk, belirli duraklarda inenlerin belirli duraklarda inmeyenlere iyi akşamlar dilemelerine dek sürecek-Ø (14)

Burada zaman açısından bir nokta daha vurgulanırsa: Bu mini mikro metindeki cümlelerde anlatılanların kesin olarak ne zaman gerçekleştiği belli değildir. Zaman soyuttur. Bu cümlelerde anlatılanlar belirsiz bir günün sabah ve akşamında gerçekleşmektedir. Zamanı oldukça dardır, sınırlıdır. Dil dışı göndermelerden de faydalanılırsa çalışanların sabah 8’de işlerinde olmak zorunda oldukları görülür. Bu kişilerin bu servis otobüsüne en erken saat 7’de bindikleri düşünülürse bunların otobüsün içinde bir saat geçirdikleri anlaşılır. Yani birinci gruptaki cümleler ortalama

bir saati kapsar. Daha sonra yazar bu kişilerin iş yerinde neler yaptıklarına hiç değinmeden bunların akşam işten dönerken neler yapacaklarına geçmiştir. Bunun da yine ortalama bir saat alacağı düşünülürse bu mini mikro metindeki cümlelerin zamanının oldukça dar olduğu daha iyi anlaşılır.

B. 3 Ortak mekan

Bu mini mikro metinde yer alan 14 cümlede de mekan, servis otobüsüdür. Bu nedenle cümleler arasında ortak mekanı kullanmaktan kaynaklanan bir bağ vardır. Mekanın servis otobüsü olduğu 8. cümlede ilk kez net olarak ortaya konmaktadır. [*her durakta biraz daha doluyor-Ø servis-Ø otobüsü (8)*].

Gerçi daha önceki cümlelerden bu mini mikro metinde bahsedilen kişilerin bir taşıtta buldukları anlaşılmakta, ama bu taşıtın ne olduğu kesin olarak 8. cümlede ortaya çıkmaktadır. Otobüs binenlerin hepsini alacak büyüklükte değildir. Bu, otobüse binenlerin hepsinin oturamayıp, bir kısmının ayakta kalışından anlaşılır. [*birkaç uygar kişinin dışında ilk durakta binip oturma şansını yakalayanların çoğunun umurunda değil-Ø ayakta dikilen bayanlar (7), her durakta biraz daha doluyor-Ø servis-Ø otobüsü(8), akşam-Ø dönüşü örneğin herkes aynı anda otobüslerin kapılarına yığıldığından, daha çok, kaba görünüşlü erkekler dolduracak-Ø koltukları (12)*]

Mini mikro metnin cümlelerinden servis otobüsündeki demir boruların yıprandığı, yer yer nikelajlarının döküldüğü, kısaca servis otobüsünün eskidiği de öğrenilir. [*ya da onlar kendi bedenlerinin bütün yükünü vererek asılıyorlar nikelajı yer yer dökülmüş demir borulara(2)*]

Yine servis otobüsüne binenler genelde konuşmadıkları, konuşmak yerine düşünmeyi, gazete okumayı tercih ettikleri için servis otobüsünün içinde bir sessizlik hakimdir. [*yol-Ø boyu pek konuşan olmuyor-Ø (9), akşam-Ø dönüşü suskunluk, belirli duraklarda inenlerin belirli duraklarda inmeyenlere iyi akşamlar dilemelerine dek sürecek-Ø(14)*]

Buradan servis otobüsüne binenlerin arasında sıcaklık, samimiyet bulunmadığı da çıkarılabilir.

Sonuç olarak bu mini mikro metindeki cümleler ortak mekan bakımından birbirlerine sıkıca bağlanmışlardır. Zaten bu mini mikro metnin diğerlerinden ayrılmasının bir sebebi de budur. Bu cümlelerdeki mekanın ortak oluşudur.

Servis otobüsü: 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14

B. 4. Genel / özel, parça / bütün, soyut / somut ilişkisi

11. cümle ile 12, 13,14. cümleler arasında parça- bütün ilişkisi vardır. Çünkü 11. cümlede akşam iş dönüşü servis otobüsünde sabah gerçekleşen şeylerin küçük değişikliklerle tekrar gerçekleşeceği ayrıntılara inilmeden genel olarak verilmiş, [*akşam-Ø dönüşü de aynı şeyler çok küçük değişikliklerle yinelenecek-Ø(11)*], 12, 13, ve 14. cümlelerde ise akşam iş dönüşü servis otobüsünde gerçekleşecek şeyle ayrıntılara inilerek verilmiştir. [*akşam-Ø dönüşü örneğin herkes aynı anda otobüslerin kapılarına yığıldığından, daha çok, kaba görünümlü erkekler dolduracak-Ø koltukları (12), ve akşam-Ø dönüşü kimse gazete okumayacak-Ø(13), akşam-Ø dönüşü suskunluk, belirli duraklarda inenlerin belirli duraklarda inmeyenlere iyi akşamlar dilemelerine dek sürececek-Ø(14)*].

Mini mikro metinde kişi bakımından da bir parça –bütün, özel-genel ilişkisi vardır. Şöyle ki; 1, 2, 10. cümlelerde “onlar”, 12. cümlede “herkes”, 13. cümlede de “kimse” zamirleriyle genel olarak verilirken, bu cümlelerde servis otobüsündeki tüm kişilerden bahsedilirken; 4, 5, 6, 7. cümlelerde “ilk durakta binip oturma şansını yakalayanlar”, 14. cümlede ise “belirli duraklarda inenler ve belirli duraklarda inmeyenler” şeklinde daha özele indirilerek ve kişiler daha da sınırlandırılarak verilmiştir. [*onlar kendi bedenlerinin bütün yükünü vererek asılıyorlar meşin tutaçlara (1), ya da onlar kendi bedenlerinin bütün yükünü vererek asılıyorlar nikelajı yer yer dökülmüş demir borulara (2), onlar trafik-Ø lambalarının, polis-Ø düdüklarinin, klaksonların değişmez düzenine kapılarak onlar birbirine benzeyen günlerden birini daha yinelemeye gidiyorlar (10), akşam-Ø dönüşü örneğin herkes aynı anda otobüslerin kapılarına yığıldığından, daha çok, kaba görünümlü erkekler dolduracak-Ø koltukları (12), ve akşam-Ø dönüşü kimse gazete okumayacak-Ø(13)*]; [*ilk durakta binip oturma şansını yakalayanlar arada yeni binenlerle selamlaşmak için ilk durakta*

binip oturma şansını yakalayanlar kendi başlarını kaldırıyorlar (4), ilk durakta binip oturma şansını yakalayanlar hafifçe gülümsemek için ilk durakta binip oturma şansını yakalayanlar kendi başlarını kaldırıyorlar (5), durakta binip oturma şansını yakalayanlar camdan dışarı bakarak ilk durakta binip oturma şansını yakalayanlar bir şeyler düşünüyorlar (6), birkaç uygar kişinin dışında ilk durakta binip oturma şansını yakalayanların çoğunun umurunda değil-Ø ayakta dikilen bayanlar (7), akşam-Ø dönüşü suskunluk, belirli duraklarda inenlerin belirli duraklarda inmeyenlere iyi akşamlar dilemelerine dek sürecek-Ø(14)]

B. 5. Paçadan bütüne geçiş

Bu mini mikro metindeki cümlelere bakıldığında bazı cümlelerin anlamca birbirine karşıt olduğu görülür. 3. cümle ile 13. cümle anlamca birbirine zıttır. Çünkü 3. cümlede bu kişilerin sabah işe giderken gazete okudukları belirtilirken 13. cümlede ise akşam iş dönüşü kimsenin gazete okumayacağı söyleniyor. [*onlar ilk durakta binip onlar oturma şansını yakalayanlar, kendi katlanmış gazetelerini okumaya çalışıyorlar (3), ve akşam-Ø dönüşü kimse gazete okumayacak-Ø*]

Bunun dışında bu kişilerin sabah işe giderken ve akşam iş dönüşü yaptıkları arasında pek bir fark yoktur. Bunlar da aşağıda eş anlamlılık- yakın anlamlılık bölümlerinde gösterilecektir.

B. 6. Eş anlamlılık- yakın anlamlılık ilişkisi

Mini mikro metinde kişiler sabah işe giderken nasıl davranıyorlarsa akşam iş dönüşü de aynı şekilde davranmaktadırlar. Bunu da 11. cümle [*akşam-Ø dönüşü de aynı şeyler çok küçük değişikliklerle yinelenecek-Ø (11)*] çok net bir şekilde açıklar. Bu nedenle bazı cümleler anlamca birbirine yakındır. Bu cümlelerde tek fark, anlatılanların birinde akşam gerçekleşmesi, diğerinde ise sabah gerçekleşmesidir. Buna göre:

B. 6. 1. Sabah gerçekleşen cümleler:

ilk durakta binip oturma şansını yakalayanlar arada yeni binenlerle selamlaşmak için ilk durakta binip oturma şansını yakalayanlar kendi başlarını kaldırıyorlar (4)

ilk durakta binip oturma şansını yakalayanlar hafifçe gülümsemek için ilk durakta binip oturma şansını yakalayanlar kendi başlarını kaldırıyorlar (5)

B. 6. 2. Akşam gerçekleşen cümleler:

akşam-Ø dönüşü suskunluk, belirli duraklarda inenlerin belirli duraklarda inmeyenlere iyi akşamlar dilemelerine dek sürecek-Ø (14)

Yukarıdaki her üç cümle de anlamca birbirine yakındır. Çünkü her üç cümlede de bu kişilerin birbirlerine selam verdikleri belirtilmektedir.

Yine 7. cümle ile 12. cümle de anlamca birbirine yakındır. [*birkaç uygar kişinin dışında ilk durakta binip oturma şansını yakalayanların çoğunun umurunda değil-Ø ayakta dikilen bayanlar (7), akşam-Ø dönüşü örneğin herkes aynı anda otobüslerin kapılarına yığıldığından, daha çok, kaba görünüşlü erkekler dolduracak-Ø koltukları (12)*] Çünkü her iki cümlede de otobüste genelde koltuklara erkeklerin oturduğundan ve oturan bu erkeklerin bayan arkadaşlarına yer vermediklerinden bahsedilmektedir.

9. cümle ile 14. cümle de anlamca birbirine yakındır. [*yol-Ø boyu pek konuşan olmuyor-Ø (9), akşam-Ø dönüşü suskunluk, belirli duraklarda inenlerin belirli duraklarda inmeyenlere iyi akşamlar dilemelerine dek sürecek-Ø (14)*] Çünkü her iki cümlede de bu kişilerin otobüste birbirleriyle konuşmadıklarından, sustuklarından bahsedilmektedir.

B. 7. Aynı kavram alanına giren sözcükler:

CBB'lerde aynı kavram alanına giren sözcükler birlikte kullanılarak, cümleler aynı çatı altında toplanılmaya çalışılır. Bu da anlatımın güçlenmesini, pekiştirilmesini sağlar. Bu mini mikro metinde de bazı sözcükler aynı kavram alanına girerler. Bu sözcükler aynı konu, olay ya da nesne ile ilgili farklı sözcüklerdir. Buna göre :

B. 7. 1. Yolculukla ilgili sözcükler:

trafik lambaları (10), polis düdüğü (10), klaksonlar (10), servis otobüsü (8), durak (3, 4, 5, 6, 7, 8, 14), meşin tutaçlar (1), nikelajı dökülmüş borular (2), yol (9), otobüs (12), koltuk (12), inenler (14), inmeyenler (14)

B. 7. 2. Selamlaşma ile ilgili sözcükler:

selamlaşmak (4) , hafifçe gülümsemek (5) , iyi akşamlar dilemek (14)

B. 7. 3. Vücut organları ile ilgili sözcükler:

beden (1,2) ,baş (4,5), göz (6), ayak (7)

Ayakta dikilmek (7) ve oturmak (3, 4, 5, 6, 7); binmek (3, 4, 5, 6, 7) inmek (4, 14)

sözcükleri ise birbirleriyle zıt anlamlı sözcüklerdir

B. 8. Tekrarlar

B. 8. 1.Tam tekrarlar:

gazete okumak: 3, 13

durak: 3, 8, 14

Şimdiki zaman eki (-yor): 1, 3, 5, 6, 8, 9, 10

Gelecek zaman eki (-AcAk): 11,12,13,14

3. Çoğul kişi eki (-lAr): 1, 3, 5, 6, 10

B. 8. 2. Sıfır tekrarlar:

İlgi durum eki(-In): 8 (servis-Ø otobüsü), 9 (yol-Ø boyu), 10 (polis-Ø düdüğü), 11

12, 13, 14 (akşam-Ø dönüşü)

onlar: 1, 2, 3, 10

kendi: 1, 2, 3, 4, 5, 6

kendi bedenlerinin bütün yükünü vererek asılıyorlar: 2

ilk durakta binip oturma şansını yakalayanlar: 4, 5, 6, 7

akşam-Ø dönüşü:12, 3, 14

belirli duraklarda: 14

3. tekil kişi eki: 7, 8, 9, 11, 12, 13, 14

B. 8. 3. Eksik tekrarlar:

7. cümlede geçen ‘çoğu’ sözcüğü ilk durakta binip oturma şansını yakalayanların eksik tekrarıdır. Yine 11. cümlede geçen ‘aynı şeyler’ daha önceki ilk 10 cümlede anlatılanların eksik tekrarıdır. 12. cümlede geçen ‘herkes’ ve 13. cümlede geçen ‘kimse’

zamirleri de daha önceki cümlelerde bahsedilen servis otobüsünün içinde bulunan tüm kişilerin eksik tekrarıdır.

12. cümlede geçen ‘otobüs’ sözcüğü 8. cümlede geçen ‘servis otobüsü’ nün eksik tekrarıdır

I.II. 2. Mini Mikro Metin

iki otobüs yolculuğu arasına sıkışmış bu daracık yaşama katlanmak öylesine kolay ki, insan günlerin nasıl geçtiğini anlamıyor bile (15)

her şey ‘günaydın’ ve ‘iyi akşamlar’la sınırlanmış (16)

herkes bu otobüsün doğurduğu kardeş yaratıklar gibi (17)

gözlerini burada açmışlar (18)

burada kapayacaklar (19)

bir gün bu servislere binmeseler yaşamayı şaşırarak gibiler (20)

A. Eksilteleri Tamamlama:

A. 1. Birinci aşama:

A. 1. 1. Boşlukları gösterme:

iki otobüs-Ø yolculuğu arasına sıkışmış bu daracık yaşama katlanmak öylesine kolay-Ø ki, insan günlerin nasıl geçtiğini anlamıyor-Ø bile (15)

her şey ‘günaydın’ ve ‘iyi akşamlar’la sınırlanmış-Ø (16)

herkes bu otobüsün doğurduğu kardeş yaratıklar gibi-Ø (17)

Ø Ø gözlerini burada açmışlar (18)

Ø Ø burada kapayacaklar (19)

Ø bir gün bu servislere binmeseler Ø yaşamayı şaşırarak gibiler (20)

A. 1. 2. Boşlukları zamirlerle tamamlama:

iki otobüs-Ø yolculuğu arasına sıkışmış bu daracık yaşama katlanmak öylesine kolay-Ø ki, insan günlerin nasıl geçtiğini anlamıyor-Ø bile (15)

her şey ‘günaydın’ ve ‘iyi akşamlar’la sınırlanmış-Ø (16)

herkes bu otobüsün doğurduğu kardeş yaratıklar gibi-Ø (17)

- onlar kendi gözlerini burada açmışlar* (18)
onlar kendi gözlerini burada kapayacaklar (19)
onlar bir gün bu servislere binmeseler onlar yaşamayı şaşırarak gibiler (20)

A. 2. İkinci aşama: zamirlerle giderilen eksilteleri gerçek

göstergelerle tamamlama:

- iki otobüs-Ø yolculuğu arasına sıkışmış bu daracık yaşama katlanmak öylesine kolay-Ø*
ki, insan günlerin nasıl geçtiğini anlamıyor-Ø bile (15)
her şey 'günaydın' ve 'iyi akşamlar'la sınırlanmış-Ø (16)
herkes bu otobüsün doğurduğu kardeş yaratıklar gibi-Ø (17)
otobüsün doğurduğu kardeş yaratıklar gibi olanlar kendi gözlerini burada
açmışlar (18)
otobüsün doğurduğu kardeş yaratıklar gibi olanlar kendi gözlerini burada
kapayacaklar (19)
otobüsün doğurduğu kardeş yaratıklar gibi olanlar bir gün bu servislere binmeseler
otobüsün doğurduğu kardeş yaratıklar gibi olanlar yaşamayı şaşırarak gibiler (20)

A. 3. M.M.M'nin giriş-gelişme-sonuç bölümlerinin belirlenmesi:

GİRİŞ

- iki otobüs-Ø yolculuğu arasına sıkışmış bu daracık yaşama katlanmak öylesine kolay-Ø*
ki, insan günlerin nasıl geçtiğini anlamıyor-Ø bile (15)

GELİŞME

- her şey 'günaydın' ve 'iyi akşamlar'la sınırlanmış-Ø* (16)
herkes bu otobüsün doğurduğu kardeş yaratıklar gibi-Ø (17)
otobüsün doğurduğu kardeş yaratıklar gibi olanlar kendi gözlerini burada
açmışlar (18)
otobüsün doğurduğu kardeş yaratıklar gibi olanlar kendi gözlerini burada
kapayacaklar (19)

SONUÇ

otobüsün doğurduğu kardeş yaratıklar gibi olanlar bir gün bu servislere binmeseler otobüsün doğurduğu kardeş yaratıklar gibi olanlar yaşamayı şaşırarak gibiler (20)

B. Cümleler Arası Anlam İlişkileri:

B. 1. Ortak kişi:

Bu mini mikro metinde, birinci mini mikro metindeki kişilerden bahsedilmiştir. Her iki mini mikro metinde de anlatılan kişiler aynı kişilerdir. 1. mini mikro metinde bu kişilerin kim olduklarının, kaç kişi olduklarının, nerede çalıştıklarının belli olmadığı belirtilmişti. Bu mini mikro metinde de bu kişilerin kim oldukları, nerede yaşadıkları ve çalıştıkları, kaç kişi oldukları belli değildir. Burada anlatılan kişiler belirsiz, soyut kişilerdir.

Kişi bakımından 1. mini mikro metinle bu karşılaştırılırsa her ikisinde de aynı kişilerden bahsedildiği görülür. Ancak 1. mini mikro metinde bu kişiler daha somut bir şekilde anlatılmıştır. Çünkü 1. mini mikro metinde bu kişilerin yaşamlarından küçük bir kesit (sabah servis otobüsüyle işe gitmeleri, giderken neler yaptıkları ve akşam da aynı servis otobüsüyle işten evlerine nasıl döndükleri) anlatılıyordu. Bu kişilerin yaşamlarına dair kesin, somut örnekler veriliyordu. Bu mini mikro metinde ise bu kişilerin yaşamlarının genelinden bahsedilmiştir. Yazar burada adeta 1. mini mikro metinde anlattıklarını bu kişilerin yaşamlarının geneline yaymıştır. Örneğin 1. mini mikro metinde bu kişilerin birbirleriyle zoraki selamlaştıkları, hiç konuşmadıkları anlatılıyordu. Burada bunu 16. cümlede bu kişilerin tüm yaşamına genelleyerek bu kişilerin birbirleriyle sadece selamlaştıklarını belirtiyor. [*her şey 'günaydın' ve 'iyi akşamlar'la sınırlanmış-Ø(16)*]

Yukarıdakileri özetlemek gerekirse her iki mini mikro metinde de, kişiler ortaktır. Ancak 1. mini mikro metinde bu kişilerin yaşamlarından dar, somut bir kesit şeklinde, 2. mini mikro metinde ise bu kişilerin yaşamlarından genel olarak ama soyut bir şekilde bahsedilmiştir. Ancak yazar bunu yaparken 1. mini mikro metinde anlattıklarını ikinci mini mikro metinde bu kişilerin tüm yaşamına genellemiştir. Bu

sebeple iki mini mikro metin arasında kişi yönünden somuttan soyuta, parçadan bütüne, özelden genele bir geçiş vardır. Yazar ikinci mini mikro metinde, birinci mini mikro metindeki gözlemlerine dayanarak bu kişiler hakkında soyut çıkarımlarda bulunmuştur.

Bu mini mikro metinden bu kişiler hakkında sadece yaşamlarının çok sıkıcı, tekdüze olduğu, her gün aynı şeyleri yaptıkları, yaşamlarında hiçbir değişiklik olmadığı, ancak bunların yaşamlarına alıştıkları, yaşamlarını hiç yadırgamadıkları, günden güne birbirlerine benzedikleri, hepsinin yaşamının birbiriyle aynı olduğu, bir gün bu kişilerin yaşamlarında bir değişiklik olsa bunu yadırgayacakları, buna uyum sağlayamayacakları öğrenilir.

Burada 1. mini mikro metinde olduğu gibi yazar, bu kişileri çok iyi gözlemlemiş ve bu gözlemlerinden yola çıkarak bu kişilerle ilgili varsayımlarda bulunmuştur. Yani burada anlatılanlar yazarın bu kişilerle ilgili düşünceleri, varsayımlarıdır. Bu nedenle bu cümleler bildirim cümleleri değil, çıkarım cümleleridir. Üstünova, çıkarım cümleleri için şöyle demektedir:

“... Niyetin sezilmesi, çıkarımda bulunmayı gerektirmektedir. İletişimin konuşanla dinleyen (yazan –okuyan) arasında beyinden beyine bir tıpkı aktarım olmadığını; alıcı ve verici arasındaki benzer düşüncelerin canlandırılması olduğunu göz önüne alırsak, iletinin çözülmesinde sezdirim ve çıkarımların ne denli önemli olduğunu görürüz. Gürkan Doğan; Bach, Harnish, Clark, Carlson, Green, Morgan, Leech ve Sag’a dayalı olarak verdiği bilgilerde sözcelerin taşıdığı düşüncelerle cümlelerin anlamsal canlandırmaları arasında bir boşluk olduğunu ve bu boşluğun çıkarım yoluyla doldurulduğunu belirtmektedir.

Yani yüzey yapıyla derin yapının yüzde yüz örtüşmediğini, örtüşmenin sezdirim ve çıkarım cümleleriyle sağlanabileceğini söylemektedir. Ancak belirtmek gerek ki, çıkarım ve sezdirim, kendini cümleden büyük birlik içinde hissettirebilir. Dil içi göndermeler kadar dil dışı göndermeler de iletiye ulaşmakta yardımcı olurlar. Tek tek ele alınarak incelenen cümlelerde sezdirim zor olduğu gibi, metin çözücü

açısından çıkarım da zordur. Dilbilimde bunun adına çıkarımsal bildirişme denmektedir.”³

Bu mini mikro metinde kişiler ‘*insan*’ (15), ‘*herkes*’ (17), ‘*bu otobüsün doğurduğu kardeş yaratıklar*’ (17) göstergeleriyle gösterilmiştir. Bu göstergelerin oldukça genel, soyut oldukları dikkat çeker.

B. 2. Ortak zaman

İkinci mini mikro metni oluşturan cümleler çıkarım cümleleri oldukları için bunların zamanlarında çok renklilik hakimdir. Yazar bu kişilerin yaşamlarının genel durumundan bahsederken geniş zaman ve şimdiki zaman, bunların geçmişleriyle ilgili varsayımlarda bulunurken öğrenilen geçmiş zaman, gelecekleriyle ilgili tahminde bulunurken ise gelecek zaman kullanmıştır. Buna göre:

B. 2. 1. İçinde bulunulan anın genel durumundan söz edilen cümleler:

iki otobüs-Ø yolculuğu arasına sıkışmış bu daracık yaşama katlanmak öylesine kolay-Ø ki, insan günlerin nasıl geçtiğini anlamıyor-Ø bile (15)

herkes bu otobüsün doğurduğu kardeş yaratıklar gibi-Ø (17)

otobüsün doğurduğu kardeş yaratıklar gibi olanlar bir gün bu servislere binmeseler otobüsün doğurduğu kardeş yaratıklar gibi olanlar yaşamayı şaşırarak gibiler (20)

B. 2. 2. Geçmişle ilgili varsayımlarda bulunulan cümleler:

her şey ‘günaydın’ ve ‘iyi akşamlar’la sınırlanmış-Ø (16)

otobüsün doğurduğu kardeş yaratıklar gibi olanlar kendi gözlerini burada açmışlar (18)

B. 2. 3. Gelecekle ilgili varsayımlarda bulunulan cümleler:

otobüsün doğurduğu kardeş yaratıklar gibi olanlar kendi gözlerini burada kapayacaklar (19)

³ Üstünova, Kerime, *Türkçede Yapı Kavramı ve Söz Dizimi İncelemeleri*, Uludağ Ün. Basımevi, Bursa, 2002, s.73

Bu mini mikro metinde cümlelerin zamanını somutlaştıracak zaman zarfları kullanılmamıştır. Sadece 20. cümlede zaman anlamı belirten ‘*bir gün*’ sözcüğü kullanılmıştır. Bu da, oldukça soyut ve belirsizdir

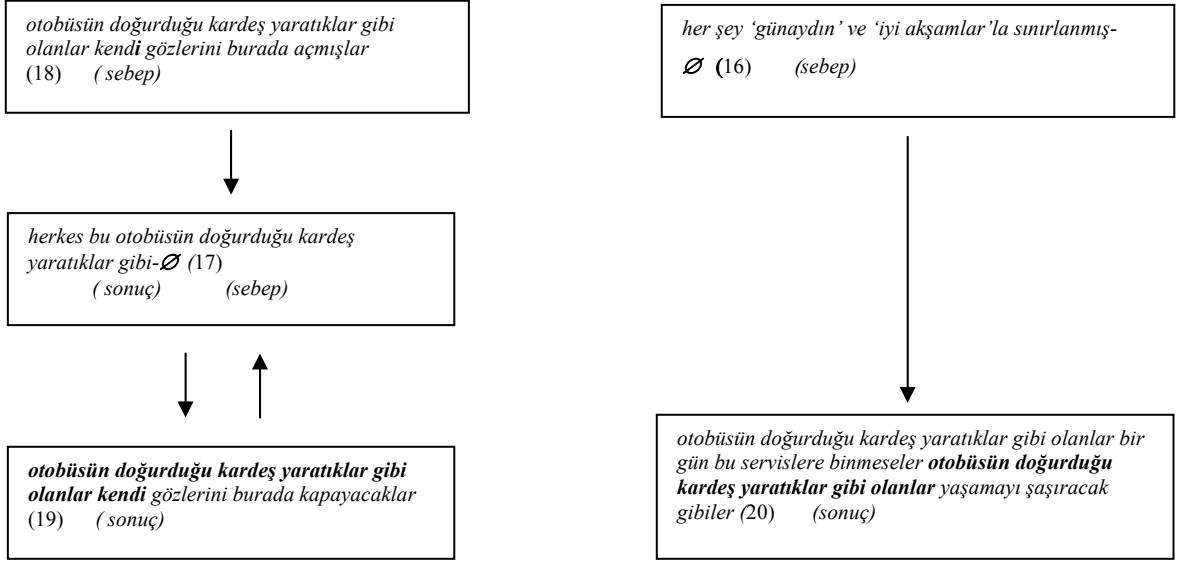
B. 3. Ortak mekan

Mini mikro metinde çıkarım cümleleri yer aldığından anlatılanlar; yaşanmış, yaşanacak ya da yaşanıyor olan şeyler değildir. Bunlar yazarın birinci mini mikro metinde bahsedilen kişilerle ilgili düşünceleridir. Bundan dolayı bu mini mikro metinde olay olmadığı için olayın geçtiği mekan da yoktur. Ancak yazar, bu kişilerle ilgili düşüncelerini açıklarken birinci mini mikro metindeki cümlelerin ortak mekanı olan servis otobüsünden de faydalanmıştır. Örneğin; bu kişilerin birbirlerine çok benzediklerini, yaşamlarının aynı olduğunu 17, 18 ve 19. cümlelerde bunları servis otobüsünün doğurduğu kardeş yaratıklara benzeterek anlatmıştır. [*herkes bu otobüsün doğurduğu kardeş yaratıklar gibi-Ø* (17), *otobüsün doğurduğu kardeş yaratıklar gibi olanlar kendi gözlerini burada açmışlar* (18), *otobüsün doğurduğu kardeş yaratıklar gibi olanlar kendi gözlerini burada kapayacaklar* (19)]

Yine yazar, bu kişilerin yaşamlarına alıştıklarını, yaşamlarını yadırgamadıklarını, bu kişilerin servis otobüsüne binmedikleri zaman şaşıracaklarını söyleyerek açıklamaktadır. [*otobüsün doğurduğu kardeş yaratıklar gibi olanlar bir gün bu servislere binmeseler otobüsün doğurduğu kardeş yaratıklar gibi olanlar yaşamayı şaşıracak gibiler* (20)]

Sonuçta yazar, bu kişilerle ilgili düşüncelerini açıklarken ‘*servis otobüsünü*’ sembolleştirmiş ve bu sembol yardımıyla bu kişilerin yaşamları hakkında bize bilgi vermiştir. ‘*servis otobüsüne binmek*’ bu kişilerin tekdüze, sıkıcı yaşamlarının sembolü olmuştur.

B. 4. Sebep – sonuç ilişkisi:

B. 5. Karşıtlık ilişkisi:

Bu mini mikro metinde 18. ve 19. cümleler arasında bir karşıtlık vardır. Çünkü 18. cümlede bu kişilerin gözlerini servis otobüsünde açtıkları, 19. cümlede ise aynı servis otobüsünde kapayacakları belirtilmektedir.

Gözlerini açmak- gözlerini kapamak zıt anlamlı birimlerdir

B. 6. Aynı kavram alanına giren sözcükler:

B. 6. 1. Sınırlılık ile ilgili sözcükler:

daracık (15), *sıkışmış* (15), *sınırlanmış* (16)

B. 6. 2. Yolculuk ile ilgili sözcükler:

otobüs (15, 17, 18, 19, 20), *yolculuk* (15), *servis* (20), *binmek* (20)

B. 6. 3. Günün bölümleri ile ilgili sözcükler:

gün (15), *günaydın* (16), *iyi akşamlar* (16)

B. 6. 4. Yaşam süreci ile ilgili sözcükler:

yaşam (15), *yaşamak* (20), *doğurmak* (17, 18, 19, 20), *kardeş* (17, 18, 19, 20)

B. 7. Tekrarlar

B. 7. 1. Tam tekrarlar:

burada:18, 19

otobüs:15, 17

gibi:17, 20

Öğrenilen geçmiş zaman eki (-mİş): 16, 18

Gelecek zaman eki {-EcEK}:19, 20

3. çoğul kişi eki(-lAr): 18, 19, 20

B. 7. 2. Sıfır tekrarlar:

otobüsün doğurduğu kardeş yaratıklar gibi olanlar: **18, 19, 20**

kendi: **18, 19**

gözlerini: **19**

3.tekil kişi eki: **15, 16, 17**

İlgi durum eki: **15** (otobüs-∅yolculuğu)

B. 7. 3. Eksik tekrarlar:

20.cümlede geçen ' *bu servisler* ' tamlaması birinci mini mikro metinde geçen ' *servis otobüsünün* ' eksik tekrarıdır.

15. cümlede geçen ' *insan* ' sözcüğü birinci mini mikro metinde anlatılan her gün servis otobüsüyle işe giden ve dönen kişilerin eksik tekrarıdır.

15. cümlede geçen 'otobüs' sözcüğü 8. cümledeki ' *servis otobüsü* 'nün eksik tekrarıdır

17. cümlede geçen ' *herkes* ' sözcüğü birinci mini mikro metinde anlatılan her gün servis otobüsüyle işe giden ve dönen kişilerin eksik tekrarıdır.

18 ve 19. cümlelerde geçen ' *burada* ' zamiri 8. cümlede geçen ' *servis otobüsü* 'nün eksik tekrarıdır.

I.III. 3. Mini Mikro Metin

<i>küçük odalara doldurulmuş masalarda oturan bunca insan, her sabah birbirine</i>	
<i>'günaydın'</i>	(21)
<i>öğle dinlencesi başlarken 'afiyet olsun'</i>	(22)
<i>iş saati bitiminde de 'iyi akşamlar'</i>	(23)
<i>bir de cuma akşamları 'iyi tatiller'- demek zorunda</i>	(24)
<i>onun dışında kimse konuşmuyor</i>	(25)
<i>gülmüyor</i>	(26)
<i>dert yanmıyor</i>	(27)
<i>kabullenilmiş bir yaşam</i>	(28)
<i>belki de bir ceza</i>	(29)

A. Eksilteleri Tamamlama:

A. 1. Birinci aşama:

A. 1. 1. Boşlukları gösterme:

<i>küçük odalara doldurulmuş masalarda oturan bunca insan, her sabah birbirine</i>	
<i>'günaydın' Ø</i>	(21)
<i>Ø öğle-Ø dinlencesi başlarken Ø 'afiyet olsun' Ø</i>	(22)
<i>Ø iş-Ø saati bitiminde de Ø 'iyi akşamlar' Ø</i>	(23)
<i>Ø bir de cuma-Ø akşamları Ø 'iyi tatiller'- demek zorunda-Ø</i>	(24)
<i>onun dışında kimse konuşmuyor-Ø</i>	(25)
<i>Ø Ø gülmüyor-Ø</i>	(26)
<i>Ø Ø dert yanmıyor-Ø</i>	(27)
<i>Ø kabullenilmiş bir yaşam-Ø</i>	(28)
<i>Ø belki de bir ceza-Ø</i>	(29)

A. 1. 2. Boşlukları zamirlerle tamamlama:

<i>küçük odalara doldurulmuş masalarda oturan bunca insan, her sabah birbirine</i>	
<i>'günaydın' demek zorunda-Ø</i>	(21)
<i>onlar öğle-Ø dinlencesi başlarken birbirine 'afiyet olsun' demek zorunda-Ø</i>	(22)

- onlar iş-Ø saati bitiminde de birbirine 'iyi akşamlar' demek zorunda-Ø* (23)
- onlar bir de Cuma-Ø akşamları birbirine 'iyi tatiller'- demek zorunda-Ø* (24)
- onun dışında kimse konuşmuyor-Ø* (25)
- onun dışında kimse gülmüyor-Ø* (26)
- onun dışında kimse dert yanmıyor-Ø* (27)
- bu kabullenilmiş bir yaşam-Ø* (28)
- bu belki de bir ceza-Ø* (29)

A. 2. İkinci aşama: zamirlerle giderilen eksilteleri gerçek göstergelerle

tamamlama:

- küçük odalara doldurulmuş masalarda oturan bunca insan, her sabah birbirine 'günaydın' demek zorunda-Ø* (21)
- küçük odalara doldurulmuş masalarda oturan bunca insan öğle-Ø dinlencesi başlarken birbirine 'afiyet olsun' demek zorunda-Ø* (22)
- küçük odalara doldurulmuş masalarda oturan bunca insan iş-Ø saati bitiminde de birbirine 'iyi akşamlar' demek zorunda-Ø* (23)
- küçük odalara doldurulmuş masalarda oturan bunca insan bir de cuma-Ø akşamları birbirine 'iyi tatiller'- demek zorunda-Ø* (24)
- onun dışında kimse konuşmuyor-Ø* (25)
- onun dışında kimse gülmüyor-Ø* (26)
- onun dışında kimse dert yanmıyor-Ø* (27)
- bu kabullenilmiş bir yaşam-Ø* (28)
- bu belki de bir ceza-Ø* (29)

A. 3. M.M.M'nin giriş-gelişme-sonuç bölümlerinin belirlenmesi:

GİRİŞ

küçücük odalara doldurulmuş masalarda oturan bunca insan, her sabah birbirine 'günaydın' demek zorunda-Ø (21)

küçücük odalara doldurulmuş masalarda oturan bunca insan öğle-Ø dinlencesi başlarken birbirine 'afiyet olsun' demek zorunda-Ø (22)

küçücük odalara doldurulmuş masalarda oturan bunca insan iş-Ø saati bitiminde de birbirine 'iyi akşamlar' demek zorunda-Ø (23)

küçücük odalara doldurulmuş masalarda oturan bunca insan bir de cuma-Ø akşamları birbirine 'iyi tatiller'- demek zorunda-Ø (24)

GELİŞME

onun dışında kimse konuşmuyor-Ø (25)

onun dışında kimse gülmüyor-Ø (26)

onun dışında kimse dert yanmıyor-Ø (27)

SONUÇ

bu kabullenilmiş bir yaşam-Ø (28)

bu belki de bir ceza-Ø (29)

B. Cümleler Arası Anlam İlişkileri :

B. 1. Ortak kişi:

Birinci ve ikinci mini mikro metindeki kişi bağlantısı, burada da sürmektedir. Ancak bu mini mikro metinde, aynı kişilerin iş yerinde bir gün boyunca neler yaptıkları anlatılmıştır. Bu yönüyle bu mini mikro metin sanki ilk mini mikro metnin devamı gibidir. Çünkü ilk mini mikro metinde bu kişilerin iş yerine gidişleri ve oradan dönüşleri anlatılıyordu. Burada ise bu kişilerin iş yerinde bir günleri yani işe gidiş ve dönüş arasındaki zamanda neler yaptıkları anlatılmıştır. Buna göre bu mini mikro metinden bu kişilerin küçücük odalarda bulunan masalarda çalıştıkları, bunların her

sabah birbirlerine günaydın, her öğle dinlencesi başlarken afiyet olsun, her akşam iş saati bitiminde iyi akşamlar ve cuma akşamları ise iyi tatiller dedikleri, bunun dışında birbirleriyle konuşmadıkları, dertleşmedikleri öğrenilir. Görüldüğü gibi bu mini mikro metinde de tam olarak bu kişilerin kim oldukları, kaç kişi oldukları, nerede yaşadıkları ve çalıştıkları belli değildir. Bu kişiler burada da oldukça soyut bir şekilde verilmiştir. Ancak dil içi ve dil dışı göndermeler yardımıyla bu kişilerin bir devlet dairesinde memur oldukları çıkarılabilir. Çünkü bu kişiler masa başında çalışıyorlar, çalışmaya sabah başlıyorlar, akşam bitiriyorlar. Öğle arası yemek molaları var ve birbirlerine her cuma akşamı iyi tatiller dediklerine göre hafta sonu çalışmıyorlar. Yine bu kişilerin işlerine servis otobüsüyle geldiklerine göre büyük bir şehirde yaşadıkları ve evleriyle iş yerlerinin birbirine uzak olduğu anlaşılabilir. Bu mini mikro metinde de ilk iki mini mikro metinde olduğu gibi bu kişilerin birbirlerine karşı oldukça soğuk, resmi oldukları görülür. Aynı ilk mini mikro metindeki gibi burada da birbirlerine sadece selam vermekle yetinirler, birbirleriyle konuşmazlar, dertleşmezler, şakalaşmazlar. Her iki mini mikro metinde de bu kişilerin ruh halleri aynıdır. 1. ve 2. mini mikro metinde olduğu gibi burada da bunlar yaşamlarından, işlerinden, ortamlarından şikayet etmezler. Yaşamlarını kabullenirler. [*bu kabullenilmiş bir yaşam-Ø* (28), *bu belki de bir ceza-Ø* (29)]

Bu mini mikro metinde yazar, sanki gözlemlerini değil de bu kişilerle ilgili düşüncelerini açıklıyormuş gibi davranıyor. Örneğin bu kişilerin her sabah birbirlerine günaydın demelerini bir zorunluluk gibi görüyor ve bunu da okuyucuya öyle aktarıyor. Oysa yazar bu yargıya bu kişileri sürekli gözlemleyerek varmıştır ve bu kişiler belki de bunu bir zorunluluk olarak görmüyorlar. Kısacası yazar, bildirim cümlelerini çıkarım cümleleri gibi, bu kişilerin yaptıklarını kendi yorumuyla birleştirerek vermiştir.

Bu mini mikro metindeki kişiler, *'küçük odalara doldurulmuş masalarda oturan bunca insan'* ve *'kimse'* göstergeleriyle gösterilmiştir. Buna göre:

küçük odalara doldurulmuş bunca insan: 21, 22, 23, 24 (**22**, **23** ve **24**. cümlelerde sıfır tekrar)

kimse: 25, 26, 27 (**26**. ve **27**. cümlelerde sıfır tekrar)

Görüldüğü gibi kişileri gösteren göstergeler oldukça soyut, belirsizdir

B. 2. Ortak zaman

3. mini mikro metinde çalışanların sabah iş yerlerine varduktan sonra çalışma arkadaşlarıyla karşılaşmaları, selamlaşmaları, öğle yemeğine giderken birbirlerine iyi dileklerde bulunarak ‘*afiyet olsun*’ demeleri, akşam da birbirlerine ‘*iyi akşamlar*’ dileyerek ayrılmaları anlatılmıştır. Buna göre bu mini mikro metin, ilk mini mikro metinle konu açısından aynıdır. Zaman bakımından da bu mini mikro metin birincinin devamıdır. Çünkü birinci mini mikro metinde bu kişilerin servis otobüsüyle sadece iş yerlerine gelişleri ve akşam aynı otobüsle evlerine dönüşleri anlatılıyordu. Bu mini mikro metinde ise bu kişilerin servis otobüsünden inip iş yerlerine varduktan sonra birbirleriyle karşılaşmaları, iş yerinde birbirleriyle olan ilişkileri ve akşam da birbirlerinden, iş yerinde ayrılmaları anlatılıyor. Buradan da anlaşılacağı üzere bu mini mikro metnin zamanı, sabah iş yerine varışla akşam da iş yerinden ayrılış arasındaki sınırlı, dar bir zamandır. Bu mini mikro metindeki cümlelerin oldukça dar bir zamanı kapsadığını dil dışı göndermelerden faydalanarak daha somut açıklamak mümkündür: memurlar sabah işe 8’de başlarlar, öğle 12’de öğle yemeği arası verirler ve akşam saat 5’de çalışmayı bitirirler. İşte bu mini mikro metnin zamanı sabah saat 8’le akşam saat 5 arasında kalan ortalama 9 saatlik sınırlı bir zaman dilimidir.

Yazar bu mini mikro metnin 21, 22, 23. cümlelerinde genel olarak bu kişilerin herhangi bir gün iş yerlerinde birbirleriyle ilişkilerini vermiştir. 21, 22 ve 23. cümle söz konusu kişilerin cuma dışındaki iş günlerinde yaşadıklarını anlatır. 24. cümlede ise bunlardan farklı olarak cuma gününden söz edilir. [*küçük odalara doldurulmuş masalarda oturan bunca insan bir de cuma-Ø akşamları birbirine ‘iyi tatiller’- demek zorunda-Ø(24)*]

21, 22, 23, 24, 28 ve 29. cümlelerde yazar gözlemlerini sanki kendi düşünceleriymiş gibi aktarmıştır. Yani bu cümlelerde anlatılanlar, aslında bu kişilerin her gün yaptıkları şeylerdir; ancak yazar, bunları bir zorunluluk olarak görerek, bunların davranışlarına kendi yorumunu katmıştır. Bu cümleler aslında bildirim cümleleri olduğu halde çıkarım cümleleri, sanki yazarın düşünceleri gibi verilmiştir. Yazar, bu cümlelerde geniş zaman kullanmıştır. Yazarın burada geniş zaman kullanması

yerindedir. Çünkü kişiler, sürekli bu şekilde davranırlar. Zaten bu nedenle yazar, bu davranışları sanki bir zorunluluk olarak görmüştür.

Yazar 25, 26 ve 27. cümlelerde ise gözlemlerini olduğu gibi yani kendi yorumunu katmadan anlatmıştır. [*onun dışında kimse konuşmuyor-Ø* (25), *onun dışında kimse gülmüyor-Ø*(26), *onun dışında kimse dert yanmıyor-Ø* (27)]

Ve bu cümlelerde şimdiki zaman kullanmıştır. Yazar burada anlatılanların sürekliliğini göstermek için şimdiki zamanı kullanmıştır. Buna göre:

B. 2. 1. Geniş zamanla yazılan cümleler (çıkartım cümleleri)

küçük odalara doldurulmuş masalarda oturan bunca insan, her sabah birbirine 'günaydın' demek zorunda-Ø (21)

küçük odalara doldurulmuş masalarda oturan bunca insan öğle-Ø dinlencesi başlarken birbirine 'afiyet olsun' demek zorunda-Ø (22)

küçük odalara doldurulmuş masalarda oturan bunca insan iş-Ø saati bitiminde de birbirine 'iyi akşamlar' demek zorunda-Ø (23)

küçük odalara doldurulmuş masalarda oturan bunca insan bir de cuma-Ø akşamları birbirine 'iyi tatiller'- demek zorunda-Ø (24)

bu kabullenilmiş bir yaşam-Ø (28)

bu belki de bir ceza-Ø (29)

B. 2. 2. Şimdiki zamanla yazılan cümleler (bildirim cümleleri)

onun dışında kimse konuşmuyor-Ø (25)

onun dışında kimse gülmüyor-Ø (26)

onun dışında kimse dert yanmıyor-Ø (27)

Son olarak mini mikro metnin zamanını somutlaştırmak için kullanılan zaman zarflarına bakmadan önce mini mikro metnin zamanının oldukça soyut, belirsiz bir zaman olduğu söylenilebilir. Metinde zamanı biraz da olsa somutlaştırmak için 21. cümlede '*her sabah*', 22.cümlede '*öğle dinlencesi başlarken*', 23. cümlede '*iş saati bitimi*' ve 24. cümlede '*cuma akşamları*' zaman zarfları kullanılmıştır. Buradaki zaman

zarfları da metindeki cümlelerin zamanı olan geniş zamana hizmet ederler yani bu zaman zarfları da geniş zamanı verirler.

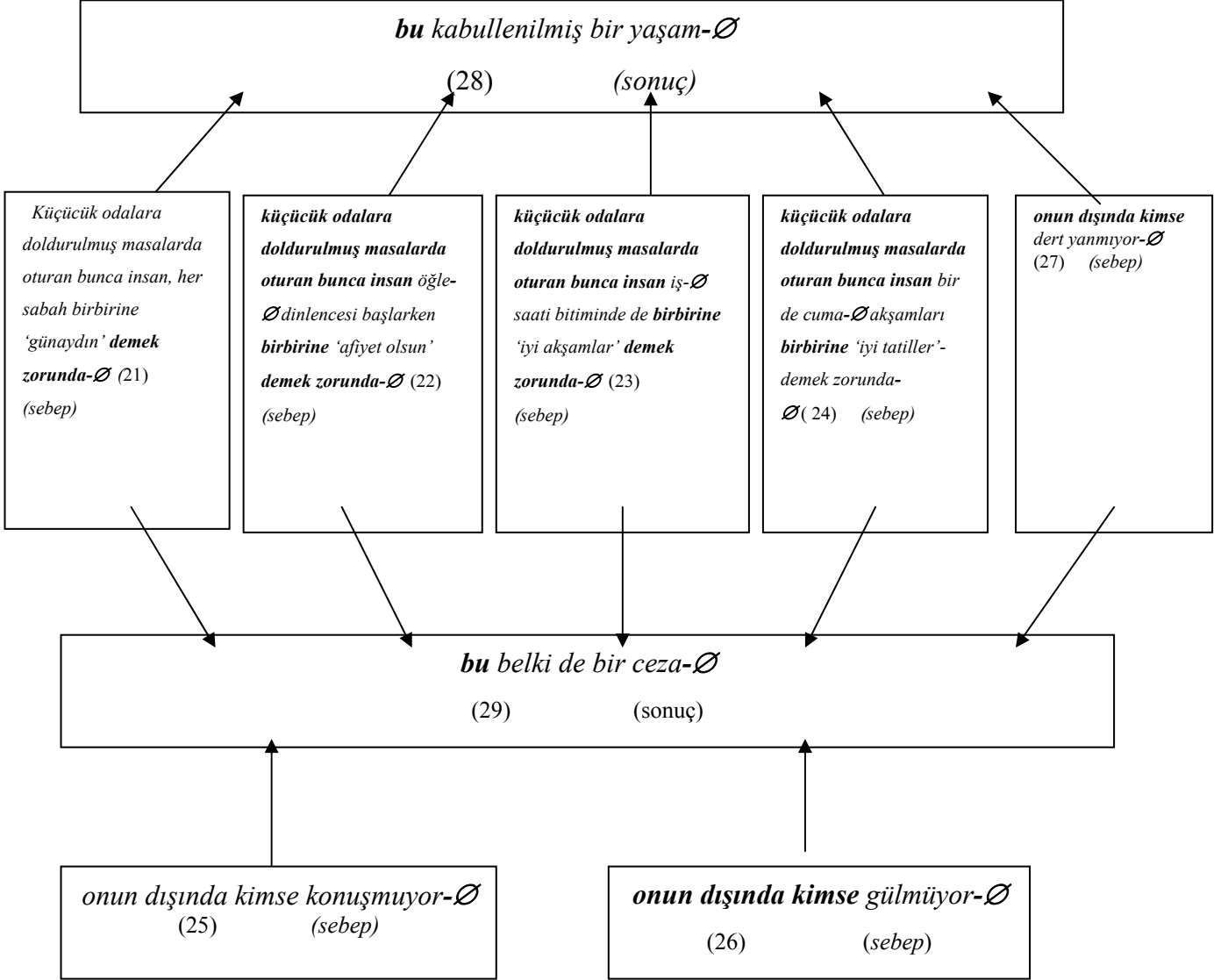
B. 3. Ortak mekan:

Bu mini mikro metinde mekan olarak içi masalarla doldurulmuş küçücük odalar verilmiştir. Buna göre dil dışı göndermelerden de faydalanarak bu küçücük odaların herhangi bir devlet dairesinde bulunduğu söylenebilir. Çünkü genelde devlet dairelerinde bir odada birden çok masa bulunur ve bu odalarda birden çok kişi çalışır. Zaten yukarıda da ‘ortak kişi’ bölümünde belirtildiği gibi bu kişilerin işe sabah gidip akşam dönmeleri, arada öğle tatilinin bulunması, hafta sonunun tatil olması bu kişilerin herhangi bir devlet dairesinde çalıştıklarını ve bu mini mikro metinde yer alan mekanın da herhangi bir devlet dairesinin odaları olduğunu destekler. Ancak bu mekanın hangi devlet dairesi olduğu belli değildir.

Bu mini mikro metinde anlatılan her şey, içi masalarla doldurulmuş küçücük odalarda geçer. Çünkü her sabah servis otobüsüyle işe gidip akşam da aynı otobüsle dönen kişilerin iş yeridir bu içi masalarla doldurulmuş küçücük odalar.

Sonuç olarak bu mini mikro metindeki 21, 22, 23, 24, 25, 26 ve 27. cümleler mekanın ortak olması nedeniyle anlamca birbirlerine bağlanmışlardır.

B. 4. Sebep – sonuç ilişkisi:

B. 5. Parçadan – bütüne

Mini mikro metnin 21, 22, 23, 24, 25, 26 ve 27.cümlelerinde çalışanların iş yerlerinde bir gün boyunca neler yaptıkları anlatılır. Oysa 28. ve 29. cümlelerde ise yazar bu kişilerin bir gün boyunca neler yaptıklarına bakarak bu kişilerin tüm yaşamlarıyla ilgili genel bir yorum yapmıştır. Bu nedenle 21, 22, 23, 24, 25, 26 ve 27. cümleler çalışanların yaşamlarının bir gününden bahsettiği için parça, 28 ve 29. cümleler ise yaşamlarının genelinden bahsettiği için bütündür. Bundan dolayı 21, 22,

23, 24, 25, 26 ve 27. cümleler ile 28 ve 29. cümleler arasında parçadan bütüne geçiş vardır.

B. 6. Aynı kavram alanına giren sözcükler:

B. 6. 1. Mekanla ilgili sözcükler:

oda (21, 22, 23, 24) , *masa* (21, 22, 23, 24), *oturmak* (21, 22, 23, 24)

B. 6. 2. Selamlaşma ile ilgili sözcükler:

günaydın (21) , *afiyet olsun* (22) , *iyi akşamlar* (23), *iyi tatiller* (24)

B. 6. 3. Bir günün bölümleri:

sabah (21), *öğle* (22), *akşam* (23, 24)

B. 6. 4. İnsanların birbirleriyle iletişimlerini bildiren sözcükler:

konuşmak (25), *gülmek* (26) ,*dert yanmak* (27) , *demek* (21, 22, 23, 24)

Yukarıdaki 21. cümledeki ‘*bitmek*’ fiili ile 22. cümledeki ‘*başlamak*’ fiili zıt anlamlıdır.

B. 7. Tekrarlar

B. 7. 1. Tam tekrarlar:

-*yor* (şimdiki zaman eki): 25, 26, 27

akşamlar :23, 24

B. 7. 2. Sıfır tekrarlar:

3.tekil kişi eki: 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29

ilgi durum eki: 22(*öğle-Ø dinlencesi*), 23(*iş-Ø saati*)

demek zorunda: 21, 22, 23

küçük odalara doldurulmuş masalarda oturan bunca insan: 22, 23, 24

birbirine: 22, 23, 24

onun dışında kimse: 26, 27

bu: 28, 29

B. 7. 3. Eksik tekrarlar:

25. cümlede yüzey yapıda geçen ve 26, 27. cümlelerde sıfır tekrar olarak yer alan ‘*kimse*’ zamiri 21. cümlede geçen ve 22, 23 ve 24. cümlelerde de sıfır tekrar olarak

yer alan 'küçük odalara doldurulmuş masalarda oturan bunca insan'ın eksik tekrarıdır.

I. IV. 4. Mini Mikro Metin

- ay başlarında muhasebenin önünde oluşan uzun kuyrukta yapılan şakalar da (yinelene yinelene bıktırıcı oldular) güldürmüyor kimseyi* (30)
- parasını alan odasına koşuyor* (31)
- masasına oturup paralarını yayıyor* (32)
- önce bordrosundaki kesintileri hesaplıyor* (33)
- parasını sayıyor* (34)
- kağıt kalem alıp o ayın giderlerini saptıyor* (35)
- parasını yeniden sayıyor* (36)
- sonra cüzdanına yerleştiriyor* (37)
- bütün bunları yaparken yüzünde hiçbir anlam olmuyor* (38)

A. Eksilteleri Tamamlama:

A. 1. Birinci aşama:

A. 1. 1. Boşlukları gösterme:

- ay-Ø başlarında muhasebenin önünde oluşan uzun kuyrukta yapılan şakalar da (yinelene yinelene Øbıktırıcı oldular) güldürmüyor-Økimseyi* (30)
- Ø Ø parasını alan Øodasına koşuyor-Ø* (31)
- ØØØmasasına oturup ØØparalarını yayıyor-Ø* (32)
- ØØ önce Øbordrosundaki kesintileri hesaplıyor-Ø* (33)
- ØØØ parasını sayıyor-Ø* (34)
- ØØkağıt kalem alıp Øo ayın giderlerini saptıyor-Ø* (35)
- ØØØ parasını yeniden sayıyor-Ø* (36)
- sonra ØØØØcüzdanına yerleştiriyor-Ø* (37)
- ØØbütün bunları yaparken Øyüzünde hiçbir anlam olmuyor-Ø* (38)

A. 1. 2. Boşlukları zamirlerle tamamlama:

- ay-Ø başlarında muhasebenin önünde oluşan uzun kuyrukta yapılan şakalar da (yinelene yinelene biktırıcı oldular) güldürmüyor-Ø kimseyi* (30)
- ay-Ø başlarında kendi parasını alan kendi odasına koşuyor-Ø* (31)
- ay-Ø başlarında onlar kendi masasına oturup onlar kendi paralarını yayıyor-Ø* (32)
- ay-Ø başlarında onlar önce kendi bordrosundaki kesintileri hesaplıyor-Ø* (33)
- ay-Ø başlarında onlar kendi parasını sayıyor-Ø* (34)
- ay-Ø başlarında onlar kağıt kalem alıp onlar o ayın giderlerini saptıyor-Ø* (35)
- ay-Ø başlarında onlar kendi parasını yeniden sayıyor-Ø* (36)
- sonra ay-Ø başlarında onlar onları kendi cüzdanına yerleştiriyor-Ø* (37)
- ay-Ø başlarında onlar bütün bunları yaparken onların yüzünde hiçbir anlam olmuyor-Ø* (38)

A. 2. İkinci aşama: zamirlerle giderilen eksilteleri gerçek göstergelerle tamamlama:

- ay-Ø başlarında muhasebenin önünde oluşan uzun kuyrukta yapılan şakalar da (yinelene yinelene biktırıcı oldular) güldürmüyor-Ø kimseyi* (30)
- ay-Ø başlarında kendi parasını alan küçük odalara doldurulmuş masalarda oturan bunca insan kendi odasına koşuyor-Ø* (31)
- ay-Ø başlarında küçük odalara doldurulmuş masalarda oturan bunca insan kendi masasına oturup küçük odalara doldurulmuş masalarda oturan bunca insan kendi paralarını yayıyor-Ø* (32)
- ay-Ø başlarında küçük odalara doldurulmuş masalarda oturan bunca insan önce kendi bordrosundaki kesintileri hesaplıyor-Ø* (33)
- ay-Ø başlarında küçük odalara doldurulmuş masalarda oturan bunca insan kendi parasını sayıyor-Ø* (34)

ay-Ø başlarında küçücük odalara doldurulmuş masalarda oturan bunca insan kağıt kalem alıp küçücük odalara doldurulmuş masalarda oturan bunca insan o ayın giderlerini saptıyor-Ø (35)

ay-Ø başlarında küçücük odalara doldurulmuş masalarda oturan bunca insan kendi parasını yeniden sayıyor-Ø (36)

sonra ay-Ø başlarında küçücük odalara doldurulmuş masalarda oturan bunca insan parasını kendi cüzdanına yerleştiriyor-Ø (37)

ay-Ø başlarında küçücük odalara doldurulmuş masalarda oturan bunca insan bütün bunları yaparken onların yüzünde hiçbir anlam olmuyor-Ø (38)

A.3. M.M.M'nin giriş-gelişme-sonuç bölümlerinin belirlenmesi:

GİRİŞ

ay-Ø başlarında muhasebenin önünde oluşan uzun kuyrukta yapılan şakalar da (yinelene yinelene bıktırıcı oldular) güldürmüyor-Ø kimseyi (30)

GELİŞME

ay-Ø başlarında kendi parasını alan küçücük odalara doldurulmuş masalarda oturan bunca insan kendi odasına koşuyor-Ø (31)

ay-Ø başlarında küçücük odalara doldurulmuş masalarda oturan bunca insan kendi masasına oturup küçücük odalara doldurulmuş masalarda oturan bunca insan kendi paralarını yayıyor-Ø (32)

ay-Ø başlarında küçücük odalara doldurulmuş masalarda oturan bunca insan önce kendi bordrosundaki kesintileri hesaplıyor-Ø (33)

ay-Ø başlarında küçücük odalara doldurulmuş masalarda oturan bunca insan kendi parasını sayıyor-Ø (34)

ay-Ø başlarında küçücük odalara doldurulmuş masalarda oturan bunca insan kağıt kalem alıp küçücük odalara doldurulmuş masalarda oturan bunca insan o ayın giderlerini saptıyor-Ø (35)

ay-Ø başlarında küçücük odalara doldurulmuş masalarda oturan bunca insan kendi parasını yeniden sayıyor-Ø (36)

sonra ay-Ø başlarında küçücük odalara doldurulmuş masalarda oturan bunca insan parasını kendi cüzdanına yerleştiriyor-Ø (37)

SONUÇ

ay-Ø başlarında küçücük odalara doldurulmuş masalarda oturan bunca insan bütün bunları yaparken onların yüzünde hiçbir anlam olmuyor-Ø (38)

B. Cümleler Arası Anlam İlişkileri:

B. 1. Ortak kişi

Bu mini mikro metindeki kişiler bundan önceki üç mini mikro metinde anlatılan kişilerle aynı kişilerdir. Burada bunların ay başlarında, iş yerinde maaşlarını nasıl aldıkları anlatılmaktadır. Yani bu mini mikro metinde de, bu kişilerin yaşamlarından farklı bir kesit sunulmaktadır. Çalışanların maaşlarını almaları ile aldıkları paralarını cüzdanlarına yerleştirmeleri arasında geçen süreçte neler yaptıkları anlatılmaktadır. Dolayısıyla bunlar diğer ilk üç mini mikro metinde anlatılan ruh haline sahiptirler, birbirleriyle konuşmazlar, birbirlerinin yaptıkları şakalara gülmezler, monoton bir şekilde maaşlarını alırlar. Kişiler sanki robot gibi davranırlar

Yazar, bu kişileri gözlemlemiş ve gözlemlerini olduğu gibi, kendi yorumunu katmadan okuyucuya aktarmıştır. Dolayısıyla bu mini mikro metindeki tüm cümleler bildirim cümleleridir.

Bu mini mikro metinden de yine kişilerin tam olarak kim oldukları, nerede yaşadıkları, ne iş yaptıkları, kaç kişi oldukları, nelerden hoşlanıp nelerden vb. hoşlanmadıkları anlaşılamamaktadır. Bu kişilerle ilgili sadece maaşlarını nasıl aldıkları öğrenilebilmektedir. Bu nedenle mini mikro metinde de kişiler somut değil; soyut kişilerdir.

Mini mikro metinde kişilerin hangi göstergelerle gösterildiklerine bakılırsa:

kimse: 30

küçük odalara doldurulmuş masalarda oturan bunca insan (sıfır tekrar): 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38

B. 2. Ortak zaman

Mini mikro metindeki tüm cümleler şimdiki zamanla çekimlenmişlerdir. Bu cümlelerde anlatılanlar her ay başı, bu kişiler maaş alırken gerçekleşir. Bu sebeple burada anlatılanların şimdiki zamanla yazılması, bunların şu anda gerçekleştiğini göstermez, bunların sürekli yaşandığını gösterir. Yani yazar sürekliliği vermek için geniş zaman yerine kullanmıştır şimdiki zamanı.

Mini mikro metinde anlatılanların tam olarak ne zaman gerçekleştiği, ‘*her ay başı*’ zaman zarfindan öğrenilir. Bu, geniş zamanı az da olsa somutlaştırmıştır. Ancak kesin tarih ve yıl belli olmadığı için yine bu mini mikro metnin zamanı soyuttur. Anlatılanlar, sürekli her ay başı gerçekleştiği için genel zamandan söz edilebilir.

Cümleler arasında zaman bakımından bir öncelik-sonralık vardır. Örneğin 31. cümlede anlatılanlar 32. cümlede anlatılanlardan önce yaşanmakta, 32. cümlede anlatılanlar ise 33. cümleden önce gerçekleşmektedir. [*ay-Ø başlarında kendi parasını alan küçük odalara doldurulmuş masalarda oturan bunca insan kendi odasına koşuyor-Ø* (31), *ay-Ø başlarında küçük odalara doldurulmuş masalarda oturan bunca insan kendi masasına oturup küçük odalara doldurulmuş masalarda oturan bunca insan kendi paralarını yayıyor-Ø* (32), *ay-Ø başlarında küçük odalara doldurulmuş masalarda oturan bunca insan önce kendi bordrosundaki kesintileri hesaplıyor-Ø* (33)] Zaten yazar cümleler arasındaki bu sırayı ‘önce ve sonra’ zaman zarflarıyla vermektedir. [*ay-Ø başlarında küçük odalara doldurulmuş masalarda oturan bunca insan önce kendi bordrosundaki kesintileri hesaplıyor-Ø* (33), *sonra ay-Ø başlarında küçük odalara doldurulmuş masalarda oturan bunca insan parasını kendi cüzdanına yerleştiriyor-Ø* (37)]

B. 3. Ortak mekan

Mini mikro metinde anlatılanlar, yukarıda da değinildiği gibi ilk üç mini mikro metinde bahsedilen, her gün işe servis otobüsüyle gidip gelen kişilerin her ay başı maaşlarını muhasebeden almaları ile aldıkları paraları cüzdanlarına yerleştirmeleri arasında geçen süreci kapsar. Bu nedenle bu cümlelerin geçtiği mekan olarak bu kişilerin iş yerleri alınabilir. Bu yönüyle mini mikro metin, 3. mini mikro metne benzer. Çünkü 3. mini mikro metinde anlatılanlar da bu kişilerin iş yerinde gerçekleşiyordu. Ancak 3. mini mikro metinde anlatılanlar kişilerin içi masalarla doldurulmuş küçük odalarında gerçekleşiyordu. Oysa bu mini mikro metinde odalardan farklı olarak muhasebenin önü de vardır. 30. cümlede anlatılanlardan yola çıkarak muhasebenin önünde uzun bir kuyruk oluştuğuna göre muhasebenin önü uzun bir koridordur, denilebilir. Bu kişiler maaşlarını almak için önce uzun kuyrukta beklerler, ardından maaşlarını aldıktan sonra içi masalarla doldurulmuş küçük odalarına geçerler ve masalarının başına oturarak paralarını sayarlar. Buna göre bu mini mikro metindeki cümlelerin geçtiği mekanlar sınıflandırılırsa:

B. 3. 1. İş yerindeki muhasebenin önünde yer alan uzun kuyruk (koridor):

ay-Ø başlarında muhasebenin önünde oluşan uzun kuyrukta yapılan şakalar da (yinelene yinelene bıktırıcı oldular) güldürmüyor-Ø kimseyi (30)

B. 3. 2. İçi masalarla doldurulmuş küçük odalar:

ay-Ø başlarında kendi parasını alan küçük odalara doldurulmuş masalarda oturan bunca insan kendi odasına koşuyor-Ø (31)

B. 3. 3. İçi masalarla doldurulmuş küçük odalardaki masaların başı:

ay-Ø başlarında küçük odalara doldurulmuş masalarda oturan bunca insan kendi masasına oturup küçük odalara doldurulmuş masalarda oturan bunca insan kendi paralarını yayıyor-Ø (32)

ay-Ø başlarında küçük odalara doldurulmuş masalarda oturan bunca insan önce kendi bordrosundaki kesintileri hesaplıyor-Ø (33)

ay-Ø başlarında küçüçük odalara doldurulmuş masalarda oturan bunca insan kendi parasını sayıyor-Ø (34)

ay-Ø başlarında küçüçük odalara doldurulmuş masalarda oturan bunca insan kağıt kalem alıp küçüçük odalara doldurulmuş masalarda oturan bunca insan o ayın giderlerini saptıyor-Ø (35)

ay-Ø başlarında küçüçük odalara doldurulmuş masalarda oturan bunca insan kendi parasını yeniden sayıyor-Ø (36)

sonra ay-Ø başlarında küçüçük odalara doldurulmuş masalarda oturan bunca insan parasını kendi cüzdanına yerleştiriyor-Ø (37)

ay-Ø başlarında küçüçük odalara doldurulmuş masalarda oturan bunca insan bütün bunları yaparken onların yüzünde hiçbir anlam olmuyor-Ø (38)

Yalnız 38. cümle kişilerin genel olarak bu işleri yaparken ruh durumlarını belirttiği için mekanların üçünü de kapsar. Yani bu kişilerin her üç mekanda da yüzlerinde hiçbir anlam olmaz.

B. 4. Ortak nesne:

Bu mini mikro metinde ilk üç mini mikro metinden itibaren sürekli bahsedilen ve muhtemelen bir devlet dairesinde memur olan kişilerin, her ay başı maaşlarını almaları ve paralarını aldıktan sonra bunları cüzdanlarına yerleştirmeye kadar geçen sürecin anlatıldığı yukarıda ortak kişi, ortak zaman ve ortak mekan bölümlerinde belirtilmişti. Buna göre mini mikro metinde kişilerin parayla ve parayla aynı kavram alanına giren nesnelere haşır neşir oldukları söylenebilir. Yani bu mini mikro metinde kişilerin hareketlerinden, yaptıkları işlerden etkilenen varlıklar para ve parayla aynı kavram alanına giren varlıklardır. Bu nedenle bu cümlelerin bazılarının nesnelere aynıdır, bazılarının nesnelere de diğerlerinin nesneleriyle aynı kavram alanına girerler. Buna göre cümlelerin nesnelere incelenirse ortaklık görülebilir:

31: *parasını*

32: *paralarını*

33: *bordrosundaki kesintileri*

34: *parasını*

35: *o ayın giderlerini*

36: *parasını*

37: ***parasını*** (sıfır tekrar)

Yukarıda da görüldüğü gibi 31, 32, 34, 36 ve 37. cümlelerin nesnelere aynıdır. 33. ve 36. cümlelerin nesnelere ise '*parayla*' yani diğer cümlelerin nesnesiyle aynı kavram alanına girer. Çünkü '*bordrosundaki kesinti*' de para kesintisidir, '*o ayın giderleri*' de para gideridir. Bu nedenle bu mini mikro metindeki 31, 32, 33, 34, 35, 36 ve 37. cümleler ortak nesne bakımından birbirlerine bağlanmışlardır.

B. 5. Aynı kavram alanına giren sözcükler:

Bu mini mikro metinde '*içi masalarla doldurulmuş küçük odalarda oturan bunca insan*'ın her ay başı maaşlarını almaları, maaşlarını aldıktan sonra neler yaptıkları anlatıldığı için maaşla ve parayla ilgili birçok aynı kavram alanına giren sözcük vardır. Bunlar belirtilirse:

B. 5. 1. Maaş ile ilgili sözcükler:

aybaşı (30, **31, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38**), *muhasabe* (30), *para* (31, 32, 34, 36, **37**)
bordro (33), *kesinti* (33), *saymak* (34, 35), *gider* (35), *cüzdan* (37), *hesaplamak* (33)

B. 5. 2. Espri ile ilgili sözcükler:

şaka (30), *güldürmek* (30)

B. 5. 3. Hesaplama ile ilgili sözcükler:

kağıt (35), *kalem* (35), *hesaplamak* (33), *saptamak* (35)

Ayrıca 34. ve 36. cümleler aynı anlamda cümlelerdir.

B. 6. Tekrarlar:

B. 6. 1. Tam tekrarlar:

Şimdiki zaman eki (-yor): 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38

para: 31, 32, 34, 36

sayıyor: 34, 36

B. 6. 2. Sıfır tekrarlar:

Üçüncü tekil kişi eki: 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38

ay başlarında: 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38

küçük odalara doldurulmuş masalarda oturan bunca insan: 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38

kendi: 31, 32, 33, 34, 36, 37

onların: 38

ilgi durumu eki(-In):30, 31, 32, 33, 34, 35, 36,37, 38 (ay-Ø başı)

B. 6. 3. Eksik tekrarlar:

4. m.m.m’de 30. cümlede geçen ‘kimse’ zamiri, üçüncü mini mikro metinde 21. cümlede yer alan ‘küçük odalara doldurulmuş bunca insan’ın eksik tekrarıdır.

38. cümlede yer alan ‘bütün bunlar’ sözcük grubu, diğer 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37. cümlelerde anlatılan muhasebeden parasını alanların yaptıkları eylemlerin eksik tekrarıdır.

1. CBB

1. MİNİ MİKRO METİN

- bedenlerinin bütün yükünü vererek asılıyorlar meşin tutaçlara* (1)
- ya da nikelağı yer yer dökülmüş demir borulara* (2)
- ilk durakta binip oturma şansını yakalayanlar, katlanmış gazetelerini okumaya çalışıyorlar* (3)
- arada , yeni binenlerle selamlaşmak* (4)
- hafifçe gülümsemek için başlarını kaldırıyorlar* (5)
- arada da gözlerini kısıp camdan dışarı bakarak bir şeyler düşünüyorlar* (6)
- birkaç uygar kişinin dışında, çoğunun umurunda değil ayakta dikilen bayanlar* (7)
- her durakta biraz daha doluyor servis otobüsü* (8)
- yol boyu pek konuşan olmuyor* (9)
- trafik lambalarının, polis düdüklarının, klaksonların değişmez düzenine kapılarak birbirine benzeyen günlerden birini daha yinelemeye gidiyorlar* (10)
- akşam dönüşü de aynı şeyler çok küçük değişikliklerle yinelenecek* (11)

- örneğin herkes aynı anda otobüslerin kapılarına yığıldığından, daha çok, kaba görünüşlü erkekler dolduracak koltukları* (12)
- ve kimse gazete okumayacak* (13)
- suskunluk, belirli duraklarda inenlerin inmeyenlere iyi akşamlar dilemelerine dek sürececek* (14)

2. MİNİ MİKRO METİN

- iki otobüs yolculuğu arasına sıkışmış bu daracık yaşama katlanmak öylesine kolay ki, insan günlerin nasıl geçtiğini anlamıyor bile* (15)
- her şey 'günaydın' ve 'iyi akşamlar'la sınırlanmış* (16)
- herkes bu otobüsün doğurduğu kardeş yaratıklar gibi* (17)
- gözlerini burada açmışlar* (18)
- burada kapayacaklar* (19)
- bir gün bu servislere binmeseler yaşamayı şaşırarak gibiler* (20)

3. MİNİ MİKRO METİN

- küçücük odalara doldurulmuş masalarda oturan bunca insan, her sabah birbirine 'günaydın'* (21)
- öğle dinlencesi başlarken 'afiyet olsun'* (22)
- iş saati bitiminde de 'iyi akşamlar'* (23)
- bir de cuma akşamları 'iyi tatiller'- demek zorunda* (24)
- onun dışında kimse konuşmuyor* (25)
- gülmüyor* (26)
- dert yanmıyor* (27)
- kabullenilmiş bir yaşam* (28)
- belki de bir ceza* (29)

4. MİNİ MİKRO METİN

- ay başlarında muhasebenin önünde oluşan uzun kuyrukta yapılan şakalar da (yinelene yinelene bıktırıcı oldular) güldürmüyor kimseyi* (30)
- parasını alan odasına koşuyor* (31)
- masasına oturup paralarını yayıyor* (32)

- önce bordrosundaki kesintileri hesaplıyor* (33)
parasını sayıyor (34)
kağıt kalem alıp o ayın giderlerini saptıyor (35)
parasını yeniden sayıyor (36)
sonra cüzdanına yerleştiriyor (37)
bütün bunları yaparken yüzünde hiçbir anlam olmuyor (38)

A. Eksilteleri Tamamlama:

A. 1. Birinci aşama:

A. 1. 1. Boşlukları gösterme:

1. CBB

1. MİNİ MİKRO METİN

- Ø Ø bedenlerinin bütün yükünü vererek asılıyorlar meşin tutaçlara* (1)
ya da Ø Ø Ø nikelajı yer yer dökülmüş demir borulara (2)
Ø ilk durakta binip Ø oturma şansını yakalayanlar, Ø katlanmış gazetelerini okumaya çalışıyorlar (3)
Ø arada yeni binenlerle selamlaşmak Ø Ø Ø Ø (4)
Ø hafifçe gülümsemek için Ø Ø başlarını kaldırıyorlar (5)
Ø arada da Ø gözlerini kısıp Ø camdan dışarı bakarak Ø bir şeyler düşünüyorlar(6)
birkaç uygar kişinin dışında Ø çoğunun umurunda değil-Ø ayakta dikilen bayanlar(7)
her durakta biraz daha doluyor-Ø servis-Ø otobüsü (8)
yol-Ø boyu pek konuşan olmuyor-Ø (9)
Ø trafik-Ø lambalarının,polis-Ø düdüklarının, klaksonların değişmez düzenine kapılarak Ø birbirine benzeyen günlerden birini daha yinelemeye gidiyorlar (10)
akşam-Ø dönüşü de aynı şeyler çok küçük değişikliklerle yinelenecek-Ø (11)
Ø örneğin herkes aynı anda otobüslerin kapılarına yığıldığından, daha çok, kaba görünümlü erkekler dolduracak-Ø koltukları (12)
ve Ø kimse gazete okumayacak-Ø (13)

Ø suskunluk, belirli duraklarda inenlerin Ø inmeyenlere iyi akşamlar dilemelerine dek sürecektir-Ø (14)

2. MİNİ MİKRO METİN

iki otobüs-Ø yolculuğu arasına sıkışmış bu daracık yaşama katlanmak öylesine kolay-Ø ki, insan günlerin nasıl geçtiğini anlamıyor-Ø bile (15)

her şey 'günaydın' ve 'iyi akşamlar'la sınırlanmış-Ø (16)

herkes bu otobüsün doğurduğu kardeş yaratıklar gibi-Ø (17)

Ø Ø gözlerini burada açmışlar (18)

Ø Ø burada kapayacaklar (19)

Ø bir gün bu servislere binmeseler Ø yaşamayı şaşırarak gibiler (20)

3. MİNİ MİKRO METİN

küçük odalara doldurulmuş masalarda oturan bunca insan, her sabah birbirine 'günaydın' Ø (21)

Ø öğle-Ø dinlencesi başlarken Ø 'afiyet olsun' Ø (22)

Ø iş-Ø saati bitiminde de Ø 'iyi akşamlar' Ø (23)

Ø bir de cuma-Ø akşamları Ø 'iyi tatiller'- demek zorunda-Ø (24)

onun dışında kimse konuşmuyor-Ø (25)

Ø Ø gülmüyor-Ø (26)

Ø Ø dert yanmıyor-Ø (27)

Ø kabullenilmiş bir yaşam-Ø (28)

Ø belki de bir ceza-Ø (29)

4. MİNİ MİKRO METİN

ay-Ø başlarında muhasebenin önünde oluşan uzun kuyrukta yapılan şakalar da (yinelene yinelene Ø biktirici oldular) güldürmüyor-Ø kimseyi (30)

Ø Ø parasını alan Ø odasına koşuyor-Ø (31)

Ø Ø Ø masasına oturup Ø Ø paralarını yayıyor-Ø (32)

Ø Ø önce Ø bordrosundaki kesintileri hesaplıyor-Ø (33)

Ø Ø Ø parasını sayıyor-Ø (34)

- Ø Ø kağıt kalem alıp Ø o ayın giderlerini saptıyor-Ø* (35)
- Ø Ø Ø parasını yeniden sayıyor-Ø* (36)
- sonra Ø Ø Ø Ø cüzdanına yerleştiriyor-Ø* (37)
- Ø Ø bütün bunları yaparken Ø yüzünde hiçbir anlam olmuyor-Ø* (38)

A. 1. 2. Boşlukları zamirlerle tamamlama:

1. CBB

1. MİNİ MİKRO METİN

- onlar kendi** bedenlerinin bütün yükünü vererek asılıyorlar meşin tutaçlara* (1)
- ya da **onlar kendi bedenlerinin bütün yükünü vererek asılıyorlar** nikelajı yer yer dökülmüş demir borulara* (2)
- onlar** ilk durakta binip **onlar** oturma şansını yakalayanlar, **kendi** katlanmış gazetelerini okumaya çalışıyorlar* (3)
- onlar** arada yeni binenlerle selamlaşmak için **onlar kendi başlarını kaldırıyorlar*** (4)
- onlar** hafifçe gülümsemek için **onlar kendi başlarını kaldırıyorlar*** (5)
- onlar** arada da **kendi** gözlerini kısıp **onlar** camdan dışarı bakarak **onlar** bir şeyler düşünüyorlar* (6)
- birkaç uygar kişinin dışında **onların** çoğunun umurunda değil-Ø ayakta dikilen bayanlar* (7)
- her durakta biraz daha doluyor-Ø servis-Ø otobüsü* (8)
- yol-Ø boyu pek konuşan olmuyor-Ø* (9)
- onlar** trafik-Ø lambalarının, polis-Ø düdüklarının, klaksonların değişmez düzenine kapılarak **onlar** birbirine benzeyen günlerden birini daha yinelemeye gidiyorlar* (10)
- akşam-Ø dönüşü de aynı şeyler çok küçük değişikliklerle yinelenecek-Ø* (11)
- akşam-Ø dönüşü** örneğin herkes aynı anda otobüslerin kapılarına yığıldığından, daha çok, kaba görünümlü erkekler dolduracak-Ø koltukları* (12)
- akşam-Ø dönüşü** ve kimse gazete okumayacak-Ø* (13)

akşam-Ø dönüşü suskunluk, belirli duraklarda inenlerin **oralarda** inmeyenlere iyi akşamlar dilemelerine dek sürecek-Ø (14)

2. MİNİ MİKRO METİN

iki otobüs-Ø yolculuğu arasına sıkışmış bu daracık yaşama katlanmak öylesine kolay-Ø ki, insan günlerin nasıl geçtiğini anlamıyor-Ø bile (15)

her şey 'günaydın' ve 'iyi akşamlar'la sınırlanmış-Ø (16)

herkes bu otobüsün doğurduğu kardeş yaratıklar gibi-Ø (17)

onlar kendi gözlerini burada açmışlar (18)

onlar kendi gözlerini burada kapayacaklar (19)

onlar bir gün bu servislere binmeseler **onlar** yaşamayı şaşırarak gibiler (20)

3. MİNİ MİKRO METİN

küçücük odalara doldurulmuş masalarda oturan bunca insan, her sabah birbirine 'günaydın' demek zorunda-Ø (21)

onlar öğle-Ø dinlencesi başlarken **birbirine** 'afiyet olsun' **demek zorunda-Ø** (22)

onlar iş-Ø saati bitiminde de **birbirine** 'iyi akşamlar' **demek zorunda-Ø** (23)

onlar bir de Cuma-Ø akşamları **birbirine** 'iyi tatiller'- **demek zorunda-Ø** (24)

onun dışında kimse konuşmuyor-Ø (25)

onun dışında kimse gülmüyor-Ø (26)

onun dışında kimse dert yanmıyor-Ø (27)

bu kabullenilmiş bir yaşam-Ø (28)

bu belki de bir ceza-Ø (29)

4. MİNİ MİKRO METİN

ay-Ø başlarında muhasebenin önünde oluşan uzun kuyrukta yapılan şakalar da (yinelene yinelene bıktırıcı oldular) güldürmüyor-Ø kimseyi (30)

ay-Ø başlarında kendi parasını alan **kendi** odasına koşuyor-Ø (31)

ay-Ø başlarında onlar kendi masasına oturup onlar kendi paralarını

yayıyor-Ø (32)

ay-Ø başlarında onlar önce kendi bordrosundaki kesintileri hesaplıyor-Ø (33)

- ay-Ø başlarında onlar kendi parasını sayıyor-Ø* (34)
- ay-Ø başlarında onlar kağıt kalem alıp onlar o ayın giderlerini saptıyor-Ø* (35)
- ay-Ø başlarında onlar kendi parasını yeniden sayıyor-Ø* (36)
- sonra ay-Ø başlarında onlar onları kendi cüzdanına yerleştiriyor-Ø* (37)
- ay-Ø başlarında onlar bütün bunları yaparken onların yüzünde hiçbir anlam olmuyor-Ø* (38)

A. 2. İkinci aşama: zamirlerle giderilebilen eksiltileri gerçek göstergelerle tamamlama:

1. CBB

1. MİNİ MİKRO METİN

- onlar kendi bedenlerinin bütün yükünü vererek asılıyorlar meşin tutaçlara* (1)
- ya da onlar kendi bedenlerinin bütün yükünü vererek asılıyorlar nikelajı yer yer dökülmüş demir borulara* (2)
- onlar ilk durakta binip onlar oturma şansını yakalayanlar, kendi katlanmış gazetelerini okumaya çalışıyorlar* (3)
- ilk durakta binip oturma şansını yakalayanlar arada yeni binenlerle selamlaşmak için*
- ilk durakta binip oturma şansını yakalayanlar kendi başlarını kaldırıyorlar* (4)
- ilk durakta binip oturma şansını yakalayanlar hafifçe gülümsemek için ilk durakta binip oturma şansını yakalayanlar kendi başlarını kaldırıyorlar* (5)
- ilk durakta binip oturma şansını yakalayanlar arada da kendi gözlerini kısıp ilk durakta binip oturma şansını yakalayanlar camdan dışarı bakarak ilk durakta binip oturma şansını yakalayanlar bir şeyler düşünüyorlar* (6)
- birkaç uygar kişinin dışında ilk durakta binip oturma şansını yakalayanların çoğunun umurunda değil-Ø ayakta dikilen bayanlar* (7)
- her durakta biraz daha doluyor-Ø servis-Ø otobüsü* (8)
- yol-Ø boyu pek konuşan olmuyor-Ø* (9)
- onlar trafik-Ø lambalarının, polis-Ø düdüklarının, klaksonların değişmez düzenine kapılarak onlar birbirine benzeyen günlerden birini daha yinelemeye gidiyorlar* (10)
- akşam-Ø dönüşü de aynı şeyler çok küçük değişikliklerle yinelenecek-Ø* (11)

- akşam-Ø dönüşü* örneğin herkes aynı anda otobüslerin kapılarına yığıldığından, daha çok, kaba görünümlü erkekler dolduracak-Ø koltukları (12)
- ve *akşam-Ø dönüşü* kimse gazete okumayacak-Ø (13)
- akşam-Ø dönüşü* suskunluk, belirli duraklarda inenlerin **belirli duraklarda** inmeyenlere iyi akşamlar dilemelerine dek sürecek-Ø (14)

2. MİNİ MİKRO METİN

- iki otobüs-Ø yolculuğu arasına sıkışmış bu daracık yaşama katlanmak öylesine kolay-Ø ki, insan günlerin nasıl geçtiğini anlamıyor-Ø bile* (15)
- her şey 'günaydın' ve 'iyi akşamlar'la sınırlanmış-Ø* (16)
- herkes bu otobüsün doğurduğu kardeş yaratıklar gibi-Ø* (17)
- otobüsün doğurduğu kardeş yaratıklar gibi olanlar kendi gözlerini burada açmışlar* (18)
- otobüsün doğurduğu kardeş yaratıklar gibi olanlar kendi gözlerini burada kapayacaklar* (19)
- otobüsün doğurduğu kardeş yaratıklar gibi olanlar bir gün bu servislere binmeseler otobüsün doğurduğu kardeş yaratıklar gibi olanlar yaşamayı şaşırarak gibiler* (20)

3. MİNİ MİKRO METİN

- küçük odalara doldurulmuş masalarda oturan bunca insan, her sabah birbirine 'günaydın' demek zorunda-Ø* (21)
- küçük odalara doldurulmuş masalarda oturan bunca insan öğle-Ø dinlencesi başlarken birbirine 'afiyet olsun' demek zorunda-Ø* (22)
- küçük odalara doldurulmuş masalarda oturan bunca insan iş-Ø saati bitiminde de birbirine 'iyi akşamlar' demek zorunda-Ø* (23)
- küçük odalara doldurulmuş masalarda oturan bunca insan bir de cuma-Ø akşamları birbirine 'iyi tatiller'- demek zorunda-Ø* (24)
- onun dışında kimse konuşmuyor-Ø* (25)
- onun dışında kimse gülmüyor-Ø* (26)
- onun dışında kimse dert yanmıyor-Ø* (27)

bu kabullenilmiş bir yaşam-Ø (28)

bu belki de bir ceza-Ø (29)

4. MİNİ MİKRO METİN

ay-Ø başlarında muhasebenin önünde oluşan uzun kuyrukta yapılan şakalar da (yinelene yinelene bıktırıcı oldular) güldürmüyor-Ø kimseyi (30)

ay-Ø başlarında kendi parasını alan küçücük odalara doldurulmuş masalarda oturan bunca insan kendi odasına koşuyor-Ø (31)

ay-Ø başlarında küçücük odalara doldurulmuş masalarda oturan bunca insan kendi masasına oturup küçücük odalara doldurulmuş masalarda oturan bunca insan kendi paralarını yayıyor-Ø (32)

ay-Ø başlarında küçücük odalara doldurulmuş masalarda oturan bunca insan önce kendi bordrosundaki kesintileri hesaplıyor-Ø (33)

ay-Ø başlarında küçücük odalara doldurulmuş masalarda oturan bunca insan kendi parasını sayıyor-Ø (34)

ay-Ø başlarında küçücük odalara doldurulmuş masalarda oturan bunca insan kâğıt kalem alıp küçücük odalara doldurulmuş masalarda oturan bunca insan o ayın giderlerini saptıyor-Ø (35)

ay-Ø başlarında küçücük odalara doldurulmuş masalarda oturan bunca insan kendi parasını yeniden sayıyor-Ø (36)

sonra ay-Ø başlarında küçücük odalara doldurulmuş masalarda oturan bunca insan parasını kendi cüzdanına yerleştiriyor-Ø (37)

ay-Ø başlarında küçücük odalara doldurulmuş masalarda oturan bunca insan bütün bunları yaparken onların yüzünde hiçbir anlam olmuyor-Ø (38)

A.3. CBB' nin giriş-gelişme-sonuç bölümlerinin belirlenmesi:

1. MİNİ MİKRO METİN

GİRİŞ

onlar kendi bedenlerinin bütün yükünü vererek asılıyorlar meşin tutaçlara (1)

ya da onlar kendi bedenlerinin bütün yükünü vererek asılıyorlar nikelajı yer yer dökülmüş demir borulara (2)

GELİŞME

onlar ilk durakta binip onlar oturma şansını yakalayanlar, kendi katlanmış gazetelerini okumaya çalışıyorlar (3)

ilk durakta binip oturma şansını yakalayanlar arada yeni binenlerle selamlaşmak için

ilk durakta binip oturma şansını yakalayanlar kendi başlarını kaldırıyorlar (4)

ilk durakta binip oturma şansını yakalayanlar hafifçe gülümsemek için ilk durakta binip oturma şansını yakalayanlar kendi başlarını kaldırıyorlar (5)

ilk durakta binip oturma şansını yakalayanlar arada da kendi gözlerini kısıp ilk durakta binip oturma şansını yakalayanlar camdan dışarı bakarak ilk durakta binip oturma şansını yakalayanlar bir şeyler düşünüyorlar (6)

birkaç uygar kişinin dışında ilk durakta binip oturma şansını yakalayanların çoğunun umurunda değil-Ø ayakta dikilen bayanlar (7)

her durakta biraz daha doluyor-Ø servis-Ø otobüsü (8)

yol-Ø boyu pek konuşan olmuyor-Ø (9)

onlar trafik-Ø lambalarının, polis-Ø düdüklarının, klaksonların değişmez düzenine kapılarak onlar birbirine benzeyen günlerden birini daha yinelemeye gidiyorlar (10)

SONUÇ

akşam-Ø dönüşü de aynı şeyler çok küçük değişikliklerle yinelenecek-Ø (11)

akşam-Ø dönüşü örneğin herkes aynı anda otobüslerin kapılarına yığıldığından, daha çok, kaba görünümlü erkekler dolduracak-Ø koltukları (12)

ve akşam-Ø dönüşü kimse gazete okumayacak-Ø (13)

akşam-Ø dönüşü suskunluk, belirli duraklarda inenlerin belirli duraklarda inmeyenlere iyi akşamlar dilemelerine dek sürecek-Ø (14)

2. MİNİ MİKRO METİN

GİRİŞ

iki otobüs-Ø yolculuğu arasına sıkışmış bu daracık yaşama katlanmak öylesine kolay-Ø ki, insan günlerin nasıl geçtiğini anlamıyor-Ø bile (15)

GELİŞME

her şey 'günaydın' ve 'iyi akşamlar'la sınırlanmış-Ø (16)

herkes bu otobüsün doğurduğu kardeş yaratıklar gibi-Ø (17)

otobüsün doğurduğu kardeş yaratıklar gibi olanlar kendi gözlerini burada

açmışlar (18)

otobüsün doğurduğu kardeş yaratıklar gibi olanlar kendi gözlerini burada kapayacaklar (19)

SONUÇ

otobüsün doğurduğu kardeş yaratıklar gibi olanlar bir gün bu servislere binmeseler otobüsün doğurduğu kardeş yaratıklar gibi olanlar yaşamayı şaşırarak gibiler (20)

3. MİNİ MİKRO METİN

GİRİŞ

küçük odalara doldurulmuş masalarda oturan bunca insan, her sabah birbirine 'günaydın' demek zorunda-Ø (21)

küçük odalara doldurulmuş masalarda oturan bunca insan öğle-Ø dinlencesi başlarken birbirine 'afiyet olsun' demek zorunda-Ø (22)

küçük odalara doldurulmuş masalarda oturan bunca insan iş-Ø saati bitiminde de birbirine 'iyi akşamlar' demek zorunda-Ø (23)

küçük odalara doldurulmuş masalarda oturan bunca insan bir de cuma-Ø akşamları birbirine 'iyi tatiller'- demek zorunda-Ø (24)

GELİŞME

onun dışında kimse konuşmuyor-Ø (25)

onun dışında kimse gülmüyor-Ø (26)

onun dışında kimse dert yanmıyor-Ø (27)

SONUÇ

bu kabullenilmiş bir yaşam-Ø (28)

bu belki de bir ceza-Ø (29)

4. MİNİ MİKRO METİN

GİRİŞ

*ay-Ø başlarında muhasebenin önünde oluşan uzun kuyrukta yapılan şakalar da
(yinelene yinelene bıktırıcı oldular) güldürmüyor-Ø kimseyi* (30)

GELİŞME

*ay-Ø başlarında kendi parasını alan küçük odalara doldurulmuş masalarda oturan
bunca insan kendi odasına koşuyor-Ø* (31)

*ay-Ø başlarında küçük odalara doldurulmuş masalarda oturan bunca insan kendi
masasına oturup küçük odalara doldurulmuş masalarda oturan bunca insan kendi
paralarını yayıyor-Ø* (32)

*ay-Ø başlarında küçük odalara doldurulmuş masalarda oturan bunca insan önce
kendi bordrosundaki kesintileri hesaplıyor-Ø* (33)

*ay-Ø başlarında küçük odalara doldurulmuş masalarda oturan bunca insan kendi
parasını sayıyor-Ø* (34)

*ay-Ø başlarında küçük odalara doldurulmuş masalarda oturan bunca insan kağıt
kalem alıp küçük odalara doldurulmuş masalarda oturan bunca insan o ayın
giderlerini saptıyor-Ø* (35)

*ay-Ø başlarında küçük odalara doldurulmuş masalarda oturan bunca insan kendi
parasını yeniden sayıyor-Ø* (36)

sonra ay-Ø başlarında küçücük odalara doldurulmuş masalarda oturan bunca insan parasını kendi cüzdanına yerleştiriyor-Ø (37)

SONUÇ

ay-Ø başlarında küçücük odalara doldurulmuş masalarda oturan bunca insan bütün bunları yaparken onların yüzünde hiçbir anlam olmuyor-Ø (38)

Yukarıda da görüldüğü gibi birinci CBB kendi içinde dört mini mikro metinden oluşur. Birinci CBB'yi oluşturan bu dört mini mikro metnin cümleleri arasındaki anlam ilişkileri yukarıda 1.mini mikro metin, 2. mini mikro metin, 3. mini mikro metin ve 4. mini mikro metin başlıkları altında incelenmiştir. Şimdi de 1.CBB genel olarak incelenecektir. Buna göre:

B. Cümleler Arası Anlam İlişkileri:

B. 1. Ortak kişi:

1.CBB'nin mini mikro metinleri göz önünde bulundurulursa bu CBB'nin tüm cümlelerinde aynı kişilerden bahsedildiği görülür. Ancak her mini mikro metinde bu kişilerin yaşamlarının farklı bir kesiti sunulmuştur. Her mini mikro metinde aynı kişilerin farklı yerlerdeki, farklı zamanlardaki halleri anlatılmıştır. Buna göre ilk mini mikro metinde bu kişilerin her sabah servis otobüsüyle işe gitmeleri ve her akşam da aynı otobüsle işten dönmeleri ve bu gidiş-gelişler sırasında neler yaptıkları, birbirlerine karşı nasıl davrandıkları anlatılmıştır. 2. mini mikro metinde, yazar bu kişilerin ilk mini mikro metindeki hallerine bakarak, bunların yaşamlarının geneli hakkında kendi düşüncelerini açıklamıştır. Yani bu cümleler bu kişilerin yaşamlarının geneli ile ilgili yazarın yorumlarıdır, çıkarım cümleleridir. 3. mini mikro metinde, bu kişilerin iş yerinde bir gün boyunca birbirlerine nasıl davrandıkları, birbirleriyle olan ilişkileri açıklanmıştır. 4. mini mikro metinde ise bu kişilerin her ay başı maaşlarını nasıl aldıkları, maaşlarını aldıktan sonra neler yaptıkları anlatılmıştır. Görüldüğü gibi her mini mikro metin aynı kişilerin yaşamlarının farklı bir bölümünü anlatmıştır okuyucuya.

Bu CBB’de yer alan kişilerin genel özelliklerine bakmadan önce bu kişilerin soyut kişiler olduklarını açıklamak gerekir. Bu CBB’de anlatılan kişilerin kim oldukları, nerede yaşadıkları, kaç kişi oldukları, ne işte çalıştıkları vb kesin olarak belli değildir. Bu sebeple bu kişiler soyut, belirsiz kişilerdir.

Tüm mini mikro metinlerden öğrenildiği kadarıyla bu kişiler bir devlet dairesinde memurdurlar. Bu kişiler her sabah işe servis otobüsüyle giderler ve her akşam da aynı servis otobüsüyle işten dönerler. Bu kişiler işe servis otobüsüyle gidip geldiklerine göre bunların iş yerleriyle evleri birbirine uzaktır. Bu kişiler servis otobüsünde birbirleriyle hiç konuşmazlar, sadece selamlaşırlar. Bu kişiler iş yerlerinde içi masalarla dolu küçük odalarda çalışırlar ve birbirlerine sadece selam verirler, onun dışında birbirleriyle konuşmazlar, gülmezler ve şakalaşmazlar. Bu kişiler çalışmaya sabah başlayıp akşam bitirirler. Ancak öğle araları vardır, hafta sonu çalışmazlar. Her ay başı iş yerlerindeki muhasebeden maaşlarını alırlar, maaşlarını aldıktan sonra odalarına gidip paralarını sayarlar, bordrolarındaki kesintileri ve o ayki giderleri hesaplarlar, paralarını cüzdanlarına yerleştirirler. Bu kişilerin her günleri birbiriyle aynıdır, monotondur ve sıkıcıdır. Ancak buna rağmen onlar yaşamlarından şikayet etmezler, yaşamlarını kabullenmişlerdir. Ayrıca bunların birbirleriyle ilişkileri de oldukça soğuktur, zorunluluk olmadıkça birbirleriyle konuşmazlar. Birbirleriyle ilişkileri sadece selamlaşmaktan ibarettir. Sonuç olarak her ne kadar her mini mikro metin bu kişilerin yaşamlarının farklı bir kesitini sunsa da bu kişiler her mini mikro metinde aynı özelliklere, aynı ruh haline sahiptir.

Bu kişilerle ilgili bu bilgiler yazarın gözlemlerinden öğrenilir. Yazar, genel olarak bu kişileri gözlemlemiş ve bu gözlemlerini okuyucuya bazen olduğu gibi bazen de kendi yorumlarını katarak vermiştir. İlk mini mikro metinde gözlemlerini okuyucuya olduğu gibi verdiği için bu mini mikro metnin cümleleri bildirim cümleleri, ikinci mini mikro metinde ilk mini mikro metindeki gözlemlerinden yola çıkarak bu kişilerle ilgili kendi yorumlarını açıkladığından bu mini mikro metindeki cümleler çıkarım cümleleridir. Üçüncü mini mikro metinde ise gözlemlerini sanki kendi düşünceleriymiş gibi verdiği için bildirim cümlelerini çıkarım cümleleri gibi anlatmıştır. Son mini mikro metinde ise, yine ilk mini mikro metinde olduğu gibi gözlemlerini anlattığından bu mini mikro metindeki cümleler de bildirim cümleleridir.

1. CBB’de kişi bağlantısını sağlayan dil birimleri:

onlar: 1, 2, 3, 10

ilk durakta binip oturma şansını yakalayanlar: 3, 4, 5, 6, 7

birkaç uygar kişi: 7

herkes: 12, 17

kaba görünümlü erkekler: 12

belirli duraklarda inenler: 14

belirli duraklarda inmeyenler: 14

insan: 15

bu otobüsün doğurduğu kardeş yaratıklar: 17

küçücük odalara doldurulmuş bunca insan: 21, 22, 23, 24, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38

kimse: 13, 25, 26, 27,30

B. 2. Ortak zaman:

1. CBB’yi oluşturan m.m.m’ler kişilerin yaşamlarından farklı kesitler sunduğu için her mini mikro metnin zamanı birbirinden farklıdır. İlk mini mikro metin, bu kişilerin her sabah işe servis otobüsüyle gidip akşam da aynı otobüsle geri dönüşünü anlattığı için bu kişilerin herhangi bir iş günü sabah ve akşam saatlerinden bahseder. İkinci mini mikro metinde, daha geniş bir zaman dilimi görülür. Çünkü yazar bu mini mikro metinde bu kişilerin yaşamlarının geneliyle ilgili bazı çıkarımlarda bulunmuştur. İkinci mini mikro metnin zamanı bu kişilerin yaşamlarının genelini kapsar. Üçüncü mini mikro metinde, yazar, bu kişilerin iş yerlerindeki bir günlerinden bahseder. Buna göre 1. mini mikro metinle 3. mini mikro metin zaman bakımından ardışıktır. Çünkü ilk mini mikro metin bu kişilerin sabah servis otobüsüyle iş yerine kadar gidişlerini anlatırken üçüncü mini mikro metin bu kişilerin servis otobüsünden indikten sonra iş yerinde neler yaptıklarını, bir gün boyunca birbirlerine nasıl davrandıklarını anlatır. Akşam iş dönüşü bu kişilerin tekrar aynı otobüsle eve dönmelerini ise yine birinci mini mikro metin verir. Buna göre üçüncü mini mikro metin için ilk mini mikro metnin zamanı olan sabah işe gidişle akşam işten dönüş arasında kalan zamanı kapsar, denebilir. 4. mini mikro metnin zamanına bakıldığında bunun birinci ve üçüncü mini

mikro metne göre daha genel ve geniş bir zaman dilimi kapsadığı görülür. Bu mini mikro metnin zamanı, her ay başı bu kişilerin maaş almalarıyla maaşlarını cüzdanlarına yerleştirmeleri arasında kalan süreçtir.

Yalnız burada şu noktaya değinmek gerek: Bu CBB'nin 4 mini mikro metninin de zamanı soyuttur. Mini mikro metinlerde yer alan cümlelerde anlatılanların kesin olarak ne zaman gerçekleştikleri belli değildir, zaman somut, kesin ve net değildir. Buna göre, mini mikro metinlerin zamanları şöyle sınıflandırılabilir:

1. mini mikro metinde zaman soyuttur; ancak dar, sınırlı bir zaman diliminden bahsedilmiştir. (sabah servis otobüsüyle işe gidiş-akşam aynı otobüsle dönüş)

2. mini mikro metinde zaman soyuttur; ancak kahramanların yaşamlarının genelinden bahsedildiği için geniş bir zaman diliminden söz edilmiştir.

3. mini mikro metinde zaman soyuttur; ancak yine ilk mini mikro metinde olduğu gibi sınırlı ve dar bir zaman dilimi anlatılmıştır. Çünkü bu kişilerin iş yerlerinde bir gün boyunca neler yaptıklarından söz edilmiştir

4. mini mikro metinde yine zaman soyuttur; ancak bu kişilerin her ay başı yaptıkları anlatıldığı için burada da zaman birinci ve üçüncü mini mikro metne göre daha geneldir.

Yukarıdaki sınıflandırmadan yola çıkarak zaman açısından mini mikro metinler arasında özelden genele, parçadan bütüne bir geçiş vardır, denilebilir. Çünkü ilk mini mikro metinde dar ve sınırlı bir zaman diliminden (sabah işe gidiş ve akşam işten dönüş), ikinci mini mikro metinde geniş bir zaman dilimine (tüm yaşam) geçilmiştir. Yine üçüncü mini mikro metinde sınırlı ve dar bir süreçten bahsedilirken (iş yerinde bir gün), dördüncü mini mikro metinde daha geniş bir süreçten bahsedilir (her ay başı)

Yazar 1., 3. ve 4. mini mikro metinlerde kişilerle ilgili gözlemlerini bize aktarırken genelde şimdiki zamanı kullanmıştır. Yazarın burada şimdiki zamanı kullanması anlatılanların şu anda yaşanıyor olduğunu göstermez. Yazar, sürekliliği vermek için şimdiki zamanı kullanmıştır. Ancak yine aynı mikro metinlerde gözlemlerine kendi yorumlarını kattığı zaman genelde geniş zaman ve eğer bu kişilerin

gelecekleriyle ilgili tahminde bulunuyorsa gelecek zaman kullanmıştır. Buna göre 1, 3 ve 4. mini mikro metinlerin zamanları sınıflandırılırsa:

**B. 2. 1. Yazarın sadece kendi gözlemlerini okuyucuya aktardığı cümleler
(Şimdiki zamanla yazılan cümleler)**

- onlar kendi bedenlerinin bütün yükünü vererek asılıyorlar meşin tutaçlara* (1)
- ya da onlar kendi bedenlerinin bütün yükünü vererek asılıyorlar nikelajı yer yer dökülmüş demir borulara* (2)
- onlar ilk durakta binip onlar oturma şansını yakalayanlar, kendi katlanmış gazetelerini okumaya çalışıyorlar* (3)
- ilk durakta binip oturma şansını yakalayanlar arada yeni binenlerle selamlaşmak için*
- ilk durakta binip oturma şansını yakalayanlar kendi başlarını kaldırıyorlar* (4)
- ilk durakta binip oturma şansını yakalayanlar hafifçe gülümsemek için ilk durakta binip oturma şansını yakalayanlar kendi başlarını kaldırıyorlar* (5)
- ilk durakta binip oturma şansını yakalayanlar arada da kendi gözlerini kısıp ilk durakta binip oturma şansını yakalayanlar camdan dışarı bakarak ilk durakta binip oturma şansını yakalayanlar bir şeyler düşünüyorlar* (6)
- her durakta biraz daha doluyor-Ø servis-Ø otobüsü* (8)
- yol-Ø boyu pek konuşan olmuyor-Ø* (9)
- onlar trafik-Ø lambalarının, polis-Ø düdüklarının, klaksonların değişmez düzenine kapılarak onlar birbirine benzeyen günlerden birini daha yinelemeye gidiyorlar* (10)
- onun dışında kimse konuşmuyor-Ø* (25)
- onun dışında kimse gülmüyor-Ø* (26)
- onun dışında kimse dert yanmıyor-Ø* (27)
- ay-Ø başlarında muhasebenin önünde oluşan uzun kuyrukta yapılan şakalar da (yinelene yinelene bıktırıcı oldular) güldürmüyor-Ø kimseyi* (30)
- ay-Ø başlarında kendi parasını alan küçücük odalara doldurulmuş masalarda oturan bunca insan kendi odasına koşuyor-Ø* (31)

ay-Ø başlarında küçücük odalara doldurulmuş masalarda oturan bunca insan kendi masasına oturup küçücük odalara doldurulmuş masalarda oturan bunca insan kendi paralarını yayıyor-Ø (32)

ay-Ø başlarında küçücük odalara doldurulmuş masalarda oturan bunca insan önce kendi bordrosundaki kesintileri hesaplıyor-Ø (33)

ay-Ø başlarında küçücük odalara doldurulmuş masalarda oturan bunca insan kendi parasını sayıyor-Ø (34)

ay-Ø başlarında küçücük odalara doldurulmuş masalarda oturan bunca insan kağıt kalem alıp küçücük odalara doldurulmuş masalarda oturan bunca insan o ayın giderlerini saptıyor-Ø (35)

ay-Ø başlarında küçücük odalara doldurulmuş masalarda oturan bunca insan kendi parasını yeniden sayıyor-Ø (36)

sonra ay-Ø başlarında küçücük odalara doldurulmuş masalarda oturan bunca insan parasını kendi cüzdanına yerleştiriyor-Ø (37)

ay-Ø başlarında küçücük odalara doldurulmuş masalarda oturan bunca insan bütün bunları yaparken onların yüzünde hiçbir anlam olmuyor-Ø (38)

B. 2. 2. Yazarın gözlemlerine kendi yorumlarını da katarak verdiği

cümleler: (geniş zamanla yazılan cümleler):

birkaç uygar kişinin dışında ilk durakta binip oturma şansını yakalayanların çoğunun umurunda değil-Ø ayakta dikilen bayanlar (7)

küçücük odalara doldurulmuş masalarda oturan bunca insan, her sabah birbirine 'günaydın' demek zorunda-Ø (21)

küçücük odalara doldurulmuş masalarda oturan bunca insan öğle-Ø dinlencesi başlarken birbirine 'afiyet olsun' demek zorunda-Ø (22)

küçücük odalara doldurulmuş masalarda oturan bunca insan iş-Ø saati bitiminde de birbirine 'iyi akşamlar' demek zorunda-Ø (23)

küçücük odalara doldurulmuş masalarda oturan bunca insan bir de cuma-Ø akşamları birbirine 'iyi tatiller'- demek zorunda-Ø (24)

bu kabullenilmiş bir yaşam-Ø (28)

bu belki de bir ceza-Ø (29)

B. 2. 3. Yazarın gözlemlerine geleceğe dair tahminlerini de katarak verdiği cümleler: (Gelecek zamanla yazılan cümleler):

akşam-Ø dönüşü de aynı şeyler çok küçük değişikliklerle yinelenecek-Ø (11)

akşam-Ø dönüşü örneğin herkes aynı anda otobüslerin kapılarına yığıldığından, daha çok, kaba görünüşlü erkekler dolduracak-Ø koltukları (12)

ve akşam-Ø dönüşü kimse gazete okumayacak-Ø (13)

akşam-Ø dönüşü suskunluk, belirli duraklarda inenlerin belirli duraklarda inmeyenlere iyi akşamlar dilemelerine dek sürecek-Ø (14)

Zaman bakımından 2. mini mikro metne bakıldığında, bu üçünden tamamen ayrıldığı görülür. Çünkü diğer mini mikro metinlerde yazar bu kişilerle ilgili gözlemlerini aktarırken, burada bu kişilerle ilgili kendi genel yorumlarını açıklar okuyucuya. Bu nedenle 1, 3 ve 4. mini mikro metinlerde bildirim cümleleri yer alırken - yazar bazen bildirim cümlelerini çıkarım cümleleri gibi vermiştir- 2. mini mikro metinde ise çıkarım cümleleri yer alır. Yazar, 2. mini mikro metinde bu kişilerin geçmişleriyle ilgili yorumlarını verirken öğrenilen geçmiş zaman, şu andaki durumlarıyla ilgili yorumlarını verirken şimdiki zaman ve geniş zaman, gelecekleriyle ilgili tahminlerini verirken ise gelecek zaman kullanmıştır. Bu zamanların bu şekilde kullanımı yazarın bu öyküyü içinde bulunulan anda yazdığını gösterir. [*her şey 'günaydın' ve 'iyi akşamlar'la sınırlanmış-Ø*(16), *otobüsün doğurduğu kardeş yaratıklar gibi olanlar kendi gözlerini burada açmışlar* (18), *iki otobüs-Ø yolculuğu arasına sıkışmış bu daracık yaşama katlanmak öylesine kolay-Ø ki, insan günlerin nasıl geçtiğini anlamıyor-Ø bile* (15), *herkes bu otobüsün doğurduğu kardeş yaratıklar gibi-Ø* (17), *otobüsün doğurduğu kardeş yaratıklar gibi olanlar bir gün bu servislere binmeseler otobüsün doğurduğu kardeş yaratıklar gibi olanlar yaşamayı şaşıracak gibiler* (20), *otobüsün doğurduğu kardeş yaratıklar gibi olanlar kendi gözlerini burada kapayacaklar* (19)]

CBB’de zamanı somutlaştıran dil birimleri:

akşam dönüşü: 11, 12, 13, 14

bir gün: 20

her sabah: 21

öğle dinlencesi başlarken: 22

iş saati bitimi: 23

cuma akşamları: 24

ay başları: 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38

önce: 33

sonra: 37

Burada bir noktaya değinmek gerek: 34., 35., 36. cümlelerde “*önce*” yer almıyor. Ancak aralarında anlamsal ilişki bulunan 33. 37. cümlelerde, 33. cümlede “*önce*” yüzey yapıda veriliyor, 37. cümlede “*sonra*” yüzey yapıya çıkıncaya dek, aradaki cümlelerde (34. 36) önce dilimi içinde gerçekleşen olaylara yer verilmiştir. Bu durumda söz konusu cümleler, birbirine öncelik- sonralık ilişkisiyle bağlanmış olur.

B. 3. Ortak mekan

1.mini mikro metin (Servis otobüsünün içi)

1.mini mikro metinde yer alan cümlelerin hepsi servis otobüsünün içinde geçmiştir. Servis otobüsü eski, küçük, meşin tutaçları ve nikelajı yer yer dökülmüş demir boruları olan bir araçtır.

2. mini mikro metin:

Bu mini mikro metinde somut olarak bu kişilerin herhangi bir mekanda buldukları söylenemez. Ancak yazar bu kişilerle ilgili düşüncelerini 1. mini mikro metnin ortak mekanı olan servis otobüsüne göre, servis otobüsünün yardımıyla vermiştir.

3.mini mikro metin:

3. mini mikro metnin mekanı ise içi masalarla doldurulmuş küçük odalardır. Dil dışı göndermelerle bu odaların bir devlet dairesinin odaları olduğu söylenebilir. Bu

mekan bu kişilerin iş yeridir. Bu kişiler bu mekanda çalışırlar. Her odada birden çok masa vardır. Bu odalarda çalışan bu kişiler birbirleriyle konuşmazlar, dertleşmezler.

4.mini mikro metin :

Ortak mekan olarak bu kişilerin iş yerleri vardır. Çünkü bu mini mikro metinde her ay başı maaşlarını nasıl aldıkları, sonra nasıl davrandıkları anlatılır. Buna göre 3. mini mikro metnin mekanıyla 4. mini mikro metnin mekanı aynıdır. Ancak 4. mini mikro metinde 3.mini mikro metnin mekanından farklı olarak bu kişilerin maaşlarını almak için bekledikleri '*muhasebenin önü*' vardır. Burada bu kişiler uzun bir kuyruk oluşturduklarına göre burası muhtemelen bir koridordur. 4. mini mikro metinde 3 farklı mekan vardır. Birincisi yukarıda bahsedilen ve bu kişilerin maaşlarını almak için bekledikleri muhasebenin önü, ikincisi maaşlarını aldıktan sonra koştukları içi masalarla doldurulmuş küçücük odaları, üçüncüsü ise bu odalardaki kendi masalarının başıdır. Ancak her ne kadar üç farklı mekan da olsa bu mekanların hepsi bu kişilerin iş yerlerinin içindedir. Bu sebeple 4. mini mikro metnin mekanı 3. mini mikro metnin mekanıyla aynıdır. Bu mekan da bu kişilerin iş yerleridir.

Mekanın gösterildiği dil birimleri:

1.mini mikro metin:

durak: 3, 4, 5, 6, 7, 8, 14

servis otobüsü: 8

otobüs: 12

2.mini mikro metin:

otobüs: 15, 17, 18, 19, 20

servis: 20

3. mini mikro metin:

küçücük odalar: 21, 22, 23, 24,

4.mini mikro metin:

muhasebenin önü: 30

küçüçük odalar: 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38

oda: 31

B. 4. Parçadan – bütüne, somuttan-soyuta geçiş

1. CBB'nin unsurları olan mini mikro metinler arasında zamanda ve çalışanların yaşamlarının tasvirinde parçadan-bütüne, somuttan soyuta bir geçiş vardır. Yukarıda 'ortak zaman' bölümünde zamanda olan bu parçadan-bütüne geçiş anlatıldığı için burada tekrar üzerinde durulmayacak.

1. CBB'de bir iş yerinde çalışanların genel olarak yaşamlarından bahsedilir. Yazar bunu yaparken önce bunların yaşamlarından küçük kesitler halinde somut olaylar vermiş, ardından bunlara dayanarak bu kişilerin yaşamlarının geneliyle ilgili yorumlar yapmış, çıkarımlarda bulunmuştur. Örneğin 1. m.m.m'de bu kişilerin işlerine nasıl gittikleri, iş yerlerine giderken ruh hallerinin nasıl olduğu, birbirleriyle olan ilişkileri anlatılırken 2. m.m.m'de bunlardan yola çıkılarak bu kişilerin yaşamlarının genelinde nasıl bir ruh haline sahip oldukları, birbirleriyle ilişkilerinden bahsedilir. Bu nedenle 1. m.m.m metin bunların yaşamlarından küçük bir kesit verdiği için "parça", 2. m.m.m ise yaşamlarının genelinden bahsettiği için "bütündür". Yazar bunların yaşamlarından küçük kesitler verirken gözlemlerini yansıttığı için somut, yaşamlarının genelinden bahsederken de gözlemlerinden yola çıkarak yorumlarını verdiği için soyuttur. Buna göre 1. m.m.m somut, 2. m.m.m de soyuttur ve bunlar arasında somuttan- soyuta bir geçiş vardır. Yazar aynı yöntemi 1. CBB'nin genelinde uyguladığı için çalışanların yaşamlarından kesitler veren cümleler somut, bunların yaşamlarının genelinden bahseden cümleler ise soyuttur. Bunu örneklendirmek gerekirse:

B. 4. 1. Çalışanların yaşamlarından kesitler veren somut cümleler:

onlar kendi bedenlerinin bütün yükünü vererek asılıyorlar meşin tutaçlara (1)

ya da onlar kendi bedenlerinin bütün yükünü vererek asılıyorlar nikelajı yer yer dökülmüş demir borulara (2)

onlar ilk durakta binip onlar oturma şansını yakalayanlar, kendi katlanmış gazetelerini okumaya çalışıyorlar (3)

ilk durakta binip oturma şansını yakalayanlar arada yeni binenlerle selamlaşmak için ilk durakta binip oturma şansını yakalayanlar kendi başlarını kaldırıyorlar (4)

ilk durakta binip oturma şansını yakalayanlar hafifçe gülümsemek için ilk durakta binip oturma şansını yakalayanlar kendi başlarını kaldırıyorlar (5)

ilk durakta binip oturma şansını yakalayanlar arada da kendi gözlerini kısıp ilk durakta binip oturma şansını yakalayanlar camdan dışarı bakarak ilk durakta binip oturma şansını yakalayanlar bir şeyler düşünüyorlar (6)

birkaç uygar kişinin dışında ilk durakta binip oturma şansını yakalayanların çoğunun umurunda değil-Ø ayakta dikilen bayanlar (7)

her durakta biraz daha doluyor-Ø servis-Ø otobüsü (8)

yol-Ø boyu pek konuşan olmuyor-Ø (9)

onlar trafik-Ø lambalarının, polis-Ø düdüklarının, klaksonların değişmez düzenine kapılarak onlar birbirine benzeyen günlerden birini daha yinelemeye gidiyorlar (10)

akşam-Ø dönüşü de aynı şeyler çok küçük değişikliklerle yinelenecek-Ø (11)

akşam-Ø dönüşü örneğin herkes aynı anda otobüslerin kapılarına yığıldığından, daha çok, kaba görünümlü erkekler dolduracak-Ø koltukları (12)

ve akşam-Ø dönüşü kimse gazete okumayacak-Ø (13)

akşam-Ø dönüşü suskunluk, belirli duraklarda inenlerin belirli duraklarda inmeyenlere iyi akşamlar dilemelerine dek sürecek-Ø (14)

küçük odalara doldurulmuş masalarda oturan bunca insan, her sabah birbirine 'günaydın' demek zorunda-Ø (21)

küçük odalara doldurulmuş masalarda oturan bunca insan öğle-Ø dinlencesi başlarken birbirine 'afiyet olsun' demek zorunda-Ø (22)

küçük odalara doldurulmuş masalarda oturan bunca insan iş-Ø saati bitiminde de birbirine 'iyi akşamlar' demek zorunda-Ø (23)

küçük odalara doldurulmuş masalarda oturan bunca insan bir de cuma-Ø akşamları birbirine 'iyi tatiller'- demek zorunda-Ø (24)

onun dışında kimse konuşmuyor-Ø (25)

onun dışında kimse gülmüyor-Ø (26)

onun dışında kimse dert yanmıyor-Ø (27)

ay-Ø başlarında muhasebenin önünde oluşan uzun kuyrukta yapılan şakalar da (yinelene yinelene bıktırıcı oldular) güldürmüyor-Ø kimseyi (30)

ay-Ø başlarında kendi parasını alan küçücük odalara doldurulmuş masalarda oturan bunca insan kendi odasına koşuyor-Ø (31)

ay-Ø başlarında küçücük odalara doldurulmuş masalarda oturan bunca insan kendi masasına oturup küçücük odalara doldurulmuş masalarda oturan bunca insan kendi paralarını yayıyor-Ø (32)

ay-Ø başlarında küçücük odalara doldurulmuş masalarda oturan bunca insan önce kendi bordrosundaki kesintileri hesaplıyor-Ø (33)

ay-Ø başlarında küçücük odalara doldurulmuş masalarda oturan bunca insan kendi parasını sayıyor-Ø (34)

ay-Ø başlarında küçücük odalara doldurulmuş masalarda oturan bunca insan kağıt kalem alıp küçücük odalara doldurulmuş masalarda oturan bunca insan o ayın giderlerini saptıyor-Ø (35)

ay-Ø başlarında küçücük odalara doldurulmuş masalarda oturan bunca insan kendi parasını yeniden sayıyor-Ø (36)

sonra ay-Ø başlarında küçücük odalara doldurulmuş masalarda oturan bunca insan parasını kendi cüzdanına yerleştiriyor-Ø (37)

ay-Ø başlarında küçücük odalara doldurulmuş masalarda oturan bunca insan bütün bunları yaparken onların yüzünde hiçbir anlam olmuyor-Ø (38)

B. 4. 2. Çalışanların yaşamlarının genelinden bahseden soyut cümleler:

iki otobüs-Ø yolculuğu arasına sıkışmış bu daracık yaşama katlanmak öylesine kolay-Ø ki, insan günlerin nasıl geçtiğini anlamıyor-Ø bile (15)

her şey 'günaydın' ve 'iyi akşamlar'la sınırlanmış-Ø (16)

herkes bu otobüsün doğurduğu kardeş yaratıklar gibi-Ø (17)

otobüsün doğurduğu kardeş yaratıklar gibi olanlar kendi gözlerini burada açmışlar (18)

otobüsün doğurduğu kardeş yaratıklar gibi olanlar kendi gözlerini burada kapayacaklar (19)

otobüsün doğurduğu kardeş yaratıklar gibi olanlar bir gün bu servislere binmeseler otobüsün doğurduğu kardeş yaratıklar gibi olanlar yaşamayı şaşırarak gibiler (20)

bu kabullenilmiş bir yaşam-Ø (28)

bu belki de bir ceza-Ø (29)

B. 5. Sebep- sonuç ilişkisi

1.CBB'deki cümleler arasında oldukça sıkı, iç içe geçmiş sebep-sonuç ilişkileri vardır. CBB'nin 10. cümlesi, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 28 ve 29. cümlelerin sebebidir. 10. cümlede çalışanların sabah birbirine benzeyen günlerden birini daha yinelemeye gittikleri söyleniyor. Çalışanlar, her sabah servis otobüsüne binip işe gittikleri için, artık bu yaşama alışıyorlar, günlerin nasıl geçtiğini bilmiyorlar (15), onların yaşamında her şey günaydın ve iyi akşamlarla sınırlanmış (16), artık kendilerini servis otobüsünün doğurduğu kardeş yaratıklar gibi görüyorlar (17), kendilerinin bu otobüste doğduklarını ve burada da öleceklerini farz ediyorlar (18-19), bu servise binmedikleri zaman yaşamayı şaşırabileceklerini düşünüyorlar (20) ve her gün servis otobüsüne binmeyi kabullenilmiş bir yaşam, ya da ceza olarak görüyorlar. (28, 29)

Sebep

onlar trafik-Ø lambalarının, polis-Ø düdüklarinin, klaksonların değişmez düzenine kapılarak onlar birbirine benzeyen günlerden birini daha yinelemeye gidiyorlar (10)

Sonuç

iki otobüs-Ø yolculuğu arasına sıkışmış bu daracık yaşama katlanmak öylesine kolay-Ø ki, insan günlerin nasıl geçtiğini anlamıyor-Ø bile (15)

her şey 'günaydın' ve 'iyi akşamlar'la sınırlanmış-Ø (16)

herkes bu otobüsün doğurduğu kardeş yaratıklar gibi-Ø (17)

otobüsün doğurduğu kardeş yaratıklar gibi olanlar kendi gözlerini burada açmışlar (18)

otobüsün doğurduğu kardeş yaratıklar gibi olanlar kendi gözlerini burada kapayacaklar (19)

otobüsün doğurduğu kardeş yaratıklar gibi olanlar bir gün bu servislere binmeseler otobüsün doğurduğu kardeş yaratıklar gibi olanlar yaşamayı şaşıracak gibiler (20)

bu kabullenilmiş bir yaşam-Ø (28)

bu belki de bir ceza-Ø

.(29)

Yine 15. cümle sebep, 10, 16, 17, 18, 19, 20, 38. cümleler de sonuçtur. 15. cümlede çalışanların iş yaşamına, hergün aynı şeyleri yapmaya alıştıkları, katlandıkları, bunun sonucunda da günlerin nasıl geçtiğini bile anlamadıkları belirtilmektedir. İşte her sabah işe servis otobüsüyle gidip, akşam da aynı otobüsle dönenler bu yaşama alıştıkları, katlandıkları için, her sabah aynı servise binerek birbirine benzeyen günlerden birini daha yinelemeye gidiyorlar (10), hayatlarında her şeyi günaydın ve iyi akşamlarla sınırlandırıyorlar (16), kendilerini bu otobüste doğan ve otobüste ölecek kardeşler olarak görüyorlar (17, 18, 19), bir gün bu servislere binmedikleri zaman yani çalışmayı bıraktıkları zaman yaşamayı şaşıracaklarını düşünüyorlar (20) ve maaşlarını alırken bile yüzlerinde hiçbir anlam, hiçbir duygu işareti olmuyor (38).

Sebeup

iki otobüs-Ø yolculuğu arasına sıkışmış bu daracık yaşama katlanmak öylesine kolay-Ø ki, insan günlerin nasıl geçtiğini anlamıyor-Ø bile (15)

Sonuç

onlar trafik-Ø lambalarının, polis-Ø düdüklelerinin, klaksonların değişmez düzenine kapılarak onlar birbirine benzeyen günlerden birini daha yinelemeye gidiyorlar (10)

her şey 'günaydın' ve 'iyi akşamlar'la sınırlanmış-Ø (16)

herkes bu otobüsün doğurduğu kardeş yaratıklar gibi-Ø (17)

otobüsün doğurduğu kardeş yaratıklar gibi olanlar kendi gözlerini burada

açmışlar (18)

otobüsün doğurduğu kardeş yaratıklar gibi olanlar kendi gözlerini burada kapayacaklar (19)

otobüsün doğurduğu kardeş yaratıklar gibi olanlar bir gün bu servislere binmeseler otobüsün doğurduğu kardeş yaratıklar gibi olanlar yaşamayı şaşıracak gibiler (20)

ay-Ø başlarında küçücük odalara doldurulmuş masalarda oturan bunca insan bütün bunları yaparken onların yüzünde hiçbir anlam olmuyor-Ø (38)

CBB’de 28. cümle sebep, 10, 11, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24 sonuçtur. Cümleler arasındaki bu ilişkiyi şöyle açıklayabiliriz: Her sabah servis otobüsüyle işe gidip akşam da aynı otobüsle dönen çalışanlar, bu tekdüze yaşamlarını kabul ettikleri için (28) her sabah servis otobüsüyle birbirine benzeyen günlerden birini daha yinelemeye gidiyorlar (10), akşam dönüşü işten dönerken yine her zamanki şeylerin tekrarlanmasına aldırıyorlar (11), bu yaşama alışmak kolay olduğu için günlerin nasıl geçtiğini anlamıyorlar (15), yaşamları sadece sabah işe gitme ile akşam işten dönme arasına sıkışmış (16), iş arkadaşlarına o kadar alışmışlar ki artık birbirlerini kardeş olarak görüyorlar (17), bu sıkıcı yaşamlarına çok alıştıklarından yaşamlarının başka hiçbir dönemini hatırlamıyorlar (18) ve yaşamları hep böyle sürecek zannediyorlar (19), bir gün işe gitmeseler sanki şaşıracaklarını düşünüyorlar (20), her gün arkadaşlarıyla belirlenen vakitlerde selamlaşmak zorunda hissediyorlar kendilerini ve o vakitlerde selamlaşıyorlar (21, 22, 23, 24).

SebeP

bu kabullenilmiş bir yaşam-Ø (28)

Sonuç

onlar trafik-Ø lambalarının, polis-Ø düdüklarının, klaksonların değişmez düzenine kapılarak onlar birbirine benzeyen günlerden birini daha yinelemeye gidiyorlar (10)

akşam-Ø dönüşü de aynı şeyler çok küçük değişikliklerle yinelenecek-Ø (11)

iki otobüs-Ø yolculuğu arasına sıkışmış bu daracık yaşama katlanmak öylesine kolay-Ø ki, insan günlerin nasıl geçtiğini anlamıyor-Ø bile (15)

her şey ‘günaydın’ ve ‘iyi akşamlar’la sınırlanmış-Ø (16)

herkes bu otobüsün doğurduğu kardeş yaratıklar gibi-Ø (17)

otobüsün doğurduğu kardeş yaratıklar gibi olanlar kendi gözlerini burada

açmışlar (18)

otobüsün doğurduğu kardeş yaratıklar gibi olanlar kendi gözlerini burada kapayacaklar (19)

otobüsün doğurduğu kardeş yaratıklar gibi olanlar bir gün bu servislere binmeseler otobüsün doğurduğu kardeş yaratıklar gibi olanlar yaşamayı şaşırarak gibiler (20)

küçücük odalara doldurulmuş masalarda oturan bunca insan, her sabah birbirine 'günaydın' demek zorunda-Ø (21)

küçücük odalara doldurulmuş masalarda oturan bunca insan öğle-Ø dinlencesi başlarken birbirine 'afiyet olsun' demek zorunda-Ø (22)

küçücük odalara doldurulmuş masalarda oturan bunca insan iş-Ø saati bitiminde de birbirine 'iyi akşamlar' demek zorunda-Ø (23)

küçücük odalara doldurulmuş masalarda oturan bunca insan bir de cuma-Ø akşamları birbirine 'iyi tatiller'- demek zorunda-Ø (24)

B. 6. Aynı kavram alanına giren sözcükler:

B. 6. 1. Yol ve yolculukla ilgili sözcükler:

durak (3, 4, 5, 6, 7, 8, 14), trafik lambaları (10), polis düdükları (10), klaksonlar (10), servis otobüsü (8), meşin tutaçlar (1), nikelajlı dökülmüş borular (2), yol (9), otobüs (12, 17, 18, 19, 20), koltuk (12), inenler (14), inmeyenler (14), otobüs yolculuğu (15), servis (20), binmek (3, 4, 5, 6, 7, 20)

B. 6. 2. Selamlaşma ile ilgili sözcükler:

selamlaşmak (4), hafifçe gülümsemek (5), iyi akşamlar dilemek (14), günaydın (16, 21), afiyet olsun (22), iyi akşamlar (14, 16, 23), iyi tatiller (24)

B. 6. 3. Günün bölümleri ile ilgili sözcükler:

akşam dönüşü (11, 12, 13, 14), gün (10, 15, 20), her sabah (21), öğle dinlencesi başlarken (22), iş saati bitimi (23), cuma akşamları (24)

B. 6. 4. Çalışanların ruh hallerini yansıtan sözcükler:

birbirine benzeyen günlerden birini daha yinelemeye gitmek (10), suskunluk (14), iki otobüs yolculuğu arasına sıkışmış daracık yaşam (15), konuşanın olmaması (9), günlerin nasıl geçtiğini anlamamak (15), her şey günaydın ve iyi akşamlarla sınırlanmış (16), yaşamayı şaşırarak (20), konuşmama (25), gülmeme (26), dert yanmama (27), kabullenilmiş bir yaşam (28), belki de ceza (29), güldürmeme (30), yüzünde hiçbir anlam olmaması (38)

B. 6. 5. Vücut organları:

beden (1, 2), baş (4, 5), göz (6, 18, 19), yüz (38)

B. 6. 6. İnsanların birbirleriyle iletişimlerini bildiren sözcükler:

selamlaşmak (4), hafifçe gülümsemek (5), iyi akşamlar dilemek (14), günaydın demek zorunda (21), afiyet olsun demek zorunda (22), iyi akşamlar demek zorunda (23), iyi tatiller demek zorunda (24), konuşmamak (25), gülmemek (26), dert yanmamak (27)

B. 7. Tekrarlar:

B. 7. 1. Tam tekrarlar:

otobüs: 12, 15, 17

günaydın: 16, 21

iyi akşamlar: 14, 16, 23

herkes: 12, 17,

kimse: 13, 25, 26, 27, 30

şimdiki zaman eki (-yor): 1, 3, 5, 6, 8, 9, 10, 25, 26, 27, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38

gelecek zaman eki (-AcAk): 11, 12, 13, 14, 19

3. Çoğul kişi eki (-lAr): 1, 3, 5, 6, 10, 18, 19, 20

B. 7. 2. Sıfır tekrarlar:

İlgi durum eki (-In): 8 (servis-Ø otobüsü), 9 (yol-Ø boyu), 10 (polis-Ø düdüklere), 11 (akşam-Ø dönüşü), 15 (otobüs-Ø yolculuğu), 22 (öğle-Ø dinlencesi), 23 (iş-Ø saati), 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38 (ay-Ø başı)

kendi: 1, 2, 3, 4, 5, 6, 18, 19, 31, 32, 33, 34, 36, 37

3. tekil kişi eki: 7, 8, 9, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38

küçük odalara doldurulmuş masalarda oturan bunca insan: 22, 23, 24, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38

B. 7. 3. Eksik tekrarlar:

20.cümlede geçen ' *bu servisler* ' tamlaması birinci mini mikro metinde geçen ' *servis otobüsünün* ' eksik tekrarıdır.

15. cümlede geçen ' *insan* ' sözcüğü birinci mini mikro metinde anlatılan her gün servis otobüsüyle işe giden ve dönen kişilerin eksik tekrarıdır.

15. cümlede geçen 'otobüs' sözcüğü 8. cümledeki 'servis otobüsü'nün eksik tekrarıdır

17. cümlede geçen ' *herkes* ' sözcüğü birinci mini mikro metinde anlatılan her gün servis otobüsüyle işe giden ve dönen kişilerin eksik tekrarıdır.

18 ve 19. cümlelerde geçen ' *burada* ' zamiri 8. cümlede geçen ' *servis otobüsü* 'nün eksik tekrarıdır.

30. cümlede geçen ' *kimse* ' zamiri üçüncü mini mikro metinde yer alan ' *küçük odalara doldurulmuş bunca insan* 'ın eksik tekrarıdır.

2. CBB

ben de onlardan biriyim (39)

bu devinimsiz yaşamın, bu kısırdöngünün içine ne zaman girdim (40)

bilmiyorum (41)

sabahları tıraş olurken aynadaki kaygılı yüzüme bakarak günden güne çöktüğümü (42)

hızla yaşlandığımı görüyorum (43)

tekdüzelik çarkı ağır ağır öğütüyor beni (44)

A. Eksilteleri Tamamlama:

A. 1. Birinci aşama

A. 1. 1. Boşlukları gösterme:

ben de onlardan biriyim (39)

Ø bu devinimsiz yaşamın, Ø bu kısırdöngünün içine ne zaman girdim (40)

Ø Øbilmiyorum (41)

Ø sabahları tıraş olurken Ø aynadaki Ø kaygılı yüzüme bakarak Ø Ø günden güne çöktüğümü Ø (42)

Ø Ø Ø Ø Ø hızla yaşlandığımı görüyorum (43)

tekdüzelik-Ø çarkı ağır ağır öğütüyor-Ø beni (44)

A. 1. 2. Boşlukları zamirlerle tamamlama:

ben de onlardan biriyim (39)

***ben** bu devinimsiz yaşamın **içine**, bu kısır döngünün içine ne zaman girdim* (40)

***ben onu** bilmiyorum* (41)

ben** sabahları tıraş olurken **ben benim** aynadaki kaygılı yüzüme bakarak **ben benim** günden güne çöktüğümü **görüyorum (42)

***ben** sabahları tıraş olurken **ben benim** aynadaki kaygılı yüzüme bakarak **ben benim** hızla yaşlandığımı görüyorum* (43)

tekdüzelik-Ø çarkı ağır ağır öğütüyor-Ø beni (44)

A. 2. İkinci aşama: zamirlerle giderilen eksilteleri gerçek göstergelerle tamamlama:

ben de onlardan biriyim (39)

***ben** bu devinimsiz yaşamın **içine**, bu kısır döngünün içine ne zaman girdim* (40)

***ben onu** bilmiyorum* (41)

ben** sabahları tıraş olurken **ben benim** aynadaki kaygılı yüzüme bakarak **ben benim** günden güne çöktüğümü **görüyorum (42)

***ben** sabahları tıraş olurken **ben benim** aynadaki kaygılı yüzüme bakarak **ben benim** hızla yaşlandığımı görüyorum* (43)

tekdüzelik-Ø çarkı ağır ağır öğütüyor-Ø beni (44)

A. 3. CBB'nin giriş-gelişme-sonuç bölümlerinin belirlenmesi:

2. CBB

GİRİŞ

ben de onlardan biriyim (39)

GELİŞME

ben bu devinimsiz yaşamın içine, bu kısır döngünün içine ne zaman girdim (40)

ben onu bilmiyorum (41)

ben sabahları tıraş olurken ben benim aynadaki kaygılı yüzüme bakarak ben benim günden güne çöktüğümü görüyorum (42)

ben sabahları tıraş olurken ben benim aynadaki kaygılı yüzüme bakarak ben benim hızla yaşlandığımı görüyorum (43)

SONUÇ

tekdüzelik-Ø çarkı ağır ağır öğütüyor-Ø beni (44)

B. Cümleler Arası Anlam İlişkileri:

B.1. Ortak kişi

2. CBB’de kişi olarak yazarın kendisi vardır. Burada yazar kendisinin 1. CBB’de ayrıntılarıyla anlattığı kişilerden biri olduğunu söyler. Dolayısıyla yazarın o kişilerin özelliklerine sahip olduğu söylenebilir. Yazar bu CBB’de ise tekdüze yaşamını sorgular, bu şekilde yaşamının kendi üzerinde bıraktığı etkileri söyler. Buna göre yaşamından hiç de memnun değildir, mutsuzdur ve günden güne çöktüğünü, yaşlandığını düşünmektedir. Yine bu CBB’de yazar bu yaşamın içine ne zaman girdiğini bilmediğini söylemektedir.

2. CBB’den yazarın cinsiyeti de öğrenilmektedir. Yazar her sabah tıraş olduğuna göre, erkektir. [*ben sabahları tıraş olurken ben benim aynadaki kaygılı yüzüme bakarak ben benim günden güne çöktüğümü görüyorum* (42)]

Sonuç olarak söylemek gerekirse bu CBB’de yazar genel olarak yaşamından bahsetmiş, yaşamını sorgulamış ve mutsuz olduğu, günden güne yaşlandığı kanısına varmıştır.

Bu CBB’nin tek kişisi olan yazar ‘ben’ göstergesiyle gösterilmiştir.

ben: 39, 40, 41, 42, 43, 44

B.2. Ortak zaman

2. CBB’de yukarıda da belirtildiği gibi yazarın yaşamının genelinden bahsedilmiştir. Bu nedenle bu CBB’deki zaman geneldir, yazarın tüm yaşamını kapsar ve geniş zamandır. Yazar 39. cümlede geniş zaman kullanarak yaşamının genel durumu hakkında okuyucuya bilgi vermiştir. Burada geniş zamanın kullanımı doğrudur. 40. cümlede ise yazar bu yaşamın içine ne zaman girdiğini sorguladığı için görülen geçmiş zaman kullanılmıştır. Yazar böyle tekdüze bir yaşamın içine geçmiş zamanda girdiği için bu zamanın kullanımı da yerindedir. 41. cümlede ise 40. cümledeki sorusuna kendisi yanıt vermiştir ve bu yaşamın içine ne zaman girdiğini bilmediğini şimdiki zaman kullanarak söylemiştir. 42, 43 ve 44. cümlelerde bu tekdüze yaşamın kendi üzerindeki etkilerini şimdiki zaman kullanarak açıklamış ve günden güne yaşlandığını söylemiştir. Bu cümlelerde bir süreçten bahsedildiği için şimdiki zaman kullanılmıştır. Yazar bu süreci ‘*günden güne, hızla, ağır ağır*’ sözcükleriyle somutlaştırmıştır.

Bu CBB’nin cümleleri zaman bakımından sınıflandırılırsa:

B. 2. 1. Geniş zamanla yazılan cümle:

ben de onlardan biriyim (39)

B. 2. 2. Şimdiki zamanla yazılan cümleler (Geniş zaman anlamı taşırlar):

ben bu devinimsiz yaşamın içine, bu kısırdöngünün içine ne zaman girdiğimi bilmiyorum (41)

ben sabahları tıraş olurken ben benim aynadaki kaygılı yüzüme bakarak ben benim günden güne çöktüğümü görüyorum (42)

ben sabahları tıraş olurken ben benim aynadaki kaygılı yüzüme bakarak ben benim hızla yaşlandığımı görüyorum (43)

B. 2. 3. Görülen geçmiş zamanla yazılan cümle:

ben bu devinimsiz yaşamın içine, bu kısırdöngünün içine ne zaman girdim (40)

B. 3 Sebep-sonuç ilişkisi

44. cümle sebep, 42 ve 43. cümleler ise sonuçtur. Çünkü yazar her sabah traş olurken aynaya baktığında günden güne çöktüğünü ve hızla yaşlandığını görüyor. Bunun sebebini de sıkıcı, monoton, tekdüze bir yaşam geçirmesine bağlıyor.

Sebep

tekdüzelik-Ø çarkı ağır ağır öğütüyor-Ø beni (44)

Sonuç

ben sabahları traş olurken ben benim aynadaki kaygılı yüzüme bakarak ben benim günden güne çöktüğümü görüyorum (42)

ben sabahları traş olurken ben benim aynadaki kaygılı yüzüme bakarak ben benim hızla yaşlandığımı görüyorum (43)

B. 4. Soru- cevap bağı

40. cümle ile 41.cümle arasında böyle bir bağ vardır. 40. cümlede yazar, bu tekdüze yaşamın içine ne zaman girdiğini sormaktadır. 41. cümlede ise kendi sorusunun cevabını yine kendi vermektedir. Aslında yazarın 40. cümlede amacı gerçekten soru sormak değildir. Anlatımı ilgi çekici hale getirmek için, bu yaşamın içine ne zaman girdiğini bilmediğini daha etkili vurgulamak için böyle bir yöntem kullanmıştır.

Soru cümlesi:

ben bu devinimsiz yaşamın içine, bu kısırdöngünün içine ne zaman girdim (40)

Cevap cümlesi:

ben bu devinimsiz yaşamın içine, bu kısırdöngünün içine ne zaman girdiğimi bilmiyorum (41)

B. 5. Yakın anlamlı cümleler:

Yazar; 42, 43 ve 44. cümlelerde bu tekdüze, kısırdöngü yaşamın kendi üzerindeki etkilerini söyleyerek, yaşamın kendisini günden güne çökerttiğini, yaşlandırdığını söylüyor. Dolayısıyla bu 3 cümle, anlamca birbirine çok yakındır.

ben sabahları traş olurken ben benim aynadaki kaygılı yüzüme bakarak ben benim günden güne çöktüğümü görüyorum (42)

*ben sabahları tıraş olurken ben benim aynadaki kaygılı yüzüme bakarak ben benim
hızla yaşlandığımı görüyorum (43)
tekdüzelik-Ø çarkı ağır ağır öğütüyor-Ø beni (44)*

B. 6. Aynı kavram alanına giren sözcükler:

B. 6. 1. Monotonluk bildiren sözcükler:

devinimsiz yaşam (40, 41) , kısırdöngü (40, 41) , tekdüzelik çarkı (44)

B. 6. 2. Fiziksel bir değişim bildiren sözcükler:

çökmek (42), yaşlanmak (43), öğütmek (44)

B. 6. 3. Traş ile ilgili sözcükler:

sabah (42, 43) , traş (42, 43), ayna (42, 43), yüz (42, 43)

B. 7. Tekrarlar:

B. 7. 1. Tam tekrarlar:

ben: 39, 44

1. tekil kişi eki: 39, 40, 41, 42, 43

Şimdiki zaman eki: 41, 43, 44

1. tekil kişi iyelik eki: 42, 43

B. 7. 2. Sıfır tekrarlar:

ben: 40, 41, 42, 43

içine: 40

bu devinimsiz yaşamın içine, bu kısırdöngünün içine ne zaman girdiğimi: 41

sabahları tıraş olurken ben benim aynadaki kaygılı yüzüme bakarak ben benim: 43

görüyorum: 42

benim: 42, 43

III. 3. CBB

III. I. 1. Mini Mikro Metin

öbür günler gibi bir gün (45)

ama ben sıkılıyorum (46)

sabah odaya girdiğimde (47)

*masamın başına oturup ilk sigaramı yaktığımda, tembel tembel yağan kara,
penceremin çevrelediği görüntüdeki tepelere yığılmış kondulara*

<i>bakarken anlamıştım</i>	(48)
<i>her gün olduğu gibi saatin önce yarım</i>	(49)
<i>sonra da on sekiz olmasını bekleyemeyecektim</i>	(50)
<i>tanımsız bir sıkıntı yüreğimin çevresinde birikiyordu</i>	(51)
<i>şefimden izin istedim</i>	(52)
<i>devamsızlığı alışkanlık haline getirenlerden olmadığım için üzerinde durmadı</i>	(53)
<i>ben yine de ipe sapa gelmez bir yığın gerekçe sıraladım</i>	(54)
<i>garip bir suçluluk duygusu içindeydim</i>	(55)

A. Eksilteleri Tamamlama:

A. 1. Birinci aşama:

A. 1. 1. Boşlukları gösterme:

1. MİNİ MİKRO METİN

<i>Ø öbür günler gibi bir gün</i>	(45)
<i>ama ben sıkılıyorum</i>	(46)
<i>Ø Ø sabah odaya girdiğimde Ø Ø Ø Ø</i>	(47)
<i>Ø Ø Ø masamın başına oturup Ø Ø ilk sigaramı yaktığımda Ø tembel tembel yağan kara, Ø pencerenin çevrelediği görüntüdeki tepelere yığılmış kondulara bakarken Ø anlamıştım</i>	(48)
<i>Ø Ø her gün olduğu gibi saatin önce yarım Ø Ø</i>	(49)
<i>Ø Ø sonra da Ø on sekiz olmasını bekleyemeyecektim</i>	(50)
<i>Ø tanımsız bir sıkıntı Ø yüreğimin çevresinde birikiyordu-Ø</i>	(51)
<i>Ø Ø şefimden izin istedim</i>	(52)
<i>Ø devamsızlığı alışkanlık haline getirenlerden olmadığım için Ø, Ø üzerinde durmadı-Ø</i>	(53)
<i>ben yine de ipe sapa gelmez bir yığın gerekçe sıraladım</i>	(54)
<i>Ø garip bir suçluluk-Ø duygusu içindeydim</i>	(55)

A. 1. 2. Boşlukları zamirlerle tamamlama:

1. MİNİ MİKRO METİN

- bu* öbür günler gibi bir gün (45)
- ama ben* sıkılıyorum (46)
- ben benim* sabah odaya girdiğimde *ben tembel tembel yağan kara, benim penceremin çevrelediği görüntüdeki tepelere yığılmış kondulara bakarken ben bunu anlamıştım* (47)
- ben sabah benim* masamın başına oturup *ben benim* ilk sigaramı yaktığımda *ben tembel tembel yağan kara, benim penceremin çevrelediği görüntüdeki tepelere yığılmış kondulara bakarken ben anlamıştım* (48)
- ben sabah* her gün olduğu gibi saatin önce yarım *olmasını bekleyemeyecektim* (49)
- ben sabah* sonra da *onun* on sekiz olmasını bekleyemeyecektim (50)
- sabah* tanımsız bir sıkıntı *benim* yüreğimin çevresinde birikiyordu-Ø (51)
- ben benim* şefimden izin istedim (52)
- ben* devamsızlığı alışkanlık haline getirenlerden olmadığım için *o bunun* üzerinde durmadı-Ø (53)
- ben* yine de ipe sapa gelmez bir yığın gerekçe sıraladım (54)
- ben* garip bir suçluluk-Ø duygusu içindeydim (55)

A. 2. İkinci aşama: zamirlerle giderilen eksilteleri gerçek göstergelerle tamamlama:

1. MİNİ MİKRO METİN

- bu* öbür günler gibi bir gün (45)
- ama ben* sıkılıyorum (46)
- ben benim* sabah odaya girdiğimde *ben tembel tembel yağan kara, benim penceremin çevrelediği görüntüdeki tepelere yığılmış kondulara bakarken ben bunu anlamıştım* (47)
- ben sabah benim* masamın başına oturup *ben benim* ilk sigaramı yaktığımda *ben tembel tembel yağan kara, benim penceremin çevrelediği görüntüdeki tepelere yığılmış kondulara bakarken ben anlamıştım* (48)

- ben sabah her gün olduğu gibi saatin önce yarım olmasını bekleyemeyecektim* (49)
- ben sabah sonra da saatin on sekiz olmasını bekleyemeyecektim* (50)
- sabah tanımsız bir sıkıntı benim yüreğimin çevresinde birikiyordu-Ø* (51)
- ben benim şefimden izin istedim* (52)
- ben devamsızlığı alışkanlık haline getirenlerden olmadığım için benim şefim bunun üzerinde durmadı-Ø* (53)
- ben yine de ipe sapa gelmez bir yığın gerekçe sıraladım* (54)
- ben garip bir suçluluk-Ø duygusu içindeydim* (55)

A.3. M.M.M'nin giriş-gelişme-sonuç bölümlerinin belirlenmesi:

3. CBB

1. MİNİ MİKRO METİN

GİRİŞ

bu öbür günler gibi bir gün (45)

ama ben sıkılıyorum (46)

GELİŞME

ben benim sabah odaya girdiğimde ben tembel tembel yağan kara, benim penceremin çevrelediği görüntüdeki tepelere yığılmış kondulara bakarken ben bunu anlamıştım (47)

ben sabah benim masamın başına oturup ben benim ilk sigaramı yaktığımda ben tembel tembel yağan kara, benim penceremin çevrelediği görüntüdeki tepelere yığılmış kondulara bakarken ben anlamıştım (48)

ben sabah her gün olduğu gibi saatin önce yarım olmasını bekleyemeyecektim (49)

ben sabah sonra da onun on sekiz olmasını bekleyemeyecektim (50)

sabah tanımsız bir sıkıntı benim yüreğimin çevresinde birikiyordu-Ø (51)

SONUÇ

ben benim şefimden izin istedim (52)

ben devamsızlığı alışkanlık haline getirenlerden olmadığım için o bunun üzerinde durmadı-Ø (53)

ben yine de ipe sapa gelmez bir yığın gerekçe sıraladım (54)

ben garip bir suçluluk-Ø duygusu içindeydim (55)

B. Cümleler Arası Anlam İlişkileri:

B. 1. Ortak kişi

1. m.m.m’de iki kişi vardır. Bunlar 2. CBB’de de anlatılan yazarın kendisi ve ilk kez bu CBB’de ortaya çıkan yazarın şefidir. 2. CBB’yi hatırlanırsa orada yazar genel olarak yaşamından bahsediyor, yaşamının tekdüze, monoton olmasının kendi üzerinde bıraktığı etkileri ve bu etkilerin kendini nasıl hissettirdiğini anlatıyordu. Burada ise adeta bu anlattıklarını örneklendirerek, herhangi bir gününden bahsetmiştir. Burada anlatılan ‘*bir gün*’ yazarın işe gittiği diğer günleriyle aynıdır. Ancak yazar bu gün diğer günlerden farklı davranmaktadır.

Burada yazar bu tekdüze yaşamının bir parçası olan herhangi bir iş gününde nasıl sıkıldığını ve her gün olduğu gibi iş saati bitimini bekleyemeyeceğini belirtmiştir. Kendini diğer iş günlerinden farklı hissetmektedir ve bunun da farkındadır. Kendini diğer iş günlerinden daha farklı hissetmesini de ‘*ama*’ bağlacıyla ve ‘*her gün olduğu gibi*’ sözcük grubuyla vermiştir. [*bu öbür günler gibi bir gün* (45), *ama ben sıkılıyorum* (46), *ben sabah her gün olduğu gibi saatin önce yarım olmasını bekleyemeyecektim* (49), *ben sabah sonra da saatin on sekiz olmasını bekleyemeyecektim* (50), *sabah tanımsız bir sıkıntı benim yüreğimin çevresinde birikiyordu-Ø*(51)]

Yazar içinin sıkılmasına daha fazla dayanamayıp, birçok gerekçe sunarak şefinden izin istemiştir.

Bu mini mikro metinden anlaşıldığına göre yazar bir devlet dairesinde çalışmaktadır, çalıştığı yerde kendisine ait, pencereye bakan bir masası vardır. Pencereden tepelere kurulmuş gecekondular görünmektedir. Yazar sigara kullanmaktadır. Çalıştığı yerde yüksek bir konumu yoktur. Çünkü izin almak için şefine başvurmaktadır. Dil dışı göndermelerden de faydalanılırsa bilindiği gibi bir devlet dairesinde ya da herhangi bir bankada çalışanların kendilerinden statüce yüksek ilk amirleri şefleridir. Yazar çok sık izin alan biri değildir. Onun için şefi çok kolay izin

vermiştir. Ancak yazar yine de bir sürü gerekçe göstermiştir ve şefine yalan söylediği için suçluluk duymaktadır. Bu da yazarın oldukça hassas, dürüst bir kişiliğe sahip olduğunu gösterir.

Bu mini mikro metnin ikinci kişisi ise yazarın şefidir. Buradan anlaşıldığına göre şef, işinde dikkatlidir, memurlarını iyi tanımaktadır. Çünkü yazara ‘devamsızlığı alışkanlık haline getirmediği’ için kolaylıkla izin vermiştir. Yazar, burada bunu özellikle vurguladığına göre sürekli izin isteyenlere kolay izin vermemektedir.

Bu mini mikro metinde yazarın diğer günleriyle aynı olan bir gününü değiştirmek istemesi ve bunun gerekçeleri anlatılmaktadır. Bu nedenle burada hem yazarın duygu ve düşüncelerine, hislerine hem de bu hislerinden dolayı gerçekleştirdiği somut hareketlere yer verilmiştir. Buna göre:

B. 1. 1. Yazarın gerçekleştirdiği somut hareketler:

ben benim şefimden izin istedim (52)

ben benim sabah odaya girdiğimde ben tembel tembel yağan kara, benim penceremin çevrelediği görüntüdeki tepelere yığılmış kondulara bakarken ben bunu anlamıştım (47)

ben sabah benim masamın başına oturup ben benim ilk sigaramı yaktığımda ben tembel tembel yağan kara, benim penceremin çevrelediği görüntüdeki tepelere yığılmış kondulara bakarken ben anlamıştım (48)

ben yine de ipe sapa gelmez bir yığın gerekçe sıraladım (54)

B. 2. 1. Yazarın hislerinin anlatıldığı cümleler:

ama ben sıkılıyorum (46)

ben benim sabah odaya girdiğimde ben tembel tembel yağan kara, benim penceremin çevrelediği görüntüdeki tepelere yığılmış kondulara bakarken ben bunu anlamıştım (47)

ben sabah benim masamın başına oturup ben benim ilk sigaramı yaktığımda ben tembel tembel yağan kara, benim penceremin çevrelediği görüntüdeki tepelere yığılmış kondulara bakarken ben anlamıştım (48)

ben sabah her gün olduğu gibi saatin önce yarım olmasını bekleyemeyecektim (49)

ben sabah sonra da saatin on sekiz olmasını bekleyemeyecektim (50)

sabah tanımsız bir sıkıntı benim yüreğimin çevresinde birikiyordu-Ø (51)

ben garip bir suçluluk-Ø duygusu içindeydim (55)

(47 ve 48. cümlelerde hem yazarın yaptıklarına, hem de duygularına yer verildiği için bu cümlelere her iki grupta da yer verilmiştir.)

Burada yazarın kendisinin ve şefinin hangi göstergelerle gösterildiklerine bakılırsa:

ben: 46, 47, 48, 49, 50, 52, 53, 54, 55 (yazarın kendisi)

şefim: 52, 53

B. 2. Ortak zaman

Her şeyden önce bu m.m.m’de somut ve sınırlı bir zamanda gerçekleşen olaylar anlatılmaktadır. Buna göre yazar herhangi bir iş günü sabah işine servis otobüsüyle gitmiş, odasına girmiş, masasına oturarak ilk sigarasını yakmış ve odasının penceresinden dışarı bakarak çok sıkıldığını, akşam iş saati bitimini bekleyemeyeceğini anlamıştır. Bunun üzerine şefinden izin almış ve şefi de istediği izni vermiştir. Görüldüğü gibi anlatılanlar oldukça sınırlı bir zamanda gerçekleşmiştir. Dil dışı göndermelerden faydalanılırsa bunların ortalama yarım saat içinde gerçekleştiği söylenebilir. Ancak yazarın çok sıkıldığı bu günün tarihi kesin olarak verilmemiştir. Bu sebeple bu mini mikro metnin zamanı belirsiz, somut ve sınırlı bir zamandır.

Burada anlatılanlar –geçmiş zamanla yazılan cümlelerin fazlalığından da faydalanarak- geçmiş zamanda yani yazarın yazıyı yazdığı zamandan önce gerçekleşmiştir ve bunların gerçekleşmesine yazar bizzat tanıktır ve anlatılanların içine dahildir. Bu sebeple mini mikro metnin tüm cümlelerinde zaman ortaktır. Ancak bu mini mikro metindeki cümleler çok farklı zamanlarla çekimlenmişlerdir. Şimdi tek tek bu cümlelerin nasıl çekimlendiklerine bakılırsa:

bu öbür günler gibi bir gün (45)

Yukarıda da görüldüğü gibi 45. cümle geniş zamanla çekimlenmiştir. Yazarın bu cümleyi geniş zamanla vermesinin amacı metin okuyucuyu olayın yaşandığı ana çekmektir. Bilindiği gibi metin üretici anlatı zamanı olarak iki ana odaklanabilir. Bunlar

olay anı ve konuşma anıdır. Akerson, olay anını ve konuşma anını şu şekilde açıklamaktadır:

“ Konuşmacının içinde bulunduğu zamana dilbilimde “ konuşma zamanı” adı verilir. Ama bir de, dile getiren olayın, konuşma zamanına oranla bir gerçekleşme zamanı vardır. Tümcelerde dile getirilen içerikler, konuşma zamanıyla aynı zamanda olabilir ya da konuşma zamanından önce ya da sonra gerçekleşebilirler. Bu gerçekleşme, konuşma zamanından önceyse ‘geçmiş’, sonraysa “gelecek” , konuşma anında oluyorsa , “ şimdiki” zaman eklerini seçeriz.”⁴

Yazar 45. cümlede olay anına odaklanarak, okuyucuyu olayın yaşandığı ana çekmek için geniş zaman kullanmıştır.

ama ben sıkılıyorum

(46)

46. cümle ise şimdiki zamanla yazılmıştır. Burada da 45. cümlede olduğu gibi yazarın amacı okuyucuyu olayın yaşandığı ana çekmektir. Yoksa buradaki şimdiki zaman eki sıkılma hissini konuşma anında gerçekleştiğini göstermez. Ayrıca yazar sıkılma hissini sürekli yaşandığını göstermek için de şimdiki zamanı kullanmıştır. Bu cümlede de anlatı zamanı olarak olay anı odak noktasıdır.

ben benim sabah odaya girdiğimde ben tembel tembel yağan kara, benim penceremin çevrelediği görüntüdeki tepelere yığılmış kondulara bakarken ben bunu anlamıştım

(47)

ben sabah benim masamın başına oturup ben benim ilk sigaramı yaktığımda ben tembel tembel yağan kara, benim penceremin çevrelediği görüntüdeki tepelere yığılmış kondulara bakarken ben anlamıştım

(48)

47. ve 48. cümleler öğrenilen geçmiş zamanın hikayesi ile çekimlenmişlerdir. Yazar burada geçmiş zamanda çok sıkıldığını sonradan anlamıştır, bunun sonradan farkına varmıştır. Bu sebeple öğrenilen geçmiş zamanın hikayesini kullanmıştır. Yazar

⁴ Akerson, Erkman Fatma – Ozil, Şeyda, *Türkçe’de Niteleme, Sıfat İşlevli Yan Tümceler*, Türk Dilleri Araştırmaları Dizisi: 22, Simurg Yayınları, İstanbul, 1998, s. 54

bu cümlelerde anlatı zamanı olarak konuşma (yazma) anını odak noktası olarak almıştır.

ben sabah her gün olduğu gibi saatin önce yarım olmasını bekleyemeyecektim (49)

ben sabah sonra da saatin on sekiz olmasını bekleyemeyecektim (50)

49. ve 50. cümlelerde de anlatı zamanı olarak konuşma anı odak noktası olarak alınmıştır. Bu cümleler gelecek zamanın hikayesi ile çekimlenmişlerdir. Yazar bu cümlelerde geçmiş zamanda geleceğe yönelik bir çıkarımda bulunmuş, tahmin yürütmüştür.

sabah tanımsız bir sıkıntı benim yüreğimin çevresinde birikiyordu-Ø (51)

51. cümle ise şimdiki zamanın hikayesi ile çekimlenmiştir. Bu cümlede de yazar geçmiş zamanda süreklilik bildirmektedir.

ben benim şefimden izin istedim (52)

ben devamsızlığı alışkanlık haline getirenlerden olmadığım için benim şefim bunun üzerinde durmadı-Ø (53)

ben yine de ipe sapa gelmez bir yığın gerekçe sıraladım (54)

ben garip bir suçluluk-Ø duygusu içindeydim (55)

52, 53, 54 ve 55. cümleler ise görülen geçmiş zamanla yazılmıştır. Bu cümlelerde yer alan eylemler konuşma anından önce gerçekleşmiş, olup bitmiş ve söz söyleyen kişi de yani yazar bunlara bizzat tanık olmuş ve bunlara dahil olmuştur.

Bu mini mikro metindeki cümleler anlatı zamanı bakımından iki grupta toplanabilir:

B. 2. 1. Anlatı zamanı olarak olayın anlatıldığı anın odak noktası olarak alındığı cümleler:

ben benim sabah odaya girdiğimde ben tembel tembel yağın kara, benim penceremin çevrelediği görüntüdeki tepelere yığılmış kondulara bakarken ben bunu anlamıştım (47)

ben sabah benim masamın başına oturup *ben benim* ilk sigaramı yaktığımda *ben tembel tembel yağan kara, benim* penceremin çevrelediği görüntüdeki tepelere yığılmış kondulara bakarken *ben* anlamıştım (48)

ben sabah her gün olduğu gibi saatin önce yarım olmasını bekleyemeyecektim (49)

ben sabah sonra da saatin on sekiz olmasını bekleyemeyecektim (50)

sabah tanımsız bir sıkıntı *benim* yüreğimin çevresinde birikiyordu-Ø (51)

B. 2. 2. Anlatı zamanı olarak olayın gerçekleştiği anın odak noktası olarak alındığı cümleler:

bu öbür günler gibi bir gün (45)

ama ben sıkılıyorum (46)

“Yüklemlerde verilen eklerle çok genel, soyut, belirsiz bir zaman dilimi anlatıldığından olacak ki , zamanı somutlaştırmak amacıyla dile başka biçim birimler girer. Zaman zarfı görevi verdiğimiz (iki saat önce, dün den beri akşama, sabahleyin, içeri girdiğinde, bu sabah, yola çıkarken, bahar gelince, yarın, bir ay içinde vb.) biçimbirimlerin görevi ise, yüklemde sunulan zamanı belirginleştirmek iletişime zamana dayalı katkıda bulunmaktır. Yine de bunların bile cümlede verilmek istenen zamanı somutlaştırma görevlerini tam olarak yaptığını söyleyemeyiz. Görevlerini gerçekleştirirken, diğer cümlelerden destek almaları, başka öğelere bağımlı olmaları kaçınılmazdır.”⁵

Üstünova'nın açıkladığı gibi mini mikro metinde eylemlerin zamanını somutlaştırmak için ‘*öbür günler gibi bir gün, sabah*’ zaman zarfları kullanılmıştır. Ancak mini mikro metnin zamanını kesin olarak belirtmeye bunların da gücü yetmemiştir.

B. 3. Ortak mekan

Mini mikro metinde mekan yazarın iş yerindeki odasıdır. Bu 47. ve 48. cümlelerden anlaşılır. Çünkü o cümlelerde yazar bunu açıkça belirtmiştir.

⁵ Üstünova, a.g.e., s. 71, 72

[*ben benim sabah odaya girdiğimde ben tembel tembel yağan kara, benim penceremin çevrelediği görüntüdeki tepelere yığılmış kondulara bakarken ben bunu anlamıştım* (47), *ben sabah benim masamın başına oturup ben benim ilk sigaramı yaktığımda ben tembel tembel yağan kara, benim penceremin çevrelediği görüntüdeki tepelere yığılmış kondulara bakarken ben anlamıştım* (48)]

Yazarın odasında kendisine ait bir masası olduğu görülür. 1. CBB' nin 3. m.m.m' ne gönderme yapılırsa orada da çalışanların içi masalarla dolu küçük odalarda oturdukları anlaşılır. İşte yazarın odası da bu odalardan biridir. Yazarın masasının karşısında pencere vardır. Ve bu pencereden tepeler ve tepelerin üstlerine yapılmış gecekondular görülmektedir. Bundan yola çıkarak yazarın iş yerinin kentin kenar mahallelerinden birinde olduğu söylenebilir.

Burada bir noktaya daha değinmek gerek. Yazar 52. cümlede şefinden izin aldığını belirtmişti. Ancak m.m.m'de şefin odasının kesin olarak nerede olduğu belirtilmemiştir. Eğer şef yazarın odasındaysa mekan değişmemiştir. Ancak şefin masası yazarın odasında değil de farklı bir yerdeyse 52, 53, 54 ve 55. cümlelerde mekan değişmiş, şefin odası olmuştur.

Sonuç olarak ister yazarın odası olsun, ister şefin odası olsun bu m.m.m'de mekan '*içi masalarla dolu küçük odalar*'ın bulunduğu yazarın iş yeridir.

B. 4. Ortak nesne

Mini mikro metinde 49 ve 50. cümleler 47 ve 48. cümlelerin nesnesi olmuştur. Yazar, 47. ve 48. cümlelerde neyi anladığını, 49. ve 50. cümlelerde açıklamıştır. Bu nedenle bu cümleler birbirlerine çok sıkı şekilde kenetlenmişlerdir.

ben benim sabah odaya girdiğimde ben tembel tembel yağan kara, benim penceremin çevrelediği görüntüdeki tepelere yığılmış kondulara bakarken ben bunu anlamıştım (47)

ben sabah benim masamın başına oturup ben benim ilk sigaramı yaktığımda ben tembel tembel yağan kara, benim penceremin çevrelediği görüntüdeki tepelere yığılmış kondulara bakarken ben anlamıştım (48)

Yukarıdaki cümlelerin nesnesi yani yazarın ‘*anlamıştım*’ dediği şeyler aşağıdaki cümlelerde açıklanmıştır. Kısaca yazarın neyi anladığı aşağıdaki cümlelerde belirtilmiştir.

ben sabah her gün olduğu gibi saatin önce yarım olmasını bekleyemeyecektim (49)

ben sabah sonra da saatin on sekiz olmasını bekleyemeyecektim (50)

B. 5. Sebep- sonuç ilişkisi

Bu mini mikro metinde de cümleler sebep- sonuç ilişkisiyle oldukça sıkı bir şekilde birbirlerine bağlanmışlardır. Bu ilişkiler ağını şu şekilde açıklamak gerek: 46.ve 51. cümleler sebep, 49 ve 50. cümleler ise sonuçtur. Yazar 46 ve 50. cümlelerde bir sabah işte çok sıkıldığını belirtmiştir. 49 ve 50. cümlelerde ise sıkıldığı için her gün olduğu gibi öğle tatilini ve paydos saatini bekleyemeyeceğini söylemiştir.

Sebep

ama ben sıkılıyorum (46)

sabah tanımsız bir sıkıntı benim yüreğimin çevresinde birikiyordu-Ø (51)

Sonuç

ben sabah her gün olduğu gibi saatin önce yarım olmasını bekleyemeyecektim (49)

ben sabah sonra da saatin on sekiz olmasını bekleyemeyecektim (50)

Mini mikro metindeki bir başka sebep- sonuç ilişkisi ise; 46, 49, 50 ve 51. cümleler ile 52. cümle arasında vardır. Buna göre yazar 46, 49, 50 ve 51. cümlelerde bir sabah işte çok sıkıldığını, o gün öğle tatilini ve paydos saatini bekleyemeyeceğini, nedenini bilmediği bir sıkıntının içinde biriktiğini belirtiyor. Bu sebeplerden dolayı 52. cümlede şefinden dışarı çıkmak için izin istiyor. Böylece 46, 49, 50, 51 sebep; 52. cümle ise sonuçtur.

Sebep

ama ben sıkılıyorum (46)

ben sabah her gün olduğu gibi saatin önce yarım olmasını bekleyemeyecektim (49)

ben sabah sonra da saatin on sekiz olmasını bekleyemeyecektim (50)

sabah tanımsız bir sıkıntı benim yüreğimin çevresinde birikiyordu-Ø (51)

Sonuç

ben benim şefimden izin istedim (52)

54. cümle ile 55. cümle arasında da sebep-sonuç ilişkisi vardır. Yazar, 54. cümlede şefinden izin almak için ipe sapa gelmez bir sürü bahane sıraladığını söylemekte; 55. cümlede ise bundan dolayı suçluluk duymaktadır. Buna göre yazarın 55. cümlede suçluluk duymasının sebebi, 54. cümlede şefinden izin isterken bahanelere başvurmasıdır.

SebeP

ben yine de ipe sapa gelmez bir yığın gerekçe sıraladım (54)

Sonuç

ben garip bir suçluluk-Ø duygusu içindeydim (55)

Mini mikro metinde 52. ve 54. cümleler de sebep-sonuç ilişkisiyle bağlanmışlardır. Buna göre yazar 52. cümlede şefinden izin istediği için, 54. cümlede ipe sapa gelmez bir sürü bahane sıralamaktadır şefine. 52. cümle sebep, 54. cümle de sonuçtur.

SebeP

ben benim şefimden izin istedim (52)

Sonuç

ben yine de ipe sapa gelmez bir yığın gerekçe sıraladım (54)

B. 6. Karşıtlık ilişkisi

Bu mini mikro metinde 45. cümle ile mini mikro metnin diğer tüm cümleleri (46, 47, 48, 49, 50, 51, 52, 53, 54, 55) arasında bir karşıtlık vardır. Çünkü bundan önceki CBB'lerde yazarın tekdüze, monoton bir yaşamı olduğu, ancak bunu kabullendiği, bu yaşamın dışına çıktığı zaman şaşıracağı belirtiliyordu. 45. cümlede yazar için diğer günlerden farklı olmayan bir iş gününün anlatılacağı belirtilmiştir, ancak diğer cümlelerde yazarın beklenenden, yani herhangi bir iş gününden farklı

davrandığı görülmüştür. Yazarın canı diğer iş günlerinden farklı olarak bu iş gününde çok sıkılmış ve daha fazla dayanamayacağını anladığı için şefinden izin almıştır. Yazarın 45. cümlede bahsedilen bu iş gününde diğer iş günlerinden farklı davrandığını şefinin yazara kolaylıkla izin vermesinden de anlaşılabilir. Çünkü 53. cümlede yazarın şefinin yazarın devamsızlığı alışkanlık haline getirmediği için kolaylıkla izin verdiği, bunun üzerinde durmadığı görülür. Buradan anlaşılacağı üzere yazar şefinden çok fazla izin almamaktadır. Zaten bu karşılığı da 46. cümledeki 'ama' bağlacı çok net bir şekilde ortaya koyar.

B. 7. Yakın anlamlı cümleler

46. ve 51. cümleler yazarın canının sıkıldığını belirttiği için yakın anlamlı cümlelerdir. Yine 49 ve 50. cümleler de yazarın iş saati bitimini bekleyemeyeceğini anlattığı için birbirleriyle yakın anlamlı cümlelerdir.

ama ben sıkılıyorum (46)

sabah tanımsız bir sıkıntı benim yüreğimin çevresinde birikiyordu-Ø (51)

ben sabah her gün olduğu gibi saatin önce yarım olmasını bekleyemeyecektim (49)

ben sabah sonra da saatin on sekiz olmasını bekleyemeyecektim (50)

B. 8. Aynı kavram alanına giren sözcükler

B. 8. 1. İç sıkıntısı ile ilgili sözcükler:

sıkılıyorum (46), *bekleyemeyecektim* (49, 50), *tanımsız bir sıkıntı* (51), *yürek* (51), *suçluluk duygusu* (55)

B. 8. 2. Zaman bildiren sözcükler:

gün (45) ,*sabah* (47, 48, 49, 50, 51), *her gün* (49), *saat* (49, 50), *yarım* (49), *on sekiz* (50)

B. 8. 3. Yazarın bulunduğu mekanı ve bu mekanın özelliklerini veren cümleler:

oda (47) , *pencere*(47, 48), *masa* (48)

B. 8. 4. İzin ile ilgili sözcükler:

şef (52,53), *izin* (52), *istemek* (52) , *devamsızlık* (53) , *gerekçe* (54), *suçluluk duygusu* (55)

B. 9. Tekrarlar

B. 9. 1. Tam tekrarlar:

gün: 45, 49

ben: 46, 54

görülen geçmiş zaman eki: 52, 53, 54

1. tekil kişi eki: 46, 48, 50, 52, 54, 55

1. tekil kişi iyelik eki: 47, 48, 51, 52, 53

B. 9. 2. Sıfır tekrarlar:

ben:47, 48, 49, 50, 52, 53, 55

benim: 47, 48, 51, 52, 53

ben tembel tembel yağan kara, benim penceremin çevrelediği görüntüdeki tepelere yağılmış kondulara bakarken ben bunu anlamıştım: 47

olmasını bekleyemeyecektim: 49

saatin:50

şefim: 53

bunun: 53

bu:45

3. tekil kişi eki: 51, 53

3. tekil kişi iyelik eki: 55

B. 9. 3. Eksik tekrarlar:

45. cümlede geçen ‘*bu*’ zamiri yine aynı cümlede yazarın içinde bulunduğu günün eksik tekrarıdır.

bu= bu öbür günler gibi bir gün (45)

47. cümlede sıfır tekrar olarak geçen ‘ *bunu*’ zamiri 49 ve 50. cümlelerde bahsedilen yazarın iş yerinde öğle paydosuna ve iş bitimine kadar bekleyemeyeceğinin eksik tekrarıdır.

bunu = ben sabah her gün olduğu gibi saatin önce yarım olmasını bekleyemeyecektim (49)

ben sabah sonra da saatin on sekiz olmasını bekleyemeyecektim (50)

53. cümlede eksik tekrar olarak geçen ‘ *bunun*’ zamiri 52. cümlede yazarın şefinden izin istemesinin eksik tekrarıdır.

bunun = ben benim şefimden izin istedim (52)

III. II. 2. Mini Mikro Metin

insanın içine işleyen bir soğuk vardı (56)

yağış durmuştu (57)

sabahleyin, durakta servis otobüsünü beklerken yürümeyi (58)

özgürce, amaçsızca dolaşmayı geçirmiştım içimden (59)

sinema afişlerine bakardım örneğin, ilgimi çeken bir film olursa (60)

yıllardır sinemaya gitmediğimi düşündüm (61)

simit yerdim (62)

paltomun yakasını kaldırıp dudağımın kıyısında bir sigara, vitrinlere bakardım (63)

kitapçıları gezerdim (64)

dergileri karıştırırdım (65)

bir pastanede sıcak salep içerdim (66)

sonra da, erkenden bastıran kış akşamını bir birahane de karşılardım (67)

bunların hepsi düşüncede iyiydi de (68)

*daha dışarı çıkar çıkmaz, durakta dolmuş beklerken bütün ilginçliğini
yitirivermiş* (69)

*izin almak için uydurduğum yalanların pişmanlığa dönüşen sıkıntısı içimi
kaplamıştı* (70)

A. Eksilteleri Tamamlama:

A. 1. Birinci aşama:

A. 1. 1. Boşlukları gösterme:

insanın içine işleyen bir soğuk vardı-Ø (56)

yağış durmuştu-Ø (57)

sabahleyin, Ø durakta servis-Ø otobüsünü beklerken Ø yürümeyi Ø Ø (58)

Ø Ø Ø Ø özgürce, amaçsızca dolaşmayı geçirmiştin Ø içimden (59)

Ø sinema-Ø afişlerine bakardım örneğin, Ø ilgimi çeken bir film olursa (60)

Ø yıllardır Ø sinemaya gitmediğimi düşündüm (61)

Ø simit yedim Ø (62)

*Ø Ø paltomun yakasını kaldırıp Ø Ø dudağımın kıyısında bir sigara Ø, Ø vitrinlere
bakardım Ø* (63)

Ø kitapçıları gezerdim Ø (64)

Ø dergileri karıştırırdım Ø (65)

Ø bir pastanede sıcak salep içerdim Ø (66)

Ø sonra da, erkenden bastıran kış-Ø akşamını bir birahaneyle karşılardım Ø (67)

bunların hepsi düşüncede iyiydi -Ø de (68)

*Ø daha dışarı çıkar çıkmaz, Ø durakta dolmuş beklerken Ø Ø bütün ilginçliğini
yitirivermiş-Ø* (69)

Ø Ø izin almak için Ø uydurduğum yalanların pişmanlığa dönüşen sıkıntısı Ø içimi kaplamıştı-Ø (70)

A. 1. 2. Boşlukları zamirlerle tamamlama:

insanın içine işleyen bir soğuk vardı-Ø (56)

yağış durmuştu-Ø (57)

*sabahleyin, **ben** durakta servis-Ø otobüsünü beklerken **ben** yürümeyi **geçirmiştım** **benim** içimden* (58)

*sabahleyin **ben** durakta servis-Ø otobüsünü beklerken **ben** özgürce, amaçsızca dolaşmayı geçirmiştım **benim** içimden* (59)

***ben** sinema-Ø afişlerine bakardım örneğin, **benim** ilgimi çeken bir film olursa-Ø* (60)

***ben** yıllardır **benim** sinemaya gitmediğimi düşündüm* (61)

ben** simit yerdim **örneğin (62)

ben benim** paltomun yakasını kaldırıp **ben benim** dudağımın kıyısında bir sigara **ile**, **ben** vitrinlere bakardım **örneğin (63)

ben** kitapçıları gezerdim **örneğin (64)

ben** dergileri karıştırırdım **örneğin (65)

ben** bir pastanede sıcak salep içerdim **örneğin (66)

ben** sonra da, erkenden bastıran kış-Ø akşamını bir birahane de karşılardım **örneğin (67)

bunların hepsi düşüncede iyiydi -Ø de (68)

***ben** daha dışarı çıkar çıkmaz, **ben** durakta dolmuş beklerken **bunların hepsi kendilerinin** bütün ilginçliğini yitirivermişti-Ø* (69)

***ben** daha dışarı çıkar çıkmaz, **ben** durakta dolmuş beklerken izin almak için **benim** uydurduğum yalanların pişmanlığa dönüşen sıkıntısı **benim** içimi kaplamıştı-Ø* (70)

A. 2. İkinci aşama: zamirlerle giderilen eksilteleri gerçek göstergelerle tamamlama:

insanın içine işleyen bir soğuk vardı-Ø (56)

yağış durmuştu-Ø (57)

*sabahleyin, **ben** durakta servis-Ø otobüsünü beklerken **ben** yürümeyi geçirmiştım **benim** içimden* (58)

*sabahleyin **ben** durakta servis-Ø otobüsünü beklerken **ben** özgürce, amaçsızca dolaşmayı geçirmiştım **benim** içimden* (59)

***ben** sinema-Ø afişlerine bakardım örneğin, **benim** ilgimi çeken bir film olursa-Ø* (60)

***ben** yıllardır **benim** sinemaya gitmediğimi düşündüm* (61)

ben** simit yerdim **örneğin (62)

ben benim** paltomun yakasını kaldırıp **ben benim** dudağımın kıyısında bir sigara ile, **ben** vitrinlere bakardım **örneğin (63)

ben** kitapçıları gezerdim **örneğin (64)

ben** dergileri karıştırdım **örneğin (65)

ben** bir pastanede sıcak salep içerdim **örneğin (66)

ben** sonra da, erkenden bastıran kış-Ø akşamını bir birahane de karşılardım **örneğin (67)

bunların hepsi düşüncede iyiydi -Ø de (68)

***ben** daha dışarı çıkar çıkmaz, **ben** durakta dolmuş beklerken **bu düşüncelerin hepsi kendilerinin** bütün ilginçliğini yitirivermişti-Ø* (69)

***ben** daha dışarı çıkar çıkmaz, **ben** durakta dolmuş beklerken izin almak için **benim** uydurduğum yalanların pişmanlığa dönüşen sıkıntısı **benim** içimi kaplamıştı-Ø* (70)

A.3. M.M.M'nin giriş-gelişme-sonuç bölümlerinin belirlenmesi:

GİRİŞ

insanın içine işleyen bir soğuk vardı-Ø (56)

yağış durmuştu-Ø (57)

GELİŞME

*sabahleyin, **ben** durakta servis-Ø otobüsünü beklerken **ben** yürümeyi **geçirmiştım**
benim içimden* (58)

*sabahleyin **ben** durakta servis-Ø otobüsünü beklerken **ben** özgürce, amaçsızca
dolaşmayı geçirmiştım **benim** içimden* (59)

***ben** sinema-Ø afişlerine bakardım örneğin, **benim** ilgimi çeken bir film
olursa-Ø* (60)

***ben** yıllardır **benim** sinemaya gitmediğimi düşündüm* (61)

***ben** simit yerdim örneğin* (62)

***ben benim** paltomun yakasını kaldırıp **ben benim** dudağımın kıyısında bir sigara **ile**,
ben vitrinlere bakardım örneğin* (63)

***ben** kitapçuları gezerdim örneğin* (64)

***ben** dergileri karıştırdım örneğin* (65)

***ben** bir pastanede sıcak salep içerdim örneğin* (66)

***ben** sonra da, erkenden bastıran kış-Ø akşamını bir birahane de karşılardım
örneğin* (67)

SONUÇ

bunların hepsi düşüncede iyiydi -Ø de (68)

ben daha dışarı çıkar çıkmaz, ben durakta dolmuş beklerken bunların hepsi kendilerinin bütün ilginçliğini yitirivermişti-Ø (69)

ben daha dışarı çıkar çıkmaz, ben durakta dolmuş beklerken izin almak için benim uydurduğum yalanların pişmanlığa dönüşen sıkıntısı benim içimi kaplamıştı-Ø (70)

B. Cümleler Arası Anlam İlişkileri:

B. 1. Ortak kişi

Bu mini mikro metinde kişi olarak 1. mini mikro metinde olduğu gibi yazarın kendisi vardır. 1. mini mikro metinde yazar sabah işine gelmiş, ancak iş yerinde canı çok sıkılmış, bundan dolayı dışarı çıkmak için şefinden izin almıştı. Şefi de yazara istediği izni vermişti. İşte bu mini mikro metin, 1. mini mikro metnin devamıdır. Yazar burada artık dışarı çıkmıştır ve dışarıda neler yapabileceğini tasarlayarak iş yerinden dolmuş durağına kadar yürümüştür; ancak dolmuş durağında bu tasarıları ilginçliğini yitirmiş ve yazar izin almak için söylediği yalanlardan dolayı vicdan azabı çekmeye başlamıştır. Buna göre buradaki cümleler iki grupta toplanabilir:

B. 1. 1. Yazarın dışarıda neler yapabileceğiyle ilgili düşünceleri, tasarıları:

sabahleyin, ben durakta servis-Ø otobüsünü beklerken ben yürümeyi geçirmiştım benim içimden (58)

sabahleyin ben durakta servis-Ø otobüsünü beklerken ben özgürce, amaçsızca dolaşmayı geçirmiştım benim içimden (59)

ben sinema-Ø afişlerine bakardım örneğin, benim ilgimi çeken bir film olursa-Ø (60)

ben yıllardır benim sinemaya gitmediğimi düşündüm (61)

ben simit yerdim örneğin (62)

ben benim paltomun yakasını kaldırıp ben benim dudağımın kıyısında bir sigara ile, ben vitrinlere bakardım örneğin (63)

ben kitapçıları gezerdim örneğin (64)

ben dergileri karıştırdım örneğin (65)

ben bir pastanede sıcak salep içerdim örneğin (66)

ben sonra da, erkenden bastıran kış-Ø akşamını bir birahane de karşıladım örneğin (67)

B. 1. 2. Yazarın ruh halini anlatan cümleler:

bunların hepsi düşüncede iyiydi -Ø de (68)

ben daha dışarı çıkar çıkmaz, ben durakta dolmuş beklerken bu düşüncelerin hepsi kendilerinin bütün ilginçliğini yitirivermişti-Ø (69)

ben daha dışarı çıkar çıkmaz, ben durakta dolmuş beklerken izin almak için benim uydurduğum yalanların pişmanlığa dönüşen sıkıntısı benim içimi kaplamıştı-Ø (70)

Bu cümlelerden yola çıkarak yazarın kişiliği ile ilgili bazı çıkarımlarda bulunulabilir. Her şeyden önce yazar; çok farklı uğraşları olmayan, normal koşullarda yaşayan birisidir. Bu, yazarın dışarıda yapabilecekleriyle ilgili tasarılarından anlaşılır. Örneğin; sinemaya gitmek, kitapçıları gezmek, dergileri karıştırmak, vitrinlere bakmak, pastanede sıcak salep içmek, birahaneye gitmek bunların hepsi orta halli Türk insanının eğlence kültürüdür. Bu nedenle yazar; her gün karşılaştığımız insanlardan biri olarak karşımıza çıkmaktadır. Yine bu mini mikro metinden yazar hakkında onun özgürce, amaçsızca dolaşmak istediğinden çok sıkıldığı, bunaldığı çıkarılabilir. Yazar çok dürüst ve hassas birisidir. İzin almak için şefine söylediği yalanlar onu rahatsız etmiş, bundan dolayı vicdan azabı duymuş ve duyduğu bu vicdan azabı, zevk alacağı şeylerin çekiciliğini yitirmesine sebep olmuştur. Bu da onun sorumluluk sahibi olduğunu göstermektedir.

Burada bir noktaya daha değinmek gerek: Bu CBB’de yazarın düşünceleri çok hızlı bir şekilde değişmektedir. Yazar düşündüklerinin çok kısa bir süre sonra tam tersini düşünüyor ve yapmak istediklerinden vazgeçiyor. Bu da yazarın kişiliğinde bir tezat olduğunu gösterir. Aslında yazarın yapmak istedikleriyle yaptıkları farklıdır. Yazar bir çelişkiler yumağı içinde yuvarlanmaktadır bu CBB’de. Düşüncelerindeki bu ani

değişiklik, tezat öykünün daha akıcı olmasını sağlamıştır. Durak da çeşitli anlatılarda, kahramanların karakterlerindeki tezat yardımıyla anlatıya nasıl akıcılık sağlandığını şu şekilde açıklar:

“Öykü kahramanlarının, karşıtlıklar ve çelişkiler üzerine oturtularak betimlendiği bu yöntem aracılığıyla, bir yandan, insan denen varlığın özellikleri ortaya konmaya çalışılır, çünkü amaç, bu iki zıt kutuptan başka gidebileceği yeri bulunmayan insanın değişmez gerçekliklerinin parametrelerini gözler önüne sermektir. Diğer yandan da, bununla anlatıya akıcılık kazandırılır, ani değişimlerle okuyucuda heyecan yaratılır.”⁶

Bu mini mikro metinde yazar ‘*ben*’ göstergesiyle gösterilmiştir.

ben: 58, 59, 60, 61, 62, 63, 64, 65, 66, 67, 69, 70

B. 2. Ortak zaman

2. mini mikro metin, zaman açısından da 1. mini mikro metnin devamıdır. Çünkü bilindiği gibi 1. mini mikro metinde yazarın canı sıkılmış, akşama kadar iş yerinde duramayacağını anladığı için şefinden izin almıştı. Bu mini mikro metinde ise, yazar artık dışarı çıkmıştır. Bu 56 ve 57. cümlelerde dışarıdaki hava durumunu vermesinden anlaşılır. [*insanın içine işleyen bir soğuk vardı-Ø* (56), *yağış durmuştu-Ø* (57)]

Yazar, dışarı çıktıktan sonra iş yerinden dolmuş durağına kadar yürümüş ve dolmuş beklemeye başlamıştır. Bu arada dolmuş durağına yürürken de dışarıda neler yapabileceğini düşünmüştür. Ancak durakta dolmuş beklerken tüm düşünceleri çekiciliğini kaybetmiş, yazar, izin almak için şefine söylediği yalanlardan dolayı rahatsız olmuş ve vicdan azabı çekmeye başlamıştır. Kısacası bu mini mikro metnin zamanı yazarın iş yerinden çıkması ile durağa yürüyüp dolmuş beklemeye başlaması arasında geçen sınırlı bir zamandır. Bu mini mikro metinde olaylardan çok, yazarın düşüncelerine yer verilmiştir, bu sebeple mini mikro metnin zamanı oldukça sınırlıdır.

⁶ Durak, Mustafa, *Her Yönüyle Tahsin Yücel*, Multilingual, Matbaa 70, İstanbul, 2000, s. 81

Mini mikro metnin zamanı sınırlı olmasına rağmen somuttur, çünkü belirli bir günde yaşanmıştır.

2. mini mikro metinde anlatılanlar konuşma zamanından önce olmuş bitmiş, ve yazar olaylara dahildir. Bu özellikle yazarın dışarıdaki hava durumunu tarif ederken görülen geçmiş zaman kullanmasından anlaşılır. Bu sebeple mini mikro metnin tüm cümlelerinin zamanı ortaktır. Ancak cümleler farklı zamanlarla çekimlenmişlerdir. Şimdi tek tek cümlelerin hangi zamanlarda çekimlendiklerine ve bunun sebeplerine bakılırsa:

insanın içine işleyen bir soğuk vardı-Ø (56)

yağış durmuştu-Ø (57)

Yazar yukarıdaki cümlelerde bizzat gözlemlerini vermiş ve hava durumunu tarif etmiştir. Somut olarak gözlemlerini anlattığı için burada öğrenilen geçmiş zaman kullanmıştır. Zaten anlatılanların geçmiş zamanda olup bittiğinin en büyük kanıtı bu cümlelerdir.

*sabahleyin, **ben** durakta servis-Ø otobüsünü beklerken **ben** yürümeyi **geçirmiştım** **benim** içimden* (58)

*sabahleyin **ben** durakta servis-Ø otobüsünü beklerken **ben** özgürce, amaçsızca dolaşmayı geçirmiştım **benim** içimden* (59)

58 ve 59. cümlelerde yazar geçmiş zamanda bir şeyin (sabah içinden geçirdiklerinin) sonradan farkına varmaktadır. Bu şöyle de açıklanabilir. Yazar, sabah işe gelmek için servis otobüsünü beklerken yürümeyi, özgürce, amaçsızca dolaşmayı istemektedir. Daha sonra bu isteklerini şefinden izin alıp dışarıya çıktıktan sonra dolmuş durağına yürürken hatırlamakta, daha doğrusu sabahki bu düşüncelerinin farkına o zaman varmaktadır. Bu nedenle geçmişte bir şeyin sonradan farkına vardığı için öğrenilen geçmiş zamanın hikayesini kullanmaktadır.

***ben** sinema-Ø afişlerine bakardım örneğin, **benim** ilgimi çeken bir film olursa-Ø* (60)

***ben** yıllardır **benim** sinemaya gitmediğimi düşündüm* (61)

ben simit yerdim örneğin (62)

ben benim paltomun yakasını kaldırıp *ben benim* dudağımın kıyısında bir sigara ile,
ben vitrinlere bakardım *örneğin* (63)

ben kitapçıları gezerdim *örneğin* (64)

ben dergileri karıştırırdım *örneğin* (65)

ben bir pastanede sıcak salep içerdim *örneğin* (66)

ben sonra da, erkenden bastıran kış-Ø akşamını bir birahannede karşılardım
örneğin (67)

Yukarıdaki cümlelerde ise, yazar özgürce, amaçsızca dolaşırken neler yapabileceğini tasarlamaktadır. Bu cümlelerin hepsi yazarın düşünceleridir ve geçmiş zamanda geleceğe yönelik tasarıları, planları bildirirler. Yazar bunları geniş zamanın hikayesi ile vermiştir. 61. cümle ise, yazarın somut bir düşüncesini verdiği için görülen geçmiş zamanla yazılmıştır. Ara cümle niteliği taşıyan bir bildirim cümlesidir.

bunların hepsi düşüncede iyiydi -Øde (68)

ben daha dışarı çıkar çıkmaz, *ben* durakta dolmuş beklerken *bu düşüncelerin hepsi kendilerinin* bütün ilginçliğini yitirivermişti-Ø (69)

ben daha dışarı çıkar çıkmaz, *ben* durakta dolmuş beklerken izin almak için *benim* uydurduğum yalanların pişmanlığa dönüşen sıkıntısı *benim* içimi kaplamıştı-Ø (70)

Yukarıdaki 69. ve 70. cümlelerde yazar geçmiş zamanda bu düşüncelerinin ilginçliğini yitirdiğinin ve içini pişmanlık duygusunun kapladığının sonradan farkına varmış ve bunları öğrenilen geçmiş zamanın hikayesi ile yazmıştır. 68. cümlede, ise bir düşüncesini öğrenilen geçmiş zamanda vermiştir.

Cümlelerin zamanlarını somutlaştıran zaman zarfları:

sabahleyin: 58, **59**

dışarı çıkar çıkmaz, durakta dolmuş beklerken: 69, **70**

B. 3. Ortak mekan

2. mini mikro metnin tüm cümlelerinde mekan ortaktır. Bu cümlelerde anlatılanlar dış mekanda geçer. Bilindiği gibi 1. mini mikro metinde yazar şefinden izin almıştı. Bu mini mikro metinde ise, yazar artık dışarıdadır. Bu, yazarın 56 ve 57. cümlelerde hava durumundan bahsetmesinden anlaşılır. Cümlelerde yazar, havanın çok soğuk olduğunu söylediğine göre artık dışarı çıkmıştır. [*insanın içine işleyen bir soğuk vardı-Ø* (56), *ama ben sıkılıyorum* (57)]

Yazar dışarı çıktıktan sonra durağa doğru yürümeye başlamış ve yürürken de dışarıda neler yapabileceğini tasarlamıştır. Daha sonra durağa gelerek dolmuş beklemeye başlamış ve dolmuş beklerken biraz önce dışarıda neler yapabileceği ile ilgili tüm düşüncelerinden vazgeçmiştir. Buna göre mini mikro metinde iki mekandan bahsedilebilir. Bunlar yazarın iş yeri ile durak arasındaki yol ve yazarın dolmuş beklediği durak. Zaten mini mikro metin yazarın farklı mekanlarda farklı şeyler düşünmesi üzerine kurulmuştur.

B. 3. 1. Mekan olarak yazarın iş yeri ile iş yerine en yakın durak arasındaki yolda geçen cümleler:

insanın içine işleyen bir soğuk vardı-Ø (56)

yağış durmuştu-Ø (57)

sabahleyin, ben durakta servis-Ø otobüsünü beklerken ben yürümeyi geçirmiştım benim içimden (58)

sabahleyin ben durakta servis-Ø otobüsünü beklerken ben özgürce, amaçsızca dolaşmayı geçirmiştım benim içimden (59)

ben sinema-Ø afişlerine bakardım örneğin, benim ilgimi çeken bir film olursa-Ø (60)

ben yıllardır benim sinemaya gitmediğimi düşündüm (61)

ben simit yedim örneğin (62)

ben benim paltomun yakasını kaldırıp *ben benim* dudağımın kıyısında bir sigara ile,
ben vitrinlere bakardım **örneğin** (63)

ben kitapçıları gezerdim **örneğin** (64)

ben dergileri karıştırırdım **örneğin** (65)

ben bir pastanede sıcak salep içerdim **örneğin** (66)

ben sonra da, erkenden bastıran kış-Ø akşamını bir birahane de karşılardım
örneğin (67)

B. 3. 2. Mekan olarak yazarın iş yerine en yakın durakta geçen cümleler:

bunların hepsi düşüncede iyiydi -Ø de (68)

ben daha dışarı çıkar çıkmaz, *ben* durakta dolmuş beklerken *bu düşüncelerin hepsi kendilerinin* bütün ilginçliğini yitirivermişti-Ø (69)

ben daha dışarı çıkar çıkmaz, *ben* durakta dolmuş beklerken izin almak için *benim* uydurduğum yalanların pişmanlığa dönüşen sıkıntısı *benim* içimi kaplamıştı-Ø (70)

B. 4. Sebep – sonuç ilişkisi

1. mini mikro metinde olduğu gibi 2. mini mikro metinde de cümleler sebep-sonuç ilişkileriyle bağlanmışlardır. Buna göre 70. cümle sebep, 69. cümle sonuçtur. Çünkü 70. cümlede yazar, dışarı çıkar çıkmaz şefine söylediği yalanlardan dolayı pişman olmuş ve sıkılmıştır. 69. cümlede de bundan dolayı, sabah servis otobüsünü beklerken kurduğu hayaller, yapmak istediği şeyler artık ona ilginç gelmemektedir. Yapmayı istediği şeyleri artık yapmak istememektedir.

Sebep

ben daha dışarı çıkar çıkmaz, *ben* durakta dolmuş beklerken izin almak için *benim* uydurduğum yalanların pişmanlığa dönüşen sıkıntısı *benim* içimi kaplamıştı-Ø (70)

Sonuç

ben daha dışarı çıkar çıkmaz, *ben* durakta dolmuş beklerken *bu düşüncelerin hepsi kendilerinin* bütün ilginçliğini yitirivermişti-Ø (69)

59. cümle ile 60, 62, 63, 64, 65, 66, 67. cümleler arasında da sebep- sonuç ilişkisinden kaynaklanan bir anlam bağı vardır. 59. cümle sebep, diğer cümleler ise sonuçtur. Yazar 59. cümlede özgürce, amaçsızca dolaşmayı geçirmektedir içinden. Diğer cümlelerde ise özgürce, amaçsızca dolaşmak istediği için, sinema afişlerine bakmayı (60), simit yemeyi (62), vitrinlere bakmayı (63), kitapçıları gezmeyi (64), dergileri karıştırmayı (65), bir pastanede sıcak salep içmeyi (66) ve akşamı bir birahane de karşılamayı (67) geçirmektedir içinden.

SebeP

sabahleyin ben durakta servis-Ø otobüsünü beklerken ben özgürce, amaçsızca dolaşmayı geçirmiştım benim içimden (59)

Sonuç

ben sinema-Ø afişlerine bakardım örneğin, benim ilgimi çeken bir film olursa-Ø (60)

ben simit yerdim örneğin (62)

ben benim paltomun yakasını kaldırıp ben benim dudağımın kıyısında bir sigara ile, ben vitrinlere bakardım örneğin (63)

ben kitapçıları gezerdim örneğin (64)

ben dergileri karıştırdım örneğin (65)

ben bir pastanede sıcak salep içerdim örneğin (66)

ben sonra da, erkenden bastıran kış-Ø akşamını bir birahane de karşılardım örneğin (67)

Yine 60. cümle ile 61. cümle arasında da sebep- sonuç ilişkisi vardır. Yazar 61. cümlede yıllardır sinemaya gitmediğini düşündüğü için, 60. cümlede sinema afişlerine bakmak istemektedir. Buna göre 61. cümle sebep, 60. cümle ise sonuçtur.

SebeP

ben yıllardır benim sinemaya gitmediğimi düşündüm (61)

Sonuç

ben sinema-Ø afişlerine bakardım örneğin, benim ilgimi çeken bir film olursa-Ø (60)

B. 5. Bütünden parçaya geçiş

Mini mikro metinde 59. cümle bütündür, bu cümle genel olarak yazarın neler yapmak istediğini verir. 60, 62, 63, 64, 65, 66, 67. cümleler ise bu bütünün parçalarıdır. Bu cümleler yazarın ‘özgürce, amaçsızca’ dolaşırken neler yapabileceğini anlatır. Yani bu cümleler ‘özgürce, amaçsızca dolaşma’nın nasıl yapılacağını gösteren ayrıntılardır. Buna göre:

Bütün:

sabahleyin ben durakta servis-Ø otobüsünü beklerken ben özgürce, amaçsızca dolaşmayı geçirmiştım benim içimden (59)

Parçaları:

ben sinema-Ø afişlerine bakardım örneğin, benim ilgimi çeken bir film olursa-Ø (60)

ben simit yerdim örneğin (62)

ben benim paltomun yakasını kaldırıp ben benim dudağımın kıyısında bir sigara ile, ben vitrinlere bakardım örneğin (63)

ben kitapçıları gezerdim örneğin (64)

ben dergileri karıştırırdım örneğin (65)

ben bir pastanede sıcak salep içerdim örneğin (66)

ben sonra da, erkenden bastıran kış-Ø akşamını bir birahane de karşılardım örneğin (67)

Sonuç olarak 59. cümle ile 60, 62, 63, 64, 65, 66 ve 67. cümleler arasında bütünden parçaya geçiş vardır. Ve bunu da 60, 62, 63, 64, 65, 66 ve 67. cümlelerdeki ‘

örneğin' sözcüğü biçimsel olarak çok güzel açıklar. Çünkü bu sözcükle 59. cümlenin nasıl yapılacağına dair örnekler verildiği belirtilmiştir.

B. 6. Yakın anlamlı cümleler

58, 59 ve 63. cümleler yakın anlamlı cümlelerdir. Çünkü yazar bu cümlelerde serbestçe, hiçbir şey düşünmeden dolaşmak istediğini belirtmiştir.

sabahleyin, ben durakta servis-Ø otobüsünü beklerken ben yürümeyi geçirmiştım benim içimden (58)

sabahleyin ben durakta servis-Ø otobüsünü beklerken ben özgürce, amaçsızca dolaşmayı geçirmiştım benim içimden (59)

ben benim paltomun yakasını kaldırıp ben benim dudağımın kıyısında bir sigara ile, ben vitrinlere bakardım örneğin (63)

B. 7. Aynı kavram alanına giren sözcükler

B. 7. 1. Hava durumunu veren sözcükler:

soğuk (56) , *yağış* (57) , *kış* (67)

B. 7. 2. Boş zamanlarda yapılan etkinliklerle ilgili sözcükler:

yürümek (58) , *özgürce, amaçsızca dolaşmak* (59), *sinema afişlerine bakmak* (60) , *sinemaya gitmek* (61), *simet yemek* (62), *vitrinlere bakmak* (63), *kitapçılarını gezmek* (64), *dergileri karıştırmak* (65) , *salep içmek* (66), *birahaneye gitmek* (67)

B. 7. 3. Günün bölümleri ile ilgili sözcükler:

sabahleyin (58, 59), *kış-Ø akşamı* (67)

B. 7. 4. Yol ve yolculukla ilgili sözcükler:

durak (58,59,69,70), *servis-Ø otobüsü* (58,59), *yürümek* (58), *dolaşmak* (59), *dolmuş beklemek* (69, 70)

B. 7. 5. Yazarın ruh halini belirten sözcükler:

pişmanlık (70), *sıkıntı* (70), *iç* (70)

B. 7. 6. Mekanlar:

durak (58, **59**, 69, **70**), *sinema* (60, 61), *kitapçı* (64), *pastane* (66), *birahane* (67)

B. 7. 8. Sinema ile ilgili sözcükler:

sinema (60, 61), *afiş* (60), *film* (60)

B. 8. Tekrarlar

B. 8. 1. Tam tekrarlar:

durak: 58, **59**, 69, 70

sinema: 60, 61

bakardım: 60, 63

beklerken: 58, 69

bir: 60, 63, 67

Ek fiilin hikayesi 3. tekil kişi eki: 56, 68

Geniş zamanın hikayesi 1. tekil kişi eki: 60, 62, 63, 64, 65, 66, 67

Öğrenilen geçmiş zamanın hikayesi 3. tekil kişi eki: 57, 69, 70

Öğrenilen geçmiş zamanın hikayesi 1. tekil kişi eki: **58**, 59

1. tekil kişi iyelik eki: 59, 60, 61, 63, 70

1. tekil kişi eki: **58**, 59, 60, 61, 62, 63, 64, 65, 66, 67

B. 8. 2. Sıfır tekrarlar:

ben: **58, 59, 60, 61, 62, 63, 64, 65, 66, 67, 69, 70**

benim: **58, 59, 60, 61, 63, 70**

örneğin: **62, 63, 64, 65, 66, 67**

sabahleyin durakta servis-Ø otobüsünü beklerken: **59**

geçirmiştim benim içimden: **58**

ile: **63**

bu düşüncelerin hepsi kendilerinin: 69

daha dışarı çıkar çıkmaz, ben durakta dolmuş beklerken: 70

ilgi durum eki: **58, 59** (*servis-Ø otobüsü*), **60** (*sinema-Ø afişlerine*), **67** (*kış-Ø akşamını*)

3. tekil kişi eki: **56, 57, 60, 68, 69, 70**

B. 8. 3. Eksik tekrarlar:

68. cümlede geçen “*bunların hepsi*” tamlaması 58, 59, 60, 61, 62, 63, 64, 65, 66, 67. cümlelerin eksik tekrarıdır.

3. CBB

1. MİNİ MİKRO METİN

öbür günler gibi bir gün (45)

ama ben sıkılıyorum (46)

sabah odaya girdiğimde (47)

masamın başına oturup ilk sigaramı yaktığımda, tembel tembel yağan kara, pencereimin çevrelediği görüntüdeki tepelere yığılmış kondulara bakarken anlamıştım (48)

her gün olduğu gibi saatin önce yarım (49)

sonra da on sekiz olmasını bekleyemeyecektim (50)

tanımsız bir sıkıntı yüreğimin çevresinde birikiyordu (51)

şefimden izin istedim (52)

devamsızlığı alışkanlık haline getirenlerden olmadığım için üzerinde durmadı (53)

ben yine de ipe sapa gelmez bir yığın gerekçe sıraladım (54)

garip bir suçluluk duygusu içindeydim (55)

2. MİNİ MİKRO METİN

insanın içine işleyen bir soğuk vardı (56)

yağış durmuştu (57)

- sabahleyin, durakta servis otobüsünü beklerken yürümeyi* (58)
- özgürce, amaçsızca dolaşmayı geçirmiştım içimden* (59)
- sinema afişlerine bakardım örneğın, ilgimi çeken bir film olursa* (60)
- yıllardır sinemaya gitmediğimi düşündüm* (61)
- simit yerdim* (62)
- paltomun yakasını kaldırıp dudağımın kıyısında bir sigara, vitrinlere bakardım* (63)
- kitapçılarını gezerdim* (64)
- dergileri karıştırdım* (65)
- bir pastanede sıcak salep içerdim* (66)
- sonra da, erkenden bastırın kış akşamını bir birahane de karşılardım* (67)
- bunların hepsi düşünce de iyiydi de* (68)
- daha dışarı çıkar çıkmaz, durakta dolmuş beklerken bütün ilginçliğini yitirivermiş* (69)
- izin almak için uydurduğum yalanların pişmanlığa dönüşen sıkıntısı içimi kaplamıştı* (70)

A. Eksilteleri Tamamlama:

A. 1. Birinci aşama:

A. 1. 1. Boşlukları gösterme:

1. MİNİ MİKRO METİN

- Ø öbür günler gibi bir gün* (45)
- ama ben sıkılıyorum* (46)
- Ø Ø sabah odaya girdiğimde Ø Ø Ø Ø* (47)
- Ø Ø Ø masamın başına oturup Ø Ø ilk sigaramı yaktığımda Ø tembel tembel yağın kara, Ø pencere min çevrelediği görüntüdeki tepelere yığılmış kondulara bakarken Ø anlamıştım* (48)

- Ø Ø her gün olduğu gibi saatin önce yarım Ø Ø* (49)
- Ø Ø sonra da Ø on sekiz olmasını bekleyemeyecektim* (50)
- Ø tanımsız bir sıkıntı Ø yüreğimin çevresinde birikiyordu-Ø* (51)
- Ø Ø şefimden izin istedim* (52)
- Ø devamsızlığı alışkanlık haline getirenlerden olmadığı için Ø,Ø üzerinde*
durmadı-Ø (53)
- ben yine de ipe sapa gelmez bir yığın gerekçe sıraladım* (54)
- Ø garip bir suçluluk-Ø duygusu içindeydim* (55)

2. MİNİ MİKRO METİN

- insanın içine işleyen bir soğuk vardı-Ø* (56)
- yağış durmuştu-Ø* (57)
- sabahleyin, Ø durakta servis-Ø otobüsünü beklerken Ø yürümeyi Ø Ø* (58)
- Ø Ø Ø Ø özgürce, amaçsızca dolaşmayı geçirmiştım Ø içimden* (59)
- Ø sinema-Ø afişlerine bakardım örneğin,Ø ilgimi çeken bir film olursa* (60)
- Ø yıllardır Ø sinemaya gitmediğimi düşündüm* (61)
- Ø simit yedim Ø* (62)
- Ø Ø paltomun yakasını kaldırıp Ø Ø dudağımın kıyısında bir sigara Ø, Ø vitrinlere*
bakardım Ø (63)
- Ø kitapçıları gezerdim Ø* (64)
- Ø dergileri karıştırırdım Ø* (65)
- Ø bir pastanede sıcak salep içerdim Ø* (66)
- Ø sonra da, erkenden bastıran kış-Ø akşamını bir birahane de karşıladım Ø* (67)
- bunların hepsi düşüncede iyiydi -Ø de* (68)

Ø daha dışarı çıkar çıkmaz, Ø durakta dolmuş beklerken Ø Ø bütün ilginçliğini yitirivermiş-Ø (69)

Ø Ø izin almak için Ø uydurduğum yalanların pişmanlığa dönüşen sıkıntısı Ø içimi kaplamıştı-Ø (70)

A. 1. 2. Boşlukları zamirlerle tamamlama:

1. MİNİ MİKRO METİN

bu öbür günler gibi bir gün (45)

ama ben sıkılıyorum (46)

ben benim sabah odaya girdiğimde ben tembel tembel yağan kara, benim penceremin çevrelediği görüntüdeki tepelere yığılmış kondulara bakarken ben bunu anlamıştım (47)

ben sabah benim masamın başına oturup ben benim ilk sigaramı yaktığımda ben tembel tembel yağan kara, benim penceremin çevrelediği görüntüdeki tepelere yığılmış kondulara bakarken ben anlamıştım (48)

ben sabah her gün olduğu gibi saatin önce yarım olmasını bekleyemeyecektim (49)

ben sabah sonra da onun on sekiz olmasını bekleyemeyecektim (50)

sabah tanımsız bir sıkıntı benim yüreğimin çevresinde birikiyordu-Ø (51)

ben benim şefimden izin istedim (52)

ben devamsızlığı alışkanlık haline getirenlerden olmadığım için o bunun üzerinde durmadı-Ø (53)

ben yine de ipe sapa gelmez bir yığın gerekçe sıraladım (54)

ben garip bir suçluluk-Ø duygusu içindeydim (55)

2. MİNİ MİKRO METİN

insanın içine işleyen bir soğuk vardı-Ø (56)

yağış durmuştu-Ø (57)

*sabahleyin, **ben** durakta servis-Ø otobüsünü beklerken **ben** yürümeyi geçirmiştım **benim** içimden* (58)

*sabahleyin **ben** durakta servis-Ø otobüsünü beklerken **ben** özgürce, amaçsızca dolaşmayı geçirmiştım **benim** içimden* (59)

***ben** sinema-Ø afişlerine bakardım örneğin, **benim** ilgimi çeken bir film olursa-Ø* (60)

***ben** yıllardır **benim** sinemaya gitmediğimi düşündüm* (61)

***ben** simit yerdım örneğin* (62)

***ben benim** paltomun yakasını kaldırıp **ben benim** dudağımın kıyısında bir sigara ile, **ben** vitrinlere bakardım örneğin* (63)

***ben** kitapçıları gezerdim örneğin* (64)

***ben** dergileri karıştırdım örneğin* (65)

***ben** bir pastanede sıcak salep içerdım örneğin* (66)

***ben** sonra da, erkenden bastıran kış-Ø akşamını bir birahannede karşılardım örneğin* (67)

bunların hepsi düşüncede iyiydi -Ø de (68)

***ben** daha dışarı çıkar çıkmaz, **ben** durakta dolmuş beklerken **bunların hepsi kendilerinin** bütün ilginçliğini yitirivermişti-Ø* (69)

***ben** daha dışarı çıkar çıkmaz, **ben** durakta dolmuş beklerken izin almak için **benim** uydurduğum yalanların pişmanlığa dönüşen sıkıntısı **benim** içimi kaplamıştı-Ø* (70)

A. 2. İkinci aşama: zamirlerle giderilen eksilteleri gerçek göstergelerle tamamlama:

1. MİNİ MİKRO METİN

***bu** öbür günler gibi bir gün* (45)

*ama **ben** sıkılıyorum* (46)

ben benim sabah odaya girdiğimde *ben tembel tembel yağan kara, benim penceremin çevrelediği görüntüdeki tepelere yığılmış kondulara bakarken ben bunu anlamıştım* (47)

ben sabah benim masamın başına oturup *ben benim* ilk sigaramı yaktığımda *ben tembel tembel yağan kara, benim penceremin çevrelediği görüntüdeki tepelere yığılmış kondulara bakarken ben* anlamıştım (48)

ben sabah her gün olduğu gibi saatin önce yarım *olmasını bekleyemeyecektim* (49)

ben sabah sonra da *saatin on sekiz olmasını bekleyemeyecektim* (50)

sabah tanımsız bir sıkıntı *benim* yüreğimin çevresinde birikiyordu-Ø (51)

ben benim şefimden izin istedim (52)

ben devamsızlığı alışkanlık haline getirenlerden olmadığım için *benim şefim bunun üzerinde durmadı-Ø* (53)

ben yine de ipe sapa gelmez bir yığın gerekçe sıraladım (54)

ben garip bir suçluluk-Ø duygusu içindeydim (55)

2. MİNİ MİKRO METİN

insanın içine işleyen bir soğuk vardı-Ø (56)

yağış durmuştu-Ø (57)

sabahleyin, ben durakta servis-Ø otobüsünü beklerken *ben* yürümeyi *geçirmiştım benim içimden* (58)

sabahleyin ben durakta servis-Ø otobüsünü beklerken *ben* özgürce, amaçsızca dolaşmayı geçirmiştım *benim* içimden (59)

ben sinema-Ø afişlerine bakardım örneğin, *benim* ilgimi çeken bir film olursa-Ø (60)

ben yıllardır *benim* sinemaya gitmediğimi düşündüm (61)

ben simit yerdim *örneğin* (62)

- ben benim* paltomun yakasını kaldırıp *ben benim* dudağımın kıyısında bir sigara ile,
ben vitrinlere bakardım **örneğin** (63)
- ben* kitapçıları gezerdim **örneğin** (64)
- ben* dergileri karıştırırdım **örneğin** (65)
- ben* bir pastanede sıcak salep içerdim **örneğin** (66)
- ben* sonra da, erkenden bastıran kış-Ø akşamını bir birahane de karşılardım
örneğin (67)
- bunların hepsi düşünce de iyiydi -Ø de (68)
- ben* daha dışarı çıkar çıkmaz, *ben* durakta dolmuş beklerken **bu düşüncelerin hepsi**
kendilerinin bütün ilginçliğini yitirivermişti-Ø (69)
- ben* daha dışarı çıkar çıkmaz, *ben* durakta dolmuş beklerken izin almak için **benim**
uydurduğum yalanların pişmanlığa dönüşen sıkıntısı **benim** içimi kaplamıştı-Ø (70)

A.3. CBB' nin giriş-gelişme-sonuç bölümlerinin belirlenmesi:

1. MİNİ MİKRO METİN

GİRİŞ

bu öbür günler gibi bir gün (45)

ama ben sıkılıyorum (46)

GELİŞME

ben benim sabah odaya girdiğimde *ben* tembel tembel yağan kara, *benim* pencere min
çevrelediği görüntüdeki tepelere yığılmış kondulara bakarken *ben* bunu

anlamıştım (47)

ben sabah *benim* masamın başına oturup *ben benim* ilk sigaramı yaktığımda *ben*
tembel tembel yağan kara, *benim* pencere min çevrelediği görüntüdeki tepelere yığılmış
kondulara bakarken *ben* anlamıştım (48)

- ben sabah her gün olduğu gibi saatin önce yarım olmasını bekleyemeyecektim* (49)
- ben sabah sonra da onun on sekiz olmasını bekleyemeyecektim* (50)
- sabah tanımsız bir sıkıntı benim yüreğimin çevresinde birikiyordu-Ø* (51)

SONUÇ

- ben benim şefimden izin istedim* (52)
- ben devamsızlığı alışkanlık haline getirenlerden olmadığı için o bunun üzerinde durmadı-Ø* (53)
- ben yine de ipe sapa gelmez bir yığın gerekçe sıraladım* (54)
- ben garip bir suçluluk-Ø duygusu içindeydim* (55)

2. MİNİ MİKRO METİN

GİRİŞ

- insanın içine işleyen bir soğuk vardı-Ø* (56)
- yağış durmuştu-Ø* (57)

GELİŞME

- sabahleyin, ben durakta servis-Ø otobüsünü beklerken ben yürümeyi geçirmişt看im benim içimden* (58)
- sabahleyin ben durakta servis-Ø otobüsünü beklerken ben özgürce, amaçsızca dolaşmayı geçirmişt看im benim içimden* (59)
- ben sinema-Ø afişlerine bakardım örneğın, benim ilgimi çeken bir film olursa-Ø* (60)
- ben yıllardır benim sinemaya gitmediğimi düşündüm* (61)
- ben simit yerdim örneğın* (62)
- ben benim paltomun yakasını kaldırıp ben benim dudağımın kıyısında bir sigara ile, ben vitrinlere bakardım örneğın* (63)
- ben kitapçılarını gezerdim örneğın* (64)

<i>ben</i> dergileri karıştırdım örneğin	(65)
<i>ben</i> bir pastanede sıcak salep içerdim örneğin	(66)
<i>ben</i> sonra da, erkenden bastıran kış-Ø akşamını bir birahane de karşıladım örneğin	(67)

SONUÇ

bunların hepsi düşüncede iyiydi -Ø de (68)

ben daha dışarı çıkar çıkmaz, *ben* durakta dolmuş beklerken *bunların hepsi kendilerinin* bütün ilginçliğini yitirivermişti-Ø (69)

ben daha dışarı çıkar çıkmaz, *ben* durakta dolmuş beklerken izin almak için *benim* uydurduğum yalanların pişmanlığa dönüşen sıkıntısı *benim* içimi kaplamıştı-Ø (70)

B. Cümleler Arası Anlam İlişkileri:

B. 1. Ortak kişi

3. CBB’de kişi olarak yine yazarın kendisi vardır. Bu CBB’nin her iki mini mikro metninde de yazar vardır ancak; ilk mini mikro metinde yazarın yanında yazarın şefi de yer almaktadır. Buna göre:

1. mini mikro metinde kişilerin gösterilmesi:

ben: 46, 47, 48, 49, 50, 52, 53, 54, 55

şefim: 52, 53

2. mini mikro metinde kişilerin gösterilmesi:

ben: 58, 59, 60, 61, 62, 63, 64, 65, 66, 67, 69, 70

B. 2. Ortak zaman

Bu CBB’de anlatılanlar somut, sınırlı bir zaman diliminde geçmektedir. Buna göre bu CBB’nin zamanı yazarın sabah iş yerine gelmesiyle, canının çok sıkıldığını fark edip şefinden izin alarak dışarı çıkması ve dışarıda da neler yapacağını düşünerek dolmuş durağına kadar yürümesi ve durakta dolmuş beklemesi arasında geçen sınırlı bir

zamandır. Dil dışı göndermelerden de faydalanarak bu zamanın ortalama 1 saat olduğu söylenebilir. Ancak yazar bu kısa zaman diliminde birçok düşünceye dalmış, ve bu düşünceleriyle o günün sabahına yani işe gelmeden önceki zamana hatta yıllar öncesine dönmüştür. Böylece CBB'nin sınırlı olan zamanı genişlemiştir. Mevsim kıştır.

[*sabahleyin, ben durakta servis-Ø otobüsünü beklerken ben yürümeyi geçirmiştım benim içimden* (58), *sabahleyin ben durakta servis-Ø otobüsünü beklerken ben özgürce, amaçsızca dolaşmayı geçirmiştım benim içimden* (59)]

3. CBB'de anlatılanlar geçmiş zamanda olup bitmiş ve yazar bunlara şahit olmuş hatta bizzat bu anlatılanların içine dahil olmuştur. Bu yazarın görülen geçmiş zamanla yazdığı cümlelerden rahatlıkla anlaşılabilir. Görülen geçmiş zamanla yazılan cümleler yazarın somut olarak gerçekleştirdiği şeyleri anlatan cümlelerdir. Ancak yazar bazen okuyucuyu olayın yaşandığı ana götürmek istediğinden şimdiki zaman ve geniş zamanı da kullanmıştır. Yazar düşüncelerini ise düşüncelerinin özelliğine göre çok farklı zamanlarda ifade etmiştir. Örneğin geçmiş zamanda yapmak istediği şeyleri geniş zamanın hikayesiyle, geçmiş zamanda gelecekle ilgili düşüncelerini, tahminlerini ise gelecek zamanın hikayesiyle anlatmıştır. Bu CBB'nin cümleleri zamanlarına göre sınıflandırılırsa:

B. 2. 1. Somut olayların anlatıldığı cümleler:

B. 2. 1. 1. Görülen geçmiş zamanla yazılan cümleler (Yazarın somut olarak geçmişte gerçekleştirdiği şeyleri anlatan cümleler)

ben benim şefimden izin istedim (52)

ben devamsızlığı alışkanlık haline getirenlerden olmadığım için benim şefim bunun üzerinde durmadı-Ø (53)

ben yine de ipe sapa gelmez bir yığın gerekçe sıraladım (54)

ben garip bir suçluluk-Ø duygusu içindeydim (55)

insanın içine işleyen bir soğuk vardı-Ø (56)

ben yıllardır benim sinemaya gitmediğimi düşündüm (61)

bunların hepsi düşüncede iyiydi -Ø de (68)

B. 2. 1. 2. Şimdiki zaman ve geniş zamanın kullanıldığı cümleler (Yazarın okuyucuyu olayın gerçekleştiği ana döndürmek istediği cümleler)

bu öbür günler gibi bir gün (45)

ama ben sıkılıyorum (46)

B. 2. 1. 3. Öğrenilen geçmiş zamanın hikayesi ile yazılan cümleler (Yazarın geçmişte sonradan fark ettiği şeyleri anlatan cümleler):

yağış durmuştu-Ø (57)

ben daha dışarı çıkar çıkmaz, ben durakta dolmuş beklerken bu düşüncelerin hepsi kendilerinin bütün ilginçliğini yitirivermişti-Ø (69)

ben daha dışarı çıkar çıkmaz, ben durakta dolmuş beklerken izin almak için benim uydurduğum yalanların pişmanlığa dönüşen sıkıntısı benim içimi kaplamıştı-Ø (70)

B. 2. 2. Yazarın düşüncelerinin anlatıldığı cümleler:

B. 2. 2. 1. Geniş zamanın hikayesi ile yazılan cümleler (Yazarın geçmiş zamanda yapmak istediklerini, yapabileceği şeyleri anlatan cümleler):

ben sinema-Ø afişlerine bakardım örneğin, benim ilgimi çeken bir film olursa-Ø (60)

ben simit yerdim örneğin (62)

ben benim paltomun yakasını kaldırıp ben benim dudağımın kıyısında bir sigara ile, ben vitrinlere bakardım örneğin (63)

ben kitapçıları gezerdim örneğin (64)

ben dergileri karıştırırdım örneğin (65)

ben bir pastanede sıcak salep içerdim örneğin (66)

ben sonra da, erkenden bastıran kış-Ø akşamını bir birahane de karşılardım örneğin (67)

B. 2. 2. 2. Gelecek zamanın hikayesi ile yazılan cümleler (Yazarın geçmiş zamanda gelecekle ilgili düşüncelerini veren cümleler):

ben sabah her gün olduğu gibi saatin önce yarım olmasını bekleyemeyecektim (49)

ben sabah sonra da saatin on sekiz olmasını bekleyemeyecektim (50)

B. 2. 2. 3. Öğrenilen geçmiş zamanın hikayesi ile yazılan cümleler (Yazarın geçmiş zamanda sonradan fark ettiği düşüncelerini anlatan cümleler):

ben benim sabah odaya girdiğimde ben tembel tembel yağan kara, benim penceremin çevrelediği görüntüdeki tepelere yığılmış kondulara bakarken ben bunu anlamıştım (47)

ben sabah benim masamın başına oturup ben benim ilk sigaramı yaktığımda ben tembel tembel yağan kara, benim penceremin çevrelediği görüntüdeki tepelere yığılmış kondulara bakarken ben anlamıştım (48)

sabahleyin, ben durakta servis-Ø otobüsünü beklerken ben yürümeyi geçirmiştım benim içimden (58)

sabahleyin ben durakta servis-Ø otobüsünü beklerken ben özgürce, amaçsızca dolaşmayı geçirmiştım benim içimden (59)

Bu CBB’de zamanı sınırlayan sözcükler:

öbür günler gibi bir gün: 45

sabah: 47, 48, 49, 50, 51

sabahleyin: 58, 59

dışarı çıkar çıkmaz, durakta dolmuş beklerken: 69, 70

B. 3. Ortak mekan

Bu CBB’de 4 farklı mekan vardır. Bunlar yazarın kendi odası, yazarın şefinin odası, yazarın iş yeri ile dolmuş durağı arasındaki yol ve dolmuş durağı.

B. 3. 1. Yazarın odası:

bu öbür günler gibi bir gün (45)

ama ben sıkılıyorum (46)

ben benim sabah odaya girdiğimde *ben tembel tembel yağan kara, benim penceremin çevrelediği görüntüdeki tepelere yığılmış kondulara bakarken ben bunu anlamıştım* (47)

ben sabah benim masamın başına oturup *ben benim* ilk sigaramı yaktığımda *ben tembel tembel yağan kara, benim penceremin çevrelediği görüntüdeki tepelere yığılmış kondulara bakarken ben* anlamıştım (48)

ben sabah her gün olduğu gibi saatin önce yarım *olmasını bekleyemeyecektim* (49)

ben sabah sonra da *saatin on sekiz olmasını bekleyemeyecektim* (50)

sabah tanımsız bir sıkıntı *benim* yüreğimin çevresinde birikiyordu-Ø (51)

B. 3. 2. Şefin odası:

ben benim şefimden izin istedim (52)

ben devamsızlığı alışkanlık haline getirenlerden olmadığım için *benim şefim bunun üzerinde durmadı-Ø* (53)

ben yine de ipe sapa gelmez bir yığın gerekçe sıraladım (54)

ben garip bir suçluluk-Ø duygusu içindeydim (55)

B. 3. 3. İş yeri ile dolmuş durağı arasında geçen yol:

insanın içine işleyen bir soğuk vardı-Ø (56)

yağış durmuştu-Ø (57)

sabahleyin, ben durakta servis-Ø otobüsünü beklerken *ben* yürümeyi *geçirmiştim benim içimden* (58)

sabahleyin ben durakta servis-Ø otobüsünü beklerken *ben* özgürce, amaçsızca dolaşmayı geçirmiştim *benim içimden* (59)

ben sinema-Ø afişlerine bakardım örneğin, benim ilgimi çeken bir film olursa-Ø (60)

ben yıllardır benim sinemaya gitmediğimi düşündüm (61)

ben simit yedim örneğin (62)

ben benim paltomun yakasını kaldırıp ben benim dudağımın kıyısında bir sigara ile, ben vitrinlere bakardım örneğin (63)

ben kitapçıları gezerdim örneğin (64)

ben dergileri karıştırdım örneğin (65)

ben bir pastanede sıcak salep içerdim örneğin (66)

ben sonra da, erkenden bastıran kış-Ø akşamını bir birahane de karşıladım örneğin (67)

B. 3. 4. İş yerinin yakınlarındaki dolmuş durağı:

bunların hepsi düşüncede iyiydi -Ø de (68)

ben daha dışarı çıkar çıkmaz, ben durakta dolmuş beklerken bu düşüncelerin hepsi kendilerinin bütün ilginçliğini yitirivermişti-Ø (69)

ben daha dışarı çıkar çıkmaz, ben durakta dolmuş beklerken izin almak için benim uydurduğum yalanların pişmanlığa dönüşen sıkıntısı benim içimi kaplamıştı-Ø (70)

Bu CBB’de yer alan mekanlardan sadece yazarın kendi odası hakkında bilgi verilmiştir. Her şeyden önce diğer CBB’lere gönderme yapılırsa yazarın odasının içinin masalarla dolu olduğu, küçük olduğu söylenebilir. Yine yazarın odasında masasının karşısında bir pencere vardır ve pencerede görüntü olarak tepeler ve o tepelere yapılmış gecekondular vardır. Üstelik dışarıda kar da yağmaktadır. Yazarın odasındaki pencereden görünen manzaraya göre yazarın iş yeri şehrin dışında, bir kenar mahallede bulunmaktadır. Aslında yazar bu mini mikro metinde bir çok mekana gitmek istemiştir ancak bunlar sadece yazarın düşüncelerinde kalmış ve bu CBB’de henüz gerçekleşmemiştir.

Bu CBB iki mini mikro metinden oluşmuştur. Bu CBB'nin iki farklı mini mikro metne ayrılmasında mekan değişikliği önemli rol oynamıştır. Çünkü her iki mini mikro metinde de kişi aynıdır ve iki mini mikro metin de zaman olarak birbirinin devamıdır. İkinci mini mikro metinde 1. mini mikro metinde anlatılanların devamı anlatılmıştır. Ancak 1. mini mikro metinde mekan yazarın iş yerinin içerisi, 2. mini mikro metinde ise iş yerinin dışarıdır. 2. mini mikro metinde mekan değiştiği için bu CBB iki mini mikro metne ayrılmıştır.

B. 4. Aynı kavram alanına giren sözcükler:

B. 4. 1. Yazarın ruh halini gösteren sözcükler:

sıkılıyorum (46), bekleyemeyecektim (49,50), tanımsız bir sıkıntı (51), yürek (51), suçluluk duygusu (55), pişmanlık (70), sıkıntı (70), iç (70)

B. 4. 2. Zaman bildiren sözcükler:

gün (45), sabah (47,48,49,50,51), her gün (49), saat (49,50), yarım (49), on sekiz (50), sabahleyin (58,59), yıllardır (61), kış-Ø akşamı (67)

B. 4. 3. 'İzin almak' ile ilgili sözcükler:

şef (52,53), izin (52), devamsızlık (53), gerekçe (54), suçluluk duygusu (55), izin almak (70), pişmanlık (70), sıkıntı (70)

B. 4. 4. Hava durumunu bildiren sözcükler:

kar (47,48), soğuk (56), yağış (57), kış (67)

B. 5. Tekrarlar:

B. 5. 1. Tam tekrarlar:

ben: 46, 54

bir: 45, 51, 54, 55, 60, 63, 67

görülen geçmiş zaman eki: 52, 53, 54, 61

ek fiilin hikayesi 3. tekil kişi eki: 56, 68

ek fiilin hikayesi 3. tekil kişi eki: 56, 68

öğrenilen geçmiş zamanın hikayesi: 48, 57, 59, 69, 70

geniş zamanın hikayesi: 60, 62, 63, 64, 65, 66, 67

1. tekil kişi eki: 46, 48, 50, 52, 54, 55, 59, 60, 61, 62, 63, 64, 65, 66, 67

1. tekil kişi iyelik eki: 47, 48, 51, 52, 53, 59, 60, 61, 63, 70

B. 5. 2. Sıfır tekrarlar:

3. tekil kişi eki: **51, 53, 56, 57, 60, 68, 69, 70**

ilgi durum eki: **55** (*suçluluk-Ø duygusu*), **58, 59** (*servis-Ø otobüsü*), **60** (*sinema-Ø afişleri*), **67** (*kış-Ø akşamı*)

ben: **47, 48, 49, 50, 52, 53, 55**

benim: **47, 48, 51, 52, 53, 58, 59, 60, 61, 63, 70**

bu: **45**

tembel tembel yağan kara, benim penceremin çevrelediği görüntüdeki tepelere yığılmış kondulara bakarken ben bunu anlamıştım: **47**

sabah: **49, 50, 51**

olmasını bekleyemeyecektim: **49**

saatin: **50**

benim şefim bunun: **53**

geçirmiştım benim içimden: **58**

sabahleyin ben durakta servis-Ø otobüsünü beklerken: **59**

örneğin: **62, 63, 64, 65, 66, 67**

bu düşüncelerin hepsi kendilerinin: **69**

daha dışarı çıkar çıkmaz, ben durakta dolmuş beklerken: **70**

B. 5. 3. Eksik tekrarlar:

45. cümlede geçen ‘*bu*’ zamiri yazarın içinde bulunduğu günün eksik tekrarıdır.

47. cümlede sıfır tekrar olarak geçen ‘*bunu*’ zamiri 49 ve 50. cümlelerin eksik tekrarıdır.

53. cümlede eksik tekrar olarak geçen ‘*bunun*’ zamiri 52. cümlede yazarın sefinden izin istemesinin eksik tekrarıdır.

68. cümlede geçen “*bunların hepsi*” tamlaması 58, 59, 60, 61, 62, 63, 64, 65, 66, 67. cümlelerin eksik tekrarıdır.

IV. 4. CBB

eski uçarı ben değildim artık (71)

tekdüze yaşamın dışına çıkmak için bir gün bile çırpınsam, o eşek yükü derdi, omuzlarımda dolaştıracaktım (72)

kendimle geçinemiyor (73)

kimselere açılıp konuşamıyor (74)

ve günden güne çekilmez bir insan oluyorum (75)

içedönük yapım yalnızca durgunlaşmış bir görüntüyü yansıtırken, içimde fırtınalar kopuyor (76)

yaşamın ayrıntıları içinde yitip gidiyorum (77)

her şey bir fresk sanki (78)

kimi yerleri silik (79)

dökülmüş (80)

ve ben, bir o parçada buluyorum kendimi (81)

bir öbür parçada (82)

A. Eksilteleri Tamamlama:

A. 1. Birinci aşama:

A. 1. 1. Boşlukları gösterme:

eski uçarı ben değildim artık (71)

*Ø tekdüze yaşamın dışına çıkmak için bir gün bile çarpınsam, Ø o eşek- Ø yükü derdi,
Ø omuzlarımda dolaştıracaktım* (72)

Ø Ø kendimle geçinemiyor-Ø (73)

Ø kimselere açılıp Ø Ø konuşamıyor-Ø (74)

ve Ø günden güne çekilmez bir insan oluyorum (75)

*Ø içedönük yapım yalnızca durgunlaşmış bir görüntüyü yansıtırken, Ø içimde fırtınalar
kopuyor-Ø* (76)

Ø yaşamın ayrıntıları içinde yitip gidiyorum (77)

her şey bir fresk-Ø sanki (78)

Ø kimi yerleri silik-Ø (79)

Ø dökülmüş-Ø (80)

ve ben, bir o parçada buluyorum Ø kendimi (81)

Ø Ø bir öbür parçada Ø Ø (82)

A. 1. 2. Boşlukları zamirlerle tamamlama:

eski uçarı ben değildim artık (71)

***ben** tekdüze yaşamın dışına çıkmak için bir gün bile çarpınsam, **ben** o eşek- Ø yükü
derdi, **benim** omuzlarımda dolaştıracaktım* (72)

***ben benim** kendimle geçinemiyorum* (73)

***ben** kimselere açılıp **ben kimselerle** konuşamıyorum* (74)

*ve **ben** günden güne çekilmez bir insan oluyorum* (75)

- benim* içedönük yapım yalnızca durgunlaşmış bir görüntüyü yansıtırken, **benim** içimde fırtınalar kopuyor-Ø (76)
- ben** yaşamın ayrıntuları içinde yitip gidiyorum (77)
- her şey bir fresk-Ø sanki (78)
- onun** kimi yerleri silik-Ø (79)
- onun kimi yerleri** dökülmüş-Ø (80)
- ve **ben**, bir o parçada buluyorum **benim** kendimi (81)
- ve **ben** bir öbür parçada **buluyorum benim kendimi** (82)

A. 2. İkinci aşama: zamirlerle giderilen eksilteleri gerçek göstergelerle tamamlama:

- eski uçarı **ben** değildim artık (71)
- ben** tekdüze yaşamın dışına çıkmak için bir gün bile çırpınsam, **ben** o eşek-Ø yükü derdi, **benim** omuzlarımda dolaştıracaktım (72)
- ben benim** kendimle geçinemiyorum (73)
- ben** kimselere açılıp **ben kimselerle** konuşamıyorum (74)
- ve **ben** gündün güne çekilmez bir insan oluyorum (75)
- benim* içedönük yapım yalnızca durgunlaşmış bir görüntüyü yansıtırken, **benim** içimde fırtınalar kopuyor-Ø (76)
- ben** yaşamın ayrıntuları içinde yitip gidiyorum (77)
- her şey bir fresk-Ø sanki (78)
- freskin** kimi yerleri silik-Ø (79)
- freskin kimi yerleri** dökülmüş-Ø (80)
- ve **ben**, bir o parçada buluyorum **benim** kendimi (81)
- ve **ben** bir öbür parçada **buluyorum benim kendimi** (82)

A. 3. CBB'nin giriş-gelişme-sonuç bölümlerinin belirlenmesi:

GİRİŞ	
<i>eski uçarı ben değildim artık</i>	(71)
<i>ben tekdüze yaşamın dışına çıkmak için bir gün bile çırpınsam, ben o eşek- Ø yükü derdi, benim omuzlarımda dolaştıracaktım</i>	(72)
GELİŞME	
<i>ben benim kendimle geçinemiyorum</i>	(73)
<i>ben kimselere açılıp ben kimselerle konuşamıyorum</i>	(74)
<i>ve ben gündün güne çekilmez bir insan oluyorum</i>	(75)
<i>benim içedönük yapım yalnızca durgunlaşmış bir görüntüyü yansıtırken, benim içimde fırtınalar kopuyor-Ø</i>	(76)
<i>ben yaşamın ayrıntıları içinde yitip gidiyorum</i>	(77)
SONUÇ	
<i>her şey bir fresk-Øsanki</i>	(78)
<i>freskin kimi yerleri silik-Ø</i>	(79)
<i>freskin kimi yerleri dökülmüş-Ø</i>	(80)
<i>ve ben, bir o parçada buluyorum benim kendimi</i>	(81)
<i>ve ben bir öbür parçada buluyorum benim kendimi</i>	(82)

B. Cümleler Arası Anlam İlişkileri:

B. 1. Ortak kişi

Bu CBB'de kişi olarak yine yazarın kendisi vardır. Yazar burada da 2. CBB'de olduğu gibi kendinden ve yaşamından genel olarak bahsetmektedir. Buna göre yazar her şeyden önce kendi açısından geçmişle bugünü karşılaştırmış ve geçmişte daha uçarı, hareketli olduğunu söylemiştir. Yine daha önceki CBB'lerde olduğu gibi yaşamının

tekdüze, monoton olduğunu bir kez daha vurgulayarak, bu monotonluktan kurtulmak istediğini ancak bunu bir türlü başaramadığından yakınmıştır. Daha sonra geçmişten bugüne dönerek şu anki yaşamını, duygularını, düşüncelerini, hissettiklerini kısacası iç dünyasını açmıştır okuyucuya. Yazarın son zamanlardaki ruh haline bakılırsa, yaşamdan zevk almadığı, yaşamın ayrıntıları içinde kaybolup gittiği, kendisini bir yere ait hissetmediği, dıştan sakın bir insan gibi durmasına rağmen içinde fırtınalar koptuğu, kendisiyle ve başkalarıyla geçinemediği ve çekilmez bir insan olduğu görülür. Kısacası yazar yaşamından ve kendisinden hiç de memnun değildir ve bunun sebebini de gittikçe monotonlaşan, tekdüzeleşen yaşamına bağlamaktadır.

Yazar şu anki ruh halini anlatmak için yaşamını bir '*fresk*'e⁷ benzetmiş ve bu benzetmeden yararlanarak şu anki ruh durumunu somutlaştırarak vermiştir. Buna göre yaşamının çok mükemmel, istediği gibi olmadığını, duygularının ve düşüncelerinin de çok sık değiştiğini, dolayısıyla kendisiyle sürekli bir çatışma içinde olduğunu, kişiliğini net olarak bir yerlere oturtamadığını anlatmaktadır.

Sonuç olarak yazar burada tekdüze, monoton yaşamının kendi üzerindeki etkilerini açıklamıştır. Buna göre:

B. 1. 1. Yazarın geçmişiyile bugününü karşılaştırdığı cümleler:

eski uçarı ben değildim artık (71)

ben tekdüze yaşamın dışına çıkmak için bir gün bile çırpınsam, ben o eşek- Ø yükü derdi, benim omuzlarımda dolaştıracaktım (72)

B. 1. 2. Yazarın şu anki ruh halini gösteren cümleler:

her şey bir fresk-Ø sanki (78)

freskin kimi yerleri silik-Ø (79)

freskin kimi yerleri dökülmüş-Ø (80)

ve ben, bir o parçada buluyorum benim kendimi (81)

⁷ *fresk*: 1. Yaş duvar sıvası üzerine kireç suyunda eritilmiş madeni boylarla resim yapma yöntemi

2. Bu yöntemle yapılmış duvar resmi Türkçe Sözlük , C. 1, s. 803, TDK YAYINLARI

ve *ben* bir öbür parçada *buluyorum benim kendimi* (82)

B. 1. 3. Yazarın şu anki ruh halinin kendi üzerindeki etkilerini anlatan cümleler:

ben benim kendimle geçinemiyorum (73)

ben kimselere açılıp ben kimselerle konuşamıyorum (74)

ve *ben* günden güne çekilmez bir insan oluyor (75)

benim içedönük yapım yalnızca durgunlaşmış bir görüntüyü yansıtırken, *benim* içimde fırtınalar kopuyor-Ø (76)

ben yaşamın ayrıntıları içinde yitip gidiyorum (77)

B. 2. Ortak zaman

Yukarıda ‘ortak kişi’ bölümünde de belirtildiği gibi bu CBB’de yazar genel olarak yaşamından, kendisinden ve şu anki ruh halinden bahsetmiştir. Bazen de geçmişteki haliyle şimdiki halini karşılaştırmıştır. Bu nedenle 4. CBB’de soyut, genel ve belirsiz bir zaman vardır.

Yazar eski haliyle bu halini karşılaştırdığı cümlede görülen geçmiş zaman kullanmıştır. [*eski uçarı ben değildim artık* (71)] 72. cümlede ise geçmiş zamanda geleceğe yönelik bir tahmin yaparak tekdüze yaşamdan kurtulmak için uğraşsa bile bundan kurtulamayacağını belirtmiştir.

Yazar, içinde bulunduğu ruh halini belirten cümlelerde genel bir benzetme yaptığı için geniş zaman ve şimdiki zaman kullanmıştır. Bu cümlelerde şimdiki zaman yazarın içinde bulunduğu durumu belirtmekle beraber sürekliliği vermek için de kullanılmıştır. Yine aynı grupta yer alan cümleler içinde 80. cümlede ise öğrenilen geçmiş zaman kullanmıştır. Bu cümlede öğrenilen geçmiş zaman kullanmasının nedeni ise burada anlatılan şeyin sonradan farkına vardığı içindir. [*freskin kimi yerleri dökülmüş-Ø*]

Yazar; tekdüze, hareketsiz yaşamının kendi üzerinde bıraktığı etkilerini anlatırken de, yine şimdiki zamanı kullanmıştır. Bu cümlelerde şimdiki zaman kullanılmasının nedeni yazarın yazdığı andaki kendisiyle ilgili düşüncelerin

verilmiş olmasıdır. Yazar bu cümleleri yazdığı anda, kendisini burada anlattığı gibi hissetmektedir, kendisiyle ilgili böyle düşünmektedir. Ancak yazarın kendisiyle ilgili anlattığı bu durumlar bir süreçte gerçekleşmiştir. Yazar, durup dururken kimselerle geçinemeyen, kimselerle konuşamayan, çekilmez bir insan olmamıştır, bir süredir kimselerle konuşamamaktadır, kimselerle geçinememektedir, yaşamın ayrıntıları içinde yitip gitmektedir. Buradaki anlatılanların bir süreci kapsamı zaten 75. cümlede 'günden güne' öbeğiyle belirtilmiştir. Ancak yazar, bir süreç içinde gelişen bu durumları yazma anında anlatmış, itiraf etmiştir.

Bu CBB' deki cümlelerin zamanlarına göre sınıflandırılması:

B. 2. 1. Geniş zamanla yazılan cümleler:(Genel bir benzetme yapılmıştır.)

her şey bir fresk-Øsanki (78)

freskin kimi yerleri silik-Ø (79)

B. 2. 2. Şimdiki zamanla yazılan cümleler: (Yazarın tekdüze yaşamının belirli bir süreç içinde kendi üzerinde bıraktığı etkiler anlatılmıştır.)

ben benim kendimle geçinemiyorum (73)

ben kimselere açılıp ben kimselerle konuşamıyorum (74)

ve ben günden güne çekilmez bir insan oluyor (75)

benim içedönük yapım yalnızca durgunlaşmış bir görüntüyü yansıtırken, benim içimde fırtınalar kopuyor-Ø (76)

ben yaşamın ayrıntıları içinde yitip gidiyorum (77)

B. 2. 3. Görülen geçmiş zamanla yazılan cümle: (Yazar eski haliyle şimdiki halini karşılaştırmıştır.)

eski uçarı ben değildim artık (71)

B. 2. 4. Öğrenilen geçmiş zamanla yazılan cümle (Yazar burada anlatılan şeyin sonradan farkına varmıştır.)

freskin kimi yerleri dökülmüş-Ø (80)

B. 2. 5. Gelecek zamanın hikayesi ile yazılan cümle (Yazar geçmişte geleceğe yönelik bir tahmin yapmıştır.)

ben tekdüze yaşamın dışına çıkmak için bir gün bile çarpınsam, *ben* o eşek- Ø yükü derdi, *benim* omuzlarımda dolaştıracaktım (72)

Bu CBB' de zamanı sınırlayan sözcükler:

eski: 71

günden güne: 75

B. 3. Sebep- sonuç ilişkisi:

4. CBB'de de cümleler arasındaki sebep sonuç ilişkileri, bu CBB'deki cümleleri birbirine anlamsal açıdan bağlayarak, bu cümlelerin aynı çatı altında toplanmasını sağlayan bir etken olmaktadır. Bu CBB'deki cümleler arasındaki sebep- sonuç ilişkileri şu şekilde açıklanabilir:

72, 73, 74, 75, 76 ve 77. cümleler sebep, 71. cümle ise sonuçtur. Yazar tekdüze yaşamının dışına çıkmak istediği halde çıkamadığı (72), kendisiyle artık geçinemediği (73), kimselerle konuşup dertleşemediği (74), günden güne çekilmez bir insan olduğu (75), dışarıdan sakini gibi görünmesine rağmen ruhunda çelişkiler yaşadığı (76) ve yaşamın ayrıntıları içinde yitip gittiğini düşündüğü (77) için 71. cümlede artık eski halinin kalmadığını, eski uçarı olmadığını, durgunlaştığını söylüyor. Yazar, tüm bu sebeplerden dolayı böyle bir kanıya varıyor.

Sebep

ben tekdüze yaşamın dışına çıkmak için bir gün bile çarpınsam, *ben* o eşek- Ø yükü derdi, *benim* omuzlarımda dolaştıracaktım (72)

ben benim kendimle geçinemiyorum (73)

ben kimselere açılıp *ben kimselerle* konuşamıyorum (74)

ve *ben* günden güne çekilmez bir insan oluyorum (75)

benim içedönük yapım yalnızca durgunlaşmış bir görüntüyü yansıtırken, *benim* içimde fırtınalar kopuyor-Ø (76)

ben yaşamın ayrıntıları içinde yitip gidiyorum (77)

Sonuç

eski uçarı ben değildim artık (71)

75. cümle ile 73, 74, 76 ve 77. cümleler arasında da sebep sonuç ilişkisi vardır. Yazar, 75. cümlede kendisinin günden güne çekilmez bir insan olduğunu belirtmektedir. Yazar bu sonuca ise; kendiyile geçinemediğinden (73), kimselere açılıp konuşamadığından (74), dışarıdan sakın gibi görünmesine rağmen içinde fırtınalar koptuğundan (76) ve yaşamın ayrıntıları içinde yitip gittiğinden hareketle varmıştır. Buna göre:

Sebep

ben benim kendimle geçinemiyorum (73)

ben kimselere açılıp ben kimselerle konuşamıyorum (74)

benim içedönük yapım yalnızca durgunlaşmış bir görüntüyü yansıtırken, benim içimde fırtınalar kopuyor-Ø (76)

ben yaşamın ayrıntıları içinde yitip gidiyorum (77)

Sonuç

ve ben günden güne çekilmez bir insan oluyorum (75)

B. 4. Bütünden parçaya geçiş

Bu CBB'de 75. cümle bütündür. 73, 74, 76, 77, 81 ve 82. cümleler ise bu bütünün parçalarıdır. Çünkü 75. cümlede yazar günden güne çekilmez bir insan olduğunu söylemiştir. Diğer cümlelerde ise niçin günden güne çekilmez bir kişi olduğunu açıklamıştır. Diğer cümleler adeta yazarın günden güne çekilmez bir kişi olmasının göstergesidir. Bu nedenle 75 bütün, diğerleri o bütünün parçalarıdır.

B. 5. Yakın anlamlı cümleler:

79 ve 80. cümleler yakın anlamlı cümlelerdir.

freskin kimi yerleri silik-Ø (79) = *freskin kimi yerleri dökülmüş-Ø*(80)

B. 6. Aynı kavram alanına giren sözcükler

B. 6. 1. Yazarın ruh halini gösteren sözcükler:

geçinememek (73), konuşamamak (74), çekilmez bir insan olmak (75), fırtınalar kopmak (76), yitip gitmek (77), içe dönük yapı (76)

silik (79), dökülmüş (80)

Zıt anlamlı sözcükler

bulmak (81, 82)-yitip gitmek (77)

B. 7. Tekrarlar

B. 7. 1. Tam tekrarlar

parça: 81, 82

kendim: 73, 81

Şimdiki zaman eki (-yor): 73, 74, 75, 76, 77, 81

Birinci tekil kişi iyelik eki(-Im):72, 73, 76, 81

Birinci tekil kişi eki(-m): 71, 72, 75, 77, 81

B. 7. 2. Sıfır tekrarlar:

ben: 72, 73, 74, 75, 77, 82

benim: 72, 73, 76, 81

kimselerle: 74

freskin: 79

freskin kimi yerleri: 80

ve: 82

buluyorum benim kendimi: 82

birinci tekil kişi eki: 73, 74

üçüncü tekil kişi eki: 76, 78, 79, 80

B. 7. 3. Eksik tekrarlar:

72. cümlede geçen ‘o eşek-Ø yükü dert’ tamlaması yine aynı cümledeki ‘tekdüze yaşam’ın eksik tekrarıdır.

81. cümlede yer alan ‘o parça’ tamlaması 79. cümlede geçen ‘freskin kimi yerleri silik’ olduğu bölümün eksik tekrarıdır.

82. cümlede yer alan ‘öbür parça’ ise 80. cümlede geçen ‘freskin kimi yerleri dökülmüş’ olduğu bölümün eksik tekrarıdır.

V. 5. CBB

antik bir kalıntı gibi beton yığınları arasına sıkışmış, boğulup gitmiş -müteahhitlere karşı kendini yiğitçe savunan- ahşap bir evde annemle birlikte yaşıyoruz (83)

dededen kalma bu eski zaman sözcüsünün son koruyucusu olan annemin yaşamıyla noktalanmış geleceği (84)

ablam ve ağabeyim –onca varıllıklarına karşın- birer akbaba gibi dönüyorlar evin üstünde (85)

benim sağlığında kimse dokunamaz bu eve (86)

öldükten sonra da ne haliniz varsa görün (87)

ev nasıl onu kuşatan apartmanlardan boğuluyorsa, biz içinde yaşayan iki can da aynı biçimde boğuluyoruz (88)

annem bana, benim geleceksiz yaşamıma acırken, ben de onun tek başınalığına (89)

boşu boşuna, salt acı çekilerek tüketilmiş yaşamına acıyorum (90)

annemde, yaşamı yanıtlayamamış, düş kırıklığına uğramış insanların bezginliğini görüyorum (91)

oturup iki laf edecek, dertlerimizi birbirimize açacak gücümüz kalmadı artık (92)

sınırlı söyleşilerimizi daha çok annemin çözümsüz hastalıkları oluşturuyor (93)

benden ilgi bekliyor (94)

bir tek sözcük (95)

- ama konuşamıyorum* (96)
- bu, içimi parçalasa da ağzımı açamıyorum* (97)
- beni bu değil de boş bir göz göze gelme* (98)
- ya da TV karşısında takma dişlerini yerinden çıkararak esnemesi müthiş etkiliyor* (99)
- canım sıkılıyor* (100)
- içten içe kızıyorum ona* (101)
- sonra da böyle düşündüğüm için üzülüyorum* (102)

A. Eksilteleri Tamamlama:

A. 1. Birinci aşama:

A. 1. 1. Boşlukları gösterme:

- Ø antik bir kalıntı gibi beton-Ø yığınları arasına sıkışmış, boğulup gitmiş - müteahhitlere karşı kendini yiğitçe savunan- ahşap bir evde annemle birlikte yaşıyoruz* (83)
- dededen kalma bu eski zaman-Ø sözcüsünün son koruyucusu olan Ø annemin yaşamıyla noktalanmış-Ø geleceği* (84)
- Ø ablam ve Ø ağabeyim – Ø onca varsılıklarına karşın- birer akbaba gibi dönüyorlar evin üstünde* (85)
- benim sağlığında kimse dokunamaz-Ø bu eve* (86)
- Ø öldükten sonra da Ø Ø ne haliniz varsa görün* (87)
- ev nasıl onu kuşatan apartmanlardan boğuluyorsa, biz Ø içinde yaşayan iki can da aynı biçimde boğuluyoruz* (88)
- Ø annem bana, benim geleceksiz yaşamıma acırken, ben de onun tek başınalığına Ø* (89)
- Ø Ø Ø Ø boşu boşuna, salt acı çekilerek tüketilmiş yaşamına acıyorum* (90)

- Ø Ø annemde, yaşamı yanıtlayamamış, düş-Ø kırıklığına uğramış insanların bezginliğini görüyorum* (91)
- Ø oturup iki laf edecek Ø dertlerimizi birbirimize açacak Ø gücümüz kalmadı-Ø artık* (92)
- Ø sınırlı söyleşilerimizi daha çok Ø annemin çözümsüz hastalıkları oluşturuyor-Ø* (93)
- Ø benden ilgi bekliyor-Ø* (94)
- Ø Ø bir tek sözcük Ø* (95)
- ama Ø Ø konuşamıyorum* (96)
- bu, Ø içimi parçalasa-Ø da Ø Ø ağızımı açamıyorum* (97)
- beni bu değil- Ø de boş bir göz göze gelme Ø Ø* (98)
- ya da Ø TV-Ø karşısında Ø takma dişlerini Ø yerinden çıkararak Ø esnemesi müthiş etkiliyor-Ø* (99)
- Ø canım sıkılıyor-Ø Ø* (100)
- Ø içten içe kızıyorum ona* (101)
- Ø sonra da Ø böyle düşündüğüm için Ø üzülüyorum* (102)

A. 1. 2. Boşlukları zamirlerle tamamlama:

- biz** antik bir kalıntı gibi beton-Ø yığınları arasına sıkışmış, boğulup gitmiş - müteahhitlere karşı kendini yiğitçe savunan- ahşap bir evde annemle birlikte yaşıyoruz* (83)
- dededen kalma bu eski zaman-Ø sözcüsünün son koruyucusu olan **benim** annemin yaşamıyla noktalanmış-Ø geleceği* (84)
- benim** ablam ve **benim** ağabeyim – **onların** onca varsılıklarına karşın- birer akbaba gibi dönüyorlar evin üstünde* (85)
- benim sağlığında kimse dokunamaz-Ø bu eve* (86)

- ben* öldükten sonra da *siz sizin* ne haliniz varsa görün (87)
- ev nasıl onu kuşatan apartmanlardan boğuluyorsa, biz onun* içinde yaşayan iki can da aynı biçimde boğuluyoruz (88)
- benim* annem bana, benim geleceksiz yaşamıma acırken, ben de onun tek başınalığına acıyorum (89)
- benim annem bana, benim geleceksiz yaşamıma acırken, ben de onun boşu boşuna, salt acı çekilerek tüketilmiş yaşamına acıyorum* (90)
- ben benim* annemde, yaşamı yanıtlayamamış, düş-Ø kırıklığına uğramış insanların bezginliğini görüyorum (91)
- bizim* oturup iki laf edecek *bizim* dertlerimizi birbirimize açacak *bizim* gücümüz kalmadı-Ø artık (92)
- bizim* sınırlı söyleşilerimizi daha çok *benim* annemin çözümsüz hastalıkları oluşturuyor-Ø (93)
- o* benden ilgi bekliyor-Ø (94)
- o benden* bir tek sözcük bekliyor-Ø (95)
- ama *ben onunla* konuşamıyorum (96)
- bu, *benim* içimi parçalasa-Ø da *ben benim* ağzımı açamıyorum (97)
- beni bu değil-Ø de boş bir göz göze gelme *müthiş etkiliyor-Ø* (98)
- ya da *beni* TV-Ø karşısında *onun* takma dişlerini *kendi* yerinden çıkararak *onun* esnemesi müthiş etkiliyor-Ø (99)
- benim* canım sıkılıyor-Ø ona (100)
- ben* içten içe kızıyorum ona (101)
- ben* sonra da *benim* böyle düşündüğüm için *ben* üzülüyorum (102)

A. 2. İkinci aşama: zamirlerle giderilen eksilteleri gerçek göstergelerle

tamamlama:

***biz** antik bir kalıntı gibi beton-Ø yığınları arasına sıkışmış, boğulup gitmiş - müteahhitlere karşı kendini yiğitçe savunan- ahşap bir evde annemle birlikte yaşıyoruz* (83)

*dededen kalma bu eski zaman-Ø sözcüsünün son koruyucusu olan **benim** annemin yaşamıyla noktalanmış-Ø geleceği* (84)

***benim** ablam ve **benim** ağabeyim – **benim** ablamın ve **benim** ağabeyimin onca varsılıklarına karşın- birer akbaba gibi dönüyorlar evin üstünde* (85)

benim sağlığında kimse dokunamaz-Ø bu eve (86)

***ben** öldükten sonra da **benim** ablam ve **benim** ağabeyim (siz) sizin ne haliniz varsa görün* (87)

*ev nasıl onu kuşatan apartmanlardan boğuluyorsa, biz **evin** içinde yaşayan iki can da aynı biçimde boğuluyoruz* (88)

***benim** annem bana, benim geleceksiz yaşamıma acırken, ben de onun tek başınalığına acıyorum* (89)

***benim** annem bana, benim geleceksiz yaşamıma acırken, ben de benim annemin boşu boşuna, salt acı çekilerek tüketilmiş yaşamına acıyorum* (90)

***ben benim** annemde, yaşamı yanıtlayamamış, düş-Ø kırıklığına uğramış insanların bezginliğini görüyorum* (91)

***annem ve benim** oturup iki laf edecek **annem ve benim** dertlerimizi birbirimize açacak **annem ve benim** gücümüz kalmadı-Ø artık* (92)

***annem ve benim** sınırlı söyleşilerimizi daha çok **benim** annemin çözümsüz hastalıkları oluşturuyor-Ø* (93)

***benim annem** benden ilgi bekliyor-Ø* (94)

benim annem benden** bir tek sözcük **bekliyor-Ø (95)

ama ben benim annemle konuşamıyorum (96)

bu, benim içimi parçalasa-Ø da ben benim ağzımı açamıyorum (97)

beni bu değil-Ø de boş bir göz göze gelme müthiş etkiliyor-Ø (98)

ya da beni TV-Ø karşısında annemin takma dişlerini takma dişlerinin yerinden çıkararak annemin esnemesi müthiş etkiliyor-Ø (99)

benim canım sıkılıyor-Ø anneme (100)

ben içten içe kızıyorum ona (101)

ben sonra da benim böyle düşündüğüm için ben üzülüyorum (102)

A. 3. CBB'nin giriş-gelişme-sonuç bölümlerinin belirlenmesi:

GİRİŞ

biz antik bir kalıntı gibi beton-Ø yığınları arasına sıkışmış, boğulup gitmiş - müteahhitlere karşı kendini yığıtçe savunan- ahşap bir evde annemle birlikte yaşıyoruz (83)

GELİŞME

dededen kalma bu eski zaman-Ø sözcüsünün son koruyucusu olan benim annemin yaşamıyla noktalanmış-Ø geleceği (84)

benim ablam ve benim ağabeyim – benim ablamın ve benim ağabeyimin onca varsılıklarına karşın- birer akbaba gibi dönüyorlar evin üstünde (85)

benim sağlığında kimse dokunamaz-Ø bu eve (86)

ben öldükten sonra da benim ablam ve benim ağabeyim (siz) sizin ne haliniz varsa görün (87)

ev nasıl onu kuşatan apartmanlardan boğuluyorsa, biz evin içinde yaşayan iki can da aynı biçimde boğuluyoruz (88)

benim annem bana, benim geleceksiz yaşamıma acırken, ben de onun tek başınalığına acıyorum (89)

- benim annem bana, benim geleceksiz yaşamıma acırken, ben de benim annemin boşu boşuna, salt acı çekilerek tüketilmiş yaşamına acıyorum* (90)
- ben benim annemde, yaşamı yanıtlayamamış, düş-Ø kırıklığına uğramış insanların bezginliğini görüyorum* (91)
- annem ve benim oturup iki laf edecek annem ve benim dertlerimizi birbirimize açacak annem ve benim gücümüz kalmadı-Ø artık* (92)
- annem ve benim sınırlı söyleşilerimizi daha çok benim annemin çözümsüz hastalıkları oluşturuyor-Ø* (93)
- benim annem benden ilgi bekliyor-Ø* (94)
- benim annem benden bir tek sözcük bekliyor-Ø* (95)
- ama ben benim annemle konuşamıyorum* (96)
- bu, benim içimi parçalasa-Ø da ben benim ağzımı açamıyorum* (97)
- beni bu değil-Ø de boş bir göz göze gelme müthiş etkiliyor-Ø* (98)
- ya da beni TV-Ø karşısında annemin takma dişlerini takma dişlerinin yerinden çıkararak annemin esnemesi müthiş etkiliyor-Ø* (99)
- benim canım sıkılıyor-Ø anneme* (100)

SONUÇ

- ben içten içe kızıyorum ona* (101)
- ben sonra da benim böyle düşündüğüm için ben üzülüyorum* (102)

B. Cümleler Arası Anlam İlişkileri:

B. 1. Ortak kişi

Bu CBB’de de yazar, anlatının baş kahramanı olmuştur ve bundan dolayı anlatı yaparken birinci tekil kişi adını kullanmıştır.

“Hemen her anlatıda, birinci tekil kişi adını da görürüz. Anlatıda kullanılan birinci kişi adlı iki durumu belirtebilir: Öncelikle anlatıcı da bir anlatı kahramanıdır, yani kahraman-anlatıcı tipine uygun bir anlatıcı vardır. Olaydaki konumuna göre kendisi ile ilgili bir anlatımda “ben” adını kullanır. İkinci olarak da, anlatıcı her şeyi kendi bakış açısı ile anlatsa da, anlatı içinde diğer kişilerin konuşmalarını her seferinde dolaylı anlatımla anlatmak yerine, konuşmayı o sırada konuşan kahraman(lar)a bırakır. Kahraman, anlatıda kendisi ile ilgili bir durumda “ben” adını kullanacaktır. Birinci durumda “ben” adlı yalnızca kahraman-anlatıcıyı belirtirken, ikinci durumda “ben” adlı, konuşmada söz alan kahramanları belirtir. Yani son durum için, anlatı içinde konuşan sayısı kadar “ben” kullanımı vardır denilebilir.”⁸

Bu anlatının tüm CBB’lerinde olduğu gibi 5. CBB’de de Günay’ın belirttiği birinci durum geçerlidir. Burada ‘ben’ adlı kahraman-anlatıcıyı belirtmektedir. Bu nedenle yazar yani anlatıcı anlatı içinde, baş anlatı kişisi olarak kendini görünür kılmıştır.

Bilindiği gibi bir anlatıdaki her şey anlatıcının bakış açısına göredir, yazarın bakış açısıyla verilir. CBB’de de her şey, yazarın kendi bakış açısıyla verilmiştir. Yazar da anlatının baş kahramanı olduğuna göre anlatılanlar baş kahramanın bakış açısıyla anlatılmaktadır. CBB’de yazar, artık sadece kendi yaşamını anlatmaktan vazgeçerek ilk defa ailesinden, yaşadığı evden, diğer aile bireylerinden de kısacası özel yaşamından bahsetmiştir. Bu nedenle burada kişi olarak yazarın kendisi, ablası, ağabeyi ve annesi yer almakta ve aile üyelerinin birbirleriyle olan ilişkilerine değinilmektedir. Buna göre, yazarın aile üyeleriyle olan ilişkilerinin çok da sıcak olduğu söylenemez. Nedeni ise, yazar ve annesinin dededen kalma, değerli, antika bir evde oturmalarıdır. Yazarın ablası ve ağabeyi çok zengin olmalarına rağmen bu eve gözlerini dikmişlerdir. Yazar da, ‘benim sağlığında kimse dokunamaz bu eve’ diyerek evi korumaya çalışmakta ve kardeşleriyle ters düşmektedir. Ama yine de evin, annesi öldükten sonra satılacağını bilmektedir.

⁸ Günay, a.g.e. , s.123

CBB'den anlaşıldığına göre yazarın ablası ve ağabeyi oldukça aç gözlü kişilerdir. Çünkü zengin olmalarına rağmen anneleri ve kardeşlerinin yaşadıkları bu eve göz koymuşlardır. Bunlar, yazar ve annesiyle birlikte oturmadıklarına göre, büyük ihtimalle evlidirler ve kendilerine ait bir bütçeleri vardır. Buna rağmen evin satılmasını istemektedirler. Yazar ise, kesinlikle evin satılmamasını istemekte ve yaşadığı sürece eve kimsenin dokunamayacağını söylemektedir. Yazarın ablasına ve ağabeyine rest çekebilmesi onun güçlü bir karakterinin olduğunu gösterir. Yine yazarın evin satılmasını istememesinden eski hatıralara saygılı ve geleneklere bağlı bir kişi olduğu çıkarılabilir. Yazarın ablasını ve ağabeyini akbabaya benzetmesi de ablası ve ağabeyine kızdığını, onları çok da sevmediğini ve aralarındaki ilişkinin soğuk olduğunu gösterir.

CBB'de, yazarın ablası ve ağabeyine, onlarla olan ilişkisine çok fazla değinilmemiştir. CBB'nin bel kemiğini asıl yazarın annesiyle olan ilişkileri oluşturur. Çünkü yazar, burada uzun uzadıya, genel olarak annesiyle olan ilişkilerinden bahsetmiştir. Yazarın annesiyle olan ilişkilerinden bu kadar uzun bahsetmesinin sebebi onunla aynı evde yaşamasına bağlanabilir. Yazar ve annesi, birbirlerine acımaktadırlar. Yazar annesinin yalnızlığına, yaşamını boşu boşuna acı çekerek geçirmesine, ve hayatında düş kırıklığına uğramasına acırken, annesi de oğlunun düzenli, gelecek vadeden bir yaşamı olmamasına üzülmemektedir. Yazar ve annesi birbirleriyle çok fazla konuşmamakta, birbirlerinin dertlerini çok fazla paylaşmamaktadırlar. Konuştukları zaman da, genelde yazarın annesinin iyileşmek bilmeyen hastalıklarından bahsetmektedirler. Aslında anne, oğluyla konuşmak, dertleşmek istemekte, ondan ilgi beklemektedir. Ancak yazar, annesiyle konuşmak istememekte; çok üzüldüğü, annesine acıdığı halde onunla konuşmak içinden gelmemektedir. Yazar, bazen de annesinin bazı davranışlarından hoşlanmamakta, hatta içten içe annesine kızmaktadır. Yazarın en çok kızdığı şeyler ise, annesiyle boş boş göz göze gelmeleri ve onun TV karşısında takma dişlerini yerinden çıkararak esnemesidir. Ancak yazar, sonra da annesine kızdığı için üzülmemektedir. Bu da onun annesine acıdığını ve annesini çok sevdiğini gösterir.

Bu CBB'de yazarın annesiyle ilgili şunlar öğrenilebilir: Her şeyden önce eski, ahşap bir evde oğluyla birlikte oturmaktadır. Evde sadece oğluyla birlikte oturduğuna göre eşi ölmüş ya da boşanmışlardır. Yazara göre; annesi oldukça yalnızdır, geçmişte

boşu boşuna birçok acı çekmiştir ve çektiği bu acılardan dolayı hayal kırıklığına uğramıştır. Bu hayal kırıklığı onun yaşamdan bezmesine neden olmuştur. Yazarın annesi yaşlıdır. Her yaşlı gibi o da çevresinden, oğlundan ilgi beklemekte, oğlunun onunla konuşmasını istemektedir. Ancak yazar ona istediği sıcaklığı gösterememektedir.

Bu CBB'deki yazarın özel yaşamına, aile hayatına bakılırsa iş yaşamından çok da farklı olmadığı görülür. İşte arkadaşlarıyla konuşmayan, dertleşmeyen yazar, evde de annesiyle konuşmamakta, onunla ilgilenmemektedir. Yazar işte olduğu gibi evde de çok sıkılmakta ve bunalmaktadır. Bu sıkıntısını da annesine bile kızarak göstermektedir. Yazarın özel hayatı da iş yaşamı gibi hareketsiz, tekdüze ve monotondur. Yine yazar evde sadece annesiyle birlikte oturduğuna göre evli değildir. Zaten anne de yazar evli olmadığı için üzülmekte ve yazarın geleceksiz bir yaşamı olduğuna inanmaktadır. Bu nedenle oğluna acımaktadır. Sonuç olarak yazar ne işte, ne de evde mutludur.

CBB'yi oluşturan cümlelerin kişilere göre dağılımı:

B. 1. 1. Yazar ve annesinin beraber yaşadıkları evden bahseden cümleler:

biz antik bir kalıntı gibi beton-Ø yığınları arasına sıkışmış, boğulup gitmiş - müteahhitlere karşı kendini yiğitçe savunan- ahşap bir evde annemle birlikte yaşıyoruz (83)

dededen kalma bu eski zaman-Ø sözcüsünün son koruyucusu olan benim annemin yaşamıyla noktalanmış-Ø geleceği (84)

B. 1. 2. Yazarın ablası ve ağabeyiyle ilişkilerini gösteren cümleler:

benim ablam ve benim ağabeyim – benim ablamın ve benim ağabeyimin onca varsılıklarına karşın- birer akbaba gibi dönüyorlar evin üstünde (85)

benim sağlığımda kimse dokunamaz-Ø bu eve (86)

ben öldükten sonra da benim ablam ve benim ağabeyim (siz) sizin ne haliniz varsa görün (87)

B. 1. 3. Yazarın annesine karşı düşüncelerini gösteren cümleler:

benim annem bana, benim geleceksiz yaşamıma acırken, ben de onun tek başınalığına acıyorum (89)

benim annem bana, benim geleceksiz yaşamıma acırken, ben de benim annemin boşu boşuna, salt acı çekilerek tüketilmiş yaşamına acıyorum (90)

ben benim annemde, yaşamı yanıtlayamamış, düş-Ø kırıklığına uğramış insanların bezginliğini görüyorum (91)

benim canım sıkılıyor-Ø anneme (100)

ben içten içe kızıyorum ona (101)

ben sonra da benim böyle düşündüğüm için ben üzülüyorum (102)

B. 1. 4. Yazarın annesiyle ilişkilerini gösteren cümleler:

ev nasıl onu kuşatan apartmanlardan boğuluyorsa, biz evin içinde yaşayan iki can da aynı biçimde boğuluyoruz (88)

annem ve benim oturup iki laf edecek annem ve benim dertlerimizi birbirimize açacak annem ve benim gücümüz kalmadı-Ø artık (92)

annem ve benim sınırlı söyleşilerimizi daha çok benim annemin çözümsüz hastalıkları oluşturuyor-Ø (93)

benim annem benden ilgi bekliyor-Ø (94)

benim annem benden bir tek sözcük bekliyor-Ø (95)

ama ben benim annemle konuşamıyorum (96)

bu, benim içimi parçalasa-Ø da ben benim ağzımı açamıyorum (97)

beni bu değil-Ø de boş bir göz göze gelme müthiş etkiliyor-Ø (98)

ya da beni TV-Ø karşısında annemin takma dişlerini takma dişlerinin yerinden çıkararak annemin esnemesi müthiş etkiliyor-Ø (99)

B.2. Ortak zaman

Bu CBB’de anlatıcı kendi özel yaşamından, ailesiyle olan ilişkilerinden genel olarak bahsettiğine göre anlatının zamanı ile anlatılanların okuyucuya aktarıldığı yani anlatıcının (yazarın) anlattığı zaman örtüşmektedir. Günay, anlatı zamanı ve olay anı ile ilgili olarak şunları söylemektedir:

“Süreyle (anlatma zamanı) göre zaman (öykü zamanı) farkı:

Bu tür farklılıklarda öykü zamanı ile anlatma zamanı arasındaki farkı daha iyi görmek olasıdır. Burada her iki zamanda uzatmalar ya da kısaltmalar yaparak iki zaman arasında farklar yaratılabilmektedir. Ancak anlatım zamanlarıyla ilgili eş zamanlılıkta (fr. coincidence), üst üste gelme ya da iki zamanın çakışması vardır. Gerçek bir zaman içinde sahnenin dolaylı anlatım şeklinde anlatılması durumunda eşzamanlılıktan söz edilebilir. Bu durumda iki zamanın çakışmasından söz edilebilecektir.”⁹

Bu CBB’de sözü edilen şeylerin zamanı ile yazarın bunları okuyucuya aktarma zamanı birbiriyle örtüşmektedir. Bu nedenle CBB’deki cümlelerin çoğu şimdiki zamanla ifade edilmişlerdir. Bu CBB’deki cümlelerin şimdiki zamanla yazılması bu cümlelerde anlatılanların geçmişten beri sürekli olageldiğini belirtir. Aslında bu cümlelerdeki şimdiki zaman geniş zamanı verir.

Ancak bu CBB’nin tüm cümleleri şimdiki zamanla çekimlenmemişlerdir. Örneğin 84. cümle öğrenilen geçmiş zamanla çekimlenmiştir. Bilindiği gibi öğrenilen geçmiş zamanla yazılan cümlelerde eylemde belirtilen iş, oluş, hareket geçmiş zamanda olup bitmiş, ancak söz söyleyen kişi buna şahit olmamış, başkasından duymuştur. Ancak öğrenilen geçmiş zaman bu cümlede bu işlevini yitirerek, farklı bir anlamda kullanılmıştır. Yazar bu cümlede söylediği şeyin sonradan farkına varmıştır. [*dededen kalma bu eski zaman-Ø sözcüsünün son koruyucusu olan benim annemin yaşamıyla noktalanmış-Ø geleceği (84)*]

⁹ Günay, a.g.e., s.144

Yine 86 ve 87. cümleler de şimdiki zamanla değil de geniş zamanla çekimlenmişlerdir. Bu cümlelerde ise yazar, anlatımın dışına çıkarak söylemek istediklerini konuşma şeklinde vermiştir. Bu nedenle genel düşüncelerini konuşma biçiminde verdiği için geniş zamanı kullanmıştır.

benim sağlığında kimse dokunamaz-Ø bu eve (86)

ben öldükten sonra da benim ablam ve benim ağabeyim (siz) sizin ne haliniz varsa görün (87)

92. cümle, görülen geçmiş zamanla yazılmıştır. Yazar, burada geçmişte gerçekleşmiş bir durumdan bahsetmiştir. [*annem ve benim oturup iki laf edecek annem ve benim dertlerimizi birbirimize açacak annem ve benim gücümüz kalmadı-Ø artık* (92)]

Bu CBB’de yazarın yaşamından, genel olarak aile üyeleriyle ilişkilerinden bahsedildiği için CBB’nin zamanı oldukça soyut, belirsiz bir zamandır.

B. 3. Ortak Mekan

CBB’de mekan olarak yazarın annesiyle birlikte yaşadığı evden bahsedilmektedir. Bu ev, CBB’de önemli bir rol oynar. Çünkü yazar, bu evden yola çıkarak anlatır ağabeyi ve ablası ile olan ilişkisini. Buna göre yazarın annesiyle yaşadığı ev, dedesinden kalmıştır ve değerlidir. Abla ile ağabeyi değerli olduğu için evi müteahhite vermek istemektedirler. Yazar da, buna şiddetle karşı çıkmakta ve kendisi ölmeden bu eve dokunamayacaklarını söylemektedir. Böylece ev kardeşlerin arasının açılmasına sebep olmuştur.

CBB’nin tek mekanı olan beton apartmanlar arasında kalmış, sıkışmış ahşap bir evdir. Zaten yazar, CBB’ye evi betimleyerek giriş yapmıştır.

‘Uzamin anlatıya katılması da değişik biçimlerde olabilmektedir.

Yeni bir uzamın anlatıya girmesi genelde o uzama ait belirgin bir yanı uzaktan algılanabilecek bir yönü (örneğin bir arazideki bitki örtüsü, bir caminin minaresi vb.) ile başlanır. Bu uzam bir kişi tarafından fark edilir ve onun konuşmasında dolaylı ya da dolaysız anlatımı biçiminde

sözü edilen uzamın adı geçer. Daha sonra anlatının normal akışı değişir ve bu uzamla ilgili anlatıcı ya da anlatı kişisi tarafından ayrıntılı bilgiler verilir.’¹⁰

Yukarıda da belirtildiği gibi yazar, önce evin herkesin dikkatini çekebilecek bir yönünü yani beton yığınları arasında kalışını ve ahşap oluşunu söyleyerek başlamıştır mekanı tanıtmaya, hatta CBB’ye. Burada karşıtlık da önemlidir. Yazar, evi fiziksel olarak betimlerken karşıtlıktan faydalanmıştır.

‘...Özellikle uzam betimlemelerinde, çarpıcı özellikler sunan bu karşıtlık ve çelişki olgusu görünmeyeni görünür hale getirmesi, insandaki çelişkiler yumağını daha iyi sergilemesi ve yansıtması açısından çok ilgi çekici hale gelmektedir.’¹¹

diyen Tahsin Yücel, uzamın belirtilmesinde karşıtlıkların önemli rol oynadığına dikkat çekmektedir.

[biz antik bir kalıntı gibi beton-Ø yığınları arasına sıkışmış, boğulup gitmiş - müteahhitlere karşı kendini yiğitçe savunan- ahşap bir evde annemle birlikte yaşıyoruz (83)]

Yanıdaki beton binalarla karşılaştırınca eski zamanlardan kaldığı çok daha fazla belli olmaktadır. Yazarın dedesinden kalmıştır ve bunun için antika değerindedir. Ahşap olması evin değerini arttırmaktadır. Evin geleceği yazarın annesinin yaşamına bağlıdır. Çünkü yazarın kardeşleri annesi öldükten sonra evi hemen satmak istemektedirler, hatta annelerinin ölümünü de bekleyememekteler ve yazarın deyimiyle ‘evin etrafında akbaba gibi dönmektedirler’

Yazar, evi okuyucuya kısaca tanıttikten sonra annesiyle olan ilişkilerini anlatmaya başlar. Yazarın annesiyle olan ilişkilerini anlattığı cümlelerde de mekan yine bu evdir. Hatta yazar, annesiyle olan ilişkilerini açıkladığı ilk cümledeki benzerlik ilişkisiyle bir yandan kendi ruh halini bir yandan evin durumunu aktarır. *[ev nasıl onu*

¹⁰ Günay, a.g.e. , s.151

¹¹ Durak, a.g.e., s. 82

*kuşatan apartmanlardan boğuluyorsa, biz **evin** içinde yaşayan iki can da aynı biçimde boğuluyoruz (88)]*

99. cümleden de mekanın ev olduğu kolayca anlaşılabilir. Annesiyle yazarın beraber TV izledikleri yer doğal olarak evleridir. Diğer cümlelerde ise artık evden hiç bahsedilmemiştir. Ancak bu cümlelerde anlatılanların evde geçtiğini dil içi göndermelerden faydalanarak anlamak mümkündür.

Bu CBB'deki cümlelerin mekan açısından sınıflandırılması:

B. 3. 1. Doğrudan mekanı (yazarın annesiyle yaşadığı evi) tanıtan cümleler:

***biz** antik bir kalıntı gibi beton-Ø yığınları arasına sıkışmış, boğulup gitmiş - müteahhitlere karşı kendini yiğitçe savunan- ahşap bir evde annemle birlikte yaşıyoruz (83)*

*dededen kalma bu eski zaman-Ø sözcüsünün son koruyucusu olan **benim** annemin yaşamıyla noktalanmış-Ø geleceği (84)*

***benim** ablam ve **benim** ağabeyim – **benim** ablamın ve **benim** ağabeyimin onca varsılıklarına karşın- birer akbaba gibi dönüyorlar evin üstünde (85)*

***benim** sağlığında kimse dokunamaz-Ø bu eve (86)*

***ben** öldükten sonra da **benim** ablam ve **benim** ağabeyim (siz) sizin ne haliniz varsa görün (87)*

*ev nasıl onu kuşatan apartmanlardan boğuluyorsa, biz **evin** içinde yaşayan iki can da aynı biçimde boğuluyoruz (88)*

B. 3. 2. Doğrudan mekandan bahsedilmeyen ancak dil içi göndermeler yardımıyla mekanın anlaşıldığı cümleler:

***benim** annem bana, benim geleceksiz yaşamıma acırken, ben de onun tek başınalığına acıyorum (89)*

***benim** annem bana, benim geleceksiz yaşamıma acırken, ben de benim annemin boşu boşuna, salt acı çekilerek tüketilmiş yaşamına acıyorum (90)*

- ben benim annemde, yaşamı yanıtlayamamış, düş-Ø kırıklığına uğramış insanların bezginliğini görüyorum* (91)
- annem ve benim oturup iki laf edecek annem ve benim dertlerimizi birbirimize açacak annem ve benim gücümüz kalmadı-Ø artık* (92)
- annem ve benim sınırlı söyleşilerimizi daha çok benim annemin çözümsüz hastalıkları oluşturuyor-Ø* (93)
- benim annem benden ilgi bekliyor-Ø* (94)
- benim annem benden bir tek sözcük bekliyor-Ø* (95)
- ama ben benim annemle konuşamıyorum* (96)
- bu, benim içimi parçalasa-Ø da ben benim ağzımı açamıyorum* (97)
- beni bu değil-Ø de boş bir göz göze gelme müthiş etkiliyor-Ø* (98)
- ya da beni TV-Ø karşısında annemin takma dişlerini takma dişlerinin yerinden çıkararak annemin esnemesi müthiş etkiliyor-Ø* (99)
- benim canım sıkılıyor-Ø anneme* (100)
- ben içten içe kızıyorum ona* (101)
- ben sonra da benim böyle düşündüğüm için ben üzülüyorum* (102)

B. 4. Sebep –sonuç ilişkisi

CBB'deki cümleler arasında sebep- sonuç ilişkisinden kaynaklanan oldukça sıkı bir anlamsal bağ vardır. Buna göre 89, 90, 91, 92, 93, 94, 95, 96, 97, 98, 99, 100, 101, 102 sebep 88. cümle ise sonuçtur. Yazar 88. cümlede annesiyle aynı evde yaşadıklarını ve annesinin de kendisinin de bundan memnun olmadığını, ikisinin de beraber olmaktan sıkıldıklarını söylemektedir. Bunun sebebini ise annesiyle kendisinin birbirlerine karşılıklı acımalarına (89, 90, 91), annesiyle oturup iki laf edemediklerine, dertleşemediklerine (92), sadece annesinin çözümsüz hastalıkları ile ilgili konuşmalarına (93), annesinin kendisiyle konuşmak istemesine rağmen yazarın onunla konuşmak istemeyişine (94, 95, 96, 97), yazarın annesinin bazı davranışlarından çok

etkilenmesine, bu davranışlarına kızmasına ancak daha sonra böyle düşündüğü için vicdan azabı duymasına (98, 99, 100, 101) bağlamaktadır. Buna göre:

Sebepler

benim annem bana, benim geleceksiz yaşamıma acırken, ben de onun tek başına acıyorum (89)

benim annem bana, benim geleceksiz yaşamıma acırken, ben de benim annemin boşuna, salt acı çekilerek tüketilmiş yaşamına acıyorum (90)

ben benim annemde, yaşamı yanıtlamamış, düş-Ø kırıklığına uğramış insanların bezginliğini görüyorum (91)

annem ve benim oturup iki laf edecek annem ve benim dertlerimizi birbirimize açacak annem ve benim gücümüz kalmadı-Ø artık (92)

annem ve benim sınırlı söyleşilerimizi daha çok benim annemin çözümsüz hastalıkları oluşturuyor-Ø (93)

benim annem benden ilgi bekliyor-Ø (94)

benim annem benden bir tek sözcük bekliyor-Ø (95)

ama ben benim annemle konuşamıyorum (96)

bu, benim içimi parçalasa-Ø da ben benim ağzımı açamıyorum (97)

beni bu değil-Ø de boş bir göz göze gelme müthiş etkiliyor-Ø (98)

ya da beni TV-Ø karşısında annemin takma dişlerini takma dişlerinin yerinden çıkararak annemin esnemesi müthiş etkiliyor-Ø (99)

benim canım sıkılıyor-Ø anneme (100)

ben içten içe kızıyorum ona (101)

ben sonra da benim böyle düşündüğüm için ben üzülüyorum (102)

Sonuç

*ev nasıl onu kuşatan apartmanlardan boğuluyorsa, biz **evin** içinde yaşayan iki can da aynı biçimde boğuluyoruz* (88)

Yine 98, 99, 100 ve 101. cümleler arasında da sebep- sonuç ilişkisinden kaynaklanan sıkı bir ilişki vardır. 98 ve 99. cümleler sebep 100 ve 101. cümleler ise sonuçtur. Yazar 100 ve 101. cümlelerde annesine canının sıkıldığını, içten içe kızdığını söylemektedir. Bunun sebebini ise annesiyle TV karşısında boş bir göz göze gelmesine (98) ve yine TV karşısında annesinin takma dişlerini çıkararak esnemesine bağlamaktadır (99).

SebeP

*beni bu değil-Ø de boş bir göz göze gelme **müthiş etkiliyor-Ø*** (98)

*ya da **beni** TV-Ø karşısında **annemin** takma dişlerini **takma dişlerinin** yerinden çıkararak **annemin** esnemesi müthiş etkiliyor-Ø* (99)

Sonuç

benim** canım sıkılıyor-Ø **anneme (100)

***ben** içten içe kızıyorum ona* (101)

100, 101. cümleler sebep, 96, 97 ve 102. cümleler ise sonuçtur. 100 ve 101. cümlelerde annesine canının sıkıldığını ve kızdığını söylemektedir. Diğer cümlelerde ise annesine kızdığı için annesiyle konuşamadığını (96, 97) ve daha sonra da annesine kızdığı için pişman olduğunu, üzülüğünü belirtmektedir (102). Özellikle 100, 101 ve 102. cümleler arasında hem sebep-sonuç ilişkisi, hem de karşıtlık ilişkisi vardır.

SebeP

benim** canım sıkılıyor-Ø **anneme (100)

***ben** içten içe kızıyorum ona* (101)

Sonuç

*ama **ben benim annemle** konuşamıyorum* (96)

bu, benim içimi parçalasa-Ø da ben benim ağzımı açamıyorum (97)

ben sonra da benim böyle düşündüğüm için ben üzülüyorum (102)

CBB’de 102. cümlede yazarın üzülmesinin, vicdan azabı duymasının sebebi ise annesinin çok istemesine rağmen yazarın annesiyle konuşamaması, annesinin bazı davranışlarına kızmasıdır. Buna göre 94, 95, 96, 97, 98, 99, 100, 101 sebep 102 sonuçtur.

Sebep

benim annem benden ilgi bekliyor-Ø (94)

benim annem benden bir tek sözcük bekliyor-Ø (95)

ama ben benim annemle konuşamıyorum (96)

bu, benim içimi parçalasa-Ø da ben benim ağzımı açamıyorum (97)

beni bu değil-Ø de boş bir göz göze gelme müthiş etkiliyor-Ø (98)

ya da beni TV-Ø karşısında annemin takma dişlerini takma dişlerinin yerinden çıkararak annemin esnemesi müthiş etkiliyor-Ø (99)

benim canım sıkılıyor-Ø anneme (100)

ben içten içe kızıyorum ona (101)

Sonuç

ben sonra da benim böyle düşündüğüm için ben üzülüyorum (102)

CBB’de dil dışı göndermeler yardımıyla çıkardığımız bir sebep-sonuç ilişkisi daha vardır. O da 83. cümle ile 85. cümle arasındadır. 83. cümlede yazar annesi ile etrafında apartmanlar olan, çok eski -84. cümlede dededen kalma olduğu söyleniyor-ahşap bir evde oturduklarını söylemektedir. Yine evi müteahhitlerin almak istediğini de belirtmektedir. Dil dışı göndermeler yardımıyla evin yerinin güzel olduğu, müteahhitlerin evi yıkıp yerine onlara daha fazla daire vermek istedikleri, ya da evi yüksek bir fiyat karşılığında almak istedikleri çıkarılabilir. 85. cümlede ise yazarın ablası ve ağabeyinin çok zengin olmalarına rağmen evi müteahhitlere satmak istedikleri

söylenmektedir. İşte bu cümlede abla ve ağabeyin evi satmak istemelerinin nedeni evin değerli olmasıdır. Buna göre:

SebeP

biz antik bir kalıntı gibi beton-Ø yığınları arasına sıkışmış, boğulup gitmiş - müteahhitlere karşı kendini yiğitçe savunan- ahşap bir evde annemle birlikte yaşıyoruz (83)

dededen kalma bu eski zaman-Ø sözcüsünün son koruyucusu olan benim annemin yaşamıyla noktalanmış-Ø geleceği (84)

Sonuç

benim ablam ve benim ağabeyim – benim ablamın ve benim ağabeyimin onca varsılıklarına karşın- birer akbaba gibi dönüyorlar evin üstünde (85)

Yine 86 ve 87. cümlelerde yazarın annesinin eve kendisi yaşarken kimsenin dokunamayacağını söylemesinin nedeni de 85. cümlede yazarın abla ve ağabeyinin evi müteahhite satmak istemeleridir.

SebeP

benim ablam ve benim ağabeyim – benim ablamın ve benim ağabeyimin onca varsılıklarına karşın- birer akbaba gibi dönüyorlar evin üstünde (85)

Sonuç

benim sağlığında kimse dokunamaz-Ø bu eve (86)

ben öldükten sonra da benim ablam ve benim ağabeyim (siz) sizin ne haliniz varsa görün (87)

B. 5. Parça –bütün ilişkisi

Bu CBB’de 88. cümle ile 89, 90, 91, 92, 93, 94, 95, 96, 97, 98, 99, 100, 101 ve 102. cümleler arasında bir parça bütün ilişkisi vardır. 88. cümlede yazar annesiyle aynı evde yaşamaktan bunaldığını, sıkıldığını belirtiyor. Diğer cümlelerde ise annesine karşı düşüncelerini, annesiyle olan ilişkilerini açıklıyor. Bu cümleler bir bakıma yazarın

annesiyile aynı evde yaşamaktan niçin sıkıldığını da belirtir. Buna göre bu cümleler yazarın niçin ve nasıl sıkıldığını anlattığına göre bir bütünün parçalarıdır.

Bütün:

*ev nasıl onu kuşatan apartmanlardan boğuluyorsa, biz **evin** içinde yaşayan iki can da aynı biçimde boğuluyoruz* (88)

Parçaları:

***benim** annem bana, benim geleceksiz yaşamıma acırken, ben de onun tek başınalığına acıyorum* (89)

***benim annem bana, benim geleceksiz yaşamıma acırken, ben de benim annemin** boşu boşuna, salt acı çekilerek tüketilmiş yaşamına acıyorum* (90)

***ben benim** annemde, yaşamı yanıtlayamamış, düş-Ø kırıklığına uğramış insanların bezginliğini görüyorum* (91)

***annem ve benim** oturup iki laf edecek **annem ve benim** dertlerimizi birbirimize açacak **annem ve benim** gücümüz kalmadı-Ø artık* (92)

***annem ve benim** sınırlı söyleşilerimizi daha çok **benim** annemin çözümsüz hastalıkları oluşturuyor-Ø* (93)

***benim annem** benden ilgi bekliyor-Ø* (94)

***benim annem benden** bir tek sözcük bekliyor-Ø* (95)

*ama **ben benim annemle** konuşamıyorum* (96)

*bu, **benim** içimi parçalasa-Ø da **ben benim** ağzımı açamıyorum* (97)

*beni bu değil-Ø de boş bir göz göze gelme **müthiş** etkiliyor-Ø* (98)

*ya da **beni** TV-Ø karşısında **annemin** takma dişlerini **takma dişlerinin** yerinden çıkararak **annemin** esnemesi müthiş etkiliyor-Ø* (99)

benim** canım sıkılıyor-Ø **anneme (100)

***ben** içten içe kızıyorum ona* (101)

ben sonra da benim böyle düşündüğüm için ben üzülüyorum (102)

B. 6. Karşıtlık ilişkisi

5. CBB’de 85. cümle ile 86 ve 87. cümleler arasında bir karşıtlık vardır. Çünkü 85. cümlede yazarın ağabeyi ve ablasının yazar ve annesinin yaşadığı evi sattırmak istedikleri anlaşılıyor. Ancak 86. ve 87. cümlelerde yazar buna şiddetle karşı çıkarak kendi sağlığında kimsenin bu eve dokunamayacağını, kendisi öldükten sonra istediklerini yapabileceklerini söylüyor.

benim ablam ve benim ağabeyim – benim ablamın ve benim ağabeyimin onca varsılıklarına karşın- birer akbaba gibi dönüyorlar evin üstünde (85)

benim sağlığında kimse dokunamaz-Ø bu eve (86)

ben öldükten sonra da benim ablam ve benim ağabeyim (siz) sizin ne haliniz varsa görün (87)

Yine 94 ve 95. cümleler ile 96, 97, 98, 99, 100 ve 101. cümleler arasında da bir karşıtlık vardır. Çünkü yazar 94. ve 95. cümlelerde annesinin kendisinden ilgi beklediğini, kendisiyle konuşmak istediğini belirtirken diğer cümlelerde kendisinin annesiyle konuşmak istemediğini, konuşamadığını hatta zaman zaman annesinin bazı davranışlarından hoşlanmadığını, annesine kızdığını belirtmektedir. Kısacası yazarın annesi yazardan ilgi beklemekte, yazarsa annesine ilgi göstermediği gibi zaman zaman kızmaktadır annesine.

benim annem benden ilgi bekliyor-Ø (94)

benim annem benden bir tek sözcük bekliyor-Ø (95)

ama ben benim annemle konuşamıyorum (96)

bu, benim içimi parçalasa-Ø da ben benim ağzımı açamıyorum (97)

beni bu değil-Ø de boş bir göz göze gelme müthiş etkiliyor-Ø (98)

ya da beni TV-Ø karşısında annemin takma dişlerini takma dişlerinin yerinden çıkararak annemin esnemesi müthiş etkiliyor-Ø (99)

benim canım sıkılıyor-Ø anneme (100)

ben içten içe kızıyorum ona (101)

100. ve 101. cümleler ile 102. cümle arasında da bir karşıtlık vardır. Çünkü yazar 100. ve 101. cümlelerde annesine canının sıkıldığını, kızdığını belirtirken 102. cümlede ise bundan dolayı üzüldüğünü belirtiyor. Yani 102. cümlede yazar annesine kızdığı için pişman oluyor, üzülüyor.

B.7. Yakın anlamlı cümleler

86. ve 87. cümleler yakın anlamlı cümlelerdir. Çünkü her iki cümlede de yazar kendisi yaşarken ablası ve ağabeyinin annesiyle yaşadığı evi sattıramayacaklarını söylüyor.

benim sağlığında kimse dokunamaz-Ø bu eve (86)

ben öldükten sonra da benim ablam ve benim ağabeyim (siz) sizin ne haliniz varsa görün (87)

92, 96 ve 97. cümleler de yakın anlamlı cümlelerdir. Çünkü yazar her üç cümlede de annesiyle konuşamadığını belirtmiştir.

annem ve benim oturup iki laf edecek annem ve benim dertlerimizi birbirimize açacak annem ve benim gücümüz kalmadı-Ø artık (92)

ama ben benim annemle konuşamıyorum (96)

bu, benim içimi parçalasa-Ø da ben benim ağzımı açamıyorum (97)

100 ve 101. cümleler de yakın anlamlı cümlelerdir. Çünkü her iki cümlede de yazar annesine kızdığını belirtmektedir.

benim canım sıkılıyor-Ø anneme (100)

ben içten içe kızıyorum ona (101)

B. 8. Aynı kavram alanına giren sözcükler

B. 8. 1. Ev ve inşaat ile ilgili sözcükler:

antik kalıntı (83), beton-Ø yığınları (83), müteahhit (83), ahşap ev (83), ev (85, 86, 88) apartman (88)

B. 8. 2. Aile bireyleri ile ilgili sözcükler:

annem (83, 84, 89, 90, 91, 92, 93, 94, 95, 96, 99, 100), dede (84), ablam (85, 87), ağabeyim (85, 87)

B. 8. 3. Yazar ve annesinin ruh hallerini belirten sözcükler:

boğulmak (88), geleceksiz yaşam (89, 90), tek başınalık (89), acı çekilerek tüketilmiş yaşam (90), yaşamı yanıtlayamamak (91), düş kırıklığına uğramak (91), bezginlik (91), gücü kalmamak (92), sınırlı söyleşiler (93), çözümsüz hastalıklar (93), ilgi beklemek (94), bir tek sözcük beklemek (95), konuşamamak (96), ağzını açamamak (97), canı sıkılmak (100), boş bir göz göze gelme (98), kızmak (101), üzülmek (102)

B. 8. 4. İletişimle ilgili sözcükler:

iki laf etmek (92), dertleri birbirine açmak (92), sınırlı söyleşi (93), bir tek sözcük beklemek

(95) konuşamamak (96), ağzımı açamamak (97)

üzülmek (102) ve içi parçalanmak (97) eş anlamlı sözcüklerdir.

konusmak (96) ve ağzını açmak (97) da eş anlamlı sözcüklerdir.

sıkışmış (83) ile boğulup gitmiş (83) sözcükleri yakın anlamlı sözcüklerdir.

ölmek (87) - sağlık (sağlığım) (86) zıt anlamlı sözcüklerdir.

sağlık (sağlığım) (86) - yaşam (84) yakın anlamlı sözcüklerdir.

B. 9. Tekrarlar

B. 9. 1. Tam tekrarlar:

ev: 83, 85, 86, 88

annem: 83, 84, 89, 91, 93

bu: 84, 86, 97, 98

Şimdiki zaman eki: 83, 85, 88, 90, 91, 93, 94, 96, 97, 99, 100, 101, 102

Birinci tekil kişi eki: 90, 91, 96, 97, 101, 102

Birinci çoğul kişi eki: 83, 88

Birinci tekil kişi iyelik eki: 84, 85, 86, 89, 91, 93, 97, 100, 102

Birinci çoğul kişi iyelik eki: 92, 93

B. 9. 2. Sıfır tekrarlar:

benim: **84, 85, 87, 89, 90, 91, 92, 93, 94, 95, 96, 97, 100, 102**

ben: **87, 91, 96, 97, 101, 102**

biz: **83**

benim ablamın ve benim ağabeyimin: **85**

benim ablam ve benim ağabeyim: **87**

sizin: **87**

evin: **88**

acıyorum: **89**

benim annem bana, benim geleceksiz yaşamıma acırken, ben de benim annemin: **90**

annem ve benim: **92, 93**

benim annem: **94, 95**

benden: **95**

bekliyor: **95**

annemle: **96**

müthiş etkiliyor: **98**

annemin: **99**

takma dişlerinin: **99**

B. 9. 3. Eksik tekrarlar:

84. cümlede geçen ‘ *bu eski zaman sözcüsü*’ 83. cümlede belirtilen yazarla annesinin birlikte yaşadığı ahşap evin eksik tekrarıdır.

bu eski zaman sözcüsü= biz antik bir kalıntı gibi beton-Ø yığınları arasına sıkışmış, boğulup gitmiş -müteahhitlere karşı kendini yiğitçe savunan- ahşap bir evde annemle birlikte yaşıyoruz (83)

86. cümlede geçen ‘ *bu ev*’ tamlaması da 83. cümlede belirtilen evin eksik tekrarıdır.

bu ev= biz antik bir kalıntı gibi beton-Ø yığınları arasına sıkışmış, boğulup gitmiş -müteahhitlere karşı kendini yiğitçe savunan- ahşap bir evde annemle birlikte yaşıyoruz (83)

86. cümlede geçen ‘ *kimse*’ zamiri 85. cümlede yer alan yazarın ablası ve ağabeyinin eksik tekrarıdır. Yazarın ablası ve ağabeyi evi müteahhite satmak istiyorlar. Yazar da buna tepki olarak 86. cümlede kendi sağlığında eve kimsenin dokunamayacağını söylüyor. Dolayısıyla 85. cümlede geçen ‘ *kimse*’ zamiri yazarın ağabeyi ile ablasıdır.

88. cümlede geçen ‘ *biz*’ zamiri yazar ve annesinin eksik tekrarıdır.

ev nasıl onu kuşatan apartmanlardan boğuluyorsa, biz evin içinde yaşayan iki can da aynı biçimde boğuluyoruz (88) Evin içinde yaşayanlar yazarla annesi olduğu için ‘ *biz*’ zamiri yazarla annesinin eksik tekrarıdır.

88. cümlede geçen ‘ *iki can*’ tamlaması da yine yazar ve annesinin eksik tekrarıdır. Yukarıdaki gibi evin içinde yaşayanlar yazar ve anne olduğu için ‘ *iki can*’ yazarla annesinin eksik tekrarıdır.

97. cümlede geçen ‘ *bu*’ zamiri 96. cümlede anlatılan yazarın annesiyle konuşamamasının eksik tekrarıdır.

bu, benim içimi parçalasa-Ø da ben benim ağzımı açamıyorum (97) Yazar bu cümlede çok üzülmesine rağmen annesiyle konuşamadığını söylediği için ‘ *bu*’ zamiri yazarın annesiyle konuşamamasının eksik tekrarıdır.

98. cümlede geçen ‘bu’ zamiri ise 97. cümlede anlatılan yazarın annesiyle konuşamamasının, ağzını açamamasının eksik tekrarıdır.

beni bu değil-Ø de boş bir göz göze gelme müthiş etkiliyor-Ø (98) Bu cümlede yazarı annesiyle boş göz göze gelmesi, onunla konuşamamasından daha çok etkilediği için ‘bu’ zamiri yazarın annesiyle konuşamamasının, ağzını açamamasının eksik tekrarıdır.

101. cümlede geçen ‘ona’ zamiri yazarın annesinin eksik tekrarıdır.

ben içten içe kızıyorum ona (101) Bu cümlede yazarın içten içe kızdığı kişi annesi olduğu için ‘ona’ zamiri yazarın annesinin eksik tekrarıdır.

102. cümlede geçen ‘böyle’ zamiri ise 100. ve 101. cümlede yazarın annesine canının sıkılmasının ve kızmasının eksik tekrarıdır.

böyle= benim canım sıkılıyor-Ø anneme (100)

ben içten içe kızıyorum ona (101)

VI. 6. CBB

sağa sola takılmayıp evde kaldığım geceler saatlerce konuşmadan oturuyoruz (103)

bize seslenmeyen TV açık oluyor (104)

ve birtakım görüntüler akıp geçiyor (105)

tüketimi körükleyen güler yüzlü kızlar ve genç adamlar sürekli bir şeyleri almamızı (106)

ya da birtakım bankaların güvencesi altına girmemizi öğütüyorlar (107)

ama biz duymuyoruz (108)

görmüyoruz onları (109)

yalnızca gömüldüğümüz koltuklarımızda kıpırtısızca oturuyoruz (110)

çoğunlukla benim elimde okumak için alıp okuyamadığım bir kitap oluyor (111)

ya da bulmaca karelerine saplı kalemimle dalıp gidiyorum (112)

A. Eksiltileri Tamamlama:

A. 1. Birinci aşama:

A. 1. 1. Boşlukları gösterme:

Ø sağa sola takılmayıp Ø evde kaldığım geceler Ø saatlerce konuşmadan oturuyoruz (103)

Ø bize seslenmeyen TV açık oluyor -Ø (104)

ve Ø birtakım görüntüler akıp geçiyor-Ø (105)

Ø tüketimi körükleyen güler yüzlü kızlar ve Ø genç adamlar sürekli Ø bir şeyleri almamızı Ø (106)

ya da ØØØ birtakım bankaların güvencesi- Ø altına girmemizi öğütüyorlar (107)

ama Ø biz duymuyoruz-ØØ (108)

ØØØ görmüyoruz-Ø onları (109)

ØØ yalnızca Ø gömüldüğümüz Ø koltuklarımızda kıpırtısızca oturuyoruz (110)

Ø çoğunlukla benim elimde Ø okumak için alıp okuyamadığım bir kitap oluyor-Ø (111)

ya da ØØØ bulmaca-Ø karelerine saplı kalemimle dalıp gidiyorum (112)

A. 1. 2. Boşlukları zamirlerle tamamlama:

***ben** sağa sola takılmayıp **benim** evde kaldığım geceler **biz** saatlerce konuşmadan oturuyoruz* (103)

***ben** sağa sola takılmayıp **benim** evde kaldığım geceler bize seslenmeyen TV açık oluyor -Ø* (104)

*ve **ben** sağa sola takılmayıp **benim** evde kaldığım geceler birtakım görüntüler akıp geçiyor-Ø* (105)

ben sağa sola takılmayıp benim evde kaldığım geceler tüketimi körükleyen güler yüzlü kızlar ve tüketimi körükleyen genç adamlar sürekli bizim bir şeyleri almamızı

öğütüyorlar (106)

ya da ben sağa sola takılmayıp benim evde kaldığım geceler onlar bizim birtakım bankaların güvencesi-Ø altına girmemizi öğütüyorlar (107)

ama ben sağa sola takılmayıp benim evde kaldığım geceler biz duymuyoruz-Ø onları (108)

ama ben sağa sola takılmayıp benim evde kaldığım geceler biz görmüyoruz-Ø onları (109)

ben sağa sola takılmayıp benim evde kaldığım geceler biz yalnızca bizim gömüldüğümüz bizim koltuklarımızda kıpırtısızca oturuyoruz (110)

ben sağa sola takılmayıp benim evde kaldığım geceler çoğunlukla benim elimde benim okumak için alıp okuyamadığım bir kitap oluyor-Ø (111)

ya da ben sağa sola takılmayıp benim evde kaldığım geceler ben benim bulmaca-Ø karelerine saplı kalemimle dalıp gidiyorum (112)

A. 2. İkinci aşama: zamirlerle giderilen eksilteleri gerçek göstergelerle tamamlama:

ben sağa sola takılmayıp benim evde kaldığım geceler annem ve ben saatlerce konuşmadan oturuyoruz (103)

ben sağa sola takılmayıp benim evde kaldığım geceler bize seslenmeyen TV açık oluyor -Ø (104)

ve ben sağa sola takılmayıp benim evde kaldığım geceler birtakım görüntüler akıp geçiyor-Ø (105)

ben sağa sola takılmayıp benim evde kaldığım geceler tüketimi körükleyen güler yüzlü kızlar ve tüketimi körükleyen genç adamlar sürekli annem ve benim bir şeyleri almamızı öğütüyorlar (106)

ya da ben sağa sola takılmayıp benim evde kaldığım geceler tüketimi körükleyen güler yüzlü kızlar ve tüketimi körükleyen genç adamlar annem ve benim birtakım bankaların güvencesi-Ø altına girmemizi öğütüyorlar (107)

ama ben sağa sola takılmayıp benim evde kaldığım geceler biz duymuyoruz-Ø tüketimi körükleyen güler yüzlü kızlar ve tüketimi körükleyen genç adamları (108)

ama ben sağa sola takılmayıp benim evde kaldığım geceler annem ve ben görmüyoruz-Ø onları (109)

ben sağa sola takılmayıp benim evde kaldığım geceler annem ve ben yalnızca annem ve benim gömüldüğümüz annem ve benim koltuklarımızda kıpırtısızca oturuyoruz (110)

ben sağa sola takılmayıp benim evde kaldığım geceler çoğunlukla benim elimde benim okumak için alıp okuyamadığım bir kitap oluyor-Ø (111)

ya da ben sağa sola takılmayıp benim evde kaldığım geceler ben benim bulmaca-Ø karelerine saplı kalemimle dalıp gidiyorum (112)

A. 3. CBB'nin giriş-gelişme-sonuç bölümlerinin belirlenmesi:

GİRİŞ

ben sağa sola takılmayıp benim evde kaldığım geceler annem ve ben saatlerce konuşmadan oturuyoruz (103)

GELİŞME

ben sağa sola takılmayıp benim evde kaldığım geceler bize seslenmeyen TV açık oluyor -Ø (104)

ve ben sağa sola takılmayıp benim evde kaldığım geceler birtakım görüntüler akıp geçiyor-Ø (105)

ben sağa sola takılmayıp benim evde kaldığım geceler tüketimi körükleyen güler yüzlü kızlar ve tüketimi körükleyen genç adamlar sürekli annem ve benim bir şeyleri almamızı öğütüyorlar (106)

ya da ben sağa sola takılmayıp benim evde kaldığım geceler tüketimi körükleyen güler yüzlü kızlar ve tüketimi körükleyen genç adamlar annem ve benim birtakım bankaların güvencesi-Ø altına girmemizi öğütüyorlar (107)

ama ben sağa sola takılmayıp benim evde kaldığım geceler biz duymuyoruz-Ø tüketimi körükleyen güler yüzlü kızlar ve tüketimi körükleyen genç adamları (108)

ama ben sağa sola takılmayıp benim evde kaldığım geceler annem ve ben görmüyoruz-Ø onları (109)

ben sağa sola takılmayıp benim evde kaldığım geceler annem ve ben yalnızca annem ve benim gömüldüğümüz annem ve benim koltuklarımızda kıpırtısızca oturuyoruz (110)

SONUÇ

ben sağa sola takılmayıp benim evde kaldığım geceler çoğunlukla benim elimde benim okumak için alıp okuyamadığım bir kitap oluyor-Ø (111)

ya da ben sağa sola takılmayıp benim evde kaldığım geceler ben benim bulmaca-Ø karelerine saplı kalemimle dalıp gidiyorum (112)

B. Cümleler Arası Anlam İlişkileri:

B. 1. Ortak kişi

Burada da kişi olarak yine bir üst CBB’de olduğu gibi yazarın kendisi ve annesi vardır. Bu CBB’de yazar bir yere gitmediği akşamlarda evde neler yaptığını anlatmıştır okuyucuya. Yazar, annesiyle aynı evde oturduğuna göre doğal olarak evde neler yaptığını anlatırken annesiyle olan ilişkilerine de değinmiştir. Buna göre yazar bir yerlere takılmayıp, evde kaldığı gecelerde annesiyle saatlerce TV karşısında hiç konuşmadan oturur. Yazar ve annesi, TV açık olduğu halde onu izlemezler. Gerçi yazar TV’deki bazı görüntüleri hatırlar. Buna göre yazarın söylediklerine bakılırsa yazarın reklamları, özellikle de banka reklamlarını hatırladığı görülür. Ancak yazar, kesin olarak ne reklamı, hangi bankanın reklamı olduğunu açıklamaz. Bu da yazarın TV’yi gerçekten izlemediğini gösterir. Yazar ve annesinin TV’yi gerçekten izlemedikleri dil

dışı göndermelerden de anlaşılır. Çünkü yazar TV’de sadece reklamları hatırlamaktadır. Bilindiği gibi reklamlar çok ilgi çekici, hareketli kısa filmlerdir. Öyle ki reklamlar daha 3-5 aylık bebeklerin bile ilgisini çeker, bebekler bile reklamları izler. Doğal olarak bu ilgi çekici reklamlar saatlerce TV karşısında hiç konuşmadan oturan yazarın da dikkatini çekmiştir ve yazar TV’ye ait sadece reklamları hatırlamakta, başka hiçbir şey hatırlamamaktadır. Yazar ve annesi TV’nin karşısında koltuklarında öylece hiç kıpırdamadan otururlar. Yazarın elinde genellikle bir kitap vardır. Ancak bu kitabı da bir türlü okuyamaz. Ya da elinde kalemlerle bulmaca çözmeye dalar.

Bu CBB’de yazarla ilgili olarak şunlar söylenebilir: Yazar yine aynı işte olduğu gibidir. Mutsuzdur, canı sıkılmaktadır. İştayken arkadaşlarıyla konuşup gülüşmemekte, dertleşmemekteydi. Burada ise annesiyle konuşup dertleşmemektedir. Tekdüze, hareketsiz yaşamını akşamları da evde TV karşısında sürdürmektedir. Bu CBB’de yazarın annesinin de oğlundan farklı olmadığı görülür. O da, oğlu gibi çoktan hayattan bezmiştir. O da, öylece saatlerce TV karşısında oturmakta ve derin düşüncelere dalmaktadır.

Bu CBB’deki kişilerin hangi göstergelerle gösterildiklerine bakılırsa:

ben: **103, 104, 105, 106, 107, 108, 109, 110, 111, 112**

birinci tekil kişi eki: 112

annem: **103, 106, 107, 110**

biz: 104, 108

birinci çoğul kişi eki: 103, 108, 109, 110

Burada aslında farklı kişiler de yer almaktadır. Ancak bunlar öykünün kaderini etkileyecek gerçek kişiler değildir. Bunlar TV’de reklamlarda halkı etkilemeye çalışan, tüketimi körükleyen güler yüzlü kızlar ve genç adamlardır. TV izlerken yazarın dikkatini sadece bunlar çekmişlerdir. Bu reklam kahramanları TV’yi izleyen herkesin dolayısıyla yazarın ve annesinin de bazı ürünleri almalarını, bazı bankaların güvencesi altına girmelerini istemektedirler. Bu kişilikler öyküde daha çok fiziksel görünümüleriyle ön plana çıkmışlardır.

B. 2. Ortak zaman

CBB’de zaman olarak yazarın sağı sola takılmayıp evde kaldığı akşamlardan bahsedilmiştir. Bu nedenle bu CBB’de anlatılanlar sadece yazarın evde kaldığı bazı akşamlarda TV’nin karşısında annesiyle birlikte hiç konuşmadan oturdukları, yazarın elinde kitap olduğu halde okumadan beklediği ya da elinde kalem bulmacaya daldığı sınırlı bir süreyi kapsar. Bu süre yazarın deyimiyle ‘*saatlerce*’dir. Dil dışı göndermelerden de faydalanarak burada anlatılanların en fazla 4-5 saat sürdüğü söylenebilir. Bu aşamada bir noktaya daha değinmek gerek: Burada anlatılanlar hemen bir anda olup bitmiş şeyler değildir, bunlar belirli bir sürecin içinde gerçekleşebilecek olaylardır. Bunu da burada en iyi eylemler gösterir. Bu CBB’de ‘*oturmak, akıp geçmek, öğütlemek, dalıp gitmek*’ gibi bir süreç içinde gerçekleşen eylemler kullanılmıştır.

6. CBB’nin zamanı belirli, somut bir zamandır. Tüm cümleler şimdiki zamanla yazılmıştır. Ancak 5. CBB’de olduğu gibi bu CBB’de de şimdiki zaman sadece konuşma anını göstermez. Sadece bu işleviyle kullanılmamıştır. Bu cümlelerin şimdiki zamanla yazılmaları bunlarda anlatılanların geçmişte bilinmeyen bir zamanda başladıklarını ve gelecekte de bilinmeyen bir zamanda biteceğini gösterir. Yani burada anlatılanların bir ayağı geçmişte, bir ayağı da gelecektedir. Şimdiki zaman bu CBB’de geniş zamanın işlevini yüklenerek süreklilik bildirmektedir.

Bu CBB’de zamanı sınırlandıran sözcüklere bakılırsa:

sağı sola takılmayıp evde kaldığım geceler: 103, **104**, 105, **106**, **107**, **108**, **109**, **110**, **111**, **112**

saatlerce: 103

B. 3. Ortak mekan

6. CBB’nin tüm cümlelerinde mekan yazarın annesiyle birlikte yaşadığı ahşap evdir. Zaten bunu da CBB’nin ilk cümlesinde yani 103. cümlede açıkça belirtmiştir. [*ben sağı sola takılmayıp benim evde kaldığım geceler annem ve ben saatlerce konuşmadan oturuyoruz*] Yazar bu CBB’de sağı sola takılmayıp evde kaldığı gecelerde neler yaptığını uzun uzun anlatmıştır. Bu CBB’de evin fiziki görünümü ve donanımı hakkında herhangi bir bilgi verilmemiştir. Ancak dil içi göndermelerden faydalanarak

evde yazar ve annesine ait ayrı koltuklar ve TV bulunduğu anlaşılır. Ayrıca yazar ve annesi konuşmadıkları için eve genel bir sessizlik hakimdir. Evde sadece açık olan TV'nin sesi duyulmaktadır.

Burada bir noktaya daha değinmek gerek: Dil dışı göndermelerden faydalanarak bu CBB'de anlatılanların evin oturma odasında gerçekleşmekte olduğu söylenebilir. Çünkü orta halli Türk insanın aile üyeleriyle beraber oturduğu, sohbet ettiği, TV izlediği oda, oturma odasıdır.

B. 4. Sebep- sonuç ilişkisi

6. CBB'de 104. cümle sebep, 105, 106 ve 107. cümleler sonuçtur. Çünkü 104. cümlede yazarın evde kaldığı gecelerde T.V'nin açık olduğu belirtilmektedir. T.V açık olduğu için de T.V'den bir takım görüntüler akıp geçmekte (105) ve bazı güler yüzlü kızlar ile genç adamlar bazı bankaların ve eşyaların reklamını yapmaktadırlar (106, 107) Buna göre:

Sebep

ben sağa sola takılmayıp benim evde kaldığım geceler bize seslenmeyen TV açık

oluyor -∅ (104)

Sonuç

ve ben sağa sola takılmayıp benim evde kaldığım geceler birtakım görüntüler akıp geçiyor-∅ (105)

ben sağa sola takılmayıp benim evde kaldığım geceler tüketimi körükleyen güler yüzlü kızlar ve tüketimi körükleyen genç adamlar sürekli annem ve benim bir şeyleri almamızı öğütüyorlar (106)

ya da ben sağa sola takılmayıp benim evde kaldığım geceler tüketimi körükleyen güler yüzlü kızlar ve tüketimi körükleyen genç adamlar annem ve benim birtakım bankaların güvencesi-∅ altına girmemizi öğütüyorlar (107)

B. 5. Karşıtlık ilişkisi

Bu CBB’de 104, 105, 106 ve 107. cümleler ile 108. ve 109. cümleler birbirine karşıttır. Çünkü 104, 105, 106 ve 107. cümlelerde yazarın sağa sola takılmayıp evde kaldığı akşamlarda TV’nin açık olduğu, TV’den bazı görüntülerin akıp geçtiği, TV’de tüketimi körükleyen güler yüzlü kızlar ve genç adamların kendilerini izleyenlere birtakım ürünleri tanıttıkları, bunları almalarını ya da bazı bankaların güvencesi altına girmelerini öğütledikleri söyleniyor. 108. ve 109. cümlelerde ise yazar ve annesinin TV’nin karşısında oturmalarına rağmen bunların hiçbirini duymadıkları ya da görmedikleri belirtiliyor. Zaten bu cümleler arasındaki karşıtlığı 108. cümlede tam tekrar, 109. cümlede ise sıfır tekrar olarak yer alan ‘ama’ bağlacı çok net şekilde biçimsel olarak ortaya koyar. Aktaş ‘ama’ gibi karşıtlık bağlaçları ile ilgili şu bilgileri vermektedir:

‘Karşıtlama bağlaçları olarak bilinen “ fakat, ama, lakin, ancak, yalnız” gibi bağlaçların hepsi de aynı anlamda kullanılarak başında buldukları cümleleri kendisinden önceki cümle veya cümlelere bağlarlar. Bağladıkları cümleler arasında anlam açısından bir karşıtlık; aykırılık, uyumsuzluk veya birleştirmezlik ilişkisi kurarlar. Kurulan bu ilişki ilkesi genellikle bir önceki anlatımların açıklayıcısı şeklindedir.’¹²

ben sağa sola takılmayıp benim evde kaldığım geceler bize seslenmeyen TV açık oluyor
- Ø (104)

ve ben sağa sola takılmayıp benim evde kaldığım geceler birtakım görüntüler akıp geçiyor-Ø (105)

ben sağa sola takılmayıp benim evde kaldığım geceler tüketimi körükleyen güler yüzlü kızlar ve tüketimi körükleyen genç adamlar sürekli annem ve benim bir şeyleri almamızı öğütüyorlar (106)

¹² Aktaş, Tahsin, “Metin Oluşumunda Bağlaçların Yeri”, Türk Dili Dil ve Edebiyat Dergisi, S. 505, s.55, 56

ya da ben sağa sola takılmayıp benim evde kaldığım geceler tüketimi körükleyen güler yüzlü kızlar ve tüketimi körükleyen genç adamlar annem ve benim birtakım bankaların güvencesi-Ø altına girmemizi öğütüyorlar (107)

ama ben sağa sola takılmayıp benim evde kaldığım geceler biz duymuyoruz-Ø tüketimi körükleyen güler yüzlü kızlar ve tüketimi körükleyen genç adamları (108)

B. 6. Genel-Özel, Soyut-Somut İlişkisi

105. cümle ile 106 ve 107. cümleler arasında genel özel, soyut somut ilişkisi vardır. Çünkü 105. cümlede TV’de genel olarak birtakım görüntülerin yer aldığı söylenmektedir. Ancak bu görüntülerin nasıl olduğuna değinilmemiştir. 106. ve 107. cümlelerde ise işte bu görüntülerin neler olduğu belirtilmiş, açıklanmıştır. Bu yönüyle 105. cümle genel, soyut; 106 ve 107. cümleler ise özel ve somuttur.

Genel- soyut:

ve ben sağa sola takılmayıp benim evde kaldığım geceler birtakım görüntüler akıp geçiyor-Ø (105)

Özel-somut:

ben sağa sola takılmayıp benim evde kaldığım geceler tüketimi körükleyen güler yüzlü kızlar ve tüketimi körükleyen genç adamlar sürekli annem ve benim bir şeyleri almamızı öğütüyorlar (106)

ya da ben sağa sola takılmayıp benim evde kaldığım geceler tüketimi körükleyen güler yüzlü kızlar ve tüketimi körükleyen genç adamlar annem ve benim birtakım bankaların güvencesi-Ø altına girmemizi öğütüyorlar (107)

Yine 103 ve 110. cümlelerde yazar evde kaldığı gecelerde genel olarak annesiyle sessizce oturduklarını söylemektedir. CBB’nin diğer cümlelerinde ise yazar annesiyle nasıl sessizce oturduklarını anlatmış, bunun ayrıntılarına girmiştir. Bu nedenle 103 ve 110. cümleler genel, soyut; CBB’nin diğer cümleleri ise özel ve somuttur.

Genel- soyut cümleler:

ben sağa sola takılmayıp benim evde kaldığım geceler annem ve ben saatlerce konuşmadan oturuyoruz (103)

ben sağa sola takılmayıp benim evde kaldığım geceler annem ve ben yalnızca annem ve benim gömüldüğümüz annem ve benim koltuklarımızda kıpırtısızca oturuyoruz (110)

Özel-somut cümleler:

ben sağa sola takılmayıp benim evde kaldığım geceler bize seslenmeyen TV açık oluyor - Ø (104)

ve ben sağa sola takılmayıp benim evde kaldığım geceler birtakım görüntüler akıp geçiyor-Ø (105)

ben sağa sola takılmayıp benim evde kaldığım geceler tüketimi körükleyen güler yüzlü kızlar ve tüketimi körükleyen genç adamlar sürekli annem ve benim bir şeyleri almamızı öğütüyorlar (106)

ya da ben sağa sola takılmayıp benim evde kaldığım geceler tüketimi körükleyen güler yüzlü kızlar ve tüketimi körükleyen genç adamlar annem ve benim birtakım bankaların güvencesi-Ø altına girmemizi öğütüyorlar (107)

ama ben sağa sola takılmayıp benim evde kaldığım geceler biz duymuyoruz-Ø tüketimi körükleyen güler yüzlü kızlar ve tüketimi körükleyen genç adamları (108)

ama ben sağa sola takılmayıp benim evde kaldığım geceler annem ve ben görmüyoruz-Ø onları (109)

ben sağa sola takılmayıp benim evde kaldığım geceler çoğunlukla benim elimde benim okumak için alıp okuyamadığım bir kitap oluyor-Ø (111)

ya da ben sağa sola takılmayıp benim evde kaldığım geceler ben benim bulmaca-Ø karelerine saplı kalemimle dalıp gidiyorum (112)

B. 7. Aynı kavram alanına giren sözcükler

B. 7. 1. TV ile ilgili sözcükler:

TV (104), *görüntü* (105), *akıp geçmek* (105), *görmemek* (109), *tüketimi körükleyen güler yüzlü kızlar ve tüketimi körükleyen genç adamlar* (106, **107, 108**)

B. 7. 2. Bankacılık ile ilgili sözcükler:

tüketim (106, **107, 108**), *banka* (107), *güvence* (107)

B. 7. 3. Bulmaca ile ilgili sözcükler:

bulmaca (112), *kare* (112), *kalem* (112)

103.ve 110. cümleler de aynı anlamda kullanılmıştır.

B. 8. Tekrarlar

B. 8. 1. Tam tekrarlar:

Birinci çoğul kişi eki: 103, 108, 109, 110

Birinci çoğul kişi iyelik eki: 106, 107, 110

Birinci tekil kişi iyelik eki: 103, 111, 112

Şimdiki zaman eki: 103, 104, 105, 107, 108, 109, 110, 111, 112

oturuyoruz: 103, 110

ya da: 107, 112

birtakım: 105, 107

B. 8. 2. Sıfır tekrarlar:

ben sağa sola takılmayıp benim evde kaldığım geceler: **104, 105, 106, 107, 108, 109, 110, 111, 112**

ben: **103**

annem ve ben: **103, 109**

annem ve benim: **106, 107, 110**

tüketimi körükleyen: **106**

tüketimi körükleyen güler yüzlü kızlar ve tüketimi körükleyen genç adamalar: 107, 108

Üçüncü tekil kişi eki: **104, 105, 108, 109, 111**

İlgi durum eki: **107, 112**

B. 8. 3. Eksik tekrarlar:

104. cümlede geçen ‘biz’ zamiri yazarın annesi ve kendisinin eksik tekrarıdır.

ben sağa sola takılmayıp benim evde kaldığım geceler bize seslenmeyen TV açık

oluyor - Ø (104) cümlesinde TV izleyenler yazarla annesi olduğu için ‘biz’ zamiri yazarın annesi ve kendisinin eksik tekrarıdır.

108. cümlede geçen ‘biz’ zamiri yazarın annesi ve kendisinin eksik tekrarıdır

ama ben sağa sola takılmayıp benim evde kaldığım geceler biz duymuyoruz-Ø tüketimi körükleyen güler yüzlü kızlar ve tüketimi körükleyen genç adamları (108) cümlesinde de TV’nin karşısında oturanlar yazarla annesidir. Bu nedenle ‘biz’ yazarla annenin eksik tekrarıdır.

109. cümlede geçen ‘onlar’ zamiri 106. cümlede bahsedilen tüketimi körükleyen güler yüzlü kızlar ve genç adamların eksik tekrarıdır.

onlar= ben sağa sola takılmayıp benim evde kaldığım geceler tüketimi körükleyen güler yüzlü kızlar ve tüketimi körükleyen genç adamlar sürekli annem ve benim bir şeyleri almamızı öğütüyorlar (106)

VII. 7.CBB

bir pazar günü, yine aynı iletişimsizliği yaşarken –annem bundan sıkılmış olacak ki- elindeki gazete ekinde okuduğu bir yazıdan söz etmişti (113)

pazar günleri ek veren gazetelerin çoğunu alıyoruz (114)

yeşil salataları bıçakla kesmemek gerekiyormuş (115)

bazı vitaminleri ölüyormuş (116)

sonra da gözlerini kocaman yapan gözlüklerinin ardından bana bakmıştı (117)

hiçbir şey söyleyememiştim yeşil salatalar için (118)

annem de saatler sürecek bir namazı kılmak için, benden bulamadığı ilgiyi Tanrı'dan bulmak üzere yerinden kalkıp yan odaya geçmişti (119)

yürürken, ağrılar çektiğini söylediği bacağı hafifçe sekiyordu (120)

A. Eksilteleri Tamamlama:

A. 1. Birinci aşama:

A. 1. 1. Boşlukları gösterme:

bir pazar-Ø günü, Ø yine aynı iletişimsizliği yaşarkenØ annem bundan sıkılmış olacak-Ø ki ØØelindeki gazete-Øekinde Ø okuduğu bir yazıdan söz etmişti-Ø (113)

pazar-Ø günleri Ø ek veren gazetelerin çoğunu alıyoruz (114)

yeşil salataları bıçakla kesmemek gerekiyormuş-Ø (115)

Ø bazı vitaminleri ölüyormuş-Ø (116)

Ø sonra da Ø Ø gözlerini kocaman yapan Ø gözlüklerinin ardından bana bakmıştı-Ø (117)

ØØ hiçbir şey söyleyememiştim yeşil salatalar için (118)

ØØ annem de saatler sürecek bir namazı kılmak için, Ø benden bulamadığı ilgiyi Tanrı'dan bulmak üzereØØ yerinden kalkıp Øyan odaya geçmişti-Ø (119)

Ø yürürken, Ø ağrılar çektiğini söylediği bacağı hafifçe sekiyordu-Ø (120)

A. 1. 2. Boşlukları zamirlerle tamamlama:

*bir pazar-Ø günü,**biz** yine aynı iletişimsizliği yaşarken **benim** annem bundan sıkılmış olacak-Ø ki **o kendi** elindeki gazete-Øekinde **kendi** okuduğu bir yazıdan söz*

etmişti-Ø (113)

*pazar-Ø günleri **biz** ek veren gazetelerin çoğunu alıyoruz* (114)

yeşil salataları bıçakla kesmemek gerekiyormuş-Ø (115)

***onların** bazı vitaminleri ölüyormuş-Ø* (116)

bir pazar-Ø günü sonra da o kendi gözlerini kocaman yapan kendi gözlüklerinin ardından bana bakmıştı-Ø (117)

bir pazar- Øgünü ben hiçbir şey söyleyememiştim yeşil salatalar için (118)

bir pazar günü benim annem de saatler sürecek bir namazı kılmak için, o benden bulamadığı ilgiyi Tanrı'dan bulmak üzere o kendi yerinden kalkıp o yan odaya geçmişti-Ø (119)

o yürürken,kendinin ağrılar çektiğini kendi söylediği kendi bacağı hafifçe sekiyordu-Ø (120)

A. 2. İkinci aşama: zamirlerle giderilen eksilteleri gerçek göstergelerle tamamlama:

bir pazar-Ø günü, benim annem ve ben yine aynı iletişimsizliği yaşarken benim annem bundan sıkılmış olacak-Ø ki benim annem kendi elindeki gazete-Ø ekinde kendi okuduğu bir yazıdan söz etmişti-Ø (113)

pazar-Ø günleri benim annem ve ben ek veren gazetelerin çoğunu alıyoruz (114)

yeşil salataları bıçakla kesmemek gerekiyormuş-Ø (115)

yeşil salataların bazı vitaminleri ölüyormuş-Ø (116)

bir pazar-Ø günü sonra da benim annem kendi gözlerini kocaman yapan kendi gözlüklerinin ardından bana bakmıştı-Ø (117)

bir pazar-Øgünü ben hiçbir şey söyleyememiştim yeşil salatalar için (118)

bir pazar-Ø günü benim annem de saatler sürecek bir namazı kılmak için, benim annem benden bulamadığı ilgiyi Tanrı'dan bulmak üzere kendi yerinden kalkıp benim annem yan odaya geçmişti-Ø (119)

benim annem yürürken, benim annemin ağrılar çektiğini söylediği bacağı hafifçe sekiyordu-Ø (120)

A. 3. CBB'nin giriş-gelişme-sonuç bölümlerinin belirlenmesi:

GİRİŞ

bir pazar-Ø günü, benim annem ve ben yine aynı iletişimsizliği yaşarken benim annem bundan sıkılmış olacak-Ø ki benim annem kendi elindeki gazete-Ø ekinde kendi okuduğu bir yazıdan söz etmişti-Ø (113)

pazar-Ø günleri benim annem ve ben ek veren gazetelerin çoğunu alıyoruz (114)

GELİŞME

yeşil salataları bıçakla kesmemek gerekiyormuş-Ø (115)

yeşil salataların bazı vitaminleri ölüyormuş-Ø (116)

bir pazar-Ø günü sonra da benim annem kendi gözlerini kocaman yapan kendi gözlüklerinin ardından bana bakmıştı-Ø (117)

bir pazar-Ø günü ben hiçbir şey söyleyememiştim yeşil salatalar için (118)

SONUÇ

bir pazar-Ø günü benim annem de saatler sürecektir bir namazı kılmak için, benim annem benden bulamadığı ilgiyi Tanrı'dan bulmak üzere kendi yerinden kalkıp benim annem yan odaya geçmişti-Ø (119)

benim annem yürürken, benim annemin ağrıları çektiğini söylediği bacağı hafifçe sekiyordu-Ø (120)

B. Cümleler Arası Anlam İlişkileri

B. 1. Ortak kişi

7. CBB'de yine yazarın kendisi ile annesi vardır kişi olarak. Burada yazar annesi ile arasında geçen ufak bir olayı, iletişimsizliği anlatmıştır okuyucuya. Buna göre bir pazar günü yine yazar ve annesi hiçbir şey konuşmadan otururlarken, anne bu durumdan sıkıldığı için, konuşmak amacıyla gazete ekindeki bir yazıdan söz etmiştir oğluna.

Yazar, cevap vermemiştir annesine. Anne de yine oğlundan ilgi göremediği için, biraz da kırgın bir şekilde namaz kılmaya gitmiştir.

Bu CBB’de de konu yine 5. ve 6. CBB’lerde olduğu gibi yazarla annesinin ilişkisidir ve bu ilişki, gayet soğuktur. Anne aslında hep oğluyla konuşmak istemekte, ondan ilgi beklemektedir. Ancak bir türlü yazar, annesiyle konuşmamakta, onunla konuşmak içinden gelmemektedir. Bu nedenle ana-oğul ilişkisinin soğukluğunun sebebi yazarın kendisidir.

Yazarın annesinin fiziksel görünümüne dair bir bilgi ilk kez bu CBB’de verilmiştir. Annenin yürürken ağırlardan dolayı ayağının biri sekmektedir ve gözlerini kocaman yapan bir gözlük kullanmaktadır. Böylece 5. CBB’de yer alan, yazarla annesi arasındaki tek konuşma konusu olan, annenin hastalığının ne olduğu da buradan anlaşılmaktadır. Hastalık, hemen hemen her yaşlıda görülen romatizmadır. CBB’den annenin okur-yazar olduğu, gazete okuduğu ve namaz kıldığı da öğrenilmektedir. Annenin gazete okuması, onun dış dünyadan elini eteğini çekmediğini, dünyaya, yaşama bağlı olduğunu gösterir. Belki de bu yazarın annesini diğer yaşlılardan ayıran tek özelliktir. Çünkü genelde yaşlılar gazete okumazlar, hatta bazıları okumayı da bilmezler. Yazarın annesinin o yaşta gazete okuması onun soylu bir aileden geldiğini gösterir. Zaten yazarla birlikte oturduğu ahşap evin babasından kalması da bunun ispatıdır. Çünkü ev çok değerli olduğuna göre zamanında da oldukça görkemli ve güzeldir. Böyle bir evde de ancak yüksek mevkideki, varlıklı kişiler oturabilirler. Her yaşlı gibi yazarın annesi de çevresindekilerden, özellikle oğlundan ilgi beklemektedir. Beklediği ilgiyi bulamayınca da üzülmemektedir.

CBB’de yazarın özelliklerine değinilirse: Yazar yine mutsuzdur, sıkılmaktadır ve annesiyle yine konuşmamakta, ona ilgi göstermemektedir. Kısacası yazar, bu CBB’de de diğerlerinden farklı davranmamaktadır.

Burada ve daha önceki diğer CBB’lerde anlatılanlar hep yazarın ağzından verilirken burada iki cümlede farklı bir kullanım ortaya çıkmıştır. 115 ve 116. cümleleri, yazarın annesi söylemiştir ve bunlar da olduğu gibi yazarın annesinin ağzından verilmiştir.

yeşil salataları bıçakla kesmemek gerekiyormuş-Ø (115)

yeşil salataların bazı vitaminleri ölüyormuş-Ø (116)

B. 2. Ortak zaman

Bu CBB’de anlatılanlar geçmiş zamanda yaşanmış ve bitmiştir, bunları anlatan kişi ise yani yazar olayın bir parçasıdır, anlattığı şeyler kendi başından geçmiştir. Anlatılanlar bunların yazıldığı andan önce olup bitmiştir. Öykü zamanı anlatma zamanından öncedir. Buna dilbilimde artsürel anlatma denir ve en çok kullanılan anlatma biçimi budur.

‘Anlatmada dört tür zamandan söz edilebilir: Artsürel anlatmada (fr.narration alterieure) geçmişte yaşanmış olaylar, olgular anlatılır. En sık kullanılan anlatma biçimi budur. ...’¹³

Yazar, burada öykünün zamanını keserek geriye dönüş tekniğini kullanmıştır ve annesiyle ilişkisinin soğukluğunu daha iyi anlatmak, ispatlamak için annesiyle kendi başından geçen ufak bir olayı örnek olarak anlatmıştır.

‘Her türlü anlatıda (roman, öykü, sinema, televizyon dizisi, tiyatro vb.) kullanılan geriye dönüş tekniği ile, bir olayın süredizimsel devamlılığının kopması ve varolan duruma bağlı bir daha önce olmuş bir durumun anımsanması söz konusudur. Anlatılmakta olan bir olay, daha önce geçen bir durumu, olayı ya da nesneyi anımsatması ile asıl olayın kesilip önceki bir duruma dönme söz konusudur. ...’¹⁴

Bölümün başında da belirtildiği gibi buradaki olaylar anlatma zamanından önce yaşanmış bitmiş ve anlatan da anlatılanlara şahittir, hatta bunların bir parçasıdır. Buna rağmen cümlelerde çok farklı zamanların varlığı dikkat çekicidir.

bir pazar-Ø günü,annem ve ben yine aynı iletişimsizliği yaşarken-benim annem bundan sıkılmış olacak-Øki- annem kendi elindeki gazete-Ø ekinde kendi okuduğu bir yazıdan söz etmişti-Ø (113)

¹³ Günay, a.g.e., s.138

¹⁴ Günay, a.g.e., s.139

bir pazar-Ø günü sonra da annem kendi gözlerini kocaman yapan kendi gözlüklerinin ardından bana bakmıştı-Ø (117)

bir pazar-Ø günü ben hiçbir şey söyleyememişim yeşil salatalar için (118)

bir pazar-Ø günü benim annem de saatler sürecektir bir namazı kılmak için, benden bulamadığı ilgiyi Tanrı'dan bulmak üzere kendi yerinden kalkıp benim annem yan odaya geçmişti-Ø (119)

Cümlelerde öğrenilen geçmiş zamanın hikayesi kullanılmıştır. Bu cümlelerde anlatılanları yazarın geçmiş zamanda başkasından öğrendiği söz konusu değildir. {-mİŞTİ} yapısının kullanımı, yaşananların uzakta kaldığını, söz söyleyenin daha önce yaşadıklarını sonradan anımsadığını, büyük olasılıkla bu tür şeyler yaşadığının sonradan farkına vardığının göstergesidir.

yeşil salataları bıçakla kesmemek gerekiyormuş-Ø (115)

yeşil salataların bazı vitaminleri ölüyormuş-Ø (116)

Yukarıdaki cümlelerde ise şimdiki zamanın rivayeti kullanılmıştır. Bu cümlelerdeki zamanın kullanımı doğrudur. Çünkü yazarın annesi bu söylediklerini başkasından yani gazete ekinden öğrenmiştir. Şimdiki zamanın kullanımı, söz konusu eylemlerin sürekliliğini öne çıkarıyor.

“ pazar-Ø günleri annem ve ben ek veren gazetelerin çoğunu alıyoruz”, (114)

bir ara cümledir. Yazar, burada önceki cümleyle ilgili, konuyla alakasız bir ayrıntı vermiştir. Aslında yazarın belirttiği bu ayrıntı (yani yazarla annesinin pazar günleri ek veren gazetelerin çoğunu almaları) onların her hafta yaptıkları bir şeydir. Ancak burada şimdiki zamanla verilmiştir. Yazar, bu cümlede şimdiki zamanı sürekliliği belirtmek için kullanmıştır.

“annem yürürken,annemin ağrıları çektiğini annemin söylediği annemin bacağı hafifçe sekiyordu-Ø” (120) cümlesinde de şimdiki zamanın hikayesi kullanılmıştır. Geçmiş zamanda süreklilik verilmek için kullanılmıştır {-yordu}.

Bu CBB’de zamanın somut olduğu yukarıda belirtilmişti. Burada anlatılanlar ‘bir pazar günü’ geçmektedir. Ancak yine de bu pazar gününün hangi pazar günü olduğu kesin belli değildir. Bu sebeple CBB’de anlatılanların kesin olarak ne zaman geçtiği bilinmemektedir.

CBB’de anlatılanlar yaşandıkları zamandaki sıralarıyla verilmiştir. Örneğin 113. cümlede anlatılanlar 115, 116, 117. cümlelerde anlatılanlardan önce gerçekleşmiştir. Yine 117. cümlede anlatılanlar da 118. cümleden önce gerçekleşmiştir. Sonuç olarak cümlelerde aynı yaşandığı andaki gibi bir öncelik- sonralık vardır.

B. 3. Ortak mekan

Bu CBB’deki tüm cümlelerde aynı 5. ve 6. CBB’lerde olduğu gibi mekan yazarla annesinin birlikte yaşadığı ahşap evdir. Mekanın yazarın annesiyle beraber yaşadığı ev olduğunu, 119. cümle de çok net bir şekilde ispatlar. Çünkü 119. cümlede annenin namaz kılmak için yan odaya geçtiği söylenmiştir. Odalardan bahsedildiğine göre mekan evdir.

B. 4. Sebep- sonuç ilişkisi

7. CBB’de; 113. cümle sebep, 117. cümle ise sonuçtur. Çünkü yazarın annesi 113.cümlede oğluna gazete ekinde bir yazı okuduğu için 117. cümlede gözlerini kocaman yapan gözlüklerinin ardından bakmıştır. Anne, oğlundan okuduğu yazıya karşı bir tepki beklemektedir.

Sebep

bir pazar-Ø günü,annem ve ben yine aynı iletişimsizliği yaşarken–benim annem bundan sıkılmış olacak-Ø ki- annem kendi elindeki gazete-Ø ekinde kendi okuduğu bir yazıdan söz etmişti-Ø (113)

Sonuç

bir pazar-Ø günü sonra da annem kendi gözlerini kocaman yapan kendi gözlüklerinin ardından bana bakmıştı-Ø (117)

114. cümle sebep, 113. cümle ise sonuçtur. Çünkü 114. cümlede, yazarla annesi pazar günleri ek veren gazetelerin çoğunu aldıkları için, 113. cümlede yazarın annesi oğluna gazete ekinden bir yazı okuyabilmektedir.

SebeP

*pazar-Ø günleri **biz** ek veren gazetelerin çoğunu alıyoruz* (114)

Sonuç

*bir pazar-Ø günü, **annem ve ben** yine aynı iletişimsizliği yaşarken-**benim** annem bundan sıkılmış olacak-Ø ki- **annem kendi** elindeki gazete-Ø ekinde **kendi** okuduğu bir yazıdan söz etmişti-Ø* (113)

115. cümle ile 116. cümle arasında da sebep sonuç ilişkisi vardır. Çünkü annenin gazete ekinde okuduğu yazıda yeşil salataları bıçakla kesmemek gerektiği söylenmiştir. (115) 116. cümlede ise bunun sebebi, bıçağın yeşil salataların vitaminini öldürdüğüne bağlanmıştır. Buna göre:

SebeP

yeşil salataların bazı vitaminleri ölüyormuş-Ø (116)

Sonuç

yeşil salataları bıçakla kesmemek gerekiyormuş-Ø (115)

Yine 118. cümle sebep, 119. cümle ise sonuçtur. 118. cümlede yazar, annesinin gazete ekinde yeşil salatalarla ilgili okuduğu yazıya hiçbir tepki vermediğini belirtmiştir. Bu sebeple de 119. cümlede anne, yazardan bulamadığı ilgiyi Tanrı'dan bulmak için namaz kılmaya gitmiştir.

SebeP

*bir pazar-Ø günü **ben** hiçbir şey söyleyememiştim yeşil salatalar için* (118)

Sonuç

bir pazar-Ø günü benim annem de saatler sürecek bir namazı kılmak için, benden bulamadığı ilgiyi Tanrı'dan bulmak üzere kendi yerinden kalkıp benim annem yan odaya geçmişti-Ø (119)

B. 5. Karşıtlık ilişkisi

CBB'de 113 ve 117. cümleler ile 118. cümle karşıttır. 113. ve 117. cümlelerde yazarın annesi yazarla konuşmak istemekte, sırf onunla konuşabilmek için gazetede okuduğu bir yazıdan bahsetmektedir. Ancak 118. cümlede yazar annesinin bu çabasına rağmen annesiyle konuşmamaktadır.

bir pazar-Ø günü,annem ve ben yine aynı iletişimsizliği yaşarken–benim annem bundan sıkılmış olacak-Øki- annem kendi elindeki gazete-Ø ekinde kendi okuduğu bir yazıdan söz etmişti-Ø (113)

bir pazar-Ø günü sonra da annem kendi gözlerini kocaman yapan kendi gözlüklerinin ardından bana bakmıştı-Ø (117)

bir pazar-Ø günü ben hiçbir şey söyleyememiştım yeşil salatalar için (118)

B. 6. Parça – bütün ilişkisi

113. cümle bütündür. 115 ve 116. cümleler ise bu bütünün parçalarıdır. Çünkü 113. cümlede yazar, annesinin gazetede okuduğu bir yazıdan kendisine bahsettiğini söylemiştir. Ancak bu cümlede yazarın annesinin okuduğu yazıyla ilgili hiçbir bilgi verilmemiştir. Yazarın annesinin gazete ekinde okuduğu yazıyla ilgili bilgi 115. ve 116. cümlelerde verilmiştir.

Bütün:

bir pazar-Ø günü,annem ve ben yine aynı iletişimsizliği yaşarken–benim annem bundan sıkılmış olacak-Øki- annem kendi elindeki gazete-Ø ekinde kendi okuduğu bir yazıdan söz etmişti-Ø (113)

Parça:

yeşil salataları bıçakla kesmemek gerekiyormuş-Ø (115)

yeşil salataların bazı vitaminleri ölüyor-Ø

(116)

B. 7. Aynı kavram alanına giren sözcükler

B. 7. 1. Sebzelerle ilgili sözcükler:

yeşil salata (115, 116, 118), *bıçak* (115), *vitamin* (116), *kesmek* (115)

B. 7. 2. Gazete ile ilgili sözcükler:

gazete (113, 114), *ek* (113, 114), *okumak* (113), *yazı* (113)

B. 7. 3. Yazarla annesinin ilişkisini anlatan sözcükler:

iletişimsizlik (113), *ilgi bulamamak* (119), *sıkılmak* (113), *söyleyememek* (118)

B. 7. 4. Görmek ile ilgili sözcükler:

göz (117), *gözlük* (117), *bakmak* (117)

B. 7. 5. İbadetle ilgili sözcükler:

namaz kılmak (119), *Tanrı* (119)

B. 7. 6. Hastalıkla ilgili sözcükler:

ağrı (120), *sekmek* (120)

B. 8. Tekrarlar

B. 8. 1. Tam tekrarlar:

Öğrenilen geçmiş zamanın hikayesi eki (-mİştİ): 113, 117, 118, 119

Öğrenilen geçmiş zaman eki (-mİş): 115, 116

gazete: 113, 114

ek: 113, 114

pazar: 113, 114

yeşil salatalar: 115, 118

annem: 113, 119

Üçüncü tekil kişi iyelik eki: 113, 119, 120

Birinci tekil kişi iyelik eki: 113, 119

B. 8. 2. Sıfır tekrarlar:

Üçüncü tekil kişi eki: 113, 115, 116, 117, 119, 120

bir pazar-Øgünü: 117, 118, 119

annem ve ben: 113, 114

benim: 113, 119

kendi: 113, 117,119

yeşil salataların: 116

annem: 117, 119, 120

ben: 118

*annemin:*120

VIII. 8. CBB

saçları otuzunda dökülen bir yorgun (121)

ya da saç dökünü otuzunda bir yorgun (122)

bir zamanlar ablam, ağabeyim, annem ve babamla yaşadığım bu dünyada tek başınayım artık (123)

ağabeyim, kafasının içi bilgisayara dönmüş bir borsa kurdu (124)

boş zamanlarında yalnızca geçirmesini beceriyor (125)

geçmişle bağları kopuk (126)

bugün ve yarını yaşayan (127)

düşlerini rakımlarla yıkayan (128)

ve artık benim için var olmayan biri (129)

ablamsa varsıllığı ile övünen (130)

gezgin bir kuyumcuya döndürdüğü bedeniyle tam bir hortlak (131)

- babam yıllar önce ölümden bulmuş çözümü* (132)
- annem benimle birlikte* (133)
- ama çocukluğumdaki annem değil* (134)
- çile çekiyor* (135)
- sanki kalın bir camın ardından bakıyor bana* (136)

A. Eksilteleri Tamamlama:

A. 1. Birinci aşama:

A. 1. 1. Boşlukları gösterme:

- Ø Ø saçları Ø otuzunda dökülen bir yorgun-Ø* (121)
- ya da Ø saç-Ø dökkünü Ø otuzunda bir yorgun-Ø* (122)
- bir zamanlar Ø ablam, Ø ağabeyim, Ø annem ve Ø babamla Ø yaşadığım bu dünyada
Ø tek başınayım artık* (123)
- Ø ağabeyim, Ø kafasının içi bilgisayara dönmüş bir borsa kurdu-Ø* (124)
- Ø Ø boş zamanlarında yalnızca Ø geçirmesini beceriyor-Ø* (125)
- Ø geçmişle bağları kopuk Ø* (126)
- Ø bugün ve yarını yaşayan Ø* (127)
- Ø Ø düşlerini rakularla yıkayan Ø* (128)
- ve artık Ø benim için var olmayan biri-Ø* (129)
- Ø ablamsa Ø varıllığı ile övünen Ø* (130)
- Ø Ø gezgin bir kuyumcuya döndürdüğü Ø bedeniyle tam bir hortlak-Ø* (131)
- Ø babam yıllar önce ölümden bulmuş-Ø çözümü* (132)
- Ø annem benimle birlikte-Ø* (133)
- ama Ø Ø çocukluğumdaki Ø annem değil-Ø* (134)
- Ø çile çekiyor-Ø* (135)

Øsanki kalın bir camın ardından bakıyor-Øbana (136)

A. 1. 2. Boşlukları zamirlerle tamamlama:

o onun saçları onun otuzunda dökülen bir yorgun-Ø (121)

ya da o saç-Ødökkünü onun otuzunda bir yorgun-Ø (122)

bir zamanlar benim ablam, benim ağabeyim, benim annem ve benim babamla benim yaşadığım bu dünyada ben tek başınayım artık (123)

benim ağabeyim, onun kafasının içi bilgisayara dönmüş bir borsa kurdu-Ø (124)

o kendi boş zamanlarında yalnızca kendi geçirmesini beceriyor-Ø (125)

o geçmişle bağları kopuk biri- Ø (126)

o bugün ve yarını yaşayan biri-Ø (127)

o kendi düşlerini rakımlarla yıkayan biri-Ø (128)

ve artık o benim için var olmayan biri-Ø (129)

benim ablamsa kendi varsılığı ile övünen tam bir hortlak-Ø (130)

o ise gezgin bir kuyumcuya döndürdüğü kendi bedeniyle tam bir hortlak-Ø (131)

benim babam yıllar önce ölümden bulmuş-Øçözümü (132)

benim annem benimle birlikte-Ø (133)

ama o benim çocukluğumdaki benim annem değil-Ø (134)

o çile çekiyor-Ø (135)

o sanki kalın bir camın ardından bakıyor-Øbana (136)

A. 2. İkinci aşama: zamirlerle giderilen eksilteleri gerçek göstergelerle tamamlama:

o onun saçları onun otuzunda dökülen bir yorgun-Ø (121)

ya da o saç-Ødökkünü onun otuzunda bir yorgun-Ø (122)

bir zamanlar **benim** ablam, **benim** ağabeyim, **benim** annem ve **benim** babamla **benim** yaşadığım bu dünyada **ben** tek başınayım artık (123)

benim ağabeyim, **benim** ağabeyimin kafasının içi bilgisayara dönmüş bir borsa kurdu-Ø (124)

benim ağabeyim **kendi** boş zamanlarında yalnızca **kendi** geçirmesini beceriyor-Ø (125)

benim ağabeyim geçmişle bağları kopuk **biri**-Ø (126)

benim ağabeyim bugün ve yarını yaşayan **biri**-Ø (127)

benim ağabeyim **kendi** düşlerini rakımla yıkayan **biri**-Ø (128)

ve artık **benim** ağabeyim benim için var olmayan **biri**-Ø (129)

benim ablamsa **kendi** varsılığı ile övünen **tam bir hortlak**-Ø (130)

benim ablamsa gezgin bir kuyumcuya döndürdüğü **kendi** bedeniyle **tam bir hortlak**-Ø (131)

benim babam yıllar önce ölümden bulmuş-Ø çözümü (132)

benim annem benimle birlikte-Ø (133)

ama **benim** annem **benim** çocukluğumdaki **benim** annem değil-Ø (134)

benim annem çile çekiyor-Ø (135)

benim annem sanki kalın bir camın ardından bakıyor-Ø bana (136)

A. 3. CBB'nin giriş-gelişme-sonuç bölümlerinin belirlenmesi:

GİRİŞ

o onun saçları **onun** otuzunda dökülen bir yorgun-Ø (121)

ya da **o** saç-Ø dökünü **onun** otuzunda bir yorgun-Ø (122)

bir zamanlar **benim** ablam, **benim** ağabeyim, **benim** annem ve **benim** babamla **benim** yaşadığım bu dünyada **ben** tek başınayım artık (123)

GELİŞME

- benim ağabeyim, benim ağabeyimin kafasının içi bilgisayara dönmüş bir borsa kurdu-Ø* (124)
- benim ağabeyim kendi boş zamanlarında yalnızca kendi geçirmesini beceriyor-Ø* (125)
- benim ağabeyim geçmişle bağları kopuk biri-Ø* (126)
- benim ağabeyim bugün ve yarını yaşayan biri-Ø* (127)
- benim ağabeyim kendi düşlerini rakularla yıkayan biri-Ø* (128)
- ve artık benim ağabeyim benim için var olmayan biri-Ø* (129)
- benim ablamsa kendi varsılığı ile övünen tam bir hortlak-Ø* (130)
- benim ablamsa gezgin bir kuyumcuya döndürdüğü kendi bedeniyle tam bir hortlak-Ø* (131)
- benim babam yıllar önce ölümden bulmuş-Ø çözümü* (132)

SONUÇ

- benim annem benimle birlikte-Ø* (133)
- ama benim annem benim çocukluğumdaki benim annem değil-Ø* (134)
- benim annem çile çekiyor-Ø* (135)
- benim annem sanki kalın bir camın ardından bakıyor-Ø bana* (136)

B. Cümleler Arası Anlam İlişkileri:

B. 1. Ortak kişi

8.CBB’de yazar, artık ailesini tanıtıp, aile üyeleriyle ilgili çeşitli bilgiler vermiş ve onların son zamanlarda neler yaptıklarını, nasıl yaşadıklarını anlatmıştır. Ancak bunu yaparken öznel davranarak aile üyelerini tamamen kendi bakış açısıyla tanıtmıştır okuyucuya. Örneğin 124. cümlede, abisinin işini söylerken bile kendi yorumunu

ekleyerek onu kafasının içi bilgisayara dönmüş borsa kurduna benzetmiştir. [**benim ağabeyim, benim ağabeyimin kafasının içi bilgisayara dönmüş bir borsa kurdu-Ø** (124)]

Yazarın aile üyelerine bakış açısı incelenirse, aralarında bir uçurum olduğu, onlarla artık yabancılaştığı görülür. Zaten bunu da 123. cümlede açıkça belirterek bir zamanlar aile üyeleriyle birlikte yaşadığı bu dünyada artık tek başına olduğunu söylemiştir. Ancak sanki yazar bu duruma üzülmemekte, o günleri özlemektedir. Ayrıca yazarın bu tek başınalığı fiziksel, maddi açıdan değil de manevi açıdandır. Çünkü annesiyle aynı evde yaşamaktadır, ablası ve ağabeyini ayrıntılı şekilde tanıttığına, ruh hallerini bildiğine göre onları da görebilmektedir. Babası öldüğü için sadece ondan fiziksel açıdan ayrıdır. 123. cümle aslında bir giriş cümlesidir ve yazar bu cümleden sonra adı geçen tüm aile fertlerini tanıtmıştır okuyucuya.

bir zamanlar benim ablam, benim ağabeyim, benim annem ve benim babamla benim yaşadığım bu dünyada ben tek başınayım artık (123)

İlk defa bu CBB’de yazar, kendi fiziki durumu ve yaşı hakkında bilgi vermiştir okuyucuya. Kahramanımız otuz yaşında, saçları dökülmüş, yorgun biridir. Ancak kendi hakkında bu bilgileri verirken, farklı bir yöntem kullanmış ve bu bilgileri 3. tekil kişi ağzından vermiştir. Bu nedenle bu cümleler ilk defa, okununca, burada bahsedilen kişi sanki başka biriymiş gibi değerlendirilebilmektedir. Yazar, bu yöntemi kullanmakla öyküye farklı bir hava katmıştır. Bunu yapmasının bir amacı da, diğer aile üyelerini de bu yöntemle tanıtmaya olabilir. Çünkü diğer aile bireyleri de yazarın ağzıyla, yazara göre tanıtılmıştır. Dolayısıyla yazar, kendisiyle ilgili bu cümlelerde belki bu yöntemi bozmak istememiş ve kendisini başka birisinin gözüyle tanıtmıştır. [**o onun saçları onun otuzunda dökülen bir yorgun-Ø**(121), **ya da o saç-Ødökkünü onun otuzunda bir yorgun-Ø** (122)]

Yine bu CBB’de yukarıda da belirtildiği gibi yazarın bir zamanlar aile üyeleriyle birlikte yaşadığı, ama bu dünyada artık tek başına olduğu bildirilmektedir.

Aile üyelerinden ilk olarak abisinden bahsetmiş ve en uzun onun hakkında bilgi vermiştir. Buna göre; abi borsacıdır ve yazar onun kafasının içini bilgisayara

benzetmektedir. Bununla onun kafasının çok karışık olduğunu, aynı bilgisayar gibi mekanikleştğini, duygularını yitirdiğini söylemek istemiştir. Yazar, abisinin boş zamanlarında hiçbir şey yapmadığını da alaycı bir tavırla belirtmiştir. Abi artık geçmişle bağlarını koparmış, sadece bugünü ve yarını düşünmektedir. Yazar, bu gerçeği iki cümleyle belirtmiştir.[*benim ağabeyim geçmişle bağları kopuk biri-Ø* (126), *benim ağabeyim bugün ve yarını yaşayan biri-Ø*(127)]

Yazarın buna iki cümle ayırması, belki de abisine en çok bu noktada kırılmasındandır. Çünkü ağabeyi geçmişini unutmakla geçmişte beraber olduğu, bir şeyler paylaştığı kişileri, yani annesini ve kardeşini de unutmuştur. Onları artık umursamamakta, sadece kendi çıkarlarını düşünerek yaşamaktadır. Geçmişe bağlı ve geçmişini özleyen yazar için de bu, belki en ağır durumdur. Yine ağabey, kendisini içkiye vermiş ve bu nedenle de isteklerini, hayallerini gerçekleştirememektedir. Bütün bu sebeplerden dolayı artık yazar, ağabeyini yok sayarak onunla tüm ilişkisini kesmiştir. Yazarın ağabeyine kızdığı noktalardan biri de, annesiyle beraber oturduğu ahşap evin satılmasını istemesidir. (Gerçi bu 5. CBB’de belirtilmiştir.) Bu da ağabeyin artık sadece kendi çıkarlarını düşündüğü, geçmişle bağını kopardığının en güzel ispatıdır. Yukarıda da değinildiği gibi yazar, en çok ağabeyini tanıtmıştır ve sadece onu yok saymıştır. Bu, yazarın eskiden ağabeyini çok sevmesine, ona çok bağlı olmasına bağlanabilir. Çünkü ağabeyinden geçmişini unutup, sadece kendi çıkarlarını düşünerek yaşamasını beklememektedir. İnsan nasıl en çok sevdiği kişinin bir davranışına çok kırılırsa, o da ağabeyinden bu tarz davranışlar beklemediği için çok kırılmış ve onu artık yok saymıştır.

CBB’de yazarın ablasını ‘hortlak’ a benzettiği görülür. Ayrıca abla çok zengindir ve bununla da övünmektedir. Yazar, ablasının zenginliğiyle övünmesini onu ‘gezgin bir kuyumcu’ ya benzeterek alaycı bir tavırla vermiştir. Yazar, ablasını da sevmemekte, onunla adeta dalga geçmektedir. Ablasını sevmemesinin bir nedeni de aynı ağabeyinde olduğu gibi annesiyle beraber oturduğu eve göz dikmesidir. Ancak abla hakkında çok fazla bilgi verilmemiştir.

Yazarın babasına gelince, yıllar önce öldüğü görülür. Babadan ilk defa bu CBB’de söz etmektedir. Burada bir noktaya dikkat çekmek gerekir. Yazar, babasının

ölümünü çözüm gibi görerek vermiştir. Demek ki yazar kendi ve diğer aile üyeleri yaşamlarından memnun değildirlir, özenilecek bir yaşam sürmemektedirler.

Yazar, annesinin yanında olduğunu belirtmiştir ancak hemen onu eski haliyle karşılaştırarak çocukluğundaki gibi olmadığını söylemiştir. Yazar, çocukluğundaki annesini özlemektedir. Annesinin bu haline alışmamıştır ve sürekli çile çektiğini belirterek ona acımaktadır. Demek ki yazarın annesi eskiden çile çekmemiş, mutlu bir yaşam sürmüştür. Şu anda ise çektiği çileler, onu değiştirmiş ve oğul da annesinin yeni haline alışmamıştır. Yazar annesiyle yabancılaştığını, onun eskisi gibi olmadığını ‘*bana sanki kalın bir camın ardından bakıyor* (136)’ diyerek vermiştir.

Sonuç olarak yazar da dahil olmak üzere aile bireylerinin çok da mutlu olmadıkları, yaşamlarından memnun olmadıkları görülür.

Bu CBB’deki cümleler, kişilere göre sınıflandırılırsa:

B. 1. 1. Yazarla ilgili cümleler:

o onun saçları onun otuzunda dökülen bir yorgun-Ø (121)

ya da o saç-Ødökkünü onun otuzunda bir yorgun-Ø (122)

bir zamanlar benim ablam, benim ağabeyim, benim annem ve benim babamla benim yaşadığım bu dünyada ben tek başınayım artık (123)

B. 1. 2. Ağabeyin tanıtıldığı cümleler:

bir zamanlar benim ablam, benim ağabeyim, benim annem ve benim babamla benim yaşadığım bu dünyada ben tek başınayım artık (123)

benim ağabeyim, benim ağabeyimin kafasının içi bilgisayara dönmüş bir borsa kurdu-Ø (124)

benim ağabeyim kendi boş zamanlarında yalnızca kendi geçirmesini beceriyor-Ø (125)

benim ağabeyim geçmişle bağları kopuk biri-Ø (126)

benim ağabeyim bugün ve yarını yaşayan biri-Ø (127)

benim ağabeyim kendi düşlerini rakularla yıkayan biri-Ø (128)

ve artık benim ağabeyim benim için var olmayan biri-Ø (129)

B. 1. 3. Ablanın tanıtıldığı cümleler:

bir zamanlar benim ablam, benim ağabeyim, benim annem ve benim babamla benim yaşadığım bu dünyada ben tek başınayım artık (123)

benim ablamsa kendi varsılığı ile övünen tam bir hortlak-Ø (130)

benim ablamsa gezgin bir kuyumcuya döndürdüğü kendi bedeniyle tam bir hortlak-Ø (131)

B. 1. 4. Babayla ilgili cümle:

bir zamanlar benim ablam, benim ağabeyim, benim annem ve benim babamla benim yaşadığım bu dünyada ben tek başınayım artık (123)

benim babam yıllar önce ölümden bulmuş-Ø çözümü (132)

B. 1. 5. Anneyle ilgili cümleler:

bir zamanlar benim ablam, benim ağabeyim, benim annem ve benim babamla benim yaşadığım bu dünyada ben tek başınayım artık (123)

benim annem benimle birlikte-Ø (133)

ama benim annem benim çocukluğumdaki benim annem değil-Ø (134)

benim annem çile çekiyor-Ø (135)

benim annem sanki kalın bir camın ardından bakıyor-Ø bana (136)

B. 2. Ortak zaman

Bu CBB’de yazarın ailesi tanıtılmış, aile üyelerinin son durumları anlatılmıştır. Bu sebeple CBB’deki cümlelerin çoğu geniş zamanla yazılmıştır. Geniş zamanın yanında şimdiki zamanın kullanıldığı da olmuştur. Ancak bu cümlelerde şimdiki zaman süreklilik işleviyle kullanılmıştır. Sadece tek bir cümlede öğrenilen geçmiş zaman kullanılmıştır. Bu cümle de yazarın babasıyla ilgili olan cümledir. Yazar bu cümlede

öğrenilen geçmiş zaman kullanarak babasının çözümü ölümden bulmasını sonradan fark ettiğini, sonradan düşündüğünü belirtmiştir. Buna göre CBB'deki cümleler zamanlarına göre sınıflandırılırsa:

B. 2. 1. Geniş zamanla yazılan cümleler:

- o onun saçları onun otuzunda dökülen bir yorgun-Ø* (121)
- ya da o saç-Ødökünü onun otuzunda bir yorgun-Ø* (122)
- bir zamanlar benim ablam, benim ağabeyim, benim annem ve benim babamla benim yaşadığım bu dünyada ben tek başınayım artık* (123)
- benim ağabeyim, benim ağabeyimin kafasının içi bilgisayara dönmüş bir borsa kurdu-Ø* (124)
- benim ağabeyim geçmişle bağları kopuk biri-Ø* (126)
- benim ağabeyim bugün ve yarını yaşayan biri-Ø* (127)
- benim ağabeyim kendi düşlerini rakımlarla yıkayan biri-Ø* (128)
- ve artık benim ağabeyim benim için var olmayan biri-Ø* (129)
- benim ablamsa kendi varlığı ile övünen tam bir hortlak-Ø* (130)
- benim ablamsa gezgin bir kuyumcuya döndürdüğü kendi bedeniyle tam bir hortlak-Ø* (131)
- benim annem benimle birlikte-Ø* (133)
- ama benim annem benim çocukluğumdaki benim annem değil-Ø* (134)

Geniş zamanla yazılan cümlelerde anlatma zamanı ile öykü zamanı örtüşmektedir.

B. 2. 2. Şimdiki zamanla yazılan cümleler:

- benim ağabeyim kendi boş zamanlarında yalnızca kendi geçirmesini beceriyor-Ø* (125)
- benim annem çile çekiyor-Ø* (135)

benim annem sanki kalın bir camın ardından bakıyor-Øbana (136)

B. 2. 3. Öğrenilen geçmiş zamanla yazılan cümle:

benim babam yıllar önce ölümden bulmuş-Øçözümü (132)

CBB’de zaman geneldir, belirli bir zaman dilimi yoktur. Yazar genel şeylerden bahsetmektedir. Ancak 123. ve 129. cümlelerde geçen ‘artık’ zaman zarfından bu CBB’de anlatılanların bundan sonra geçerli olduğu yani gelecek zamanı kapsadığı anlaşılır. Yine 123. cümlede ‘bir zamanlar ve artık’ zaman zarflarıyla geçmişle şimdi karşılaştırılmıştır. 132. cümlede ise ‘yıllar önce’ zaman zarfıyla yazarın babasının ölüm zamanı belirtilmiştir.

B. 3. Sebep - sonuç ilişkisi

8. CBB’de, cümleler arasında sebep-sonuç ilişkisinden kaynaklanan sıkı bir anlamsal bağ vardır. 124, 125, 126, 127, 128, 129, 130, 131, 132, 134, 135, 136. cümleler sebep 123. cümle sonuç. Yazar 123. cümlede bir zamanlar ailesi ile birlikte yaşarken artık tek başına kaldığını belirtmektedir ve bunun sebebini de 124, 125, 126, 127, 128, 129, 130, 131, 132, 134, 135, 136. cümlelerde açıklamaktadır. Bu cümlelerde yazar tek tek aile üyelerinin son durumlarından bahsetmektedir. Buna göre yazarın ağabeyi artık geçmişle bağlarını koparmış, sadece bugünü ve geleceği düşünen, kendisini içkiye vermiş, boş zamanlarında bile ailesine vakit ayırmayan işleri çok yoğun bir borsacı olduğundan yazar, artık onu ağabeyi olarak görmemektedir. (124, 125, 126, 127, 128, 129) Yazar 130 ve 131. cümlelerde ise; ablası ile ilişkilerinin kopma nedenini anlatmaktadır. Buna göre yazarın ablası çok zengin ve zenginliğiyle sürekli övünen bir kişidir. Yazar da onun bu davranışlarını tasvip etmemektedir. Dil dışı göndermelere göre ablanın evli olduğunu ve ailesini küçümsediğini de söyleyebiliriz. Yazar 132. cümlede babasının yıllar önce öldüğünü söyleyerek, babasından ayrı olmasının nedenini açıklamaktadır. 134, 135, 136. cümlelerde ise annesiyle birlikte yaşadığı halde, annesinin çocukluğundaki annesi olmadığı, çok acı çektiği için artık annesinden de koptuğunu açıklamaktadır.

Sebep

bir zamanlar benim ablam, benim ağabeyim, benim annem ve benim babamla benim yaşadığım bu dünyada ben tek başınayım artık (123)

Sonuç

benim ağabeyim, benim ağabeyimin kafasının içi bilgisayara dönmüş bir borsa kurdu-Ø (124)

benim ağabeyim kendi boş zamanlarında yalnızca kendi geçirmesini beceriyor-Ø(125)

benim ağabeyim geçmişle bağları kopuk biri-Ø (126)

benim ağabeyim bugün ve yarını yaşayan biri-Ø (127)

benim ağabeyim kendi düşlerini rakularla yıkayan biri-Ø (128)

ve artık benim ağabeyim benim için var olmayan biri-Ø (129)

benim ablamsa kendi varsıllığı ile övünen tam bir hortlak-Ø (130)

benim ablamsa gezgin bir kuyumcuya döndürdüğü kendi bedeniyle tam bir hortlak-Ø (131)

benim babam yıllar önce ölümden bulmuş-Ø çözümü (132)

ama benim annem benim çocukluğumdaki benim annem değil-Ø (134)

benim annem çile çekiyor-Ø (135)

benim annem sanki kalın bir camın ardından bakıyor-Ø bana (136)

CBB'de yazar, ağabeyini daha fazla tanıtmış, onunla ilgili daha fazla ayrıntı vermiş ve artık ağabeyinin kendisi için var olmadığını, ağabeyini yok saydığını belirtmiştir. Bunun sebeplerini ise açıklamıştır. Buna göre yazarın ağabeyi işleri çok yoğun olduğundan kafasının da çok karışık olduğu, ailesine boş vakitlerinde bile zaman ayırmadığı, geçmişle bağlarını koparıp sadece bugünü ve geleceği düşündüğü, sürekli içki içerek hayallerini bile gerçekleştiremediği için yazar artık ağabeyini, ağabeyi olarak kabul etmemektedir. 124, 125, 126, 127, 128 sebep, 129. cümle ise; sonuçtur.

SebeP

benim ağabeyim, benim ağabeyimin kafasının içi bilgisayara dönmüş bir borsa

kurdu-Ø (124)

benim ağabeyim kendi boş zamanlarında yalnızca kendi geçirmesini

beceriyor-Ø (125)

benim ağabeyim geçmişle bağları kopuk biri-Ø (126)

benim ağabeyim bugün ve yarını yaşayan biri-Ø (127)

benim ağabeyim kendi düşlerini rakularla yıkayan biri-Ø (128)

Sonuç

ve artık benim ağabeyim benim için var olmayan biri-Ø (129)

126 ve 127. cümleler arasında da sebep-sonuç ilişkisi vardır. Buna göre 127. cümlede yazarın ağabeyinin sadece bugünü ve yarınını düşünmesinin sebebi 126. cümlede geçmişle bağlarını koparttığı içindir.

SebeP

benim ağabeyim geçmişle bağları kopuk biri-Ø (126)

Sonuç

benim ağabeyim bugün ve yarını yaşayan biri-Ø (127)

Yine 131. cümlede belirtilen yazarın ablasının çok takı takmasının sebebi, 130. cümlede söylenildiği gibi zenginliğiyle övünmeyi çok sevdiği içindir.

SebeP

benim ablamsa kendi varıllığı ile övünen tam bir hortlak-Ø (130)

Sonuç

benim ablamsa gezgin bir kuyumcuya döndürdüğü kendi bedeniyle tam bir hortlak-Ø (131)

Yine 134, 135 ve 136. cümlelerde yazar, annesiyle aynı evde oturmalarına rağmen niçin yabancılaştıklarını açıklamıştır. Anne, çok çile çektiği ve yazara çok uzaklaştığı için yazar annesinin artık kendi çocukluğundaki anne olmadığını düşünmüştür. 135, 136 sebep, 134. cümle ise sonuçtur.

Sebep

benim annem çile çekiyor-Ø (135)

benim annem sanki kalın bir camın ardından bakıyor-Ø bana (136)

Sonuç

ama benim annem benim çocukluğumdaki benim annem değil-Ø (134)

B. 4. Karşıtlık ilişkisi

Bu CBB'de 134, 135, 136. cümleler ile 133. cümle arasında karşıtlık vardır. Çünkü yazar 133. cümlede annesiyle birlikte olduğunu söylemiş ancak 134, 135 ve 136. cümlelerde annesinin çocukluğundaki gibi olmadığını, sürekli acı çektiğini ve kendisine yabancılaştığını söylemiştir. 134. cümledeki 'ama' bağlacı da bu karşıtlığı biçimsel olarak açıklar.

benim annem benimle birlikte-Ø (133)

ama benim annem benim çocukluğumdaki benim annem değil-Ø (134)

benim annem çile çekiyor-Ø (135)

benim annem sanki kalın bir camın ardından bakıyor-Ø bana (136)

Yine 133. cümle ile 123. cümle de anlamca birbirine karşıttır. Çünkü 123. cümlede yazar, bu dünyada tek başına olduğunu belirtmiş, ancak 133. cümlede ise annesiyle birlikte olduğunu söylemiştir.

bir zamanlar benim ablam, benim ağabeyim, benim annem ve benim babamla benim yaşadığım bu dünyada ben tek başınayım artık (123)

benim annem benimle birlikte-Ø (133)

B. 5. Bütünden - parçaya, genelden – özele geçiş

CBB'nin girişi olan 123. cümle, genel bir cümledir. Çünkü yazar bir zamanlar aile üyeleriyle birlikte olduğu bu dünyada artık tek başına olduğunu söyler genel olarak. Bu cümlede yazarın tüm aile üyelerinin isimleri geçmektedir. Cümle bu yönüyle de bütünlük gösterir. 124, 125, 126, 127, 128, 129, 130, 131, 132, 134, 135 ve 136. cümlelerde ise, yazar, 123. cümlede bir bütün halinde geçen aile üyelerini tek tek tanıtır ve onlardan neden uzaklaştığının, bu dünyada nasıl yalnız kaldığının ayrıntılarından bahseder. Bu yönüyle bu cümleler, özel ve aile üyelerini tek tek ele alması bakımından ise parçadır. Sonuç olarak 123. cümle ile yukarıda sayılan diğer cümleler arasında bütünden parçaya, genelden özele bir geçiş vardır.

Bütün- genel cümle:

bir zamanlar benim ablam, benim ağabeyim, benim annem ve benim babamla benim yaşadığım bu dünyada ben tek başınayım artık (123)

Özel- parça cümleler:

benim ağabeyim, benim ağabeyimin kafasının içi bilgisayara dönmüş bir borsa kurdu-Ø (124)

benim ağabeyim kendi boş zamanlarında yalnızca kendi geçirmesini beceriyor-Ø (125)

benim ağabeyim geçmişle bağları kopuk biri-Ø (126)

benim ağabeyim bugün ve yarını yaşayan biri-Ø (127)

benim ağabeyim kendi düşlerini rakımla yıkayan biri-Ø (128)

ve artık benim ağabeyim benim için var olmayan biri-Ø (129)

benim ablamsa kendi varsılığı ile övünen tam bir hortlak-Ø (130)

benim ablamsa gezgin bir kuyumcuya döndürdüğü kendi bedeniyle tam bir hortlak-Ø (131)

benim babam yıllar önce ölümden bulmuş-Ø çözümü (132)

ama benim annem benim çocukluğumdaki benim annem değil-Ø (134)

benim annem çile çekiyor-Ø (135)

benim annem sanki kalın bir camın ardından bakıyor-Ø bana (136)

Yine 129. cümle de genel bir cümledir. Çünkü bu cümlede yazar genel olarak abisinin artık kendisi için var olmadığını belirtmiştir. 124, 125, 126, 127 ve 128. cümlelerde ise teker teker bunun sebeplerini açıklamış ve abisinin nasıl kendisi için var olmadığını ayrıntılarını belirtmiştir. Bu sebeple bu cümleler arasında özelden-genele bir geçiş vardır.

Özel cümleler:

benim ağabeyim, benim ağabeyimin kafasının içi bilgisayara dönmüş bir borsa kurdu-Ø (124)

benim ağabeyim kendi boş zamanlarında yalnızca kendi geçirmesini beceriyor-Ø (125)

benim ağabeyim geçmişle bağları kopuk biri-Ø (126)

benim ağabeyim bugün ve yarını yaşayan biri-Ø (127)

benim ağabeyim kendi düşlerini rakularla yıkayan biri-Ø (128)

Genel cümle:

ve artık benim ağabeyim benim için var olmayan biri-Ø (129)

B. 6. Aynı anlama gelen cümleler:

CBB’de 121. cümle ile 122. cümle, 126. cümle ile 127. cümle ve 130. cümle ile de 131. cümleler farklı sözcüklerle kurulmuş ancak aynı şeyi anlatan, aynı anlama gelen cümlelerdir. Bu nedenle bu cümleler birbirlerinin eksik tekrarlarıdır.

o onun saçları onun otuzunda dökülen bir yorgun-Ø (121)

ya da o saç-Ø dökünü onun otuzunda bir yorgun-Ø (122)

benim ağabeyim geçmişle bağları kopuk biri-Ø (126)

benim ağabeyim bugün ve yarını yaşayan biri-Ø (127)

benim ablamsa kendi varsılığı ile övünen tam bir hortlak-Ø (130)

benim ablamsa gezgin bir kuyumcuya döndürdüğü kendi bedeniyle tam bir hortlak-Ø (131)

B. 7. Aynı kavram alanına giren sözcükler:

B. 7. 1. Aile üyeleri ile ilgili sözcükler:

abla (123, 130, 131), *ağabey* (123, 124, 125, 126, 127, 128, 129), *anne* (123, 133, 134, 135, 136) *baba* (123, 132), *çocukluk* (134)

B. 7. 2. Zaman kavramı veren sözcükler:

geçmiş (126), *bugün* (127), *yarın* (127), *bir zamanlar* (123), *artık* (123, 129), *yıllar önce* (132)

B. 7. 3. Zenginlikle ilgili sözcükler:

varsılık (130), *kuyumcu* (131)

B. 7. 4. Ölümle ilgili sözcükler:

ölüm (132), *hortlak* (130, 131)

B. 8. Tekrarlar

B. 8. 1. Tam tekrarlar:

ağabeyim: 123, 124

ablam: 123, 130

annem: 123, 133, 134

babam: 123, 132

Şimdiki zaman eki (-yor): 125, 135, 136

1. tekil kişi iyelik eki: 123, 124, 130, 132, 133, 134

B. 8. 2. Sıfır tekrarlar:

3. tekil kişi eki: 121, 122, 124, 125, 126, 127, 128, 129, 130, 131, 132, 133, 134, 135, 136

o: 121, 122

onun: 121, 122

benim: 123, 124, 125, 126, 127, 128, 129, 130, 131, 132, 133, 134, 135, 136

ben: 123

ağabeyim: 124, 125, 126, 127, 128, 129

kendi: 125, 128, 130, 131

biri: 126, 127, 128

tam bir hortlak: 130

ablamsa: 131

annem: 134, 135, 136

B. 8. 3. Eksik Tekrarlar:

121. ve 122. cümlelerde ‘*o*’ zamiri yazarın kendisinin eksik tekrarıdır.

o onun saçları onun otuzunda dökülen bir yorgun (121)

ya da o saç-Ødökkünü onun otuzunda bir yorgun-Ø(122)

Yazar yukarıdaki cümlelerde kendisinden 3. tekil kişi ağzıyla bahsetmektedir. Bu nedenle ‘*o*’ zamiri yazarın kendisinin eksik tekrarıdır

IX. 9. CBB

benimkiler hep küçük sıkıntılar (137)

çünkü ben de küçük bir adamım (138)

geçen gün öylesi sıradan bir şeye sıkıldım ki, kendi kendime şaştım sonradan (139)

demek artık ayrıntılara ve satır aralarına iniyorum (140)

- eve dönüyordum* (141)
- evimizin bulunduğu sokağa sapmışım* (142)
- kendi kendimle konuştuğum kükürtlü ve soğuk akşamüstlerinden biriydi* (143)
- kol kola girmiş bir çift yanımdan geçerken konuşmalarından bazılarını istemeden*
duydum (144)
- kısa boylu ve şişman kadın adama biraz fasulye var* (145)
- onu ısıtırim* (146)
- çorba da kaldıydı diyordu* (147)
- adam da: "Yeter canım, onlarla geçiştiririz işte," diye onaylıyordu onu* (148)
- bu kadarını duydum* (149)
- ama yaşam sevincimi söndürmeye yetti* (150)
- neden bilmiyorum* (151)
- insanların akşamı nasıl geçiştireceklerini düşünmelerinden ve bunu dile*
getirmelerinden daha doğal ne olabilirdi (152)
- dedim ya, benimki sıkıntı* (153)

A. Eksilteleri Tamamlama:

A. 1. Birinci aşama:

A. 1. 1. Boşlukları gösterme:

- benimkiler hep küçük sıkıntılar-Ø* (137)
- çünkü ben de küçük bir adamım* (138)
- Øgeçen gün öylesi sıradan bir şeye sıkıldım ki, ØØkendi kendime şaştım*
sonradan (139)
- Ø demek artık ayrıntılara ve satır-Øaralarına iniyorum* (140)
- ØØ eve dönüyordum* (141)

- Ø Ø Ø evimizin bulunduğu sokağa sapmışım* (142)
- Ø Ø kendi kendimle Ø konuştuğum kükürtlü ve soğuk akşamüstlerinden biriydi-Ø* (143)
- Ø kol kola girmiş bir çift Ø yanımdan geçerken Ø Ø konuşmalarından bazılarını istemeden Ø duydum* (144)
- Ø kısa boylu ve şişman kadın adama: "...biraz fasulye var-Ø Ø* (145)
- Ø Ø Ø Ø onu ısıtıyorum Ø* (146)
- Ø Ø Ø çorba da kaldıydı-Ø diyordu-Ø* (147)
- Ø adam da: "Ø Yeter canım, Ø onlarla geçiştiririz işte," diye onaylıyordu-Ø onu* (148)
- Ø Ø Ø bu kadarını duydum* (149)
- ama Ø Ø Ø yaşam sevincimi söndürmeye yetti-Ø* (150)
- Ø neden Ø bilmiyorum* (151)
- insanların akşamı nasıl geçiştireceklerini Ø düşüncülerinden ve Ø bunu dile getirmelerinden daha doğal ne olabilirdi-Ø* (152)
- Ø dedim ya, benimki sıkıntı-Ø* (153)

A. 1. 2. Boşlukları zamirlerle tamamlama:

- benimkiler hep küçük sıkıntılar-Ø* (137)
- çünkü ben de küçük bir adamım* (138)
- ben** geçen gün öylesi sıradan bir şeye sıkıldım ki, **ben benim** kendi kendime şaştım sonradan* (139)
- ben** demek artık ayrıntılara ve satır-Ø aralarına iniyorum* (140)
- ben geçen gün** eve dönüyordum* (141)
- ben geçen gün bizim** evimizin bulunduğu sokağa sapmışım* (142)

- geçen gün benim kendi kendimle benim konuştuğum küürtlü ve soğuk akşamüstlerinden biriydi-Ø* (143)
- geçen gün kol kola girmiş bir çift benim yanımdan geçerken ben onların konuşmalarından bazılarını istemedim ben duydum* (144)
- geçen gün kısa boylu ve şişman kadın adama biraz fasulye var-Ø diyordu-Ø* (145)
- geçen gün o ona ben onu ısıtıyorum diyordu-Ø* (146)
- geçen gün o ona çorba da kaldıydı-Ø...” diyordu-Ø* (147)
- geçen gün adam da: “ Bu yeter canım, biz onlarla geçiştiririz işte,” diye onaylıyordu-Ø onu* (148)
- geçen gün ben bunun bu kadarını duydum* (149)
- ama geçen gün bunlar benim yaşam sevincimi söndürmeye yetti-Ø* (150)
- ben neden bunu bilmiyorum* (151)
- insanların akşamı nasıl geçiştireceklerini onların düşüncelerinden ve onların bunu dile getirmelerinden daha doğal ne olabilirdi-Ø* (152)
- ben dedim ya, benimki sıkıntı-Ø* (153)

A. 2. İkinci aşama: zamirlerle giderilen eksilteleri gerçek göstergelerle tamamlama:

- benimkiler hep küçük sıkıntılar-Ø* (137)
- çünkü ben de küçük bir adamım* (138)
- ben geçen gün öylesi sıradan bir şeye sıkıldım ki, ben benim kendi kendime şaşım sonradan* (139)
- ben demek artık ayrıntılara ve satır-Ø aralarına iniyorum* (140)
- ben geçen gün eve dönüyordum* (141)
- ben geçen gün bizim evimizin bulunduğu sokağa sapmışım* (142)

- geçen gün benim kendi kendimle benim konuştuğum kükürtlü ve soğuk akşamüstlerinden biriydi-Ø* (143)
- geçen gün kol kola girmiş bir çift benim yanımdan geçerken ben kol kola girmiş çiftin konuşmalarından bazılarını istemedim ben duydum* (144)
- geçen gün kısa boylu ve şişman kadın adama biraz fasulye var-Ø diyordu-Ø* (145)
- geçen gün kısa boylu ve şişman kadın adama ben onu ısıtıyorum diyordu-Ø* (146)
- geçen gün kısa boylu ve şişman kadın adama çorba da kaldıydı-Ø diyordu-Ø* (147)
- geçen gün adam da: "Bu yeter canım, biz onlarla geçiştiririz işte," diye onaylıyordu-Ø onu* (148)
- geçen gün ben bu konuşmaların bu kadarını duydum* (149)
- ama geçen gün bu konuşmalar benim yaşam sevincimi söndürmeye yetti-Ø* (150)
- ben neden bu konuşmaların yaşama sevincimi söndürdüğünü bilmiyorum* (151)
- insanların akşamı nasıl geçiştireceklerini insanların düşüncülerinden ve insanların bunu dile getirmelerinden daha doğal ne olabilirdi-Ø* (152)
- ben dedim ya benimki sıkıntı-Ø* (153)

A.3. CBB'lerin giriş-gelişme-sonuç bölümlerinin belirlenmesi:

GİRİŞ

benimkiler hep küçük sıkıntılar-Ø (137)

çünkü ben de küçük bir adamım (138)

GELİŞME

ben geçen gün öylesi sıradan bir şeye sıkıldım ki, ben benim kendi kendime şaşım sonradan (139)

ben demek artık ayrıntılara ve satır-Ø aralarına iniyorum (140)

ben geçen gün eve dönüyordum (141)

ben geçen gün bizim evimizin bulunduğu sokağa sapmışım (142)

geçen gün benim kendi kendimle benim konuştuğum küçürtlü ve soğuk akşamüstlerinden biriydi-Ø (143)

geçen gün kol kola girmiş bir çift benim yanımdan geçerken ben kol kola girmiş çiftin konuşmalarından bazılarını istemedim ben duydum (144)

geçen gün kısa boylu ve şişman kadın adama biraz fasulye var-Ø diyordu-Ø (145)

geçen gün kısa boylu ve şişman kadın adama ben onu ısıtıyorum diyordu-Ø (146)

geçen gün kısa boylu ve şişman kadın adama çorba da kaldıydı-Ø diyordu-Ø (147)

geçen gün adam da: “ Bu yeter canım, biz onlarla geçiştiririz işte,” diye onaylıyordu-Ø onu (148)

geçen gün ben bu konuşmaların bu kadarını duydum (149)

ama geçen gün bu konuşmalar benim yaşam sevincimi söndürmeye yetti-Ø (150)

SONUÇ

ben neden bu konuşmaların yaşama sevincimi söndürdüğünü bilmiyorum (151)

insanların akşamı nasıl geçiştireceklerini insanların düşüncelerinden ve insanların bunu dile getirmelerinden daha doğal ne olabilirdi-Ø (152)

ben dedim ya benimki sıkıntı-Ø (153)

B. Cümleler Arası Anlam İlişkileri:

B. 1. Ortak kişi

Bu CBB’de yazar tekrar kendinden bahsetmeye başlamıştır. Ancak sadece kendini anlatmamıştır. Kendisiyle ilgili bir çıkarımda bulunmuş ve bunun doğruluğunu ispat etmek için de başından geçen küçük bir olaydan bahsetmiştir. Bu olayda da iki kişi vardır.

Öncelikle bu CBB’de yazarın kendini ‘küçük bir adam’ olarak görme gibi bir iddiası vardır. Burada ‘küçük adam’dan kasıt, diğer insanlar gibi olan, büyük amaçları ve idealleri bulunmayan, her günü birbirinin aynı olan bir kişi olmasıdır. Yazar

kendisini sıradan, önemsiz bir kişi olarak gördüğü için sıkıntılarının küçük ve önemsiz olduğunu, büyütülmemesi gerektiğini vurgulamaktadır. Yine kendini küçük, sıradan gördüğü; büyük amaçları, hedefleri olmadığı için sıradan şeyleri kendisine dert etmektedir. Önemsiz ayrıntılara takılıp, satır aralarına inmektedir. İşte yazar kendi hakkındaki bu düşüncelerini ispatlamak için bu CBB’de başından geçen ufak bir olay anlatmıştır. Bu CBB’nin diğer kişileri de yani kol kola girmiş bir çift, bu olayda ortaya çıkmıştır. Yazar, geçen gün yolda giderken bu çifte rastlamıştır. Kol kola giren çiftin biri, kısa boylu, şişman bir bayandır. Bayan, yanındaki adama akşam yiyebilecekleri şeyleri saymış; adam da kadını onaylayarak sayılan yiyecekleri yeterli bulmuştur. Duyulan bu konuşma, yazarın yaşam sevincini söndürmüştür. Aslında kendi de, insanların akşam yemeğini düşünmelerinin onun yaşama sevincini neden söndürdüğünü bilmemektedir. Daha sonra bunu kendinin küçük bir adam olmasına bağlar. Bu kişiler sıradan yaşayan, sıradan oldukları için de sıradan şeyleri düşünen, her günleri aynı olan, büyük düşünmeyen kişilerdir. Yazar, burada kendinin de böyle olduğunu fark etmiş ve buna çok üzülmüştür. Aslında yazar, bunu ilk CBB’den beri hissetmektedir ve sürekli yaşamının tekdüzeliğinden, hareketsizliğinden bahsetmektedir. Ancak sadece kendi yaşamının değil; çevresindeki insanların yaşamlarının da böyle olduğunu vurgulamaktadır. Bu durumu ilk defa bu adamla kadının konuşmalarından sonra net olarak anlamıştır. İşte, kendinin de sıradan bir kişi olduğunu hissetmek, onun tüm yaşama sevincini alıp götürmüştür. Çünkü hiç kimse küçük, önemsiz olmayı istemez. Kendini teselli etmek için bunun küçük bir sıkıntı olduğunu, kendisinin artık satır aralarına indiğini, önemsiz ayrıntılara takıldığını söylemesi ise, yazarın içinde bulunduğu çelişkili ruh halini yansıtmaya bakımdan önemlidir.

Bu CBB’nin diğer kahramanlarına gelince, bunlar da yukarıda değinildiği gibi sıradan insanlardır. Çünkü akşam yemeği gibi sıradan, basit şeyleri düşünmektedirler. Belki de kadın akşama ne yiyeceklerini düşündüğü için o gün yemek yapmamıştır ve iş saati bitimi eşiyile bir yerden geldiğine göre bir yerde çalışıyor olmalıdır. İki kol kola döndükleri için aynı iş yerinde de çalışıyor olabilirler. Ayrıca kadının eşi de oldukça anlayışlıdır. Akşam yemeği konusunu büyütmemekte, kadının saydıklarını yeterli görmektedir. Bu çift tam klasik, orta halli memur tipine uymaktadır.

Sonuç olarak bu CBB'deki cümleler kişi açısından aşağıdaki gibi sınıflandırılabilir::

B. 1. 1. 1. Yazarın kendiyle ilgili çıkarım cümleleri:

- benimkiler hep küçük sıkıntılar* (137)
- çünkü ben de küçük bir adamım* (138)
- ben geçen gün öylesi sıradan bir şeye sıkıldım ki, ben benim kendi kendime şaşım sonradan* (139)
- ben demek artık ayrıntılara ve satır-Ø aralarına iniyorum* (140)
- geçen gün ben bu konuşmaların bu kadarını duydum* (149)
- ama geçen gün bu konuşmalar benim yaşam sevincimi söndürmeye yetti-Ø* (150)

B. 1. 1. 2. Savunma amaçlı cümleler:

- ben geçen gün eve dönüyordum* (141)
- ben geçen gün bizim evimizin bulunduğu sokağa sapmışım* (142)
- geçen gün benim kendi kendimle benim konuştuğum küçürtlü ve soğuk akşamüstlerinden biriydi-Ø* (143)
- geçen gün kol kola girmiş bir çift benim yanımdan geçerken ben kol kola girmiş çiftin konuşmalarından bazılarını istemedim duydum* (144)
- geçen gün kısa boylu ve şişman kadın adama biraz fasulye var-Ø diyordu-Ø* (145)
- geçen gün kısa boylu ve şişman kadın adama ben onu ısıtırdım diyordu-Ø* (146)
- geçen gün kısa boylu ve şişman kadın adama çorba da kaldıydı-Ø diyordu-Ø* (147)
- geçen gün adam da: "Yeter canım, biz onlarla geçiştiririz işte," diye onaylıyordu-Ø onu* (148)

B. 1. 1. 3. Yorum cümleleri:

- ben neden bu konuşmaların yaşama sevincimi söndürdüğünü bilmiyorum* (151)
- insanların akşamı nasıl geçştireceklerini insanların düşünmelerinden ve insanların bunu dile getirmelerinden daha doğal ne olabilirdi-Ø* (152)
- ben dedim ya benimki sıkıntı* (153)

Yine bu CBB'deki cümleleri yazarın kendisiyle ilgili olan ve kol kola girmiş bir çift ile ilgili olan cümleler diye de ayırabiliriz. Buna göre:

B. 1. 2. 1. Yazarın kendisiyle ilgili cümleler:

- benimkiler hep küçük sıkıntılar-Ø* (137)
- çünkü ben de küçük bir adamım* (138)
- ben geçen gün öylesi sıradan bir şeye sıkıldım ki, ben benim kendi kendime şaşım sonradan* (139)
- ben demek artık ayrıntılara ve satır-Øaralarına iniyorum* (140)
- ben geçen gün eve dönüyordum* (141)
- ben geçen gün bizim evimizin bulunduğu sokağa sapmışım* (142)
- geçen gün benim kendi kendimle benim konuştuğum kükürtlü ve soğuk akşamüstlerinden biriydi-Ø* (143)
- geçen gün kol kola girmiş bir çift benim yanımdan geçerken ben kol kola girmiş çiftin konuşmalarından bazılarını istemeden duydum* (144)
- geçen gün ben bu konuşmaların bu kadarını duydum* (149)
- ama geçen gün bu konuşmalar benim yaşam sevincimi söndürmeye yetti-Ø* (150)
- ben neden bu konuşmaların yaşama sevincimi söndürdüğünü bilmiyorum* (151)
- insanların akşamı nasıl geçştireceklerini insanların düşünmelerinden ve insanların bunu dile getirmelerinden daha doğal ne olabilirdi-Ø* (152)
- ben dedim ya benimki sıkıntı* (153)

B. 1. 2. 2. Yazarın yolda gördüğü çift ile ilgili cümleler:

geçen gün kısa boylu ve şişman kadın adama biraz fasulye var-Ø diyordu-Ø (145)

geçen gün kısa boylu ve şişman kadın adama ben onu ısıtıyorum diyordu-Ø (146)

geçen gün kısa boylu ve şişman kadın adama çorba da kaldıydı-Ø diyordu-Ø(147)

geçen gün adam da: "Yeter canım, biz onlarla geçiştiririz işte," diye onaylıyordu-Ø
onu (148)

B. 2. Ortak zaman

Yukarıda ‘ortak kişi’ bölümünde de belirtildiği gibi bu CBB’de yazar kendisi ile ilgili bir takım çıkarımlarda bulunmakta, daha sonra bunların doğruluğunu ispatlamak için başından geçen bir olayı anlatmaktadır. Bu nedenle bu CBB’de iki zamandan bahsedilebilir: Yazarın kendisi ile ilgili çıkarımlarda bulunduğu, içinde bulunduğu ruh halini anlattığı cümleler yazarın şu anından –anlatma anından- ve yaşamının genelinden bahsettiği için geniş zamanı kapsamaktadır. Yazarın bunu ispatlamak amacıyla anlattığı olay da anlatma anından önce yaşandığı için geçmiş zamanda gerçekleşmiştir. Buna rağmen CBB’deki cümleler farklı zamanlarda yazılmışlardır. Tek tek bu cümleler incelenirse:

benimkiler hep küçük sıkıntılar-Ø (137)

çünkü ben de küçük bir adamım (138)

Yukarıdaki cümleler yazarın genel olarak nasıl bir kişi olduğunu belirttiği için geniş zamanla yazılmışlardır.

ben geçen gün öylesi sıradan bir şeye sıkıldım ki, ben benim kendi kendime şaştım sonradan (139)

cümlesinde ise yazar ‘geçen gün’ yani anlatma anından önce çok sıkıldığından bahsettiği ve sıkılmasının kendi üzerindeki etkilerini anlattığı için görülen geçmiş zaman kullanmıştır. Anlatılanlar geçmiş zamanda yaşanmış, bitmiş ve yazar buna bizzat şahit olmuş hatta bizzat bunun içinde yer almıştır.

ben demek artık ayrıntılara ve satır-Ø aralarına iniyorum (140)

Yazarın burada şimdiki zamanı kullanmasının nedeni 139. cümlede sıkıldığı sıradan şeyi hatırlayıp, bundan yola çıkarak kendisinin şu anıyla ilgili bir yorumda bulunmasıdır, kendisiyle ilgili genel bir çıkarım yapmasıdır.

ben geçen gün eve dönüyordum (141)

Bu cümlede, artık yazar, 139. cümlede geçen gün sıkıldığı sıradan şeyi anlatmaya başlamıştır. Yazarın bu cümlede şimdiki zamanın hikayesini kullanmasının nedeni geçmiş zamanda eve dönmesinin bir süreç içinde gerçekleşmesidir. Bu cümle geçmiş zamanda bir süreci kapsamaktadır.

ben geçen gün bizim evimizin bulunduğu sokağa sapsamışım (142)

Yazar, geçmişte evinin bulunduğu sokağa saptığını sonradan fark ettiği için öğrenilen geçmiş zamanın hikayesini kullanmıştır. Bu cümle yazarın 139. cümlede bahsettiği sıradan olayın tam olarak nerede gerçekleştiğini vermektedir.

geçen gün benim kendi kendimle benim konuştuğum kükürtlü ve soğuk akşamüstlerinden biriydi-Ø (143)

139. cümlede bahsedilen yazarın sıkıldığı sıradan olayın gerçekleştiği zaman, net olarak belirtildiği için görülen geçmiş zaman kullanılmıştır.

geçen gün kol kola girmiş bir çift benim yanımdan geçerken ben kol kola girmiş çiftin konuşmalarından bazılarını istemeden ben duydum (144)

Yazarın geçenlerde sıkıldığı sıradan olay, tam olarak anlatılmaya başlandığı için görülen geçmiş zamanla yazılmıştır.

geçen gün kısa boylu ve şişman kadın adama biraz fasulye var-Ø diyordu-Ø (145)

geçen gün kısa boylu ve şişman kadın adama ben onu ısıtıyorum diyordu-Ø (146)

geçen gün kısa boylu ve şişman kadın adama çorba da kaldıydı-Ø diyordu-Ø (147)

geçen gün adam da: "Bu yeter canım, biz onlarla geçiştiririz işte," diye onaylıyordu-Ø onu (148)

Yukarıdaki cümleler ise, geçenlerde yazarın canını sıkan kol kola girmiş çiftin konuşmalarıdır. Bunlar, kol kola girmiş bir çiftin akşamı nasıl geçirecekleriyle ilgili

düşünceleridir. Geçmiş zamanda süregiden konuşmalar olduğu için, şimdiki zamanın hikayesiyle de yazılmışlardır. Zaten bu konuşmaların çiftin arasında süregittiğini bir sonraki cümleden anlaşılır.

geçen gün ben bu konuşmaların bu kadarını duydum (149)

ama geçen gün bu konuşmalar benim yaşam sevincimi söndürmeye yetti-Ø (150)

149. cümlede yazar geçen gün kol kola girmiş çiftin konuşmalarını duyduğunu söylediği için; 150. cümlede de olayın kendi üzerinde bıraktığı etkiden bahsettiği için görülen geçmiş zaman kullanmıştır.

ben neden bu konuşmaların yaşama sevincimi söndürdüğünü bilmiyorum (151)

Yazar bu cümlede olayı anlattığı an, bu olayın kendi üzerinde bıraktığı etkiyi sorguladığı için şimdiki zaman kullanmıştır. Eylem geçerliliğini koruyor.

insanların akşamı nasıl geçştireceklerini insanların düşüncelerinden ve insanların bunu dile getirmelerinden daha doğal ne olabilirdi-Ø (152)

Bu cümlede yazar, geçmiş zamana yönelik, ama her an geçerliliği olan genel bir kaniya vardığı, genel bir şeyden bahsettiği için bu cümlede geniş zamanın hikayesini kullanmıştır.

ben dedim ya benimki sıkıntı (153)

154. cümlede ise geçmişte söylediği bir şeyi tekrar ifade ettiği için görülen geçmiş zaman kullanmıştır.

Yukarıda da görüldüğü gibi bu CBB'deki cümleler oldukça farklı zamanlarla yazılmışlardır. Buna rağmen CBB'deki zaman kavramı genel olarak iki grupta toplanabilir. Buna göre cümleler aşağıdaki gibi sınıflandırılabilir:

B. 2. 1. Yazarın anlatma anında kendisi ile ilgili düşünceleri:

benimkiler hep küçük sıkıntılar (137)

çünkü ben de küçük bir adamım (138)

ben demek artık ayrıntılara ve satır-Øaralarına iniyorum (140)

ben neden bu konuşmaların yaşama sevincimi söndürdüğünü bilmiyorum (151)

insanların akşamı nasıl geçiştireceklerini insanların düşüncelerinden ve insanların bunu dile getirmelerinden daha doğal ne olabilirdi-Ø (152)

ben dedim ya benimki sıkıntı (153)

B. 2. 2. Yazarın anlatma anından önce yaşadıklarını veren cümleler:

ben geçen gün öylesi sıradan bir şeye sıkıldım ki, ben benim kendi kendime şaşım sonradan (139)

ben geçen gün eve dönüyordum (141)

ben geçen gün bizim evimizin bulunduğu sokağa sapmışım (142)

geçen gün benim kendi kendimle benim konuştuğum kükürtlü ve soğuk akşamüstlerinden biriydi-Ø (143)

geçen gün kol kola girmiş bir çift benim yanımdan geçerken ben kol kola girmiş çiftin konuşmalarından bazılarını istemeden duydum (144)

geçen gün kısa boylu ve şişman kadın adama biraz fasulye var-Ø diyordu-Ø (145)

geçen gün kısa boylu ve şişman kadın adama ben onu ısıtıyorum diyordu-Ø (146)

geçen gün kısa boylu ve şişman kadın adama çorba da kaldıydı-Ø diyordu-Ø (147)

geçen gün adam da: "Yeter canım, biz onlarla geçiştiririz işte," diye onaylıyordu-Ø onu (148)

geçen gün ben bu konuşmaların bu kadarını duydum (149)

ama geçen gün bu konuşmalar benim yaşam sevincimi söndürmeye yetti-Ø (150)

Bu CBB'deki cümlelerin zamanını somutlaştıran sözcüklere bakılırsa: Yazar canını sikan olayın zamanını 'geçen gün' zaman zarfıyla ve 'kendi kendimle konuştuğum kükürtlü ve soğuk akşamüstlerinden biriydi', 'işten eve dönüyordum' cümleleriyle somutlaştırmıştır. Ancak kesin olarak hangi tarihte gerçekleştiğini

söylemediği için çok da başarılı olamamıştır. Bunlara bakarak olayın kış mevsiminde yaşandığı söylenebilir. Zaten yazarın şefinden izin alarak iş yerinden çıkması da kış mevsiminde gerçekleşmişti. Demek ki yazarın anlattığı bu iki olay, birbirine yakın günlerde gerçekleşmiştir. Ve öykünün anlatılma anı da bu günlere yakın bir gündür. Çünkü yazar olayın gerçekleştiği günü ‘geçen gün’ zaman zarfıyla somutlaştırmıştır.

B. 3. Ortak mekan

CBB’deki cümlelerin ikiye ayrıldığı yukarıda belirtilmişti. Buna göre birinci grupta yazarın kendisi ile ilgili genel çıkarımları, ikinci grupta ise kendi hakkında bu söylediklerinin doğruluğunu ispat etmek için başından geçen bir olayı anlatması vardı. İşte birinci gruptaki cümlelerde yazarın kendi hakkındaki genel yorumlarını verdiği için mekan kavramı yoktur. Ancak ikinci gruptaki cümlelerde, yazar, bir olay anlattığı için bu cümlelerde mekanı da belirtmiştir. Buna göre olayın gerçekleştiği yer, yazarın evinin bulunduğu sokaktır. Bunu da en iyi 141. ve 142. cümleler gösterir. [**ben geçen gün eve dönüyordum** (141), **ben geçen gün bizim evimizin bulunduğu sokağa sapsımışım** (142)] Buna göre; mekanın, yazarın evinin bulunduğu sokak olan cümleler şunlardır:

ben geçen gün öylesi sıradan bir şeye sıkıldım ki, ben benim kendi kendime şaşım sonradan (139)

ben geçen gün eve dönüyordum (141)

ben geçen gün bizim evimizin bulunduğu sokağa sapsımışım (142)

geçen gün benim kendi kendimle benim konuştuğum kükürtlü ve soğuk akşamüstlerinden biriydi-Ø (143)

geçen gün kol kola girmiş bir çift benim yanımdan geçerken ben kol kola girmiş çiftin konuşmalarından bazılarını istemeden duydum (144)

geçen gün kısa boylu ve şişman kadın adama biraz fasulye var-Ø diyordu-Ø (145)

geçen gün kısa boylu ve şişman kadın adama ben onu ısıtırım diyordu-Ø (146)

geçen gün kısa boylu ve şişman kadın adama çorba da kaldıydı-Ø diyordu-Ø (147)

geçen gün adam da: "Yeter canım, biz onlarla geçiştiririz işte," diye onaylıyordu-Ø
onu (148)

geçen gün ben bu konuşmaların bu kadarını duydum (149)

ama geçen gün bu konuşmalar benim yaşam sevincimi söndürmeye yetti-Ø (150)

B. 4. Sebep - sonuç ilişkisi

9. CBB'de 137. cümle sebep, 138, 139, 140, 150. cümleler ise sonuçtur. 137. cümlede yazar kendine küçük şeyleri dert ettiğini, küçük şeylerden sıkıldığını söylemektedir. Bunun sonucunda ise kendisini de küçük, sıradan, önemsiz gördüğünü (138), artık çok sıradan şeylere sıkıldığını, bu nedenle kendisine şaştığını (139), önemsiz ayrıntılara takılıp satır aralarına indiğini (140) ve insanlar arasında geçen en basit, sıradan konuşmaların bile kendisinin yaşama sevincini öldürdüğünü (150) bildirmektedir.

Sebep

benimkiler hep küçük sıkıntılar (137)

Sonuç

çünkü ben de küçük bir adamım (138)

ben geçen gün öylesi sıradan bir şeye sıkıldım ki, ben benim kendi kendime şaştım sonradan (139)

ben demek artık ayrıntılara ve satır-Ø aralarına iniyorum (140)

ama geçen gün bu konuşmalar benim yaşam sevincimi söndürmeye yetti-Ø (150)

Yine aynı şekilde yazar kendisini çok küçük, sıradan bir adam olarak görmekte bunun sonucunda da önemsiz şeylere sıkılmakta, kafasını önemsiz şeylere takmakta, gereksiz ayrıntılarla boğuşmakta, en sıradan olaylar bile onun yaşama sevincini söndürmektedir. Buna göre 138 sebep, 139, 140, 150, 154. cümleler sonuçtur.

Sebep

çünkü ben de küçük bir adamım (138)

Sonuç

ben geçen gün öylesi sıradan bir şeye sıkıldım ki, ben benim kendi kendime şaşım sonradan (139)

ben demek artık ayrıntılara ve satır-Øaralarına iniyorum (140)

ama geçen gün bu konuşmalar benim yaşam sevincimi söndürmeye yetti-Ø (150)

ben dedim ya benimki sıkıntı (154)

Bu CBB’de yazar artık önemsiz şeylerin bile canını sıktığını belirtmek için, başından geçen bir olayı anlatmakta; ve 150. cümlede bu olayın yaşama sevincini söndürdüğünü söylemektedir. Yazarın yaşama sevincinin sönmesinin nedeni ise, yazarın geçenlerde bir çiftin konuşmalarına kulak misafiri olması(144), kısa boylu şişman kadınla adamın akşama ne yiyeceklerini konuşmaları (145, 146, 147, 148), yazarın bunları duymasıdır. Yazar sıradan, önemsiz, günlük hayatta sürekli olan şeylerin konuşulmasından sıkılmaktadır. Buna göre 144, 145, 146, 147, 148, 149 sebep, 150. cümle ise sonuçtur.

Sebep

geçen gün kol kola girmiş bir çift benim yanımdan geçerken ben kol kola girmiş çiftin konuşmalarından bazılarını istemedim duydum (144)

geçen gün kısa boylu ve şişman kadın adama biraz fasulye var-Ø diyordu-Ø (145)

geçen gün kısa boylu ve şişman kadın adama ben onu ısıtıyorum diyordu-Ø (146)

geçen gün kısa boylu ve şişman kadın adama çorba da kaldıydı-Ø diyordu-Ø (147)

geçen gün adam da: "Yeter canım, biz onlarla geçiştiririz işte," diye onaylıyordu-Ø onu (148)

geçen gün ben bu konuşmaların bu kadarını duydum (149)

Sonuç

ama geçen gün bu konuşmalar benim yaşam sevincimi söndürmeye yetti-Ø (150)

B. 5. Soru -cevap bağı

152. cümle ile 153. cümle arasında bir soru-cevap bağı vardır. Buna göre yazar 152. cümlede yine kendi kendine bir soru sormuştur. Ve yine sorduğu sorunun cevabını kendi vermiştir. Aslında burada yazarın amacı gerçekten soru sorup, sorduğu sorunun cevabını öğrenmek değildir. Yazar bildiği şeyleri soru formatına sokarak onların üzerinde daha çok durmuştur.

*insanların akşamı nasıl geçiştireceklerini **insanların** düşünmelerinden ve **insanların** bunu dile getirmelerinden daha doğal ne olabilirdi-Ø* (152)

***ben** dedim ya benimki sıkıntı* (153)

B. 6. Karşıtlık ilişkisi

152. cümle ile 150. cümleler birbirine karşıttır. 152. cümlede yazar insanların akşamı nasıl geçiştireceklerini düşünmelerinin ve bunu dile getirmelerinin gayet doğal olduğunu söylemektedir. 150. cümlede ise kol kola girmiş çiftin akşamı nasıl geçiştireceklerine dair konuşmalarını duyduğu için yaşama sevincinin söndüğünü belirtmektedir. Burada doğal olan bir şey karşısında yazarın yaşama sevincinin sönmesi karşıtlıktır.

*ama **geçen gün bu konuşmalar benim** yaşam sevincimi söndürmeye yetti-Ø* (150)

*insanların akşamı nasıl geçiştireceklerini **insanların** düşünmelerinden ve **insanların** bunu dile getirmelerinden daha doğal ne olabilirdi-Ø* (152)

Bu CBB’de bir diğer karşıtlık da 149. cümle 150. cümle arasında vardır. Çünkü yazar kol kola girmiş çiftin konuşmalarının tamamını duymamasına rağmen birden yaşama sevinci sönmüştür.

***geçen gün ben bu konuşmaların** bu kadarını duydum* (149)

*ama **geçen gün bu konuşmalar benim** yaşam sevincimi söndürmeye yetti-Ø* (150)

B. 7. Bütünden parçaya, soyuttan somuta geçiş

137 ve 138. cümleler, genel olarak yazarın kendisini nasıl gördüğünü ve değerlendirdiğini anlatır. Aslında yazar, tüm CBB'yi bu iki cümlenin doğruluğunu, kendisinin sıradan, küçük bir insan olduğunu ve bu nedenle sıkıntılarının da küçük, sıradan olduğunu ispatlamak için yazmıştır. Bu nedenle bu iki cümle 9. CBB'nin bel kemiğidir. Yazar, kendi hakkında genel bir yorum yaptığı için soyut ve bütün, geriye kalan diğer tüm cümleler de bunun doğruluğunu ispatlamak için yazıldıklarından, somut ve bu iki cümlenin doğruluğunu gösteren parçalarıdır. Bu nedenle 137, 138. cümleler ile 139, 140, 141, 142, 143, 144, 145, 146, 147, 148, 149, 150, 151, 152, 153 ve 154. arasında bütünden parçaya, soyuttan somuta geçiş vardır. Buna göre:

Bütün, soyut cümleler:

benimkiler hep küçük sıkıntılar-Ø (137)

çünkü ben de küçük bir adamım (138)

Parça, somut cümleler:

ben geçen gün öylesi sıradan bir şeye sıkıldım ki, ben benim kendi kendime şaştım sonradan (139)

ben demek artık ayrıntılara ve satır-Ø aralarına iniyorum (140)

ben geçen gün eve dönüyordum (141)

ben geçen gün bizim evimizin bulunduğu sokağa sapmıştım (142)

geçen gün benim kendi kendimle benim konuştuğum kükürtlü ve soğuk akşamüstlerinden biriydi-Ø (143)

geçen gün kol kola girmiş bir çift benim yanımdan geçerken ben kol kola girmiş çiftin konuşmalarından bazılarını istemeden duydum (144)

geçen gün kısa boylu ve şişman kadın adama biraz fasulye var-Ø diyordu-Ø (145)

geçen gün kısa boylu ve şişman kadın adama ben onu ısıtıyorum diyordu-Ø (146)

geçen gün kısa boylu ve şişman kadın adama çorba da kaldıydı-Ø diyordu-Ø (147)

geçen gün adam da: "Yeter canım, biz onlarla geçiştiririz işte," diye onaylıyordu-Ø
onu (148)

geçen gün ben bu konuşmaların bu kadarını duydum (149)

ama geçen gün bu konuşmalar benim yaşam sevincimi söndürmeye yetti-Ø (150)

neden (151)

ben bu konuşmaların neden yaşama sevincimi söndürdüğünü bilmiyorum (152)

insanların akşamı nasıl geçiştireceklerini insanların düşünmelerinden ve insanların bunu dile getirmelerinden daha doğal ne olabilirdi-Ø (153)

ben dedim ya benimki sıkıntı (154)

Yine 144. cümle ile 145, 146, 147, 148. cümleler arasında da bütünden parçaya, soyuttan somuta geçiş vardır. Buna göre yazar 144. cümlede kol kola girmiş çiftin konuşmalarından bazılarını duyduğunu söylemektedir. Bu cümle yazarın genel olarak bazı konuşmaları duyduğunu söylediği için bütün, ancak hangi konuşmaları duyduğunu net olarak açıklamadığı için de soyuttur. Ancak 145, 146, 147 ve 148. cümleler yazarın duyduğu kol kola girmiş çiftin konuşmalarını içerdiği için hem 144. cümlenin parçalarıdır hem de konuşmaların neler olduğunu açıkça belirttiği için somutturlar. Buna göre:

Bütün, soyut cümle:

geçen gün kol kola girmiş bir çift benim yanımdan geçerken ben kol kola girmiş çiftin konuşmalarından bazılarını istemeden duydum (144)

Parça, somut cümleler:

geçen gün kısa boylu ve şişman kadın adama biraz fasulye var-Ø diyordu-Ø (145)

geçen gün kısa boylu ve şişman kadın adama ben onu ısıtırım diyordu-Ø (146)

geçen gün kısa boylu ve şişman kadın adama çorba da kaldıydı-Ø diyordu-Ø (147)

geçen gün adam da: "Yeter canım, biz onlarla geçiştiririz işte," diye onaylıyordu-Ø
onu (148)

B. 8. Aynı kavram alanına giren sözcükler:

B. 8. 1. Sıkılmak ile ilgili sözcükler:

sıkıntı (137, 154), *sıklılmak* (139), *yaşam sevincini söndürmek* (150)

B. 8. 2. Önemsizliği ifade eden sözcükler:

küçük sıkıntı (137), *küçük adam* (138), *sıradan bir şey* (139), *ayrıntı* (140), *satır araları* (140)

B. 8. 3. Yiyeceklerle ilgili sözcükler:

fasulye (145), *çorba* (147), *ısıtmak* (146)

B. 8. 4. Kişilerin tanıtılmasıyla ilgili sözcükler:

adam (138, 145, 146, 147, 148), *çift* (144), *kadın* (145, 146, 147), *insan* (153)

B. 8. 5. Mekanla ilgili sözcükler:

ev (141, 142), *sokak* (142)

B. 9. Tekrarlar

B. 9. 1. Tam tekrarlar:

Birinci tekil kişi eki: 138, 139, 140, 141, 142, 144, 146, 149, 152, 154

Birinci tekil kişi iyelik eki: 139, 143, 144, 150

Görülen geçmiş zaman eki: 139, 144, 149, 150, 154

Ek fiilin hikayesi: 141, 142, 143, 147, 148, 153

küçük: 137, 138

sıkıntı: 137, 154

kendi kendim: 139, 143

ev: 141, 142

duydum: 144, 149

geçıştirmek: 148, 153

B. 9. 2. Sıfır tekrarlar:

Üçüncü tekil kişi eki: 143, 145, 146, 147, 148, 150, 153

İlgi durum eki: 140

ben:139, 140, 141, 142, 144, 146, 149, 152, 154

benim: 139, 143, 144, 150

geçen gün: 141, 142, 143, 144, 145, 146, 147, 148, 149, 150

bizim: 142

kol kola girmiş çiftin: 144

diyordu: 145, 146

kısa boylu ve şişman kadın adama: 146, 147

biz: 148

bu konuşmalar: 149, 150, 152

bu konuşmaların neden yaşama sevincimi söndürdüğünü: 152

insanların: 153

B. 9. 3. Eksik tekrarlar

139. cümlede geçen ‘öylesi sıradan bir şey’ 145, 146, 147, 148. cümlelerde anlatılan kol kola girmiş çiftin konuşmalarının eksik tekrarıdır

öylesi sıradan bir şey= *geçen gün kısa boylu ve şişman kadın adama biraz fasulye var-Ø*
diyordu-Ø (145)

geçen gün kısa boylu ve şişman kadın adama ben onu ısıtıyorum diyordu-Ø (146)

geçen gün kısa boylu ve şişman kadın adama çorba da kaldıydı-Ø diyordu-Ø (147)

geçen gün adam da: "Yeter canım, biz onlarla geçiştiririz işte," diye onaylıyordu-Ø
onu (148)

146. cümlede geçen ‘ben’ zamiri 144. cümledeki kol kola girmiş çiftten bayanın eksik tekrarıdır. Bu CBB’deki bunun yani 146. cümledeki ‘ben’ in dışındaki bütün ‘ben’ ve ‘benim’ zamirleri yazarın eksik tekrarıdır.

geçen gün kısa boylu ve şişman kadın adama ben onu ısıtırım diyordu-Ø (146) Bu cümlede bayan konuştuğu için buradaki ‘ben’ zamiri onun eksik tekrarıdır.

148. cümledeki ‘biz’ zamiri 144. cümledeki çiftin eksik tekrarıdır.

geçen gün adam da: "Yeter canım, biz onlarla geçiştiririz işte," diye onaylıyordu-Ø
onu (148) Bu cümlede adam kendisi ve eşi hakkında konuştuğu için ‘biz’ zamiri kol kola girmiş çiftin eksik tekrarıdır.

144. cümledeki ‘konuşmalarından bazıları’ tamlaması ile 149. cümlede geçen ‘bu konuşmaların bu kadarı’ tamlaması 145, 146, 147, 148. cümlelerde yer alan kol kola girmiş çiftin konuşmalarının eksik tekrarıdır.

konuşmalarından bazıları= geçen gün kısa boylu ve şişman kadın adama biraz fasulye var-Ø
diyordu-Ø (145)

geçen gün kısa boylu ve şişman kadın adama ben onu ısıtırım diyordu-Ø (146)

geçen gün kısa boylu ve şişman kadın adama çorba da kaldıydı-Ø diyordu-Ø (147)

geçen gün adam da: "Yeter canım, biz onlarla geçiştiririz işte," diye onaylıyordu-Ø
onu (148)

bu konuşmaların bu kadarı= geçen gün kısa boylu ve şişman kadın adama biraz fasulye var-Ø
Ø diyordu-Ø (145)

geçen gün kısa boylu ve şişman kadın adama ben onu ısıtırım diyordu-Ø (146)

geçen gün kısa boylu ve şişman kadın adama çorba da kaldıydı-Ø diyordu-Ø (147)

geçen gün adam da: "Yeter canım, biz onlarla geçiştiririz işte," diye onaylıyordu-Ø
onu (148)

153. cümledeki ‘bunu’ zamiri insanların akşamı nasıl geçiştireceklerinin eksik tekrarıdır.

*insanların akşamı nasıl geçiştireceklerini **insanların** düşünmelerinden ve **insanların** bunu dile getirmelerinden daha doğal ne olabilirdi-Ø (153)*

146. cümlede geçen ‘onu’ zamiri bir üst cümlede yer alan fasülye yemeğinin eksik tekrarıdır.

148. cümlede geçen ‘onlarla’ zamiri 145 ve 147. cümlelerde yer alan fasülye yemeği ve çorbanın eksik tekrarıdır.

148. cümlede geçen ‘onu’ zamiri kol kola girmiş çiftin bayan kişinin yani kısa boylu ve şişman kadının eksik tekrarıdır.

X. 10. CBB

Kızılay’da dolmuştan indim (155)

durakta bir süre kararsız dikildim (156)

ne cadde boyu yürümek geçiyordu içimden (157)

ne de vitrinler (158)

sözde bugünü çalmak (159)

ve bir okul kaçkını gibi başıboş yaşamak istemiştim (160)

ama işgünü, alışılmadık bir saatte nasıl da yadırgıydı kent (161)

bir suç işliyor gibiydim (162)

oraya, o masa başına mı dönmeliydim (163)

A. Eksilteleri Tamamlama:

A. 1. Birinci aşama:

A. 1. 1. Boşlukları gösterme:

Ø Kızılay’da dolmuştan indim (155)

Ø durakta bir süre kararsız dikildim (156)

ne cadde boyu yürümek geçiyordu-Ø Ø içimden (157)

ne de vitrinler Ø Ø (158)

- Ø sözde bugünü çalmak Ø* (159)
- ve Ø Ø bir okul-Ø kaçkını gibi başıboş yaşamak istemiştim* (160)
- ama işgünü, alışılmadık bir saatte nasıl da yadırgıydı-Ø kent* (161)
- Ø bir suç işliyor gibiydim* (162)
- Ø oraya, o masa-Ø başına mı dönmeliydim* (163)

A. 1. 2. Boşlukları zamirlerle tamamlama:

- ben** Kızılay'da dolmuştan indim* (155)
- ben** durakta bir süre kararsız dikildim* (156)
- ne cadde boyu yürümek geçiyordu-Ø **benim** içimden* (157)
- ne de vitrinler geçiyordu-Ø **benim** içimden* (158)
- ben** sözde bugünü çalmak istemiştim* (159)
- ve **ben** sözde bir okul-Ø kaçkını gibi başıboş yaşamak istemiştim* (160)
- ama işgünü, alışılmadık bir saatte nasıl da yadırgıydı-Ø kent* (161)
- ben** bir suç işliyor gibiydim* (162)
- ben** oraya, o masa-Ø başına mı dönmeliydim* (163)

A. 2. İkinci aşama: zamirlerle giderilen eksiltileri gerçek göstergelerle tamamlama:

- ben** Kızılay'da dolmuştan indim* (155)
- ben** durakta bir süre kararsız dikildim* (156)
- ne cadde boyu yürümek geçiyordu-Ø **benim** içimden* (157)
- ne de vitrinler geçiyordu-Ø **benim** içimden* (158)
- ben** sözde bugünü çalmak istemiştim* (159)
- ve **ben** sözde bir okul-Ø kaçkını gibi başıboş yaşamak istemiştim* (160)
- ama işgünü, alışılmadık bir saatte nasıl da yadırgıydı-Ø kent* (161)

ben bir suç işliyor gibiydim (162)

ben oraya, o masa-Øbaşına mı dönmeliydim (163)

A. 3. CBB'nin giriş-gelişme-sonuç bölümlerinin belirlenmesi:

GİRİŞ

ben Kızılay'da dolmuştan indim (155)

ben durakta bir süre kararsız dikildim (156)

GELİŞME

ne cadde boyu yürümek geçiyordu-Ø benim içimden (157)

ne de vitrinler geçiyordu-Ø benim içimden (158)

ben sözde bugünü çalmak istemiştim (159)

ve ben sözde bir okul-Økaçkını gibi başıboş yaşamak istemiştim (160)

ama işgünü, alışılmadık bir saatte nasıl da yadırgıydı-Ø kent (161)

SONUÇ

bir suç işliyor gibiydim (162)

ben oraya, o masa-Øbaşına mı dönmeliydim (163)

B. Cümleler Arası Anlam İlişkileri:

B. 1. Ortak kişi

Bu CBB'de, yine kişi olarak yazarın kendisi vardır. Yazar, burada 3. CBB'de anlatmaya başladığı olaya tekrar dönerek dışarıda neler yaptığından bahsetmiştir. Ancak yine de dışarıda neler yaptığından çok duygularını paylaşmıştır okuyucuyla. Buna göre yazar Kızılay'da dolmuştan inmiş ve durakta bir süre kararsız, ne yapacağını bilemeden beklemiştir. Daha sonra neler hissettiklerini vermiştir. Yazarın canı 4. CBB'de uzun uzun anlattığı ve yapmayı planladığı şeyleri yapmak istememiştir. Çünkü alışık olmadığı bir saatte, alışık olmadığı bir yerde bulunmak, onu rahatsız etmiş ve

kendisini suçlu hissetmesine neden olmuştur. Bu nedenle tekrar iş yerine dönmeyi bile düşünmüştür. Yazar tam bir çelişki içindedir; bir yandan o gün canı dışarıda gezmek, boş boş dolaşmak istemiştir, bir yandan da bunları yapmak için dışarı çıktığında yaptıklarına pişman olmuş, suçluluk duygusu duymuştur. Yazarın çelişki içinde olduğunu gösteren cümleler:

B. 1. 1. 2. İstek cümleleri:

ben sözde bugünü çalmak istemiştım (159)

ve ben sözde bir okul-Økaçkını gibi başıboş yaşamak istemiştım (160)

B. 1. 1. 2. Pişmanlık içeren cümleler:

ne cadde boyu yürümek geçiyordu-Ø benim içimden (157)

ne de vitrinler geçiyordu-Ø benim içimden (158)

ama işgünü, alışılmadık bir saatte nasıl da yadırgıydı-Ø kent (161)

ben bir suç işliyor gibiydim (162)

ben oraya, o masa-Ø başına mı dönmeliydim (163)

İşte yazar son CBB’de bu duygularını açığa vurmuştur. CBB’de bir kere daha yaşamının ne kadar tekdüze, monoton olduğunu kanıtlamıştır. Çünkü yazar her gün aynı şeyleri yapmaktan bıkmış, hareketsiz yaşamından sıkılmış ve bunu bir gün de olsa değiştirmek istemiş ve bunun için elinden geleni yaparak iş saatinde şefinden izin alarak dışarı çıkmıştır. Ancak dışarıda hemen yaptığına pişman olmuş ve suçluluk duymuştur. Yazar artık istediği halde bile yaşamını değiştirememekte, sıkıcı bir hayat sürmektedir. Ve böyle bir yaşamı olduğu için de mutlu değildir.

Bu CBB’deki cümleler sınıflandırılırsa:

B. 1. 2. 1. Bildirim cümleleri:

ben Kızılay’da dolmuştan indim (155)

ben durakta bir süre kararsız dikildim (156)

B. 1. 2. 2. Ruh haline yönelik cümleler:

- ne cadde boyu yürümek geçiyordu-Ø benim içimden* (157)
- ne de vitrinler geçiyordu-Ø benim içimden* (158)
- ben sözde bugünü çalmak istemiştim* (159)
- ve ben sözde bir okul-Ø kaçını gibi başıboş yaşamak istemiştim* (160)
- ama işgünü, alışılmadık bir saatte nasıl da yadırgıydı-Ø kent* (161)
- ben bir suç işliyor gibiydim* (162)
- ben oraya, o masa-Ø başına mı dönmeliydim* (163)

B.2. Ortak zaman:

Yukarıda ‘ortak kişi’ bölümünde belirtildiği gibi yazar bu CBB’de 3. CBB’ye geri dönerek orada anlattığı olayı anlatmaya devam etmiş ve bu olayı sonlandırmıştır. Buna göre buradaki anlatılanlar zaman açısından 3. CBB’nin devamıdır. 3. CBB’nin zamanı hatırlanırsa: Yazar, orada her gününün aynı olan bir iş gününden bahsetmiştir. Ancak bunun tam olarak hangi gün olduğunu söylememiştir. 3. CBB’de cümlelerdeki eylemlerin genelde geçmiş zamanla çekimlenmelerinden, olayın anlatma anından, önce gerçekleştiği anlaşılır. 10. CBB de 3. CBB’nin devamı olduğuna göre, burada da anlatılanlar anlatma anından önce gerçekleşmiştir ve anlatan bunların bizzat içindedir, bunlara tanıktır. Bu nedenle bu CBB’deki cümleler de genel olarak görülen geçmiş zamanla çekimlenmişlerdir. Ancak yazarın içinde bulunduğu duruma göre farklı anlamlar bildiren kiplerle çekimlenenler de olmuştur. CBB’deki cümleler zamanları açısından incelenirse:

ben Kızılay’da dolmuştan indim (155)

ben durakta bir süre kararsız dikildim (156)

Yazar, geçmiş zamanda, yani yazıyı yazdığı andan önce neler yaptığını anlattığı ve bizzat bu anlattıklarını yaşayanın kendisi olduğu için görülen geçmiş zaman kullanmıştır.

ne cadde boyu yürümek geçiyordu-Ø benim içimden (157)

ne de vitrinler geçiyordu-Øbenim içimden (158)

Bu cümlelerde geçen ‘yürümek ve vitrinlere bakmak’ eylemleri bir süreç içinde yapılabilecek eylemlerdir. Yazar bu süreci verebilmek için, şimdiki zamanın hikayesini kullanmıştır.

ben sözde bugünü çalmak istemiştım (159)

ve ben sözde bir okul-Økaçkını gibi başıboş yaşamak istemiştım (160)

Cümlelerin öğrenilen geçmiş zamanın hikayesiyle yazılmasının nedeni, yazarın isteklerinin sonradan farkına varmasıdır.

ama işgünü, alışılmadık bir saatte nasıl da yadırgıydı-Ø kent (161)

ben bir suç işliyor gibiydim (162)

Yukarıdaki ilk cümlede, yazar, öyküyü yazdığı andan önceki bir zamanda yaşadığı kentin durumunu verdiği için; ikinci cümlede ise, yine yazma anından önce kendisini nasıl hissettiğini söylediği için ek fiilin hikayesini kullanmıştır.

ben oraya, o masa-Øbaşına mı dönmeliydim (163)

CBB’nin aynı zamanda öykünün de son cümlesini yazar geçmişteki bir zorunluluğundan, kararsızlığından bahsettiği için gereklilik kipinin hikayesiyle yazmıştır.

Sonuç olarak bu CBB’de öykünün zamanının artık netleştiği söylenebilir. Öyküde anlatılan bu olay, bir gün içinde gerçekleşmiştir ve zaten bu sebeple de öykünün ismi ‘Çalınamayan Gün’ konulmuştur. Ancak bu günün kesin olarak hangi tarih olduğu belli değildir. Bu gün hakkında tek bildiğimiz şey –eylemlerin çekimlendikleri zamandan yola çıkarak- anlatma anından yani yazarın öyküyü yazdığı andan önceki bir zamanda olmasıdır. Ve öykünün başlığına da adını veren bu ‘gün’ aslında öykünün amacının verilmesinde en büyük araçtır. Çünkü yazar bu ‘bir’ günü anlatarak yaşamının ne kadar hareketsiz, tekdüze ve mutsuz olduğunu ispatlamıştır. Bu konuyla ilgili Doğan Günay, şunları söylemektedir:

‘Bir yapıtın başlığı, metinle ilgili sınırlı bir bilgilendirme olarak tanımlanabilir. Bu tanımlama sınırlı da olsa, okuyucu açısından yadsınamaz bir bilgidir. Başlığın, okunacak metni diğerlerinden ayırt etmeyi sağlayan, okuyucunun bir kitapevinde, diğerleri arasından bu kitaba yönelmesini sağlayan önemli bir işlevi vardır. Bir bakıma başlık, gelecekte söylenecek (yani okuyucunun okuyacağı) metinle ilgili bilgilerin tümünü kapsayıcı bir ön söyleme biçimidir. Her yapıtın başlığı doğal olarak okuyucunun ilgisini çeker. Bu kısa sözcük ya da sözcük grubu okuyucuda birçok işlevler yerine getirir. Öncelikle okuyucunun dikkatini çeker, onda ilgi uyandırır, kitapla ilk karşılaşmasında, izlemekle ilgili en özlü bilgileri verebilir. Roman başlıkları yalnızca sözdizimsel bir açıklama değildir. Dikkatli bir okur kahraman, olay ya da anlatıda geçen bir durumla ilgili önemli ipuçları da verebilir. Başlıkta anlatıdaki kahraman ya da kahramanların toplumsal durumu, dinsel yanı, serveti, medeni durumu, kendisini belirten önemli bir fiziksel yanı, ruhsal yönü ya da bir başka yanı belirtilebilir. Ya da olayla ilgili (eylemin değeri (olumlu /olumsuz, başarılı/ başarısız), sürekliliği ya da bitmişliği), olayın geçtiği yer, zaman ya da olgu ile ilgili olabilir. Bu bakımdan seçilen başlık metinle ilgili olmalıdır, metindeki tüm yönleri ayrıntılı olarak ortaya koymadan içerikle ilgili önemli bir ipucu vermelidir.’¹⁵

B. 3. Ortak mekan

Öykünün mekanı da, ilk kez bu son CBB’de kesinleşmiştir. Yazar burada mekanla ilgili ilk kesin ve net bilgiyi 155. cümlede vermiş; Kızılay’da dolmuştan indiğini belirtmiştir. Dil dışı göndermelerden faydalanarak yazarın Ankara’da yaşadığı ve bu CBB’de ve öyküde anlatılan her şeyin Ankara’da yaşandığı söylenebilir. [*ben Kızılay’da dolmuştan indim (155)*]

¹⁵ Günay, a.g.e., s.49

Bu CBB’de anlatılanlar, Ankara’nın Kızılay semtinde geçmektedir ve mekan dışarıdır. 156. cümleye göre, mekan yazarın dolmuştan indiği duraktır. Çünkü bu cümlede yazarın dolmuş durağında bir süre ne yapacağını bilmeden beklediği belirtilmiştir. Yazar beklerken, burada anlatılan duyguları hissetmiştir. [*ben durakta bir süre kararsız dikildim* (156)]

Yazarın öyküde başıboş dolaşmak, canının sıkıntısını gidermek için seçtiği mekan da yani ‘Kızılay’ da oldukça anlamlıdır. Çünkü dil dışı göndermelerden faydalanarak Kızılay’ın Ankara’nın en canlı, en hareketli semti olduğu söylenebilir. Ancak Kızılay’da olması bile yazarı canlandıramamış, onu suçluluk duygusundan kurtaramamıştır.

B. 4. Sebep- sonuç ilişkisi

Öykümüzün son CBB’sinde de, cümleler sebep-sonuç ilişkisiyle birbirlerine sıkı bir şekilde bağlanmışlardır. 159. cümle sebep, 155, 156 ve 162. cümleler sonuçtur. Yazar, 159. cümlede belirttiği gibi bir gününü diğer günlerinden farklı geçirmek istemiştir. İşte bu isteğinin sonucunda iş vaktinde Kızılay’da dolmuştan inmiş (155), durakta bir süre kararsız dikilmiş (156) ve sonunda da iş saati her gün alıştığı gibi işte olmadığı için kendisini bir suçlu gibi hissetmiştir. (162) Kendisini suçlu hissetmesinin sebebi yaşamını değiştirmek istemesi ve bu isteği yüzünden Kızılay’a gelmiş olmasıdır. Gördüğümüz gibi cümleler arasında oldukça sıkı bir ilişki vardır. Bir cümle diğer bir cümlenin aynı anda hem nedeni, hem de sonucu olmaktadır.

Sebep

ben sözde bugünü çalmak istemiştim (159)

Sonuç

ben Kızılay’da dolmuştan indim (155)

ben durakta bir süre kararsız dikildim (156)

ben bir suç işliyor gibiydim (162)

Yine yazarın iş saati, iş yerinde olması gerekirken işini bırakıp Kızılay’a gelmesi, orada durakta kararsız beklemesi ve sonunda da kendisini suçlu gibi

görmesinin bir nedeni de, yazarın bir günlüğüne de olsa okul kaçkını gibi başıboş yaşamak istemesidir. Buna göre 160 sebep, 155, 156 ve 162. cümleler sonuçtur.

Sebeup

ve ben sözde bir okul-Økaçkını gibi başıboş yaşamak istemiştim (160)

Sonuç

ben Kızılay'da dolmuştan indim (155)

ben durakta bir süre kararsız dikildim (156)

ben bir suç işliyor gibiydim (162)

161. cümlede, yazar iş saatinde işte olmadığı için, ona Kızılay gibi Ankara'nın en canlı semti çok garip gelmiştir, yazar o günde, o saatte Kızılay'da bulunmaya alışık olmadığı için Kızılay'ı yadırgamıştır. Kızılay'ı yadırgadığı için de durakta bir süre kararsız dikilmiş, canı cadde boyu yürümek, vitrinlere bakmak istememiş, kendisini bir suçlu gibi görmüş ve iş yerine tekrar dönmek istemiştir. Buna göre 161 sebep, 156, 157, 158, 162, 163 sonuçtur.

Sebeup

ama işgünü, alışılmadık bir saatte nasıl da yadırgıydı-Ø kent (161)

Sonuç

ben durakta bir süre kararsız dikildim (156)

ne cadde boyu yürümek geçiyordu-Ø benim içimden (157)

ne de vitrinler geçiyordu-Øbenim içimden (158)

ben bir suç işliyor gibiydim (162)

ben oraya, o masa-Øbaşına mı dönmeliydim (163)

Yine aynı şekilde iş saatinde Kızılay'da bulunmak yazarın suçluluk duymasına sebep olmuştur. Ve bunun sonucunda durakta kararsız beklemiş, canı hiçbir şey yapmak istememiş ve iş yerine tekrar dönmek istemiştir. Buna göre 162 sebep, 156, 157, 158, 163 sonuçtur.

Sebep

ben bir suç işliyor gibiydim (162)

Sonuç

ben durakta bir süre kararsız dikildim (156)

ne cadde boyu yürümek geçiyordu-Ø benim içimden (157)

ne de vitrinler geçiyordu-Ø benim içimden (158)

ben oraya, o masa-Ø başına mı dönmeliydim (163)

B. 5. Karşıtlık ilişkisi

Bu CBB’de 159 ve 160. cümleler ile 161, 162, 163. cümleler arasında bir karşıtlık vardır. Yazar; 159. ve 160. cümlede şefinden izin aldığı gün, her gün yaptıklarından farklı şeyler yapmak, bir okul kaçını gibi başıboş dolaşmak istediğini söylemiştir. Ancak 161, 162 ve 163. cümlelerde bu fikrinden hemen vazgeçmiş ve daha önce o saatte orada bulunmadığı için Kızılay ona farklı gelmiş, olması gereken yerde (işte) olmadığı için suçluluk duymuş ve tekrar işe dönme konusunda tereddüt etmiştir. Bu nedenle yazar, hem o gün farklı şeyler yapmak istemekte, yapmaya gelince de vazgeçmekte ve suçluluk duymaktadır.

ben sözde bugünü çalmak istemiştım (159)

ve ben sözde bir okul-Ø kaçını gibi başıboş yaşamak istemiştım (160)

ama işgünü, alışılmadık bir saatte nasıl da yadırgıydı-Ø kent (161)

ben bir suç işliyor gibiydim (162)

ben oraya, o masa-Ø başına mı dönmeliydim (163)

Yine 157, 158. cümleler ile 159, 160. cümleler arasında da hemen hemen aynı sebepten dolayı bir karşıtlık vardır. 159. ve 160. cümlelerde yukarıdan da bilindiği gibi yazar özgürce, başıboş bir şekilde dolaşmak istemektedir. Ancak 157. ve 158. cümlelerde de hemen bu fikrinden vazgeçerek artık canının cadde boyu yürümek ve

vitrinlere bakmak istemediğini bildirmektedir. Oysa cadde boyu yürümek ve vitrinlere bakmak da başboş dolaşmanın içine girer.

ne cadde boyu yürümek geçiyordu-Ø benim içimden (157)

ne de vitrinler geçiyordu-Ø benim içimden (158)

ben sözde bugünü çalmak istemiştım (159)

ve ben sözde bir okul-Ø kaçkını gibi başboş yaşamak istemiştım (160)

B. 6. Aynı kavram alanına giren sözcükler

B. 6. 1. Yolculukla ilgili sözcükler:

dolmuş (155), durak (156), dikilmek (156), cadde boyu yürümek (157)

B. 6. 2. Özgürlük kavramı ile ilgili sözcükler:

bugünü çalmak (159), okul kaçkını (160) , başboş (160)

Yakın anlamlı sözcükler: *alışılmadık (161), yadırgı (161)*

B. 7. Tekrarlar

B. 7. 1. Tam tekrarlar:

bir: 161, 162

gibi: 160, 162

ne: 157, 158

Birinci tekil kişi eki: 155, 156, 160, 162, 163

Birinci tekil kişi iyelik eki: 157

Görülen geçmiş zaman eki: 155, 156

Ek eylemin hikayesi: 157, 160, 161, 162, 163

B. 7. 2. Sıfır tekrarlar:

Üçüncü tekil kişi eki: **157, 158, 161**

İlgi durum eki: **160, 163**

ben: 155, 156, 159, 160

benim: 157, 158

geçiyordu: 158

içimden: 158

istemiştim: 159

sözde: 160

B. 7. 3. Eksik tekrarlar:

163. cümlede geçen ‘*oraya*’ zamiri ve ‘*o masa başı*’ tamlaması daha önce 3. CBB’de yer alan yazarın iş yeri ve iş yerindeki masasının eksik tekrarıdır.

oraya= *o masa başı* = ***ben benim*** *sabah odaya girdiğimde* ***ben tembel tembel yağan kara, benim penceremin çevrelediği görüntüdeki tepelere yığılmış kondulara bakarken ben bunu anlamıştım*** (47)

ben sabah benim *masamın başına oturup* ***ben benim*** *ilk sigaramı yaktığımda* ***ben tembel tembel yağan kara, benim penceremin çevrelediği görüntüdeki tepelere yığılmış kondulara bakarken ben anlamıştım*** (48)

3. CBB’de yazar yukarıdaki cümlelerde bahsettiği odasına geliyor, masasının başına oturuyordu. Ancak o gün çok bunalıyor ve çalışamayacağını anlıyordu. Bu nedenle şefinden izin isteyerek Kızılay’a geliyordu. Ve 10. CBB’de de Kızılay’da bulunmaktan suçluluk duyarak tekrar 3. CBB’de yer alan odasına ve masasına dönmek istemektedir. İşte bu nedenle 10. CBB’de yer alan ‘*oraya*’ zamiri ve ‘*o masa başı*’ tamlaması daha önce 3. CBB’de 47 ve 48. cümlelerde yer alan yazarın iş yeri ve iş yerindeki masasının eksik tekrarıdır.

2. BÖLÜM

CÜMLEDEN BÜYÜK BİRLİKLER ARASI ANLAM İLİŞKİLERİ

2.1. Ortak Kişi

1.CBB’de kişi olarak aynı iş yerinde çalışan, bu işyerine her sabah servis otobüsüyle gidip akşam da aynı otobüsle dönen, birbirleriyle zorunluluk olmadıkça konuşmayan, birbirlerine karşı resmi davranan bir grup insanın sabah iş yerine servis otobüsüyle varmaları, akşam da aynı otobüsle işten dönmeleri, servis otobüsünde birbirlerine karşı nasıl davrandıkları, daha sonra bu kişilerin iş yerinde birbirleriyle ilişkileri ve ay başlarında maaşlarını nasıl aldıkları, maaşlarını alırken nasıl davrandıkları anlatılmıştır. Bu anlatılanlar yazar tarafından tarafsız bir şekilde gözlenmiş ve yazarın bakış açısıyla okuyucuya verilmiştir. Yazar, zaman zaman bu kişilerle ilgili kendi öznel yorumlarını da katmıştır. 1. CBB’de anlatılanlara bakılarak bu kişilerin tam olarak kim oldukları, kaç kişi oldukları, nerede çalıştıkları, ne iş yaptıkları bilinemez. Bu nedenle bu kişiler belirsiz, soyut kişilerdir.

Kişi olarak 2. CBB’de tek bir kişiden bahsedilir. O da yazarın kendisidir. Yazar 39. cümlede (*ben de onlardan biriyim*) kendisinin de 1. CBB’de bahsedilen kişilerden biri olduğunu ifade eder. Metinde yazarın konumu artık değişmiştir. İlk CBB’de gözlemlerini anlatan, öykünün içinde varlığı hissedilmeyen yazar; 2. CBB’de öykünün bir kişisi, yani anlatı kişisi oluvermiştir. 1. CBB’de anlatıcı konumunda, ikinci CBB’de ise anlatıcı-kahraman konumundadır. Anlatıcının kim olduğu ile ilgili ilk CBB için dış odaklayımdan, ikinci CBB içinse iç odaklayımdan bahsedilebilir. Doğan Günay iç odaklayım ve dış odaklayımı şöyle açıklar:

‘Bir anlatı dış odaklayım kullanılarak açıklandığında, bakış açısı kişilerin dışında olur. Anlatı ve betimlemeler, anlatı dışındaki bir gözlemci tarafından yapılır. Anlatıcı bir tanık-gözlemci durumundadır. Yani anlatıcı uzaktan görmeleri ile tahminde bulunur. Etrafında gelişen eylemi yansız olarak gösterme eğilimindedir. Anlatıcı kendi duygularını, izlenimlerini, niyetlerini, düşüncelerini ve anlatı kişilerinin

niyetlerini belirtemez ya da belirtmez. Ancak bu durumlar kişilerin yüzlerinden ve yaptıkları eylemlerden “okunur.” Bu daha çok amerikan davranışçı roman türünde görülen bir anlatı tekniğidir.’¹

‘Bir anlatıda iç odaklayım olduğu zaman, bakış açısı bir anlatı kişisine göredir. ve betimlemeler bu kişinin gördükleri ile sınırlıdır. Yazar bu kişinin duygularını, izlenimlerini ve düşüncelerini belirtebilir. Dış odaklayıma göre iç odaklayım öznel bir anlatımdır. Bu anlatı durumunda, anlatıcı bir kahramanın gördüğü ile yetinir, o kişi kadar bilir. Bir bakıma kahraman-anlatıcının özyaşam öyküsü gibi bir durum vardır.

Anlatıcı kurmaca dünyadaki olayların bir kahramanı olarak bulunabilir. Olayları kendi görebildiği, bilebildiği kadarı ile ve kendi bakış açısından anlatır.

...Yukarıda sözü edilen iç odaklayımdaki anlatıcı, olayları yalnızca anlatmakla kalmaz, bir anlatı kişisi (hatta baş kahraman) olarak anlatının içinde yer alır. Yine mektup roman denilen anlatı türlerinde de okuyucu (ya da dinleyici) anlatı içinde bir kahraman olarak bulunabilir.’²

İşte Günay’ın bahsettiği gibi 2. CBB’de yazar baş kahraman olarak anlatının içinde yer almış, kendi duygu ve düşüncelerini açıklamış, iç odaklayımdaki anlatıcı olmuştur.

1. CBB ile 2. CBB arasında kişi bakımından bütünden parçaya geçiş vardır. Çünkü yazar 1. CBB’de aynı iş yerinde çalışan bir grup insanı gözlemleyerek onların yaşamı, birbirleriyle ilişkileri hakkında bilgilendirmiştir okuyucuyu. 2. CBB’de ise kendisinin de bu kişilerden biri olduğunu ifade etmiştir. Buna göre ilk CBB’de anlatılan kişiler bütün, ikinci CBB’de ise bu kişilerden biri olduğunu söyleyen yazar ise parçadır. Yine bu iki CBB arasında kişi açısından soyuttan somuta geçiş vardır. İlk CBB’de

¹ Günay, a.g.e., s.125.

² Günay, a.g.e., s.126, 127.

anlatılan kişilerin kim oldukları kesin olarak bilinmediği için soyut, ikinci CBB’de ise yazarın kendisi anlatıldığı, bilinen bir kişi olduğu için somuttur.

2. CBB’de yazar her şeyden önce kendisinin de 1. CBB’de anlatılan kişilerden biri olduğunu söylemiştir. Bu nedenle 1. CBB’de anlatılan kişilerin özelliklerine sahiptir, aynı onlar gibi yaşar. 1. CBB’de bu kişilerin sürekli aynı şeyleri yaptıkları, birbirleriyle ilişkilerinin sıcak olmadığı, sıkıcı, tekdüze bir hayat yaşadıkları ve bu yaşamlarını kabullendikleri anlatılmaktadır. Ancak yazar; bunları kesin, net bir şekilde ortaya koymadan ara ara hissettirerek vermektedir. İkinci CBB’de ise, kendi yaşamının tekdüze, monoton, hareketsiz olduğunu kesin bir şekilde belirterek bu kısır döngüyü daha somut, daha net bir şekilde ortaya koyarak, sonuca varır. Yazar, 2. CBB’de 1. CBB’de anlatılan yaşamın, kısır döngünün kendi üzerindeki etkilerini verir okuyucuya.

3. CBB’ye bakıldığında aynı 2. CBB’de olduğu gibi yine yazar öykünün kahramanı olarak çıkar karşımıza. 3. CBB’de ise, 2. CBB’de anlattıklarını örneklendirir adeta. 2. CBB kısaca hatırlanırsa, yazar, orada yaşamının çok tekdüze, hareketsiz olduğunu ve bu yaşamın içine ne zaman girdiğini bilmediğini; ancak bu hareketsiz yaşamın onu yaşlandırdığını; günden güne çökerttiğini; bu yaşamdan memnun olmadığını; sıkıldığını söylüyordu. Buna da 1. CBB’de anlattıklarından dolayı varmıştı. Orada kendisi gibi olan bir grup insanın iş yaşamını, her gün aynı şeyleri yaptıklarını, farklı mekanlarda birbirleriyle ilişkilerini uzun uzun anlatmış ve 2. CBB’de kendisinin de bu insanlardan biri olduğunu söylemişti. 3. CBB’de ise 2. CBB’de genel olarak anlattığı hareketsiz yaşamın etkilerini somut bir zaman diliminde farklı mekanlarda (1. mini mikro metinde iç mekan yani iş yeri, 2. mini mikro metin dış mekan yani iş yerinin dışarı) örneklendirir; adeta 2. CBB’de anlattıklarını ispata çalışır. Bu sebeple 1., 2. ve 3. CBB anlatılan kahramanlar bakımından birbirleriyle ilişkilidir, kesinlikle birbirinden ayrılamaz.

4. CBB’de de kişi olarak yine yazarın kendisi görülür. Yazar burada da 2. CBB’de olduğu gibi hareketsiz yaşamını sorgulamakta, geçmişteki haliyle şimdiki halini karşılaştırmakta ve bu tekdüze, devinimsiz yaşamının kendi üzerindeki etkilerini uzun uzun anlatmaktadır. Bu yönüyle 2. CBB ile 4. CBB adeta birbirini tekrar

etmektedir. Her iki CBB’de aynı konu işlenmekte, aynı şeyler farklı cümlelerle ifade edilmektedir.

5. CBB’de yazar, artık sadece kendisinden bahsetmeyi bırakmış ve yavaş yavaş ailesinden, ailesi ile ilişkilerinden, nerede oturduğundan anlatmaya başlamıştır. 4 CBB’de yazar, okuyucuya iş yaşamından, genel olarak nasıl bir yaşamı olduğundan, kendi ruh halinden kesitler vermişti. 5. CBB’de ise, onun antik, ahşap, değerli bir evde annesi ile birlikte oturduğu, bir ablasının ve ağabeyinin olduğu, ablasının ve ağabeyinin zengin olmalarına rağmen evde gözlerinin olduğu ve genel olarak yazarla annesinin ilişkisinin nasıl olduğu öğrenilebilir. Yazarla annesinin ilişkilerinin oldukça soğuk olduğu, ikisinin de aynı evde birbirine acıdıkları, ilişkilerinin soğukluğunun aslında yazardan kaynaklandığı, annesinin ilgi beklediği, onunla konuşmak istediği ancak yazarın annesiyle konuşmak istemediği, onun bazı davranışlarından gıcık kaptığı, annesine zaman zaman kızdığı, ama daha sonra pişman olduğu söylenebilir. 5. CBB’de yazar, artık kendi dışına çıkmış, özel hayatından, ailesinden ve ailesi ile ilişkilerinden bahsetmiştir. Bu CBB’de kişi olarak ilk defa annesi ile ablası ve ağabeyi karşımıza çıkar. Gerçi yazarın ağabeyi ve ablası ile ilgili bu CBB’de çok bilgi verilmemiştir; ancak ilk defa belirtmelerinden dolayı önemlidir. CBB’nin bel kemiğini yazarla annesinin ilişkileri oluşturduğu için anne hakkında daha ayrıntılı bilgi vermiştir. Anne yalnızdır, yaşlıdır, gençliğinde de sürekli acı çekmiş ve hep düş kırıklığına uğramıştır. Her yaşlı gibi hastadır, ve oğlundan ilgi beklemektedir.

6.CBB’de kişi olarak 5. CBB’de olduğu gibi yazarla annesi vardır. Bu CBB’de de yazarla annesinin ilişkilerine değinilmiştir. İlişkiler oldukça soğuktur. 5. CBB’de genel olarak verilen anne-oğul ilişkisi, bu CBB’de daha da darlaştırılmış ve sadece yazarın evde kaldığı akşamlarda anne-oğul ilişkisinin nasıl olduğuna değinilmiştir. CBB’nin kişileri yazarın evde kaldığı akşamlarda TV’nin karşısında saatlerce konuşmadan otururlar. TV açık olmasına rağmen onu izlemezler. Birbirleriyle hiç konuşmazlar. 6. CBB’de kişi olarak, TV’de çıkan tüketimi körükleyen güler yüzlü kızlarla genç adamlar da vardır. Ancak bunlar öyküde gerçek kişilikler olarak verilmemiştir.

7. CBB’de ise kişi olarak yine yazarla annesi vardır ve konu, yine 5. ve 6. CBB’de olduğu gibi yazarla annesinin iletişim kuramaması, aynı evde birbirlerine karşı oldukça soğuk davranmalarıdır. Ancak yazar bu CBB’de zamanı daha da darlaştırarak ‘bir pazar günkü’ ilişkilerine değinmiştir. Burada yine anne oğlundan ilgi beklemiş, onunla konuşmak istemiş ve konuşabilmek için de gazete ekinde okuduğu bir yazıdan söz etmiştir oğluna. Ancak yazar onunla yine konuşmamış ve anne de üzülerek odayı terk etmiştir. Burada 5. CBB’de annenin hastalığı da belirtilmiştir. Ayakları ağrıaktadır. Dil dışı göndermelerden de faydalanılarak bunun nedeninin romatizma olduğu söylenebilir.

8.CBB’de yazarın, artık ailesini ayrıntılı olarak tanıttığı görülür. Ağabeyden, abladan, babadan ve anneden bahsedilmiştir. CBB’de, ilk defa yazarın babasından bahsedilmiş ve öldüğü söylenmiştir. 5. CBB’de kısaca belirtilen yazarın ağabeyi ile ablasından da ayrıntılı bahsedilerek, bu kişiler okuyucuya tanıtılmıştır. Bu CBB’de anneye yine değinilmiş ancak bu sefer anneye oğlu arasındaki ilişkiyi belirtmekten çok annenin şimdiki haliyle geçmişteki hali karşılaştırılmıştır. Burada aile yazarın bakış açısıyla tanıtılmış ve ağabey ile aralarındaki ilişkiye de kısaca değinilmiştir. Sonuç olarak söylemek gerekirse, 5. CBB’de de yazarın annesine, ağabeyine ve ablasına değinildiği için 5. CBB ile bu CBB arasında ortak kişiler bakımından bir ilişki kurulabilir. Yine 6. ve 7. CBB’lerde de yazarın annesi ve kendisi olduğu için bu CBB’ler ile 8. CBB arasında da ortak kişi bakımından bir ilişki vardır. Yine yazarın ailesinden de söz etmesi bakımından 5. ,6., 7., ve 8. CBB’ler arasında ortak kişi ilişkisi vardır.

9.CBB’de yazarın artık ailesini tanıtmaktan vaz geçtiği ve tekrar kendi ruh halini anlatmaya başladığı görülür. Buna göre burada yazar 2. ve 4. CBB’lerde soyut olarak bahsettiği tekdüze, hareketsiz yaşamının kendi üzerindeki etkilerini başından geçen bir olayı anlatarak somutlaştırıyor; adeta 2. ve 4. CBB’lerde anlattığı şeyleri örneklendiriyor. Bu CBB’de yazardan başka, bir akşamüstü eve dönerken gördüğü bir adamla kısa boylu şişman bir kadın da vardır.

10.CBB’de yine sadece yazarın kendisi vardır. Burada yazar tekrar 3. CBB’de anlattıklarına dönerek kaldığı yerden devam etmiştir. Bir gün iş yerinde her gün aynı

şeyleri yapmaktan çok sıkıldığını anlamış, akşama kadar dayanamayacağını fark ederek şefinden dışarı çıkmak için izin almıştır. Dışarı çıktıktan sonra ise, şefine izin alırken yalan söylediği için suçluluk duymuş ve yaptığına pişman olmuştur. 10. CBB'de tekrar o güne dönmüş ve daha sonra neler yaptığını anlatmıştır. Kızılay'a gelmiştir. Ancak iş yerini terk ettiğine pişman olmuş ve canı sıkılmıştır. Sonuç olarak yazar, burada memnun olmadığı, sıkıldığı tekdüze, hareketsiz yaşamından kopamayacağını, o hayatına çok alıştığını, hergün yaptıklarından farklı bir şey yapamayacağını anlamıştır.

Öykünün ilk CBB'si hariç; diğer tüm CBB'lerde yazarın kendisi öykünün baş kişisi olarak yer alır. Bu nedenle 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9 ve 10. CBB'ler kişi ortaklığı bakımından birbirine bağlanır. Yine 5, 6, 7, 8. CBB'lerde de yazarla birlikte annesinden de söz edilir. Bundan dolayı bu CBB'ler de, birbirine kişi ortaklığı bakımından bağlanmıştır. Yine 5. CBB ile 8. CBB'de de yazarın ağabeyinden ve ablasından bahsedilir. Bu sebeple 5. ve 8. CBB'ler de kişi ortaklığıyla birbirine bağlanabilirler.

Öykünün bütününde kişilerin hangi göstergelerle gösterildiklerine bakılırsa:

onlar: **1, 2, 3, 10, 38** (1. CBB), 39 (2.CBB)

ilk durakta binip oturma şansını yakalayanlar: **3, 4, 5, 6, 7** (1. CBB)

herkes: 12, 17 (1. CBB)

kimse: 13, 25, **26, 27**, 30 (1. CBB), 74 (4. CBB), 86 (5. CBB)

belirli duraklarda inenler: 14 (1. CBB)

belirli duraklarda inmeyenler: 14 (1. CBB)

insan: 15 (1. CBB), 56 (3. CBB), 75 (4. CBB), 153 (9. CBB)

otobüsün doğurduğu kardeş yaratıklar: 17, **18, 19, 20** (1. CBB)

küçük odalara doldurulmuş masalarda outran bunca insan: 21, **22, 23, 24, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38** (1. CBB)

ben: 39, **40, 41, 42, 43, 44** (2. CBB), 46, **47, 48, 49, 50, 52, 53**, 54, **55, 58, 59, 60, 61, 62, 63, 64, 65, 66, 67, 69, 70** (3. CBB), 71, **72, 73, 74, 75, 77**, 81, **82** (4. CBB), **87, 89, 91, 94** (*benden*), **95** (*benden*), **96, 97**, 98 (*beni*), **99** (*beni*), **101, 102** (5. CBB) ,**103, 104**,

105, 106, 107, 108, 109, 110, 111, 112 (6. CBB), **113, 114, 118, 119** (benden) (7. CBB), **123, 136** (8. CBB), 138, **139, 140, 141, 142, 144, 146, 149, 152, 154** (9. CBB), 155, 156, 159, **160, 162, 163** (10. CBB)

şefim: 52, **53** (3. CBB)

biz: **83**, 88 (5. CBB), 104, 108 (6. CBB), **148** (9. CBB)

annem: 83, 84, 89, **90, 91, 92, 93, 94, 95, 96, 99, 100** (5. CBB), **103, 106, 107, 109, 110** (6. CBB) **113, 114**, 117, 119, **120** (7. CBB), 123, 133, **134, 135, 136** (8. CBB)

ablam: 85 (5. CBB), 123, 130, **131** (8. CBB)

ağabeyim: 85 (5. CBB), 123, 124, **125, 126, 127, 128, 129** (8. CBB)

evin içinde yaşayan iki can: 88 (5. CBB)

siz: 87 (5. CBB)

o: 101 (5. CBB), **121, 122** (8. CBB), 148 (9. CBB)

tüketimi körükleyen güler yüzlü kızlar ve tüketimi körükleyen genç adamlar: 106, **107, 108** (6. CBB)

babam: 123, 132 (8. CBB)

kol kola girmiş bir çift: 144 (9. CBB)

kısa boylu ve şişman kadın: 145, **146, 147** (9. CBB)

adam: 145, **146, 147**, 148 (9. CBB)

okul kaçkını: 160 (10. CBB)

2.2. Ortak Zaman

Öyküdeki CBB'ler arası zaman ilişkisine geçmeden önce öykünün zamanının gerçek yaşamdaki zamandan tamamen farklı olduğu söylenmelidir. Örneğin öyküdeki şimdiki zamanla gerçek yaşamdaki şimdiki zaman aynı değildir. Çünkü öykü tamamen yazarın oluşturduğu kurmaca bir metindir ve öyküde yer alan zaman, da kurmaca zamandır.

Bir metinde üç zamandan bahsedilebilir. Bunlar anlatma zamanı, anlatıdaki olayın geçtiği varsayılan zaman ve son olarak gerçek zamandan da bahsedilebilir ki o da öykünün okunduğu zamandır. Günay bu üç zamanı, bunlar arasındaki farkı şu şekilde açıklamaktadır:

“İnceleme yapan kişi için anlatıdaki zaman konusunda bir karmaşa vardır. Bu durum anlatıda birbirleriyle ilişkili iki zamanın bir arada kullanılmasından kaynaklanır. Her anlatı iki yapıdan oluşur: Olayların anlatımı olan öykü (fr. histoire) ile anlatıcının kendisinin de bulunduğu, nesnelliğini ve bakış açısını belirttiği anlatma (fr. narration). Anlatıyla ilgili zamanlardan birisi sunulan evrene yani anlatıda sözü edilen olayların geçtiği dönemle ilgili öykü zamanına aittir. İkinci olarak da “ sunulan evreni” anlatan söyleme ait olan sunma ya da anlatma zamanı vardır. Yani bir yanda anlatıda sözü edilen olayların geçtiği dönemle ilgili bir zaman, diğer yanda da, bu olayların okuyucuya aktarıldığı anlatma zamanı vardır.

Anlatma zamanı (Anlatıcının daha önce gördüğü, tanık olduğu ya da duyduğu olayı anlatması süresince geçen zaman) ile **öykü zamanı** (anlatıdaki olayın geçtiği varsayılan ve genellikle anlatma zamanından daha uzun olan zaman) arasında bir benzerlik, karşıtlık ya da koşutluk kurulabilir. Öykü zamanı kurmaca dünyaya aittir, anlatıdaki kişiler tarafından yaşanan zamandır. Anlatma zamanı ise, kurmaca dünyayı aktaran söylemin zamanıdır. Anlatıcıya ait bir zamandır. Bu iki zamandan ayrı olan dış zaman ya da gerçek zamandan da söz edilebilir. Yani anlatının, romanın üretiminin, yayınlanmasının, hatta okunmasının olduğu gerçek zamandan da söz edilebilir.³

Yukarıdaki anlatılanlara göre öyküde anlatma zamanı ve öykü zamanının varlığından söz edilebilir. Bunlar CBB’lerin Ortak Zaman bölümlerinde ayrıntılı olarak incelenmiştir.

³ Günay, a.g.e., s.137

Öyküdeki CBB'ler arası zaman ilişkisine geçilirken her şeyden önce öykünün geneli hakkında bilgi verilmelidir. Cemil Kavukçu'nun 'Çalınamayan Gün' adlı öyküsünde, her günü birbiriyle aynı olan ve yaşamındaki bu tekdüzelikten memnun olmayıp, bundan kurtulmaya çalışan orta halli bir Türk memurunun yaşamından kesitler verilmekte ve bu kişinin yaşamını bir günlüğüne de olsa değiştirme çabası ve bunda da başarılı olamayışı anlatılmaktadır. Bu nedenle öykünün her CBB'si bu kişi ve onun yaşamıyla ilgili farklı bir kesit vermekte ya da aynı konu, farklı zamanlarda işlenmektedir. Dolayısıyla çoğu CBB'de zaman, farklılaşmaktadır. Ancak öykünün genel olarak zamanıyla ilgili çeşitli sonuçlara varılabilir. Öykünün bazı CBB'lerinde özellikle yazarın yaşamından kesitler sunan CBB'lerinde zaman geniş bir süreyi kapsarken, diğer CBB'lerde yani yazarın yaşamını değiştirmeye çalıştığı CBB'lerde zaman kısa bir sürede geçen olayları kapsar. Öyküde bazıları birbirine bağlı, bazıları da tamamen birbirinden bağımsız birden çok olay anlatılmıştır. Bu olayların aslında sadece biri -yazarın o gün işine gitmesi ve iş yerinde sıkılması, orada daha fazla duramayacağını anlayarak şefinden izin istemesi ve izin alarak dışarı çıkması ancak dışarıda alışık olmadığı için pişmanlık duyarak tekrar iş yerine dönmek istemesi – öykünün ana olayıdır ve bu da çok kısa bir süre -başlıktan da anlaşılacağı üzere- sadece bir günü kapsar. Diğer anlatılanlarda ise, yazar, kimi zaman yaşamından kesitler vererek geri dönüş tekniğini kullanmış; kimi zaman da yaşamının geneli hakkında bilgilendirmiştir okuyucuyu. Ve bu sebeple de diğer anlatılanlarda zaman bir günden daha uzun bir süreyi kapsar. Yine öykü ile ilgili başka bir nokta da öykünün genelinde zamanın soyut olarak verilişidir. Bu kişinin ne zaman yaşadığı ve öyküde anlatılan olayların tam olarak hangi tarihte gerçekleştiği belli değildir.

Yazar, ilk CBB'de kendi yaşamının bir kesitini uzunca anlatmıştır okuyucuya. Öykünün ilk CBB'si yazarın iş yerindeki yaşamı konusunda bilgi verir. Yazar; iş yerine sabahları nasıl gittiğini ve akşamları nasıl döndüğünü, iş yerindeki insanların birbirleriyle iletişimlerini, birbirlerine nasıl davrandıklarını, bu kişilerin yaşama genel olarak nasıl baktıklarını ve ay başlarında maaşlarını nasıl aldıklarını anlatır uzun uzun. Aslında burada yazar kendisinin de bu kişilerden biri olduğunu söylemez. Bu ikinci CBB'de anlaşılır. Yazar, bunları anlatırken kimi zaman gözlemlerini olduğu gibi aktarır, kimi zaman da gözlemlerine dayanarak bu kişilerin yaşamlarıyla, kendileriyle ilgili

çeşitli yorumlarda bulunur. Bu nedenle bu CBB’de oldukça farklı zamanlar kullanılmıştır. Ancak yazar bunları anlatırken bu kişilerle ilgili sürekli gözlem yapmıştır ve bu gözlemlerinden yola çıkarak bazı sonuçlara varmıştır. 1. CBB’de yazarın gözlemlerini anlatan cümleler geniş zamanla ve şimdiki zamanla verilmiştir. Aslında buradaki şimdiki zaman gerçek işleviyle kullanılmamıştır. Şimdiki zaman, süreklilik bildirmektedir. Yazarın gözlemlerini geniş zamanla ve şimdiki zamanın süreklilik işleviyle anlatması yerindedir. Çünkü gözlemleri, bu kişilerin ve dolayısıyla kendisinin de her gün iş yerinde yaşadıklarıdır.

Yukarıda da belirtildiği gibi 1.CBB’de bazı cümleler, yazarın gözlemlerinden yola çıkarak yaptığı yorumları vermektedir. Bunların anlatımında gelecek zaman, geçmiş zaman ve geniş zaman kullanılmıştır. Şöyle ki; yazarın bu kişilerin gelecekleriyle ilgili yorumları gelecek zamanla, geçmişleriyle ilgili yorumları geçmiş zamanla ve genel olarak yaşamlarıyla ilgili yaptığı yorumlar ise geniş zamanla verilmiştir.

2. CBB’de yazar kendisinin de 1. CBB’de anlattığı kişilerden biri olduğunu belirtir ve ilk CBB’de anlattıklarından da yola çıkarak yaşamının geneli hakkında, kendisini nasıl hissettiği hakkında yorum yapar. Yazar, bunları şimdiki zamanla verir. 1. CBB’de çalışanların yaşamının geneli hakkında yorumda bulunuyordu. Ama orada bu yorumları geniş zamanla vermişti. Buradan şu sonuca varmak mümkün: Yazar, her iki CBB’de de kendi yaşamının nasıl olduğu ile ilgili bir sonuca varmış ancak 1. CBB’de bunu geniş zamanla anlatmış, 2. CBB’de ise şimdiki zamanın süreklilik işleviyle anlatmıştır. Bu nedenle, bu açıdan her iki CBB arasında zaman açısından bir bağ kurulabilir.

3. CBB’nin zaman bakımından ilk iki CBB’den ayrıldığı hemen görülür. Çünkü ilk iki CBB’de, yazar, genel şeylerden (iş yerindeki yaşamı, orada her gün neler yaptığı ve genel olarak yaşamı ve kendisi) bahsetmişti. Bu nedenle bu CBB’deki cümleler zaman olarak bir süreci kapsamaktaydı. Oysa 3. CBB’de yazar artık genel şeyleri yani sürekli yaşadığı şeyleri anlatmaktan vazgeçmiş ve öykünün asıl konusuna geçmiştir. 3. CBB zaman olarak öykünün temelini oluşturan, başlığa da adını veren, olayın geçtiği o ‘tek bir gün’ün başlangıç kısmını, o günün sabah saatlerini kapsar. (Öykünün bu

bölümünde yazarın her günkü gibi iş yerine gelmesi; ama diğer günlerden farklı olarak o gün iş yerinde duramayacağını anlaması, bunun üzerine şefinden izin istemesi, şefinin yazara istediği izni vermesi ve bunun üzerine yazarın iş yerinden çıkarak otobüs durağına yürümesi ve bu sırada hissettiği şeyler anlatılır.) Yazar burada yaşadıklarını anlatırken görülen geçmiş zaman, o gün içinde bulunduğu durumla ilgili hissettiklerini anlatırken ise birleşik çekimli geçmiş zaman kullanmıştır. Bu zamanlar tek tek daha önce incelendiği için burada tekrar üzerinde durulmayacaktır. Ancak 3. CBB ile ilgili sadece şunu söylemek gerekir: Bu CBB öykünün düğüm bölümünün, asıl konuyu oluşturan bölümün başlangıcıdır. Dolayısıyla burada kullanılan zamandan yola çıkılarak, öyküde anlatılan olayların geçmiş zamanda yaşandığı, öykünün asıl zamanın geçmiş zaman olduğu söylenebilir.

“Geçmişteki bir olayı aktaran –di’li geçmiş zaman dış gerçeklikte yaşanmış artık tamamlanmış, bitmiş bir süreci işaret eder. Oysa okuduğumuz bir roman, bir öykü kısacası yazınsal bir metindeyse, -di’li geçmiş zaman eki kurmaca olayları ve/ veya kurmaca kişileri iç dünyasını, düşüncelerini, bir anlatıcının öykülemesiyle, okuma sürecinde de sanki okurun şimdisinde gerçekleşiyormuşçasına bir etki yaratılır. Bu da onun öykülendiğinin bir göstergesidir.”⁴

4. CBB’de yazarın tekrar kendisiyle ilgili yorumlarda bulunduğu, kendisini ve yaşamını irdelediği görülür. Bu yönüyle, yani konu yönüyle, 2. CBB’ye benziyor. 4. CBB’de yazar 2. CBB’de söylediği hemen hemen aynı şeyleri, tıpkı 2. CBB’de olduğu gibi aynı zamanla-şimdiki zamanın süreklilik işlevi- belirtmiştir. Bu nedenle 2. CBB ile 4. CBB arasında hem anlatılanlar, hem de zaman açısından sıkı bir ilişki, ortaklık vardır.

Yazar, özel hayatı ve aile ilişkilerini anlattığı 5. CBB’de de şimdiki zamanı kullanır. Bu nedenle 2. ve 4. CBB’ye bağlanarak zaman ortaklığı kurulur.

6. CBB’de şimdiki zaman kullanılmakla birlikte zaman ilişkisi soyut- somut bağlamında ele alınabilir. Yazar 5. CBB’de de uzun uzun annesiyle olan ilişkisine değinmişti. Ancak orada zaman açısından genel olarak, her zamanki ilişkisini anlatmıştı.

⁴ Oralış, Meral, Ozil, Şeyda: Metindilbilimsel Yaklaşımla Yazınsal bir metni Çözümleme Denemesi, Dilbilim Araştırmaları 1992 s. 45

6. CBB’de ise yazar yine annesiyle ilişkisine değinmiş ancak bu sefer zamanı sınırlandırmış ve evde kaldığı akşamlar annesiyle ilişkisini anlatmıştır. Yazar yine bu CBB’de de şimdiki zaman kullanmıştır. Buna göre 5. CBB ile 6. CBB arasında zaman açısından genelden özele, soyuttan somuta doğru bir geçiş vardır. Bu da, iki CBB’nin zaman açısından birbirine sıkı sıkıya bağlanmasını sağlar. Zaten her iki CBB arasında şimdiki zamanın kullanımından doğan farklı bir ilişki de vardır. Her iki CBB’de de yazar sürekli yaşadığı şeyleri söylediği için şimdiki zamanı süreklilik işleviyle kullanmıştır.

7. CBB’de yine konu olarak 5. ve 6. CBB’de bahsedilenlerden farklı bir şey anlatılmamıştır. Ancak burada ana- oğul arasındaki ilişki genel olarak değil; de zaman açısından iyice sınırlandırarak verilmiştir. ‘Bir pazar günü’ söylemi, hem 5. ve 6. CBB’lerde anlattığı şeyleri iyice somutlaştırmış hem de zamanın daha da daraltılarak sadece ‘bir pazar günü’ne indirgemesine yol açmıştır. Tabiki ‘bir pazar günü’nün hangi pazar günü olduğu kesin bir şekilde belirtilmemiştir. Yazar, ‘bir pazar günü’ annesiyle arasında geçen somut bir olayı anlattığı için geçmiş zaman kullanmıştır. Bu yönüyle 7. CBB, üstteki iki CBB’den (5 ve 6) ayrılır. Buna rağmen 5,6 ve 7. CBB’ler arasında zaman açısından sıkı bir ilişki vardır. Çünkü aynı konu, bu 3 CBB’de zaman açısından genelden özele doğru inilerek anlatılmıştır. Şöyle ki; yazarın annesiyle ilişkisi zaman açısından 5. CBB’de çok genel olarak, 6. CBB’de biraz daha özele inilerek sadece yazarın evde kaldığı akşamlarda, 7. CBB’de ise tam olarak özele inilerek, sınırlandırılarak ‘bir Pazar günü’ şeklinde verilmiştir. Sonuç olarak 5., 6. ve 7. CBB’ler arasında zaman açısından genelden özele doğru bir geçiş vardır.

8. CBB’de yazar ailenin bireylerini tanıtırken geniş zaman ve şimdiki zamanın süreklilik işlevini kullanmıştır. Konu açısından 8. CBB ile 2, 4, 5, 6, 7. CBB’ler arasında var olan ortaklığın zamana da yansıdığı söylenebilir. Çünkü 2, 4, 5 ve 6. CBB’ler şimdiki zamanla, şimdiki zamanın da süreklilik işleviyle yazılmıştı. Yani bu CBB’lerde şimdiki zaman anlatılan olayların konuşma anında gerçekleştiğini göstermiyor, bunların sürekli yaşandığını söylüyordu. Şimdiki zaman burada geniş zaman gibi kullanılmıştı. 8. CBB’de anlatılanlar ise geniş zamanla ve yine şimdiki

zamanın süreklilik işleviyle anlatılmıştır. Bu nedenle 2, 4, 5, 6 ve 8. CBB'ler arasında zaman açısından bir ortaklık kurulabilir.

9. CBB belki diğer CBB'lerle ilişki açısından öykünün en bağımsız bölümü. Çünkü bu CBB konu açısından diğer CBB'lere çok benzemiyor. 9. CBB'nin giriş bölümünde yazar yine kendisi ile ilgili 2. ve 4. CBB'lerdekine benzer bir şekilde bir yorumda bulunuyor. Ardından bu yorumunu kanıtlamak amacıyla geçenlerde başından geçen bir olayı anlatıyor. Yazar kendisiyle ilgili yorumu belirtirken geniş zaman kullanıyor. Bu açıdan bakıldığında 9. CBB ile 2. ve 4. CBB arasında zaman açısından bir ilişki kurulabilir. Çünkü 2. ve 4. CBB'de de yazar kendisiyle ilgili yorumlarını şimdiki zamanın süreklilik işleviyle vermişti. Yazar başından geçen olayı da geçmiş zaman kullanarak anlatıyor. Ve bu olayın ne zaman gerçekleştiğini ise 'geçen gün' zaman zarfını kullanarak net bir şekilde belirtiyor. Bu CBB'de anlatılanların pek de diğer CBB'lerde anlatılanlara benzememesi, en azından burada, o CBB'lerde anlatılanları kanıtlamak için somut bir olayın anlatılması, zaman açısından 9. CBB ile diğer CBB'ler arasında sıkı bir ilişki kurulmasını engelliyor.

10. CBB, öykünün son CBB'sidir ve zaman açısından 3. CBB'nin devamıdır. 3. CBB'de yazar, şefinden izin almış, işten çıkarak otobüs durağına gelmişti. İşte bu CBB'de, yazarın bundan sonraki yaşadıkları; yazarın dolmuştan inmesi, bir süre etrafını ne yapacağına karar veremeden incelemesi ve bu arada neler hissettiği anlatılır. Yazar, burada da aynı 3. CBB'de olduğu gibi geçmiş zaman kullanmıştır. Bu nedenle 3. CBB ile 10. CBB arasında birbirlerinin devamı olması açısından sıkı bir ilişki vardır. Aslında konu açısından da, zaman açısından da öykünün özü, yazarın asıl anlatmak istediği bu iki CBB'de verilmiştir. Ancak yazar bunu kuru kuruya vermeyip, diğer CBB'lerde yaşamı, ailesi kısacası kendisi hakkında bilgiler vererek okuyucuyu bu sonuca hazırlamıştır. 3. CBB başlığa ad olan 'Çalınamayan Gün'ün sabah saatlerini kapsarken, 10. CBB de kesin olarak belirtilmese de öğle saatlerini kapsar. Çünkü dil dışı göndermelerden de anlaşıldığına göre yazar dolmuş beklemiş, daha sonra dolmuşla Kızılay'a kadar gelmiştir. Bu da muhtemelen 1 ya da 2 saat ancak süreceğine göre sabah iş yerinden çıkan yazar saat 11, 11.30 civarlarında Kızılay'a ancak ulaşır.

2.3 Ortak Mekan

‘Çalınamayan Gün’ adlı öykünün CBB’ler arası mekan ilişkisine geçmeden önce genel olarak öyküde çok fazla farklı mekan olmadığı söylenmelidir. Bunun nedeni ise öyküde yazarın bir olayı anlatmaktan çok bir durumu yani kendi yaşamını yorumlayıp, okuyucuya aktarmasıdır. Bu yönüyle öykü ‘durum öyküsüne’ daha yakındır.

Öyküdeki mekanlar incelenirse, öykünün bir otobüsün içindeki insanların tasvir edilmesiyle başladığı görülür. Yazar öykünün ilk CBB’sinde bir iş yerinde çalışan insanların her gün servis otobüsüyle işe nasıl gidip geldiklerini ve iş yerinde neler yaptıklarını anlatır. Bu sebeple öykünün ilk CBB’sinde ayrıntılarıyla anlatılmış iki mekan vardır. Bunlar çalışanları her gün işe götürüp getiren servis otobüsü ve çalışanların iş yerlerindeki odalarıdır. Bunların dışında ayrıntılarıyla anlatılmayan sadece değinilen mekanlar da vardır ilk CBB’de. Bu mekanlar da otobüsün uğradığı duraklar ve çalışanların iş yeriyle evleri arasında otobüsün gittiği yol boyudur. Bu mekanların sadece adı geçmiştir. Öyküde adı geçen bu mekanların (servis otobüsünün içi ve iş yeri) özellikleri daha önce ayrıntılarıyla anlatıldığı için burada tekrar üzerinde durulmayacaktır.

2. CBB’de yazar genel olarak kendisi ve yaşamı hakkında yorum yaptığı için bu CBB’de herhangi bir mekana yer verilmemiştir.

3. CBB’de mekan yazarın iş yeri, iş yerinin dışı ve iş yerine en yakın duraktır. İlk CBB hatırlanırsa orada da mekan yazarın iş yeri idi. Bu nedenle 1. CBB ile 3. CBB’nin mekanları ortaktır. Ve bu iki CBB mekan ortaklığı bakımından birbirine bağlanır. Ancak bu CBB’de yazarın iş yeri ile ilgili 1. CBB’de yer almayan farklı ayrıntılara değinilmiştir. Örneğin bu CBB’de yazar iş yerinin penceresinden dışarıyı izlemektedir. Ve dışarıda tepeler ve tepelere yapılmış kondular görmektedir. Bundan dolayı dil dışı göndermelerle yazarın iş yerinin şehrin oldukça dışında olduğu söylenebilir.

4. CBB’ye bakıldığında, aynı 2. CBB’de olduğu gibi burada da anlatılanlar herhangi bir mekanda geçmemiştir. Çünkü bu CBB’de de yazar genel olarak kendisi ve yaşamı hakkında bilgi vermiş, eski haliyle şimdiki halini karşılaştırmıştır. Bu

CBB'deki cümleler yazarın yaşamı hakkında genel olarak yorum içerdiklerinden, bu cümlelerde herhangi bir mekana değinilmemiştir.

5. CBB'de mekanın artık değıştiği görülür. Burada Őimdiye kadar özel hayatına hiç değinmeyen, sadece iş yerindeki yaşamını anlatıp, sürekli genel olarak yaşamının tekdüzeliğinden Şikayet eden yazarın, artık evdeki yaşamını anlatmaya başladığı görülür. Yazar bu CBB'de önce yaşadığı evi fiziksel olarak tanıtır ve kendi yaşamıyla yaşadığı ev arasında bir benzerlik kurar. [*ev nasıl onu kuşatan apartmanlardan boğuluyorsa, biz **evin** içinde yaşayan iki can da aynı biçimde boğuluyoruz* (88)] Daha sonra evde annesiyle birlikte yaşadıklarını belirtip uzun uzun ilişkilerini anlatır okuyucuya. Bu sebeple 5. CBB'de anlatılanlar mekan olarak yazarın evinin içinde geçer.

6. CBB'de de mekan yine yazarın evidir. Yazar bu CBB'de '*sağa sola takılmayıp evde kaldığı akşamlar*'da annesiyle ilişkisini anlatır. Bu akşamlarda yazar ve annesinin konuşmadan saatlerce televizyon karşısında oturdukları öğrenilir. Dil dışı göndermelerden faydalanarak yazarın annesiyle koltuklarda oturup televizyon izlediği yerin evin oturma odası olduğu söylenebilir. Buna göre 5. CBB ile 6. CBB arasında ortak mekan bakımından bir ilişki vardır. Ancak 5. CBB'de mekan genel olarak ev içiyken, 6. CBB'de mekan evin oturma odası olarak daha da özelleŐmiştir. Bu sebeple her iki CBB için hem mekan ortaklığı hem de mekanda genelden özele, bütünden parçaya geđiŐ vardır, denebilir.

7. CBB'ye bakıldığında yine yazarın evde annesiyle yaşadığı bir olayı anlattığı görülür. Bu nedenle 5, 6 ve 7. CBB'ler arasında ortak mekandan doğan bir bağ kurulur. Ancak bu CBB'de anlatılanların da evin kesin olarak hangi odasında geğtiği belli değildir. Yine dil dışı göndermelerden faydalanarak yazar ve annesinin gazete okuduğu yer, evin oturma odasıdır denebilir. Bu nedenle 6. ve 7. CBB arasında mekan bakımından daha sıkı bir ilişki kurulabilir. Ancak bu CBB'de diğer 5. ve 6. CBB'lerden farklı olarak evin içinde oturma odasından farklı bir odaya geđiŐ vardır. [***bir pazar-Ø günü benim annem de saatler süreceğ bir namazı kılmak için, benden bulamadığı ilgiyi Tanrı'dan bulmak üzere kendi yerinden kalkıp benim annem yan odaya geçmişti-Ø*** (119)]

Öykünün 8. CBB'sinde yazar, genel olarak aile bireylerini tanıttığı için, aile bireylerinin özelliklerini, kimler olduklarını, neler yaptıklarını anlattığı için herhangi bir mekana değinilmemiştir.

9. CBB'de yazar kendisinin sıradan bir insan olduğunu kanıtlamak için başından geçen bir olayı anlatır. Olay, yazarın evinin bulunduğu sokakta geçmiştir. Olayın akşamüstü yazar eve dönerken gerçekleşmektedir. Sıradan bir yaşam süren, hayatı iki otobüs yolculuğu arasında geçen yazar, muhtemelen işten eve dönüyordur ve 1. CBB'de uzun uzun anlatılan servis otobüsünden inmiştir. Bu nedenle mekan bakımından 1. CBB ile tam bir ortaklık kurulamasa da, 9. CBB 'de geçen mekan, 1. CBB'de geçen mekanın devamıdır.

Öykünün son CBB'sinde mekan artık somutlaşmıştır. Öncelikle öykünün ilk 9 CBB'sinde anlatılanların kesin olarak nerede, hangi şehirde geçtiği bilinmiyordu. Bu CBB'de artık öyküde anlatılanların nerede gerçekleştiği kesinleşmiştir. Bu da dil dışı göndermelerden anlaşılır. Çünkü yazar bu CBB'de ilk defa bir yer adı (Kızılay) vermiştir. Kızılay da Ankara'nın en ünlü semtidir. Bu nedenle mekan bakımından öykünün ilk 9 CBB'si soyut, 10. CBB'si somuttur. İlk 9 CBB'yle 10. CBB arasında soyuttan somuta geçiş vardır. Yine 10. CBB mekan bakımından 3. CBB'nin devamıdır. 3. CBB hatırlanırsa yazarın orada canı sıkılmıştı, iş yerinde o gün duramayacağını anlamıştı ve canı çarşıda başıboş bir şekilde dolaşmak istemişti. İşte yazar öyküde arzu ettiği gibi dolaşmak için 10. CBB'de belirtilen mekana yani Kızılay'a geliyor. Bu nedenle 3. CBB ile 10. CBB arasında mekan bakımından bir ortaklık olmasa da yazarın 3. CBB'de gelmek istediği ve gelmek için şefinden izin istediği mekan, 10. CBB'deki mekandır.

2.4. Parça- Bütün/ Soyut- Somut/ Özel- Genel İlişkisi

1.CBB'de her gün işe servis otobüsüyle gidip gelen, muhtemelen bir devlet dairesinde çalışan kişilerden bahsediliyordu. Ancak bunların kimler oldukları, nerede yaşadıkları, kaç kişi oldukları, tam olarak ne iş yaptıkları kesin olarak belli olmadığından bu kişiler soyut kişilerdi. 2. CBB'de ise artık tek bir kişiden yani yazarın kendisinden bahsedilir ve yazar kendisinin de 1. CBB'de anlatılan kişilerden biri olduğunu söyler. Bu sebeple 1. CBB'de bir iş yerinde çalışan kişilerden genel olarak

bahsedildiği için bütün, 2. CBB’de ise bu kişilerin içinden sadece bir kişi anlatıldığı için parçadır. Buna göre 1.CBB ile 2. CBB arasında bir parça bütün ilişkisi, bütünden parçaya geçiş vardır. Yine her iki CBB arasında kişi bakımından soyuttan somuta geçiş vardır. Çünkü 1. CBB’de yer alan kişilerin tam olarak kimler oldukları bilinmediği için bu kişiler soyut, 2. CBB’ de ise yazarın kendisi anlatıldığı için somuttur.

2.CBB’de yazar her şeyden önce kendisinin de 1. CBB’de anlatılan kişilerden biri olduğunu söylemiştir. Bu nedenle yazar da 1. CBB’de anlatılan kişilerin özelliklerine sahiptir, aynı onlar gibi yaşar. 1. CBB’de bu kişilerin sürekli aynı şeyleri yaptıkları, birbirleriyle ilişkilerinin sıcak olmadığı, sıkıcı, tekdüze bir hayat yaşadıkları ve bu yaşamlarını kabullendikleri anlatılmaktadır. Ancak yazar bunları kesin, net bir şekilde ortaya koymadan ara ara hissettirerek vermektedir. Burada ise, kendi yaşamının tekdüze, monoton, hareketsiz olduğunu kesin bir şekilde belirterek bu kısır döngüyü daha somut, daha net bir şekilde ortaya koyarak, sonuca varır.

1.CBB ile 3. CBB arasında zaman açısından bütünden parçaya, genelden özele geçiş vardır. Çünkü 1. CBB’de çalışanların iş yerinde genel olarak her gün neler yaptıkları anlatılıyordu. Yani zaman, genel bir zamandı. 3. CBB’de ise, bu zaman sınırlandırılmış, sadece yazarın iş yerindeki bir günü anlatılmıştır. Aynı şey kişi bakımından da geçerlidir. Çünkü 1. CBB’de genel olarak çalışanlardan bahsedilirken, 3. CBB’de bunlardan sadece birinden yani yazardan bahsedilmektedir.

2. CBB ile 3. CBB arasında da yukardaki zaman ilişkisi gibi bir ilişki vardır. Buna göre 2. CBB’de anlatılanların genel, soyut bir zamanı kapsadığı, 3. CBB’de anlatılanların ise daha kesin, somut ve sınırlı bir zamanda gerçekleştiği söyleyebiliriz. Çünkü yazar 2. CBB’ de genel olarak yaşamı ve kendisi ile ilgili yorumlar yaparken 3. CBB’de ise bu yaşamının bir gününden bahsetmiştir. Bu nedenle 3. CBB’nin zamanı daha somut, daha özeldir. Ve bu iki CBB arasında zaman açısından genelden özele, bütünden parçaya ve soyuttan somuta geçiş vardır.

Yine 5, 6 ve 7. CBB’ler arasında da zaman açısından soyuttan somuta, genelden özele, bütünden parçaya geçiş vardır. Bu ilişkiyi açıklamak gerekirse her üç CBB’nin de konu bakımından aynı olduğu görülür. Yani her üç CBB’de de yazarın annesiyle ilişkisinin soğukluğundan bahsedilir. Bu nedenle her üç CBB’de de kişiler ve bu

kişilerin yaşadığı mekan da aynıdır. Bu üç CBB’de tek farklılık zamandır. Buna göre yazar 5. CBB’de genel olarak annesiyle ilişkilerinin soğuk olduğunu söylemiştir. Bu nedenle 5. CBB’nin zamanı soyuttur. 6.CBB’de ise, bu soyut zamanı biraz daha darlaştırarak sadece sağa sola takılmayıp evde kaldığı gecelerdeki annesiyle ilişkisini vermiştir. 6. CBB zaman açısından 5. CBB’ye göre daha somuttur, bu CBB’ nin zamanı daha dardır. 7. CBB’de ise yazar annesiyle ilişkisinin soğukluğunu anlatırken zamanı artık iyice darlaştırarak sadece bir pazar günü başlarından geçen ufak bir olayı anlatmıştır. Buna göre bu 3 CBB’yi zaman açısından değerlendirirsek 5. CBB’de zamanın en geniş ve soyut, 6’da daha dar ve somut, 7. CBB’de ise en dar ve en somut olduğunu söyleyebiliriz. Bu sebeple bu 3 CBB arasında zaman açısından genelden özele, soyuttan somuta bir geçiş vardır.

Yine 8. CBB ile 5, 6 ve 7. CBB’ler arasında kişi bakımından bir parça bütün ilişkisi vardır. Çünkü 8. CBB genel olarak yazarın ailesinin tanıtıldığı CBB’dir. Bu CBB’de yazar teker teker aile üyeleri – ağabeyi, ablası, annesi ve babası- hakkında tanıtıcı kısa bilgiler vermiştir. Bu yönüyle 8. CBB kişi bakımından bütündür. 5. CBB’de ise yazar annesinden, ablasından ve ağabeyinden bahsetmiştir. Yine 6 ve 7. CBB’lerde sadece annesinden bahsetmiştir. Bu yönüyle bu CBB’ler de parçadır. Ve böylece 5, 6, 7. CBB’ler ile 8. CBB arasında parçadan bütüne geçiş vardır.

Yine genel olarak öykünün CBB’lerine bakılırsa 2. ve 4. CBB’nin en soyut CBB’ler olduğu görülür. Çünkü bu CBB’lerde yazar kendini ve yaşamını genel olarak sorgulamış ve yaşamının tekdüze, sıkıcı olduğu, bundan dolayı da sıkıldığı, bunaldığı ve genel olarak yaşamından memnun olmadığı sonucuna varmıştır. Öykünün ana fikri de bu CBB’lerdir. Çünkü yazar, diğer CBB’lerde bu savını kanıtlamak için kendisiyle ilgili çeşitli olaylar anlatmış, örnekler vermiştir. Buna göre 1. CBB’de kendisini gizleyerek iş yerindeki yaşamını, 3. CBB’de yine iş yerindeki 1 gününü, 5. CBB’de özel hayatını, yaşadığı evi, evde annesiyle ilişkilerini, 6. ve 7. CBB’de de zamanı darlaştırarak yine annesi ile ilişkilerini, 8. CBB’de ailesini ve ailesinden koptuğunu, 9. CBB’de yine kendisinin sıradan bir insan olduğunu kanıtlamak için başından geçen bir olayı ve 10. CBB’de de 3. CBB’nin devamı olarak iş yerinde çok bunalıp, bu nedenle izin aldığı bir günü anlatmıştır. Tüm bu CBB’lerde yazar yaşamının ne kadar sıkıcı ve tekdüze

olduğunu okuyucuya göstermek, ispatlamak istemiştir. Burada anlatılanlar adeta 2 ve 4. CBB'lerde genel olarak söylediği şeyleri örneklendirmek içindir. Bu nedenle 2 ve 4. CBB'ler soyut, diğer tüm CBB'ler somuttur ve 2 ve 4. CBB'leri somutlaştırmak için yazılmışlardır.

2.5. Karşıtlık İlişkisi

2. CBB ile 3.CBB arasında bir karşıtlık ilişkisi vardır. Çünkü 2. CBB'de yazar yaşamının oldukça tekdüze, monoton, hareketsiz olduğunu ve bu yaşamının sürekli böyle devam ettiğini söylüyor. Ancak 3. CBB 'de yazar bu yaşamını değiştirmeye çalışıyor ve her gün davrandığından daha farklı davranıyor. Bu yönüyle 3. CBB 1. CBB ile de birbirine karşıttır. Çünkü 1. CBB'nin özellikle ikinci mini mikro metninde çalışanların bu tekdüze yaşamlarına alıştıkları, bir gün farklı davranışlar şaşıracakları, bu yaşamın kabullenilmiş bir yaşam olduğu söyleniyordu. Oysa 3. CBB'de yazar, bu yaşamın dışına çıkmak için çaba gösteriyor, her günden farklı davranıyor. Bu yönüyle 1. CBB ile 3. CBB arasında karşıtlık vardır. Ancak 3. CBB'nin sonunda yazar yaptığından pişman oluyor, dışarıya çıktığı için vicdan azabı duyuyor. Bu yönüyle de karşıtlık ortadan kalkıyor ve yazar 1. ve 2. CBB' de söylediklerini 3. CBB'de de bir kez daha doğrulamış oluyor.

1. CBB ile 3. CBB arasındaki karşıt cümleler:

1. CBB

*iki otobüs-Øyolculuğu arasına sıkışmış bu daracık yaşama katlanmak öylesine kolay-Ø
ki, insan günlerin nasıl geçtiğini anlamıyor-Øbile* (15)

her şey 'günaydın' ve 'iyi akşamlar'la sınırlanmış-Ø (16)

herkes bu otobüsün doğurduğu kardeş yaratıklar gibi-Ø (17)

*otobüsün doğurduğu kardeş yaratıklar gibi olanlar kendi gözlerini burada
açmışlar* (18)

*otobüsün doğurduğu kardeş yaratıklar gibi olanlar kendi gözlerini burada
kapayacaklar* (19)

*otobüsün doğurduğu kardeş yaratıklar gibi olanlar bir gün bu servislere binmeseler
otobüsün doğurduğu kardeş yaratıklar gibi olanlar yaşamayı şaşırarak gibiler* (20)

bu kabullenilmiş bir yaşam-Ø (28)

3.CBB

bu öbür günler gibi bir gün (45)

ama ben sıkılıyorum (46)

*ben benim sabah odaya girdiğimde ben tembel tembel yağan kara, benim penceremin
çevrelediği görüntüdeki tepelere yığılmış kondulara bakarken ben bunu
anlamıştım* (47)

*ben sabah benim masamın başına oturup ben benim ilk sigaramı yaktığımda ben
tembel tembel yağan kara, benim penceremin çevrelediği görüntüdeki tepelere yığılmış
kondulara bakarken ben anlamıştım* (48)

ben sabah her gün olduğu gibi saatin önce yarım olmasını bekleyemeyecektim (49)

ben sabah sonra da saatin on sekiz olmasını bekleyemeyecektim (50)

sabah tanımsız bir sıkıntı benim yüreğimin çevresinde birikiyordu-Ø (51)

ben benim şefimden izin istedim (52)

*sabahleyin, ben durakta servis-Ø otobüsünü beklerken ben yürümeyi geçirmiştım
benim içimden* (58)

*sabahleyin ben durakta servis-Ø otobüsünü beklerken ben özgürce, amaçsızca
dolaşmayı geçirmiştım benim içimden* (59)

*ben sinema-Ø afişlerine bakardım örneğin, benim ilgimi çeken bir film
olursa-Ø* (60)

ben yıllardır benim sinemaya gitmediğimi düşündüm (61)

ben simit yerdim örneğin (62)

*ben benim paltomun yakasını kaldırıp ben benim dudağımın kıyısında bir sigara ile,
ben vitrinlere bakardım örneğin* (63)

ben kitapçıları gezerdim örneğin (64)

ben dergileri karıştırdım örneğin (65)

ben bir pastanede sıcak salep içerdim örneğin (66)

ben sonra da, erkenden bastıran kış-Ø akşamını bir birahane de karşıladım örneğin (67)

2.CBB ile 3. CBB arasındaki karşıt cümleler:

2. CBB

ben bu devinimsiz yaşamın içine, bu kısır döngünün içine ne zaman girdim (40)

ben bu devinimsiz yaşamın içine, bu kısır döngünün içine ne zaman girdiğimi

bilmiyorum (41)

ben sabahları tıraş olurken ben benim aynadaki kaygılı yüzüme bakarak ben benim gündün güne çöktüğümü görüyorum (42)

ben sabahları tıraş olurken ben benim aynadaki kaygılı yüzüme bakarak ben benim hızla yaşlandığımı görüyorum (43)

tekdüzelik-Ø çarkı ağır ağır öğütüyor-Ø beni (44)

3. CBB

bu öbür günler gibi bir gün (45)

ama ben sıkılıyorum (46)

ben benim sabah odaya girdiğimde ben tembel tembel yağan kara, benim pencere min çevrelediği görüntüdeki tepelere yığılmış kondulara bakarken ben bunu anlamıştım (47)

ben sabah benim masamın başına oturup ben benim ilk sigaramı yaktığımda ben tembel tembel yağan kara, benim pencere min çevrelediği görüntüdeki tepelere yığılmış kondulara bakarken ben anlamıştım (48)

ben sabah her gün olduğu gibi saatin önce yarım olmasını bekleyemeyecektim (49)

ben sabah sonra da saatin on sekiz olmasını bekleyemeyecektim (50)

- sabah tanımsız bir sıkıntı benim yüreğimin çevresinde birikiyordu-Ø* (51)
- ben benim şefimden izin istedim* (52)
- sabahleyin, ben durakta servis-Ø otobüsünü beklerken ben yürümeyi geçirmiştım benim içimden* (58)
- sabahleyin ben durakta servis-Ø otobüsünü beklerken ben özgürce, amaçsızca dolaşmayı geçirmiştım benim içimden* (59)
- ben sinema-Ø afişlerine bakardım örneğin, benim ilgimi çeken bir film olursa-Ø* (60)
- ben yıllardır benim sinemaya gitmediğimi düşündüm* (61)
- ben simit yerdim örneğin* (62)
- ben benim paltomun yakasını kaldırıp ben benim dudağımın kıyısında bir sigara ile, ben vitrinlere bakardım örneğin* (63)
- ben kitapçuları gezerdim örneğin* (64)
- ben dergileri karıştırdım örneğin* (65)
- ben bir pastanede sıcak salep içerdim örneğin* (66)
- ben sonra da, erkenden bastıran kış-Ø akşamını bir birahane de karşılardım örneğin* (67)

Yine aynı konuda 3. CBB ile 10. CBB de birbirine karşıttır. Çünkü 3. CBB’de yazarın o gün canı vitrinlere bakmak, sinemaya gitmek, simit yemek, dergileri karıştırmak gibi farklı şeyler yapmak istemiş, bunları yapabilmek için de şefinden izin isteyerek dışarı çıkmıştır. 10. CBB’de ise yazar, 3. CBB’de yapmak istediği şeyleri yapabilmek için Kızılay’a gelmiş ancak bu sefer de geldiğine pişman olmuş, suçluluk duygusundan kurtulamayarak iş yerine geri dönmek istemiştir. Bu karşıtlık cümleler bazında gösterilirse:

3. CBB

- bu öbür günler gibi bir gün* (45)

- ama ben sıkılıyorum* (46)
- ben benim*** sabah odaya girdiğimde ***ben tembel tembel yağan kara, benim penceremin çevrelediği görüntüdeki tepelere yığılmış kondulara bakarken ben bunu anlamıştım*** (47)
- ben sabah benim*** masamın başına oturup ***ben benim*** ilk sigaramı yaktığımda ***ben tembel tembel yağan kara, benim penceremin çevrelediği görüntüdeki tepelere yığılmış kondulara bakarken ben anlamıştım*** (48)
- ben sabah*** her gün olduğu gibi saatin önce yarım olmasını bekleyemeyecektim (49)
- ben sabah*** sonra da saatin on sekiz olmasını bekleyemeyecektim (50)
- sabah*** tanımsız bir sıkıntı ***benim*** yüreğimin çevresinde birikiyordu-Ø (51)
- ben benim*** şefimden izin istedim (52)
- sabahleyin, ***ben*** durakta servis-Ø otobüsünü beklerken ***ben*** yürümeyi geçirmiştim ***benim*** içimden (58)
- sabahleyin ***ben*** durakta servis-Ø otobüsünü beklerken ***ben*** özgürce, amaçsızca dolaşmayı geçirmiştim ***benim*** içimden (59)
- ben*** sinema-Ø afişlerine bakardım örneğin, ***benim*** ilgimi çeken bir film olursa-Ø (60)
- ben*** yıllardır ***benim*** sinemaya gitmediğimi düşündüm (61)
- ben*** simit yerdim ***örneğin*** (62)
- ben benim*** paltomun yakasını kaldırıp ***ben benim*** dudağımın kıyısında bir sigara ile, ***ben*** vitrinlere bakardım ***örneğin*** (63)
- ben*** kitapçıları gezerdim ***örneğin*** (64)
- ben*** dergileri karıştırırdım ***örneğin*** (65)
- ben*** bir pastanede sıcak salep içerdim ***örneğin*** (66)
- ben*** sonra da, erkenden bastıran kış-Ø akşamını bir birahane de karşılardım ***örneğin*** (67)

10.CBB

- ben Kızılay'da dolmuştan indim* (155)
- ben durakta bir süre kararsız dikildim* (156)
- ne cadde boyu yürümek geçiyordu-Ø benim içimden* (157)
- ne de vitrinler geçiyordu-Ø benim içimden* (158)
- ben sözde bugünü çalmak istemiştim* (159)
- ve ben sözde bir okul-Ø kaçını gibi başıboş yaşamak istemiştim* (160)
- ama işgünü, alışılmadık bir saatte nasıl da yadırgıydı-Ø kent* (161)
- ben bir suç işliyor gibiydim* (162)
- ben oraya, o masa-Ø başına mı dönmeliydim* (163)

2.6. Sebep- Sonuç İlişkisi

Öyküdeki ilk CBB'de yazar bir iş yerinde çalışan kişilerin günlük hayatlarından bir kesit vermektedir. Buna göre bu kişiler her gün aynı işleri yapmakta, çok tekdüze bir yaşam sürmektedirler. 2. CBB'de ise yazar kendisinin de bu kişilerden biri olduğunu açıklamakta ve kendisinin de bu tekdüzelik çarkına, hareketsiz yaşama ne zaman girdiğini bilmediğini, ancak bu yaşam tarzından hiç memnun olmadığını, gün geçtikçe bu hareketsiz, tekdüze yaşamdan dolayı çöktüğünü, yaşlandığını söylemektedir. Buna göre öykünün ilk CBB'sindeki tüm cümleler sebep, 2. CBB'nin 40, 41, 42, 43 ve 44. cümleleri sonuçtur. Çünkü yazar ilk CBB'de uzun uzun anlattığı yaşam tarzı yüzünden 2. CBB 'de yavaş yavaş yaşlandığını, çöktüğünü düşünmektedir.

Sebep

- onlar kendi bedenlerinin bütün yükünü vererek asılıyorlar meşin tutaçlara* (1)
- ya da onlar kendi bedenlerinin bütün yükünü vererek asılıyorlar nikelajı yer yer dökülmüş demir borulara* (2)
- onlar ilk durakta binip onlar oturma şansını yakalayanlar, kendi katlanmış gazetelerini okumaya çalışıyorlar* (3)

- ilk durakta binip oturma şansını yakalayanlar arada yeni binenlerle selamlaşmak için*
ilk durakta binip oturma şansını yakalayanlar kendi başlarını kaldırıyorlar (4)
- ilk durakta binip oturma şansını yakalayanlar hafifçe gülümsemek için ilk durakta*
binip oturma şansını yakalayanlar kendi başlarını kaldırıyorlar (5)
- ilk durakta binip oturma şansını yakalayanlar arada da kendi gözlerini kısıp ilk*
durakta binip oturma şansını yakalayanlar camdan dışarı bakarak ilk durakta binip
oturma şansını yakalayanlar bir şeyler düşünüyorlar (6)
- birkaç uygar kişinin dışında ilk durakta binip oturma şansını yakalayanların çoğunun*
umurunda değil-Ø ayakta dikilen bayanlar (7)
- her durakta biraz daha doluyor-Ø servis-Ø otobüsü* (8)
- yol-Ø boyu pek konuşan olmuyor-Ø* (9)
- onlar trafik-Ø lambalarının, polis-Ø düdüklarının, klaksonların değişmez düzenine*
kapılarak onlar birbirine benzeyen günlerden birini daha yinelemeye gidiyorlar (10)
- akşam-Ø dönüşü de aynı şeyler çok küçük değişikliklerle yinelenecek-Ø* (11)
- akşam-Ø dönüşü örneğin herkes aynı anda otobüslerin kapılarına yığıldığından,*
daha çok, kaba görünümlü erkekler dolduracak-Ø koltukları (12)
- ve akşam-Ø dönüşü kimse gazete okumayacak-Ø* (13)
- akşam-Ø dönüşü suskunluk, belirli duraklarda inenlerin belirli duraklarda*
inmeyenlere iyi akşamlar dilemelerine dek sürecek-Ø (14)
- iki otobüs-Ø yolculuğu arasına sıkışmış bu daracık yaşama katlanmak öylesine kolay-*
Ø ki, insan günlerin nasıl geçtiğini anlamıyor-Ø bile (15)
- her şey 'günaydın' ve 'iyi akşamlar'la sınırlanmış-Ø* (16)
- herkes bu otobüsün doğurduğu kardeş yaratıklar gibi-Ø* (17)
- otobüsün doğurduğu kardeş yaratıklar gibi olanlar kendi gözlerini burada*
açmışlar (18)

otobüsün doğurduğu kardeş yaratıklar gibi olanlar kendi gözlerini burada kapayacaklar (19)

otobüsün doğurduğu kardeş yaratıklar gibi olanlar bir gün bu servislere binmeseler otobüsün doğurduğu kardeş yaratıklar gibi olanlar yaşamayı şaşırarak gibiler (20)

küçük odalara doldurulmuş masalarda oturan bunca insan, her sabah birbirine 'günaydın' demek zorunda-Ø (21)

küçük odalara doldurulmuş masalarda oturan bunca insan öğle-Ø dinlencesi başlarken birbirine 'afiyet olsun' demek zorunda-Ø (22)

küçük odalara doldurulmuş masalarda oturan bunca insan iş-Ø saati bitiminde de birbirine 'iyi akşamlar' demek zorunda-Ø (23)

küçük odalara doldurulmuş masalarda oturan bunca insan bir de cuma-Ø akşamları birbirine 'iyi tatiller'- demek zorunda-Ø (24)

onun dışında kimse konuşmuyor-Ø (25)

onun dışında kimse gülmüyor-Ø (26)

onun dışında kimse dert yanmıyor-Ø (27)

bu kabullenilmiş bir yaşam-Ø (28)

bu belki de bir ceza-Ø (29)

ay-Ø başlarında muhasebenin önünde oluşan uzun kuyrukta yapılan şakalar da (yinelene yinelene bıktırıcı oldular) güldürmüyor-Ø kimseyi (30)

ay-Ø başlarında kendi parasını alan küçük odalara doldurulmuş masalarda oturan bunca insan kendi odasına koşuyor-Ø (31)

ay-Ø başlarında küçük odalara doldurulmuş masalarda oturan bunca insan kendi masasına oturup küçük odalara doldurulmuş masalarda oturan bunca insan kendi paralarını yayıyor-Ø (32)

ay-Ø başlarında küçük odalara doldurulmuş masalarda oturan bunca insan önce kendi bordrosundaki kesintileri hesaplıyor-Ø (33)

ay-Ø başlarında küçücük odalara doldurulmuş masalarda oturan bunca insan kendi parasını sayıyor-Ø (34)

ay-Ø başlarında küçücük odalara doldurulmuş masalarda oturan bunca insan kağıt kalem alıp küçücük odalara doldurulmuş masalarda oturan bunca insan o ayın giderlerini saptıyor-Ø (35)

ay-Ø başlarında küçücük odalara doldurulmuş masalarda oturan bunca insan kendi parasını yeniden sayıyor-Ø (36)

sonra ay-Ø başlarında küçücük odalara doldurulmuş masalarda oturan bunca insan parasını kendi cüzdanına yerleştiriyor-Ø (37)

ay-Ø başlarında küçücük odalara doldurulmuş masalarda oturan bunca insan bütün bunları yaparken onların yüzünde hiçbir anlam olmuyor-Ø (38)

Sonuç

ben bu devinimsiz yaşamın içine, bu kısırdöngünün içine ne zaman girdim (40)

ben bu devinimsiz yaşamın içine, bu kısırdöngünün içine ne zaman girdiğimi

bilmiyorum (41)

ben sabahları tıraş olurken ben benim aynadaki kaygılı yüzüme bakarak ben benim gündün güne çöktüğümü görüyorum (42)

ben sabahları tıraş olurken ben benim aynadaki kaygılı yüzüme bakarak ben benim hızla yaşlandığımı görüyorum (43)

tekdüzelik-Ø çarkı ağır ağır öğütüyor-Ø beni (44)

1.CBB'de 15, 16, 17, 18, 19, 20, 28. cümleler, 2. CBB'de 40, 41 ve 44. cümleler sebep; 3. CBB'de 68, 69, 70. cümle sonuç. 1. CBB'de yaşamlarından bir kesit verilen insanlar, hareketsiz, tekdüze yaşamlarına o kadar alışmışlar ki günlerin nasıl geçtiğini anlamıyorlar (15), onlar için her şey gündün ve iyi akşamlarla sınırlanmış (16), onlar birbirlerine o kadar alışmışlar ki artık kendilerini servis otobüsünün içinde doğan ve burada da ölecek olan kardeşler gibi görüyorlar (17, 18, 19), bu kişiler servis otobüsüne binmeseler yani işe her gün gitmeseler yaşamayı şaşıracaktılar (20), onlar 1. CBB'de

anlatılan bu yaşamı artık kabullenmişler (20), 2. CBB’de ise; yazar da kendisinin bu kişilerden biri olduğunu söyleyerek bu hareketsiz, tekdüze, monoton yaşama ne zaman girdiğini bilmediğini, bu yaşamın ise kendisini çökerttiğini belirtiyor (40, 41, 44); 3. CBB’de ise; yazar işe gittiği bir gün, çok sıkılmış ve bu hareketsiz, monoton yaşamını bir günlüğüne de olsa değiştirmek için şefinden izin isteyerek dışarı çıkmıştır. Ancak yukarıda bahsettiğimiz sebeplerden dolayı yazar iş yerinden dışarı çıkar çıkmaz dışarıda yapmak istediği şeyler artık ona çekici gelmemiş ve izin isteyip işinden ayrıldığına pişman olmuştur. Yazar 1. ve 2. CBB’de belirttiği gibi her gün aynı şeyleri yapmaya o kadar alışmış ki, yaşamında en küçük bir değişiklik bile onu rahatsız etmiştir.

Sebep

*iki otobüs-Ø yolculuğu arasına sıkışmış bu daracık yaşama katlanmak öylesine kolay-Ø
ki, insan günlerin nasıl geçtiğini anlamıyor-Ø bile* (15)

her şey ‘günaydın’ ve ‘iyi akşamlar’la sınırlanmış-Ø (16)

herkes bu otobüsün doğurduğu kardeş yaratıklar gibi-Ø (17)

*otobüsün doğurduğu kardeş yaratıklar gibi olanlar kendi gözlerini burada
açmışlar* (18)

*otobüsün doğurduğu kardeş yaratıklar gibi olanlar kendi gözlerini burada
kapayacaklar* (19)

*otobüsün doğurduğu kardeş yaratıklar gibi olanlar bir gün bu servislere binmeseler
otobüsün doğurduğu kardeş yaratıklar gibi olanlar yaşamayı şaşıracak gibiler* (20)

bu kabullenilmiş bir yaşam-Ø (28)

ben bu devinimsiz yaşamın içine, bu kısırdöngünün içine ne zaman girdim (40)

*ben bu devinimsiz yaşamın içine, bu kısırdöngünün içine ne zaman girdiğimi
bilmiyorum* (41)

tekdüzelik-Ø çarkı ağır ağır öğütüyor-Ø beni (44)

Sonuç

*ben sonra da, erkenden bastıran kış-Ø akşamını bir birahane de karşıladım
örneğin* (67)

bunların hepsi düşüncede iyiydi -Ø de (68)

*ben daha dışarı çıkar çıkmaz, ben durakta dolmuş beklerken bu düşüncelerin hepsi
kendilerinin bütün ilginçliğini yitirivermişti-Ø* (69)

*ben daha dışarı çıkar çıkmaz, ben durakta dolmuş beklerken izin almak için benim
uydurduğum yalanların pişmanlığa dönüşen sıkıntısı benim içimi kaplamıştı-Ø* (70)

4. CBB’de yazar son zamanlarda çok değiştiğini, eskisi gibi uçarı olmadığını, hareketsiz, sıkıcı yaşamını değiştirmeye çalıştığını ancak başarılı olamadığını, kendiyile geçinemediğini, kimselerle dertleşemediğini, günden güne çekilmez bir insan olduğunu, dışarıdan sakın biri gibi görünmesine rağmen içinde fırtınalar koptuğunu, yaşamının ayrıntıları içinde kaybolduğunu, kendisini tam olarak bir yere, bir duruma ait hissedemediğini, çelişkiler içinde olduğunu anlatmaktadır. İşte yazarın böyle çekilmez bir kişi olmasının sebebi 1. CBB’de uzun uzun anlatılan sıkıcı, tekdüze hayatı sürmesi, yaşamının işle ev arasına sıkışmış olması ve 2. CBB’de de belirttiği gibi bu yaşamın onu günden güne çökertmesidir. Buna göre 1. CBB’deki tüm cümleler sebep (yazarın yaşamından bir kesit veriyor), 2. CBB’de de tüm cümleler sebep; 4. CBB’deki tüm cümleler ise sonuçtur. Kısacası yazarın 4. CBB’de anlattığı gibi bir kişi olmasının sebebi, 1 ve 2. CBB’lerde anlattığı hayatı sürdürmesidir.

Sebepl

onlar kendi bedenlerinin bütün yükünü vererek asılıyorlar meşin tutaçlara (1)

*ya da onlar kendi bedenlerinin bütün yükünü vererek asılıyorlar nikelajı yer yer
dökülmüş demir borulara* (2)

*onlar ilk durakta binip onlar oturma şansını yakalayanlar, kendi katlanmış
gazetelerini okumaya çalışıyorlar* (3)

*ilk durakta binip oturma şansını yakalayanlar arada yeni binenlerle selamlaşmak için
ilk durakta binip oturma şansını yakalayanlar kendi başlarını kaldırıyorlar* (4)

ilk durakta binip oturma şansını yakalayanlar hafifçe gülümsemek için ilk durakta binip oturma şansını yakalayanlar kendi başlarını kaldırıyorlar (5)

ilk durakta binip oturma şansını yakalayanlar arada da kendi gözlerini kısıp ilk durakta binip oturma şansını yakalayanlar camdan dışarı bakarak ilk durakta binip oturma şansını yakalayanlar bir şeyler düşünüyorlar (6)

birkaç uygar kişinin dışında ilk durakta binip oturma şansını yakalayanların çoğunun umurunda değil-Ø ayakta dikilen bayanlar (7)

her durakta biraz daha doluyor-Ø servis-Ø otobüsü (8)

yol-Ø boyu pek konuşan olmuyor-Ø (9)

onlar trafik-Ø lambalarının, polis-Ø düdüklarının, klaksonların değişmez düzenine kapılarak onlar birbirine benzeyen günlerden birini daha yinelemeye gidiyorlar (10)

akşam-Ø dönüşü de aynı şeyler çok küçük değişikliklerle yinelenecek-Ø (11)

akşam-Ø dönüşü örneğin herkes aynı anda otobüslerin kapılarına yığıldığından, daha çok, kaba görünümlü erkekler dolduracak-Ø koltukları (12)

ve akşam-Ø dönüşü kimse gazete okumayacak-Ø (13)

akşam-Ø dönüşü suskunluk, belirli duraklarda inenlerin belirli duraklarda inmeyenlere iyi akşamlar dilemelerine dek sürecek-Ø (14)

iki otobüs-Ø yolculuğu arasına sıkışmış bu daracık yaşama katlanmak öylesine kolay-Ø ki, insan günlerin nasıl geçtiğini anlamıyor-Ø bile (15)

her şey 'günaydın' ve 'iyi akşamlar'la sınırlanmış-Ø (16)

herkes bu otobüsün doğurduğu kardeş yaratıklar gibi-Ø (17)

otobüsün doğurduğu kardeş yaratıklar gibi olanlar kendi gözlerini burada açmışlar (18)

otobüsün doğurduğu kardeş yaratıklar gibi olanlar kendi gözlerini burada kapayacaklar (19)

- otobüsün doğurduğu kardeş yaratıklar gibi olanlar bir gün bu servislere binmeseler otobüsün doğurduğu kardeş yaratıklar gibi olanlar yaşamayı şaşırarak gibiler** (20)
- küçük odalara doldurulmuş masalarda oturan bunca insan, her sabah birbirine 'günaydın' demek zorunda-Ø** (21)
- küçük odalara doldurulmuş masalarda oturan bunca insan öğle-Ø dinlencesi başlarken birbirine 'afiyet olsun' demek zorunda-Ø** (22)
- küçük odalara doldurulmuş masalarda oturan bunca insan iş-Ø saati bitiminde de birbirine 'iyi akşamlar' demek zorunda-Ø** (23)
- küçük odalara doldurulmuş masalarda oturan bunca insan bir de cuma-Ø akşamları birbirine 'iyi tatiller'- demek zorunda-Ø** (24)
- onun dışında kimse konuşmuyor-Ø** (25)
- onun dışında kimse gülmüyor-Ø** (26)
- onun dışında kimse dert yanmıyor-Ø** (27)
- bu kabullenilmiş bir yaşam-Ø** (28)
- bu belki de bir ceza-Ø** (29)
- ay-Ø başlarında muhasebenin önünde oluşan uzun kuyrukta yapılan şakalar da (yinelene yinelene bıktırıcı oldular) güldürmüyor-Ø kimseyi** (30)
- ay-Ø başlarında kendi parasını alan küçük odalara doldurulmuş masalarda oturan bunca insan kendi odasına koşuyor-Ø** (31)
- ay-Ø başlarında küçük odalara doldurulmuş masalarda oturan bunca insan kendi masasına oturup küçük odalara doldurulmuş masalarda oturan bunca insan kendi paralarını yayıyor-Ø** (32)
- ay-Ø başlarında küçük odalara doldurulmuş masalarda oturan bunca insan önce kendi bordrosundaki kesintileri hesaplıyor-Ø** (33)

ay-Ø başlarında küçücük odalara doldurulmuş masalarda oturan bunca insan kendi parasını sayıyor-Ø (34)

ay-Ø başlarında küçücük odalara doldurulmuş masalarda oturan bunca insan kağıt kalem alıp küçücük odalara doldurulmuş masalarda oturan bunca insan o ayın giderlerini saptıyor-Ø (35)

ay-Ø başlarında küçücük odalara doldurulmuş masalarda oturan bunca insan kendi parasını yeniden sayıyor-Ø (36)

sonra ay-Ø başlarında küçücük odalara doldurulmuş masalarda oturan bunca insan parasını kendi cüzdanına yerleştiriyor-Ø (37)

ay-Ø başlarında küçücük odalara doldurulmuş masalarda oturan bunca insan bütün bunları yaparken onların yüzünde hiçbir anlam olmuyor-Ø (38)

ben de onlardan biriyim (39)

ben bu devinimsiz yaşamın içine, bu kısır döngünün içine ne zaman girdim (40)

ben onu bilmiyorum (41)

ben sabahları tıraş olurken ben benim aynadaki kaygılı yüzüme bakarak ben benim günden güne çöktüğümü görüyorum (42)

ben sabahları tıraş olurken ben benim aynadaki kaygılı yüzüme bakarak ben benim hızla yaşlandığımı görüyorum (43)

tekdüzelik-Ø çarkı ağır ağır öğütüyor-Ø beni (44)

Sonuç

eski uçarı ben değildim artık (71)

ben tekdüze yaşamın dışına çıkmak için bir gün bile çırpınsam, ben o eşek-Ø yükü derdi, benim omuzlarımda dolaştıracaktım (72)

ben benim kendimle geçinemiyorum (73)

ben kimselere açılıp ben kimselerle konuşamıyorum (74)

ve **ben** günden güne çekilmez bir insan oluyorum (75)

benim içedönük yapım yalnızca durgunlaşmış bir görüntüyü yansıtırken, **benim** içimde fırtınalar kopuyor-Ø (76)

ben yaşamın ayrıntıları içinde yitip gidiyorum (77)

her şey bir fresk-Ø sanki (78)

freskin kimi yerleri silik-Ø (79)

freskin kimi yerleri dökülmüş-Ø (80)

ve ben, bir o parçada buluyorum **benim** kendimi (81)

ve **ben** bir öbür parçada **buluyorum benim kendimi** (82)

5, 6, 7 ve 8. CBB'lerde yazarın özel hayatına geçilmiş ve özellikle annesiyle olan ilişkilerine değinilmiştir. Buna göre yazarın annesiyle ilişkilerinin çok da sıcak olmadığı görülür. 5. CBB'de yazar annesiyle birlikte oturmalarına rağmen evde ikisinin de boğulduklarını, anneye kendisinin birbirlerine acıdıklarını, özellikle annenin kendisinden ilgi beklediğini, onunla konuşmak istediğini ancak kendinin anneye konuşmak istemediğini, ikisinin sadece annenin çözümsüz hastalıkları konusunda konuştuklarını, özellikle annenin bazı hareketlerinden kendinin çok etkilendiğini, o hareketlere çok kızdığını ve daha sonra da böyle yaptığı için pişman olduğunu uzun uzun anlatmıştır. 6. CBB'de ise; yazar bu sefer dışarı çıkmayıp evde kaldığı akşamlarda, annesiyle ilişkilerinden bahsetmiş ve ilişkilerinin yine sıcak olmadığını, annesiyle saatlerce TV karşısında hiçbir şey konuşmadan oturduklarını anlatmıştır. 7. CBB'de de 5. ve 6. CBB'de anlattıklarını doğrulamak için annesiyle arasında geçen ufak bir iletişimsizliği anlatmıştır. Buna göre anne, oğluyla konuşabilmek için gazete ekinde okuduğu bir yazıyı yazara söylemiştir, yazar ise; bu konuda hiçbir yorum yapamamıştır. Anne bunun karşısında odayı terk etmiştir. Görüldüğü gibi yazarla annenin ilişkileri oldukça soğuk ve resmidir. İşte yazar bu soğukluğun sebebini 8. CBB'de açıklamaktadır. Buna göre 8. CBB'nin 133, 134, 135 ve 136. cümlelerinde annesinin artık çocukluğundaki annesi gibi olmadığını, annesinin çile çektiğini ve artık kendine çok yabancılaştığını belirtmektedir. 8. CBB'de 133, 134, 135, 136 sebep; 5. CBB'de 88,

89, 90, 91, 92, 93, 94, 95, 96, 97, 98, 99, 100, 101, 102; 6. CBB’de 103, 108, 109, 110, 111, 112; 7. CBB’de 113, 117, 118, 119 sonuç

Sebep

benim annem benimle birlikte-Ø (133)

ama benim annem benim çocukluğumdaki benim annem değil-Ø (134)

benim annem çile çekiyor-Ø (135)

benim annem sanki kalın bir camın ardından bakıyor-Ø bana (136)

Sonuç

ev nasıl onu kuşatan apartmanlardan boğuluyorsa, biz evin içinde yaşayan iki can da aynı biçimde boğuluyoruz (88)

benim annem bana, benim geleceksiz yaşamıma acırken, ben de onun tek başınalığına acıyorum (89)

benim annem bana, benim geleceksiz yaşamıma acırken, ben de benim annemin boşu boşuna, salt acı çekilerek tüketilmiş yaşamına acıyorum (90)

ben benim annemde, yaşamı yanıtlayamamış, düş-Ø kırıklığına uğramış insanların bezginliğini görüyorum (91)

annem ve benim oturup iki laf edecek annem ve benim dertlerimizi birbirimize açacak annem ve benim gücümüz kalmadı-Ø artık (92)

annem ve benim sınırlı söyleşilerimizi daha çok benim annemin çözümsüz hastalıkları oluşturuyor-Ø (93)

benim annem benden ilgi bekliyor-Ø (94)

benim annem benden bir tek sözcük bekliyor-Ø (95)

ama ben benim annemle konuşamıyorum (96)

bu, benim içimi parçalasa-Ø da ben benim ağzımı açamıyorum (97)

beni bu değil-Ø de boş bir göz göze gelme müthiş etkiliyor-Ø (98)

- ya da **beni** TV-Ø karşısında **annemin** takma dişlerini **takma dişlerinin** yerinden çıkararak **annemin** esnemesi müthiş etkiliyor-Ø (99)
- benim** canım sıkılıyor-Ø **anneme** (100)
- ben** içten içe kızıyorum ona (101)
- ben** sonra da **benim** böyle düşündüğüm için **ben** üzülüyorum (102)
- ben** sağa sola takılmayıp **benim** evde kaldığım geceler **annem** ve **ben** saatlerce konuşmadan oturuyoruz (103)
- ama **ben** sağa sola takılmayıp **benim** evde kaldığım geceler **biz** duymuyoruz-Ø **onları** (108)
- ama **ben** sağa sola takılmayıp **benim** evde kaldığım geceler **biz** görmüyoruz-Ø **onları** (109)
- ben** sağa sola takılmayıp **benim** evde kaldığım geceler **biz** yalnızca **bizim** gömüldüğümüz **bizim** koltuklarımızda kıpırtısızca oturuyoruz (110)
- ben** sağa sola takılmayıp **benim** evde kaldığım geceler çoğunlukla **benim** elimde **benim** okumak için alıp okuyamadığım bir kitap oluyor-Ø (111)
- ya da **ben** sağa sola takılmayıp **benim** evde kaldığım geceler **ben benim** bulmaca-Ø karelerine saplı kalemimle dalıp gidiyorum (112)
- bir pazar-Ø günü, **annem** ve **ben** yine aynı iletişimsizliği yaşarken-**benim** **annem** bundan sıkılmış olacak-Ø ki- **annem** **kendi** elindeki gazete-Ø ekinde **kendi** okuduğu bir yazıdan söz etmişti-Ø (113)
- bir pazar-Ø günü** sonra da **annem** **kendi** gözlerini kocaman yapan **kendi** gözlüklerinin ardından bana bakmıştı-Ø (117)
- bir pazar-Ø günü** **ben** hiçbir şey söyleyememiştim yeşil salatalar için (118)
- bir pazar-Ø günü** **benim** **annem** de saatler sürecektir bir namazı kılmak için, **benden** bulamadığı ilgiyi Tanrı'dan bulmak üzere **kendi** yerinden kalkıp **benim** **annem** yan odaya geçmişti-Ø (119)

Yazar 8. CBB'nin 121 ve 122. cümlelerinde kendisini 30 yaşında saçları dökülmüş, yorgun, bezgin biri olarak nitelendiriyor. Bunun sebebini ise 1. CBB'de uzun uzun anlattığı tekdüze, sıkıcı yaşam tarzına, 2. CBB'de ve 4. CBB'de ise; hareketsiz, tekdüze yaşamın kendi üzerindeki etkilerine, onu yaşlandırmasına, onu huysuz, ne yapacağını bilemeyen çekilmez biri haline getirmesine bağlıyor. Buna göre 1., 2. ve 4. CBB'nin tüm cümleleri sebep, 8. CBB'nin 121 ve 122. cümleleri sonuçtur.

Sebep

onlar kendi bedenlerinin bütün yükünü vererek asılıyorlar meşin tutaçlara (1)

*ya da **onlar kendi bedenlerinin bütün yükünü vererek asılıyorlar nikelajı yer yer dökülmüş demir borulara*** (2)

onlar ilk durakta binip onlar oturma şansını yakalayanlar, kendi katlanmış gazetelerini okumaya çalışıyorlar (3)

ilk durakta binip oturma şansını yakalayanlar arada yeni binenlerle selamlaşmak için ilk durakta binip oturma şansını yakalayanlar kendi başlarını kaldırıyorlar (4)

ilk durakta binip oturma şansını yakalayanlar hafifçe gülümsemek için ilk durakta binip oturma şansını yakalayanlar kendi başlarını kaldırıyorlar (5)

ilk durakta binip oturma şansını yakalayanlar arada da kendi gözlerini kısıp ilk durakta binip oturma şansını yakalayanlar bir şeyler düşünüyorlar (6)

birkaç uygar kişinin dışında ilk durakta binip oturma şansını yakalayanların çoğunun umurunda değil-Ø ayakta dikilen bayanlar (7)

her durakta biraz daha doluyor-Ø servis-Ø otobüsü (8)

yol-Ø boyu pek konuşan olmuyor-Ø (9)

onlar trafik-Ø lambalarının, polis-Ø düdüklarının, klaksonların değişmez düzenine kapılarak onlar birbirine benzeyen günlerden birini daha yinelemeye gidiyorlar (10)

akşam-Ø dönüşü de aynı şeyler çok küçük değişikliklerle yinelenecek-Ø (11)

- akşam-Ø dönüşü* örneğin herkes aynı anda otobüslerin kapılarına yığıldığından, daha çok, kaba görünümlü erkekler dolduracak-Ø koltukları (12)
- ve *akşam-Ø dönüşü* kimse gazete okumayacak-Ø (13)
- akşam-Ø dönüşü* suskunluk, belirli duraklarda inenlerin **belirli duraklarda** inmeyenlere iyi akşamlar dilemelerine dek sürecek-Ø (14)
- iki otobüs-Ø yolculuğu arasına sıkışmış bu daracık yaşama katlanmak öylesine kolay-Ø ki, insan günlerin nasıl geçtiğini anlamıyor-Ø bile (15)
- her şey 'günaydın' ve 'iyi akşamlar'la sınırlanmış-Ø (16)
- herkes bu otobüsün doğurduğu kardeş yaratıklar gibi-Ø (17)
- otobüsün doğurduğu kardeş yaratıklar gibi olanlar kendi gözlerini burada** açmışlar (18)
- otobüsün doğurduğu kardeş yaratıklar gibi olanlar kendi gözlerini burada** kapayacaklar (19)
- otobüsün doğurduğu kardeş yaratıklar gibi olanlar bir gün bu servislere binmeseler otobüsün doğurduğu kardeş yaratıklar gibi olanlar yaşamayı şaşırarak gibiler** (20)
- küçük odalara doldurulmuş masalarda oturan bunca insan, her sabah birbirine 'günaydın' demek zorunda-Ø (21)
- küçük odalara doldurulmuş masalarda oturan bunca insan öğle-Ø dinlencesi başlarken birbirine 'afiyet olsun' demek zorunda-Ø (22)
- küçük odalara doldurulmuş masalarda oturan bunca insan iş-Ø saati bitiminde de birbirine 'iyi akşamlar' demek zorunda-Ø (23)
- küçük odalara doldurulmuş masalarda oturan bunca insan bir de cuma-Ø akşamları birbirine 'iyi tatiller'- demek zorunda-Ø (24)
- onun dışında kimse konuşmuyor-Ø (25)
- onun dışında kimse gülmüyor-Ø (26)

- onun dışında kimse dert yanmıyor-Ø* (27)
- bu kabullenilmiş bir yaşam-Ø* (28)
- bu belki de bir ceza-Ø* (29)
- ay-Ø başlarında muhasebenin önünde oluşan uzun kuyrukta yapılan şakalar da (yinelene yinelene bıktırıcı oldular) güldürmüyor-Ø kimseyi* (30)
- ay-Ø başlarında kendi parasını alan küçücük odalara doldurulmuş masalarda oturan bunca insan kendi odasına koşuyor-Ø* (31)
- ay-Ø başlarında küçücük odalara doldurulmuş masalarda oturan bunca insan kendi masasına oturup küçücük odalara doldurulmuş masalarda oturan bunca insan kendi paralarını yayıyor-Ø* (32)
- ay-Ø başlarında küçücük odalara doldurulmuş masalarda oturan bunca insan önce kendi bordrosundaki kesintileri hesaplıyor-Ø* (33)
- ay-Ø başlarında küçücük odalara doldurulmuş masalarda oturan bunca insan kendi parasını sayıyor-Ø* (34)
- ay-Ø başlarında küçücük odalara doldurulmuş masalarda oturan bunca insan kağıt kalem alıp küçücük odalara doldurulmuş masalarda oturan bunca insan o ayın giderlerini saptıyor-Ø* (35)
- ay-Ø başlarında küçücük odalara doldurulmuş masalarda oturan bunca insan kendi parasını yeniden sayıyor-Ø* (36)
- sonra ay-Ø başlarında küçücük odalara doldurulmuş masalarda oturan bunca insan parasını kendi cüzdanına yerleştiriyor-Ø* (37)
- ay-Ø başlarında küçücük odalara doldurulmuş masalarda oturan bunca insan bütün bunları yaparken onların yüzünde hiçbir anlam olmuyor-Ø* (38)
- ben de onlardan biriyim* (39)
- ben bu devinimsiz yaşamın içine, bu kısır döngünün içine ne zaman girdim* (40)

- ben onu bilmiyorum* (41)
- ben sabahları tıraş olurken ben benim aynadaki kaygılı yüzüme bakarak ben benim gündün güne çöktüğümü görüyorum* (42)
- ben sabahları tıraş olurken ben benim aynadaki kaygılı yüzüme bakarak ben benim hızla yaşlandığımı görüyorum* (43)
- tekdüzelik-Ø çarkı ağır ağır öğütüyor-Ø beni* (44)
- eski uçarı ben değildim artık* (71)
- ben tekdüze yaşamın dışına çıkmak için bir gün bile çırpınsam, ben o eşek-Ø yükü derdi, benim omuzlarımda dolaştıracaktım* (72)
- ben benim kendimle geçinemiyorum* (73)
- ben kimselere açılıp ben kimselerle konuşamıyorum* (74)
- ve ben gündün güne çekilmez bir insan oluyorum* (75)
- benim içedönük yapım yalnızca durgunlaşmış bir görüntüyü yansıtırken, benim içimde fırtınalar kopuyor-Ø* (76)
- ben yaşamın ayrıntuları içinde yitip gidiyorum* (77)
- her şey bir fresk-Ø sanki* (78)
- freskin kimi yerleri silik-Ø* (79)
- freskin kimi yerleri dökülmüş-Ø* (80)
- ve ben, bir o parçada buluyorum benim kendimi* (81)
- ve ben bir öbür parçada buluyorum benim kendimi* (82)

Sonuç

- o onun saçları onun otuzunda dökülen bir yorgun-Ø* (121)
- ya da o saç-Ø dökünü onun otuzunda bir yorgun-Ø* (122)

5. CBB’de yazarla annesinin çok eski, ahşap bir evde oturdukları, yazarın ağabeyinin ve ablasının da çok zengin olmalarına rağmen bu evi müteahhitlere

sattırarak ve parasını yemek istedikleri belirtilmişti. 8. CBB’de ise yazarın aile üyeleri tanıtılmıştı tek tek. İşte yazarın ağabeyiyle ablasının nasıl kişiler olduğu bu CBB’de netleşmişti. Buna göre yazarın ağabeyi sadece bugününü ve yarınını düşünen, geçmişle ve ailesiyle bağlarını koparmış, kendisini içkiye vermiş, bir borsacıdır. Yazarın ablası ise; çok zengin ve bu zenginliğiyle sürekli övünen biridir. Böylece ikisi de artı ailelerini ve geçmişlerini umursamadıkları, yalnızca kendilerini düşündükleri, paraya çok önem verdikleri için anne ve yazarın oturduğu evi satmak istemektedirler. Buna göre 8. CBB’de 124, 125, 126, 127, 128, 130, 131 sebep; 5. CBB’de 85. cümle sonuç

Sebepler

benim ağabeyim, benim ağabeyimin kafasının içi bilgisayara dönmüş bir borsa

kurdu-Ø (124)

benim ağabeyim kendi boş zamanlarında yalnızca kendi geçirmesini

beceriyor-Ø (125)

benim ağabeyim geçmişle bağları kopuk biri-Ø (126)

benim ağabeyim bugün ve yarını yaşayan biri-Ø (127)

benim ağabeyim kendi düşlerini rakularla yıkayan biri-Ø (128)

benim ablamsa kendi varıllığı ile övünen tam bir hortlak-Ø (130)

benim ablamsa gezgin bir kuyumcuya döndürdüğü kendi bedeniyle tam bir hortlak-Ø (131)

Sonuç

benim ablam ve benim ağabeyim – benim ablamın ve benim ağabeyimin onca varıllıklarına karşın- birer akbaba gibi dönüyorlar evin üstünde (85)

Yazar 3. CBB’de işe gittiği bir gün canı çok sıkılmış, o gün iş yerinde duramayacağını anlamış ve şefinden yalan bahanelerle izin almış ve dışarı çıkmıştır. Ancak dışarı çıkar çıkmaz hemen pişman olmuş içini bir sıkıntı kaplamıştır. İşte yazarın

dışarı çıkar çıkmaz pişman olmasının nedeni ise 4. CBB’de anlattığı gibi son zamanlarda çok değişmesi, artık çekilmez biri olması, kendiyile ve kimseyile geçinememesi, yaşamın ayrıntıları içinde yitip gitmesi, kendisini hiçbir yere ait hissedememesidir. Buna göre 4. CBB’deki tüm cümleler sebep; 3. CBB’de 68, 69, 70 sonuç.

Sebepler

- eski uçarı ben değildim artık* (71)
- ben tekdüze yaşamın dışına çıkmak için bir gün bile çırpınsam, ben o eşek- Ø yükü derdi, benim omuzlarımda dolaştıracaktım* (72)
- ben benim kendimle geçinemiyorum* (73)
- ben kimselere açılıp ben kimselerle konuşamıyorum* (74)
- ve ben gündün güne çekilmez bir insan oluyorum* (75)
- benim içedönük yapım yalnızca durgunlaşmış bir görüntüyü yansıtırken, benim içimde fırtınalar kopuyor-Ø* (76)
- ben yaşamın ayrıntıları içinde yitip gidiyorum* (77)
- her şey bir fresk-Ø sanki* (78)
- freskin kimi yerleri silik-Ø* (79)
- freskin kimi yerleri dökülmüş-Ø* (80)
- ve ben, bir o parçada buluyorum benim kendimi* (81)
- ve ben bir öbür parçada buluyorum benim kendimi* (82)

Sonuç

- bunların hepsi düşüncede iyiydi -Ø de* (68)
- ben daha dışarı çıkar çıkmaz, ben durakta dolmuş beklerken bu düşüncelerin hepsi kendilerinin bütün ilginçliğini yitirivermişti-Ø* (69)

ben daha dışarı çıkar çıkmaz, ben durakta dolmuş beklerken izin almak için benim uydurduğum yalanların pişmanlığa dönüşen sıkıntısı benim içimi kaplamıştı-Ø (70)

10. CBB’de yazar yaşamını bir günlüğüne de olsa değiştirmek, isteyip de yapamadığı şeyleri yapmak için iş saatinde, şefinden izin alarak Kızılay’a gelmiştir. Ancak yazar geldiğine de pişman olmuştur. Kızılay’da dolmuştan indikten sonra bir müddet durakta kararsız dikilmiş, vitrinlere bakmayı ya da cadde boyu yürümeyi canı istememiştir. İş saatinde orada bulunmaya alışık olmadığı için orayı yadırgamış ve sanki bir suç işliyor gibi hissederek, iş yerine geri dönmeyi istemiştir. Yazarın bu şekilde kendisini suçlu hissetmesinin sebebi 1. CBB’de bahsettiği gibi yaşamına çok alışması, bu yaşamından kopamaması; 2. CBB’de belirttiği gibi yaşamın ayrıntıları arasında kaybolması, 4. CBB’de kendinin eski uçarı olmaması, 8. CBB’de kendini 30 yaşında saçları dökülmüş bir yorgun olarak görmesi ve 9. CBB’de kendini küçük, sıradan bir kişi olarak görmesi ve bu nedenle de sıkıntılarının da küçük, sıradan sıkıntılar olmasıdır. Buna göre 1. CBB’de 15, 16, 17, 18, 19, 20, 28; 2. CBB’de 40, 41, 44; 4. CBB’de 71, 72, 73, 74, 75, 76, 77, 78, 79, 80, 81, 82; 8. CBB’de 121, 122; 9. CBB’de 137, 138, 139, 140, 151, 152, 153, 154 sebep; 10. CBB’de 156, 157, 158, 159, 160, 161, 162, 163 sonuç

Sebep

iki otobüs-Ø yolculuğu arasına sıkışmış bu daracık yaşama katlanmak öylesine kolay-Ø ki, insan günlerin nasıl geçtiğini anlamıyor-Ø bile (15)

her şey ‘günaydın’ ve ‘iyi akşamlar’la sınırlanmış-Ø (16)

herkes bu otobüsün doğurduğu kardeş yaratıklar gibi-Ø (17)

otobüsün doğurduğu kardeş yaratıklar gibi olanlar kendi gözlerini burada açmışlar (18)

otobüsün doğurduğu kardeş yaratıklar gibi olanlar kendi gözlerini burada kapayacaklar (19)

otobüsün doğurduğu kardeş yaratıklar gibi olanlar bir gün bu servislere binmeseler otobüsün doğurduğu kardeş yaratıklar gibi olanlar yaşamayı şaşırarak gibiler (20)

- bu kabullenilmiş bir yaşam-Ø* (28)
- ben bu devinimsiz yaşamın içine, bu kısırdöngünün içine ne zaman girdim* (40)
- ben onu bilmiyorum* (41)
- tekdüzelik-Ø çarkı ağır ağır öğütüyor-Ø beni* (44)
- eski uçarı ben değildim artık* (71)
- ben tekdüze yaşamın dışına çıkmak için bir gün bile çırpınsam, ben o eşek-Ø yükü derdi, benim omuzlarımda dolaştıracaktım* (72)
- ben benim kendimle geçinemiyorum* (73)
- ben kimselere açılıp ben kimselerle konuşamıyorum* (74)
- ve ben günden güne çekilmez bir insan oluyorum* (75)
- benim içedönük yapım yalnızca durgunlaşmış bir görüntüyü yansıtırken, benim içimde fırtınalar kopuyor-Ø* (76)
- ben yaşamın ayrıntıları içinde yitip gidiyorum* (77)
- her şey bir fresk-Ø sanki* (78)
- freskin kimi yerleri silik-Ø* (79)
- freskin kimi yerleri dökülmüş-Ø* (80)
- ve ben, bir o parçada buluyorum benim kendimi* (81)
- ve ben bir öbür parçada buluyorum benim kendimi* (82)
- o onun saçları onun otuzunda dökülen bir yorgun-Ø* (121)
- ya da o saç-Ø dökününü onun otuzunda bir yorgun-Ø* (122)
- benimkiler hep küçük sıkıntılar* (137)
- çünkü ben de küçük bir adamım* (138)
- ben geçen gün öylesi sıradan bir şeye sıkıldım ki, ben benim kendi kendime şaşım sonradan* (139)

- ben* demek artık ayrıntılara ve satır-Ø aralarına iniyorum (140)
- neden* (151)
- ben bu konuşmaların neden yaşama sevincimi söndürdüğünü* bilmiyorum (152)
- insanların akşamı nasıl geçştireceklerini insanların düşünmelerinden ve insanların bunu dile getirmelerinden daha doğal ne olabilirdi-Ø* (153)
- ben dedim ya benimki sıkıntı* (154)

Sonuç

- ben* durakta bir süre kararsız dikildim (156)
- ne* cadde boyu yürümek geçiyordu-Ø *benim* içimden (157)
- ne* de vitrinler geçiyordu-Ø *benim* içimden (158)
- ben* sözde bugünü çalmak istemiştim (159)
- ve *ben* sözde bir okul-Ø kaçkını gibi başıboş yaşamak istemiştim (160)
- ama* işgünü, alışılmadık bir saatte nasıl da yadırgıydı-Ø kent (161)
- ben* bir suç işliyor gibiydim (162)
- ben* oraya, o masa-Ø başına mı dönmeliydim (163)

2.7. Eş Anlamlı, Yakın Anlamlı Cümleler:

1. CBB

- onlar* trafik-Ø lambalarının, polis-Ø düüklerinin, klaksonların değişmez düzenine kapılarak *onlar* birbirine benzeyen günlerden birini daha yinelemeye gidiyorlar (10)
- akşam-Ø dönüşü* de aynı şeyler çok küçük değişikliklerle yinelenecek-Ø (11)
- iki otobüs-Ø yolculuğu* arasına sıkışmış bu daracık yaşama katlanmak öylesine kolay-Ø *ki*, insan günlerin nasıl geçtiğini anlamıyor-Ø bile (15)
- her şey 'günaydın' ve 'iyi akşamlar'la* sınırlanmış-Ø (16)
- herkes bu otobüsün doğurduğu kardeş yaratıklar* gibi-Ø (17)

otobüsün doğurduğu kardeş yaratıklar gibi olanlar kendi gözlerini burada açmışlar (18)

otobüsün doğurduğu kardeş yaratıklar gibi olanlar kendi gözlerini burada kapayacaklar (19)

otobüsün doğurduğu kardeş yaratıklar gibi olanlar bir gün bu servislere binmeseler otobüsün doğurduğu kardeş yaratıklar gibi olanlar yaşamayı şaşırarak gibiler (20)

bu kabullenilmiş bir yaşam-Ø (28)

bu belki de bir ceza-Ø (29)

2. CBB

ben bu devinimsiz yaşamın içine, bu kısırdöngünün içine ne zaman girdim (40)

ben bu devinimsiz yaşamın içine, bu kısırdöngünün içine ne zaman girdiğimi

bilmiyorum (41)

ben sabahları tıraş olurken ben benim aynadaki kaygılı yüzüme bakarak ben benim gündün güne çöktüğümü görüyorum (42)

ben sabahları tıraş olurken ben benim aynadaki kaygılı yüzüme bakarak ben benim hızla yaşlandığımı görüyorum (43)

tekdüzelik-Ø çarkı ağır ağır öğütüyor-Ø beni (44)

4. CBB

eski uçarı ben değildim artık (71)

ben tekdüze yaşamın dışına çıkmak için bir gün bile çırpınsam, ben o eşek- Ø yükü derdi, benim omuzlarımda dolaştıracaktım (72)

ben benim kendimle geçinemiyorum (73)

ben kimselere açılıp ben kimselerle konuşamıyorum (74)

ve ben gündün güne çekilmez bir insan oluyorum (75)

benim içedönük yapım yalnızca durgunlaşmış bir görüntüyü yansıtırken, **benim** içimde fırtınalar kopuyor-Ø (76)

ben yaşamın ayrıntuları içinde yitip gidiyorum (77)

her şey bir fresk-Ø sanki (78)

freskin kimi yerleri silik-Ø (79)

freskin kimi yerleri dökülmüş-Ø (80)

ve ben, bir o parçada buluyorum benim kendimi (81)

ve ben bir öbür parçada buluyorum benim kendimi (82)

Yukarıdaki cümleler yazarın tekdüze, monoton yaşamını anlattığı için yakın anlamlı cümlelerdir. Yakın anlamlı cümleler denince, aynı şeylerin anlatıldığı cümleler akla gelir. Yukarıdaki CBB'lerde yazar, hareketsiz yaşamını ve bu yaşamdan nasıl etkilendiğini anlattığı için yakın anlamlı CBB'lerdir.

5. CBB

ev nasıl onu kuşatan apartmanlardan boğuluyorsa, biz evin içinde yaşayan iki can da aynı biçimde boğuluyoruz (88)

benim annem bana, benim geleceksiz yaşamıma acırken, ben de onun tek başınalığına acıyorum (89)

benim annem bana, benim geleceksiz yaşamıma acırken, ben de benim annemin boşu boşuna, salt acı çekilerek tüketilmiş yaşamına acıyorum (90)

ben benim annemde, yaşamı yanıtlayamamış, düş-Ø kırıklığına uğramış insanların bezginliğini görüyorum (91)

annem ve benim oturup iki laf edecek *annem ve benim* dertlerimizi birbirimize açacak *annem ve benim* gücümüz kalmadı-Ø artık (92)

annem ve benim sınırlı söyleşilerimizi daha çok *benim* annemin çözümsüz hastalıkları oluşturuyor-Ø (93)

benim annem benden ilgi bekliyor-Ø (94)

- benim annem benden bir tek sözcük bekliyor-Ø* (95)
- ama ben benim annemle konuşamıyorum* (96)
- bu, benim içimi parçalasa-Ø da ben benim ağzımı açamıyorum* (97)
- beni bu değil-Ø de boş bir göz göze gelme müthiş etkiliyor-Ø* (98)
- ya da beni TV-Ø karşısında annemin takma dişlerini takma dişlerinin yerinden çıkararak annemin esnemesi müthiş etkiliyor-Ø* (99)
- benim canım sıkılıyor-Ø anneme* (100)
- ben içten içe kızıyorum ona* (101)
- ben sonra da benim böyle düşündüğüm için ben üzülüyorum* (102)

6. CBB

- ben sağa sola takılmayıp benim evde kaldığım geceler annem ve ben saatlerce konuşmadan oturuyoruz* (103)
- ama ben sağa sola takılmayıp benim evde kaldığım geceler biz duymuyoruz-Ø tüketimi körükleyen güler yüzlü kızlar ve tüketimi körükleyen genç adamları* (108)
- ama ben sağa sola takılmayıp benim evde kaldığım geceler annem ve ben görmüyoruz-Ø onları* (109)
- ben sağa sola takılmayıp benim evde kaldığım geceler annem ve ben yalnızca annem ve benim gömüldüğümüz annem ve benim koltuklarımızda kıpırtısızca oturuyoruz* (110)

7. CBB

- bir pazar-Ø günü, annem ve ben yine aynı iletişimsizliği yaşarken-benim annem bundan sıkılmış olacak-Ø ki- annem kendi elindeki gazete-Ø ekinde kendi okuduğu bir yazıdan söz etmişti-Ø* (113)
- bir pazar-Ø günü sonra da annem kendi gözlerini kocaman yapan kendi gözlüklerinin ardından bana bakmıştı-Ø* (117)
- bir pazar-Ø günü ben hiçbir şey söyleyememiştim yeşil salatalar için* (118)

bir pazar-Ø günü benim annem de saatler sürecek bir namazı kılmak için, benden bulamadığı ilgiyi Tanrı'dan bulmak üzere kendi yerinden kalkıp benim annem yan odaya geçmişti-Ø (119)

8. CBB

benim annem benimle birlikte-Ø (133)

ama benim annem benim çocukluğumdaki benim annem değil-Ø (134)

benim annem çile çekiyor-Ø (135)

benim annem sanki kalın bir camın ardından bakıyor-Ø bana (136)

Yukarıdaki cümleler de yazarla annesinin ilişkisinin monotonluğunu, soğukluğunu anlattığı için yakın anlamlı CBB'lerdir.

2.8. Aynı Kavram Alanına Giren Sözcükler

2.8.1. Yaşamının tekdüzeliğini, sıkıcılığını gösteren sözcükler:

1. CBB

birbirine benzeyen günler (10), *aynı şeyler* (11), *iki otobüs yolculuğu arasına sıkışmış daracık yaşam* (15), *sınırlanmış* (16), *otobüsün doğurduğu kardeş yaratıklar* (17, 18, 19, 20), *yaşamayı şaşırarak gibiler* (20), *her sabah* (21), *demek zorunda* (21, 22, 23, 24) *kabullenilmiş yaşam* (28), *yüzünde hiçbir anlam olmuyor* (38)

2. CBB

devinimsiz yaşam (40, 41), *kısırdöngü* (40, 41), *günden güne* (42), *tekdüzelik-Ø çarkı* (44)

3. CBB

öbür günler gibi bir gün (45), *her gün olduğu gibi* (49), *devamsızlığı alışkanlık haline getirenlerden olmadığım için* (53), *yıllardır sinemaya gitmediğimi düşündüm* (61)

4. CBB

eski uçarı ben değıldim artık (71), tekdüze yaşamın dışına çıkmak için bir gün bile çirpınsam (72), günden güne (75), durgunlaşmış görüntü (76), yaşamın ayrıntıları içinde yitip gidiyorum (77)

5. CBB

antik bir kalıntı gibi beton-Ø yığınları arasına sıkışmış, boğulup gitmiş (83), boğuluyoruz (88), geleceksiz yaşam (89, 90), tek başınalığına (89), boşu boşuna salt acı çekilerek tüketilmiş yaşam (90), yaşamı yanıtlayamamış (91), oturup iki laf edecek, dertlerimizi birbirimize açacak gücümüz kalmadı artık (92), sınırlı söyleşilerimiz (93)

6. CBB

sağa sola takılmayıp evde kaldığım geceler (103, 104, 105, 106, 107, 108, 109, 110, 111, 112), saatlerce konuşmadan oturuyoruz (103), yalnızca gömüldüğümüz koltuklarımızda kıpırtısızca oturuyoruz (110)

7. CBB

aynı iletişimsizlik (113), bundan sıkılmış olacak (113)

8. CBB

saçları otuzunda dökülen bir yorgun (121), saç-Ø dökkünü otuzunda bir yorgun (122)

9. CBB

küçük sıkıntılar (137), küçük adam (138), öylesi sıradan bir şeye sıkıldım (139), ayrıntılara ve satır aralarına iniyorum (140)

10. CBB

bugünü çalmak istemişim (159), alışılmadık bir saatte nasıl da yadırgıydı-Ø kent (161)

2.8.2. Ruh halini gösteren sözcükler:

2. CBB

aynadaki kaygılı yüzüme bakarak (42, 43), günden güne çöktüğümü görüyorum (42), hızla yaşlandığımı görüyorum (43), tekdüzelik-Ø çarkı ağır ağır öğütüyor beni (44)

3. CBB

sıkılıyorum (46), bekleyemeyecektim (49, 50), tanımsız bir sıkıntı (51), yürek (51), suçluluk duygusu (55), izin almak için uydurduğum yalanların pişmanlığa dönüşen sıkıntısı (70)

4. CBB

eski uçarı ben değildim artık (71), o eşek yükü derdi omuzlarımda dolaştıracaktım (72), geçinemiyorum (73), konuşamıyorum (74), çekilmez bir insan oluyorum (75), içimde fırtınalar kopuyor (76), yaşamın ayrıntıları içinde yitip gidiyorum (77), içe dönük yapı (76), silik (79), dökülmüş (80)

5. CBB

boğuluyoruz (88), dertlerimizi birbirimize açacak gücümüz kalmadı-Ø artık (92), konuşamıyorum (96), ağzımı açamıyorum (97), canım sıkılıyor (100), içten içe kızıyorum (101), üzülüyorum (102)

6. CBB

saatlerce konuşmadan oturuyoruz (103), duymuyoruz (108), görmüyoruz (109), yalnızca kıpırtısızca oturuyoruz (110), dalıp gidiyorum (112)

7. CBB

aynı iletişimsizliği yaşarken (113), hiçbir şey söyleyememiştim (118)

8. CBB

saçları otuzunda dökülen bir yorgun (121), saç-Ø dökkünü otuzunda bir yorgun (122), tek başınayım artık (123), benim için var olmayan biri (129)

9. CBB

benimkiler hep küçük sıkıntılar (137), ben de küçük bir adamım (138), öylesi sıradan bir şeye sıkıldım (139), ken kendime şaştım (139), ayrıntılara ve satır-Ø aralarına iniyorum (140), kendi kendimle konuştuğum (143), yaşam sevincimi söndürmeye yetti (150, 152), benimki sıkıntı (154)

10. CBB

kararsız dikildim (156), ne cadde boyu yürümek geçiyordu benim içimden (157), ne de vitrinler geçiyordu benim içimden (158), bir suç işliyor gibiydim (162), o masa başına mı dönmeliydim (163)

2.8.3. Yol ve yolculukla ilgili sözcükler:

1. CBB

durak (3, 4, 5, 6, 7, 8, 14), trafik lambaları (10), polis düdükları (10), klaksonlar (10), servis otobüsü (8), meşin tutaçlar (1), nikelağı dökülmüş borular (2), yol (9), otobüs (12, 17, 18, 19, 20), koltuk (12), inenler (14), inmeyenler (14), otobüs yolculuğı (15), servis (20), binmek (3, 4, 5, 6, 7, 20)

3. CBB

durak (58,59,69,70), servis-Ø otobüsü (58,59), yürümek (58), dolaşmak (59), dolmuş beklemek (69, 70)

9. CBB

eve dönmek (141), evimizin bulunduğu sokağı sapmak (142), kol kola bir çift yanımdan geçerken (144)

10. CBB

dolmuş (155), durak (156), dikilmek (156), cadde boyu yürümek (157)

2.8.4. Zaman kavramı veren sözcükler:

1. CBB

gün (10, 15, 20), akşam-Ø dönüşü (11, 12, 13, 14), ay-Ø başları (30, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38), gün (15), günaydın (16, 21), iyi akşamlar (14, 16, 23), her sabah (21), öğle-Ø dinlencesi başlarken (22), iş-Ø saati bitimi(23), cuma-Ø akşamları (23, 24), arada (4, 6), aynı anda (12), önce (33), sonra (37)

2. CBB

zaman (40, 41), sabahları (42,43), günden güne (42)

3. CBB

gün (45), sabah (47,48,49,50,51), her gün (49), saat (49,50), yarım (49), on sekiz (50), sabahleyin (58,59), yıllardır (61), kış-Ø akşamı (67), önce (49), sonra (50, 67), daha dışarı çıkar çıkmaz (69, 70)

4. CBB

eski (71), bir gün (72), günden güne (75)

5. CBB

dededen kalma eski zaman sözcüsü (84), benim sağlığında (86), öldükten sonra (87), sonra (102)

6. CBB

sağa sola takılmayıp evde kaldığım geceler (103, 104, 105, 106, 107, 108, 109, 110, 111, 112), saatlerce (103)

7. CBB

bir pazar-Ø günü (113,117, 118, 119), pazar-Ø günleri, saatler (119)

8. CBB

geçmiş (126), bugün (127), yarın (127), bir zamanlar (123), artık (123, 129), yıllar önce (132), çocukluğumdaki (134), otuzunda (121, 122), boş zamanlarında (125)

9. CBB

geçen gün (139, 141, 142, 143, 144, 145, 146, 147, 148, 149, 150), sonradan (139), akşamüstü (143), akşam (153)

10. CBB

bir süre (156), bugün (159), işgünü (161), alışılmadık bir saat (161)

2.8.5. Mekan kavramı veren sözcükler

1. CBB

servis-Ø otobüsü (8), yol-Ø boyu (9), otobüs (12), belirli duraklar (14), otobüs-Ø yolculuğu (15), otobüs (17, 18, 19, 20), servisler (20), oda (21, 22, 23, 24), masa (21,

22, 23, 24), oturmak (21, 22, 23, 24), muhasebenin önü (30), içi masalarla doldurulmuş küçük odalar (21, 22, 23, 24,31,32, 33, 34, 35, 36, 37, 38), masa (32)

3. CBB

oda (47) , pencere(47, 48), masa (48), durak (58, 59, 69. 70), sinema (60, 61), kitapçı (64) , pastane (66), birahane (67)

5. CBB

ahşap ev (83), ev (85, 86, 88) apartman (88)

6. CBB

koltuklarımızda (110)

7. CBB

yan oda (119)

8. CBB

dünya (123)

9. CBB

ev (141, 142), sokak (142)

10. CBB

Kızılay (155), dolmuş (155), durak (156), cadde-Ø boyu (157), kent (161), masa-Ø başı (163)

2.8.6. Yazarın annesi ile ilişkisini veren sözcükler

5. CBB

boğuluyoruz (88), geleceksiz yaşamıma acırken (89, 90), tek başınalığına acıyorum (89), acı çekilerek tüketilmiş yaşamına acıyorum (90), düş kırıklığına uğramış insanların bezginliğini görüyorum (91), dertlerimizi birbirimize açacak gücümüz kalmadı (92), sınırlı söyleşiler (93), benden ilgi bekliyor (94), bir tek sözcük bekliyor (95), konuşamıyorum (96), ağzımı açamıyorum (97), boş bir göz göze gelme müthiş

etkiliyor (98), takma dişlerini yerinden çıkararak esnemesi müthiş etkiliyor (99), canım sıkılıyor (100), boş bir göz göze gelme (98), kızıyorum (101), üzülüyorum (102)

6. CBB

saatlerce konuşmadan oturuyoruz (103), duymuyoruz (108), görmüyoruz (109), gömüldüğümüz koltuklarımızda kıpırtısızca oturuyoruz (110)

7. CBB

aynı iletişimsizliği yaşarken (113), annem bundan sıkılmış olacak ki (113), hiçbir şey söyleyememiştim (118), benden bulamadığı ilgi (119)

8. CBB

annem benimle birlikte (133), çocukluğumdaki annem değil (134), çile çekiyor (135), kalın bir camın ardından bakıyor bana (136)

2.8.7. Yazarın aile bireyleri ile ilgili sözcükler

5. CBB

annem (83, 84, 89, 90, 91, 92, 93, 94, 95, 96, 99, 100), dede (84), ablam (85, 87), ağabeyim (85, 87)

6. CBB

annem ve ben (103, 106, 109, 110)

7. CBB

annem ve ben (113, 114)

annem (113, 117, 119, 120)

8. CBB

abla (123, 130, 131), ağabey (123, 124, 125, 126, 127, 128, 129), anne (123, 133, 134, 135, 136) baba (123, 132), çocukluk (134)

2.9. Tekrarlar

2.9.1. Tam tekrarlar

kimse: 13, 25, 30 (1. CBB), 74 (4. CBB), 86 (5. CBB)

insan: 15 (1. CBB), 56 (3. CBB), 75 (4. CBB), 153 (9. CBB)

ben: 39, 44 (2. CBB), 46, 54 (3. CBB), 71, 81 (4. CBB), 89, 94 (*benden*), 98 (beni), (5. CBB), 138 (9. CBB), 155, 156, 159 (10. CBB)

biz: 88 (5. CBB), 104, 108 (6. CBB)

annem: 83, 84, 89, 91 (5. CBB), 117, 119 (7. CBB), 123, 133 (8. CBB)

ablam: 85 (5. CBB), 123, 130 (8. CBB)

ağabeyim: 85 (5. CBB), 123, 124 (8. CBB)

o: 101 (5. CBB), 148 (9. CBB)

durakta:3, 8, 14 (1. CBB), 58, 69 (3. CBB), 156 (10. CBB)

de: 6, 11, 23, 24 (1. CBB), 68 (3. CBB)

otobüs: 8, 12, 15, 17 (1. CBB), 58 (3. CBB)

gazete: 3, 13 (1. CBB), 113, 114 (7. CBB)

gün: 10, 15, 20 (1. CBB), 45 (3. CBB), 139 (9. CBB)

servis: 8, 20 (1.CBB), 58 (3. CBB)

oda: 21, 31 (1. CBB), 47 (3. CBB)

masa: 21, 32 (1. CBB), 48 (3. CBB)

bütün:1, 38 (1.CBB), 69 (3. CBB)

hiçbir: 38 (1. CBB), 118 (7. CBB)

günden güne: 42 (2. CBB), 75 (4. CBB)

sabah: 21 (1. CBB), 47 (3. CBB)

bugün: 127 (8. CBB), 159 (10. CBB)

önce: 33 (1. CBB), 49 (3. CBB), 132 (8. CBB)

sonra: 37 (1. CBB), 50, 67 (3. CBB), 87,102 (5. CBB), 117 (7. CBB)

zaman: 40 (2. CBB), 84 (5. CBB)

şimdiki zaman eki (-yor): 1, 3, 5, 6, 8, 9, 10, 25, 26, 27, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38 (1. CBB), 41, 43, 44 (2. CBB), 73, 74, 75, 76, 77, 81 (4. CBB), 83, 85, 88, 90, 91, 93, 94, 96, 97, 99, 100, 101, 102 (5. CBB), 103, 104, 105, 107, 108, 109, 110, 111, 112 (6. CBB), 125, 135, 136 (8. CBB)

1. tekil kişi eki: 39, 40, 41, 42, 43 (2. CBB), 46, 48, 50, 52, 54, 55, 59, 60, 61, 62, 63, 64, 65, 66, 67 (3. CBB), 71, 72, 75, 77, 81 (4. CBB), 90, 91, 96, 97, 101, 102 (5. CBB), 138, 139, 140, 141, 142, 144, 146, 149, 152, 154 (9. CBB), 155, 156, 160, 162, 163 (10. CBB)

1. tekil kişi iyelik eki: 42, 43 (2. CBB), 47, 48, 51, 52, 53, 59, 60, 61, 63, 70 (3. CBB), 72, 73, 76, 81 (4. CBB), 84, 85, 86, 89, 91, 93, 97, 100, 102 (5. CBB), 103, 111, 112 (6. CBB), 113, 119 (7. CBB), 123, 124, 130, 132, 133, 134 (8. CBB), 139, 143, 144, 150 (9. CBB), 157 (10. CBB)

görülen geçmiş zaman eki: 52, 53, 54, 61(3. CBB), 139, 144, 149, 150, 154 (9. CBB), 155, 156 (10. CBB)

ek fiilin hikayesi: 56, 68 (3. CBB), 141, 142, 143, 147, 148, 153 (9. CBB), 157, 160, 161, 162, 163 (10. CBB)

Öğrenilen geçmiş zamanın hikayesi: 48, 57, 59, 69, 70 (3. CBB), 113, 117, 118, 119 (7. CBB)

Birinci çoğul kişi eki: 83, 88 (5. CBB), 103, 108, 109, 110 (6. CBB)

Birinci çoğul kişi iyelik eki: 92, 93 (5. CBB), 106, 107, 110 (6. CBB)

2.9.2. Sıfır tekrarlar

İlgi durum eki(-In): 8 (*servis-Ø otobüsü*), 9 (*yol-Ø boyu*), 10 (*polis-Ø düdüklere*), 11, 12, 13, 14 (*akşam-Ø dönüşü*), 15 (*otobüs-Ø yolculuğu*), 22(*öğle-Ø dinlencesi*), 23(*iş-Ø saati*), 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36,37, 38 (*ay-Ø başı*) (1. CBB), 58, 59 (*servis-Ø*

otobüsü), 60 (*sinema-Øafişlerine*), 67 (*kış-Øakşamını*) (3. CBB), 107, 112 (6. CBB), 140 (9. CBB), 160, 163 (10. CBB)

kendi: 1, 2, 3, 4, 5, 6, 18, 19, 31, 32, 33, 34, 36, 37 (1. CBB), 113, 117,119 (7. CBB), 125, 128, 130, 131 (8. CBB),

3. tekil kişi eki: 7, 8, 9, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38 (1. CBB), 51, 53, 56, 57, 60, 68, 69, 70 (3. CBB), 76, 78, 79, 80 (4. CBB), 104, 105, 108, 109, 111 (6. CBB), 113, 115, 116, 117, 119, 120 (7. CBB), 121, 122, 124, 125, 126, 127, 128, 129, 130, 131, 132, 133, 134, 135, 136 (8. CBB), 143, 145, 146, 147, 148, 150, 153 (9. CBB), 157, 158, 161 (10. CBB)

bu: 28, 29 (1. CBB), 45 (3. CBB),

ben: 40, 41, 42, 43 (2. CBB), 47, 48, 49, 50, 52, 53, 55, 58, 59, 60, 61, 62, 63, 64, 65, 66, 67, 69, 70 (3. CBB), 72, 73, 74, 75, 77, 82 (4. CBB), 87, 91, 96, 97, 101, 102 (5. CBB), 103 (6. CBB), 118 (7. CBB), 123 (8. CBB), 139, 140, 141, 142, 144, 146, 149, 152, 154 (9. CBB), 155, 156, 159, 160 (10. CBB)

benim: 42, 43 (2. CBB), 47, 48, 51, 52, 53, 58, 59, 60, 61, 63, 70 (3. CBB), 72, 73, 76, 81 (4. CBB), 84, 85, 87, 89, 90, 91, 92, 93, 94, 95, 96, 97, 100, 102 (5. CBB), 113, 119 (7. CBB), 123, 124, 125, 126, 127, 128, 129, 130, 131, 132, 133, 134, 135, 136 (8. CBB), 139, 143, 144, 150 (9. CBB), 157, 158 (10. CBB)

biz: 83 (5. CBB), 148 (9. CBB)

annem ve benim: 92, 93 (5. CBB), 106, 107, 110 (6. CBB),

annemin: 99 (5. CBB), 120 (7. CBB),

annem ve ben: 103, 109 (6. CBB), 113, 114 (7. CBB),

annem: 117, 119, 120 (7. CBB), 134, 135, 136 (8. CBB)

2.9.3. Eksik tekrarlar:

2. CBB’de 39. cümlede geçen ‘*onlardan*’ zamiri 1. CBB’nin tüm cümlelerinde yaşamlarının bir kesiti anlatılan, iş yerine servis otobüsüyle gidip gelen, küçük odalara doldurulmuş masalarda oturan insanların eksik tekrarıdır.

2. CBB’de 40. cümlede geçen ‘*bu devinimsiz yaşam, bu kısırdöngü*’ 1. CBB’nin tüm cümlelerinde bahsedilen insanların yaşamıdır. 1. CBB’de yazar bu kişilerin yaşamlarının iş yerindeki bölümünü uzun uzun anlatmıştır.

3. CBB’de 45. cümlede geçen ‘*bu, öbür günler gibi bir gün*’ cümlesi yine 1. CBB’nin 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27. cümlelerinde bahsedilen, çalışanların iş yerindeki geçirdikleri günlerden herhangi birinin eksik tekrarıdır.

5. CBB’de 83. cümlede sıfır tekrar olarak geçen ‘*biz*’ zamiri ile yine 88. cümlede geçen ‘*biz evin içinde yaşayan iki can*’ sözcük grubu 6. CBB’de 103 ve 110. cümlelerde sıfır tekrar olarak, 7. CBB’de de yine 113 ve 114. cümlelerde sıfır tekrar olarak geçen ‘*annem ve ben*’ in eksik tekrarıdır.

Yine 6. CBB’de 104 ve 108. cümlelerde geçen ‘*biz*’ zamiri 5. CBB’de 84, 89, 90, 91, 92, 93, 94, 95, 96, 97, 98, 99, 100, 101, 102; 6. CBB’de 103, 109, 110; 7. CBB’de 113, 114, 117, 118, 119, 120; 8. CBB’de ise 133, 134, 135, 136. cümlelerde anlatılan yazar ve annesinin eksik tekrarıdır.

7. CBB’de 113. cümlede geçen ‘*aynı iletişimsizlik*’ 5. CBB’de 88, 89, 90, 91, 92, 93, 94, 95, 96, 97, 98, 99, 100, 101 ve 102; 6. CBB’de 103, 104, 105, 106, 107, 108, 109, 110, 111, 112; 8. CBB’de 133, 134, 135, 136. cümlelerde anlatılan yazarla annesinin ilişkilerinin soğuk olmasının eksik tekrarıdır.

8. CBB’de geçen 121 ve 122. cümleler öykünün ilk CBB’si hariç diğer tüm CBB’lerde yaşamını ayrıntılı bir şekilde anlatan yazarın eksik tekrarıdır.

5. CBB’de 85. cümlede geçen yazarın ablası ve ağabeyinin ‘*onca varsılıklarına karşın*’ sözcük grubu 8. CBB’de yazarın ağabeyi ve ablasının anlatıldığı 124, 125, 126, 127, 128, 130 ve 131. cümlelerin eksik tekrarıdır.

10. CBB’de 159. cümlede geçen ‘*bugün*’ zaman zarfı 3. CBB’de anlatılan yazarın işe gelip, işten sıkıldığı ve şefinden izin alarak dışarı çıktığı günün eksik tekrarıdır.

10. CBB’de 157, 158, 159 ve 160. cümleler, 3. CBB’de 58, 59, 60, 62, 63, 64, 65, 66 ve 67. cümlelerde yazarın uzun uzun anlattığı, işten sıkıldığı gün yapmak istediği şeylerin eksik tekrarıdır.

10. CBB’de 163. cümlede geçen ‘*oraya, o masa başına*’ sözcük grubu 1. CBB’de 21, 22, 23, 24, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38. cümleler ve 3. CBB’de 47, 48. cümlelerde geçen yazarın iş yerindeki masasının eksik tekrarıdır.

10. CBB’de 161. cümlede geçen ‘*iş günü, alışılmadık saat*’ 3. CBB’de anlatılan yazarın iş yerinde duramayacağını anlayarak, şefinden izin istemesinden sonra geçen zamanın eksik tekrarıdır.

CBB’ler arasındaki bağlantı farklı bir şekilde daha gösterilebilir. Giriş bölümünde de değinildiği gibi CBB’nin bir özelliği de bir CBB’nin bittiği yerden diğerinin açılmasıdır. Çalışmada da bir CBB’nin kapandığı yerden diğeri açılmıştır. Bu, öyküdeki CBB’lerin ‘Giriş’ ve ‘Sonuç’ bölümleri arasındaki ilişkiden yola çıkılarak açıklanabilir. Şöyle ki 1. CBB’nin sonucu ile 2. CBB’nin girişi, 2. CBB’nin sonucu ile 3. CBB’nin girişi vb. birbirine bağlanabilir.

Öyküdeki ilk CBB’de bir iş yerinde çalışanların iş yerindeki yaşamlarından bahsedilmektedir. 1. CBB 4 m.m.m’den oluşmaktadır. Bu 4 m.m.m’de bu kişilerin iş yerindeki farklı hallerinden bahsedilmektedir. 4. m.m.m’de de bu kişilerin nasıl maaş aldıkları anlatılmaktadır. 1. CBB’nin sonuç bölümü olarak 4. m.m.m’nin sonuç bölümü alınmalıdır. Buna göre 4. m.m.m’nin sonuç bölümünde bu kişilerin maaşlarını alırken hiçbir şey hissetmeden adeta robot gibi davrandıkları anlatılmaktadır. 2. CBB’nin giriş bölümünde ise devreye yazarın kendisi girmekte ve yazar ‘*ben de onlardan biriyim*’ diyerek kendisinin de maaşını robot gibi alan çalışanlardan biri olduğunu söylemektedir. Böylece 1. CBB’nin sonuç bölümü ile 2. CBB’nin giriş bölümü kişi açısından birbirine bağlanmaktadır.

2. CBB’de yazar genel olarak hayatının tekdüzeliğinden ve bu tekdüzeliğin kendisini nasıl etkilediğinden bahsetmekte, sonuç bölümünde de bu hareketsiz, monoton yaşamın sürekliliğini vurgulamaktadır. 3. CBB’nin giriş bölümünde ise yine yazar karşımıza çıkmakta ve 2. CBB’nin sonuç bölümünde bahsettiği günlerden birini daha yaşadığını söylemekte ancak bu sefer bu monotonluktan sıkıldığını anlatmaktadır. Buna göre 2. CBB’nin sonuç bölümü ile 3. CBB’nin giriş bölümü kişi (yazar) ve konu (günlerin sürekli aynı olması) ortaklığı bakımından bağlanabilir. Ancak 3. CBB’nin

giriş bölümünde yazar ilk defa bu hareketsiz, tekdüze günlere tepki göstererek artık sıkıldığını belirtmektedir.

3. CBB 2 m.m.m'den oluşmakta ve CBB'nin genelinde yazarın o gün sıkıldığı için şefinden izin alması, izin alıp dışarı çıktıktan sonra o gün yapmak istediği şeyleri düşünmesi anlatılmaktadır. 3. CBB'nin sonucunda ise yazarın yalan söyleyerek şefinden izin aldığı için pişmanlığı ve bu pişmanlık duygusuyla yapmak istediği şeylerin hiçbirini yapmak istemeyişi anlatılmaktadır. 4. CBB'nin giriş bölümünde de yazar vardır. Bu sefer yazar artık eskisi gibi uçarı olmadığını belirtmekte ve artık durgunlaştığını, bu monoton yaşama çok alıştığını ve bu yaşamını artık değiştiremeyeceğini söylemektedir. Yazar bu açıklamalarla adeta 3. CBB'nin sonuç bölümündeki pişmanlığının sebebine açıklama getirmektedir. Bu nedenle 3. CBB'nin sonuç bölümü ile 4. CBB'nin giriş bölümü arasında sebep sonuç ilişkisi vardır. Buna göre 4. CBB'nin giriş bölümü sebep, yazarın tekdüze yaşama çok alışması, artık bu yaşamını değiştirememesi, 3. CBB'nin sonuç bölümü ise sonuçtur. Çünkü bu bölümde yazar yaşamını değiştirmek istemiş, işinde olması gerekirken şefinden izin istemiş, dışarı çıkmış ancak daha sonra dışarı çıktığı, iş yerinde bulunmadığı, yaşamını değiştirmek istediği için pişman olmuştur.

4. CBB'nin genelinde yazar son yıllardaki ruh halinden bahsetmiştir. Sonuç bölümünde ise yaşamın ayrıntıları içinde kaybolup gittiğini, kendisini bir yere ait hissetmediğini anlatmaktadır. 5. CBB'nin giriş bölümünde ise yazar artık özel hayatını anlatmaya geçmiş ve annesiyle aynı evde yaşadığını söylemiştir. Buna göre 4. CBB'nin sonuç bölümü ile 5. CBB'nin giriş bölümü kişi ortaklığı bakımından birbirine bağlanabilir.

5. CBB'nin genelinde yazar oturduğu evden ve evin içinde annesiyle olan ilişkisinden bahsetmiş ve bu ilişkinin soğukluğunu uzun uzun anlatmıştır. 5. CBB'nin sonuç bölümünde ise yazar annesine içten içe kızdığını ve daha sonra kızdığı için de pişman olduğunu söylemektedir. 6. CBB'nin giriş bölümünde ise yazar evde kaldığı gecelerde annesiyle saatlerce konuşmadan oturduğunu söylemektedir. Buna göre 5. CBB'nin genelinde ve sonuç bölümünde söylediklerini 6. CBB'nin giriş bölümünde adeta doğrulamaktadır. Çünkü insan kızdığı biriyle konuşmak istemez. Bu nedenle 5. CBB'nin sonuç bölümü ile 6. CBB'nin giriş bölümü birbirine bağlanabilir.

6. CBB'nin genelinde yazar dışarı çıkmadığı akşamlarda neler yaptığını, bu akşamlarda annesiyle olan ilişkisini anlatmaktadır. Sonuç bölümünde ise yazar bu akşamlarda yine annesiyle hiç konuşmadan dalıp gittiğini söylemektedir. 7. CBB'nin giriş bölümünde ise yazar yine annesiyle arasındaki iletişimsizliği örneklendirmek için bir olay anlatmaya başlamıştır. Buna göre 6. CBB'nin sonuç bölümü ile 7. CBB'nin giriş bölümü aynı konudan bahsetmesi ve kişilerin ortak olması bakımından birbirine bağlanabilir.

7. CBB'de yazar annesiyle ilişkisinin soğukluğunu, onunla konuşamamasını bir kez daha örneklendirmiştir. Sonuç bölümünde ise annenin yazardan istediği ilgiyi bulamamasından bahsedilmiştir. 8. CBB'nin giriş bölümünde yazar kendisini saçları otuzunda dökülen bir yorgun olarak tanımlamış ve eskiden ailesiyle beraber olduğunu, onlarla iyi ilişkiler kurduğunu açıklamıştır. Buna göre 7. CBB'nin sonuç bölümü ile 8. CBB'nin giriş bölümü de birbirine bağlanabilir. Çünkü 7. CBB'nin sonuç bölümünde annesiyle iyi ilişkiler kuramadığını belirtmiş ama 8. CBB'nin sonuç bölümünde ise eskiden onunla arasının iyi olduğunu söylemiştir. Böylece 7. CBB'nin sonucu ile 8. CBB'nin girişi birbirine karşıtlık bağlantısıyla bağlanabilir.

8. CBB'de aile fertlerinin tek tek son zamanlardaki durumları anlatılmıştır. 8. CBB'nin sonuç bölümünde ise yine yazarın annesiyle arasındaki iletişimsizliği vurgulanmıştır. 9. CBB'nin giriş bölümünde yazar kendi hakkında yorum yaparak sıradan bir insan olduğunu, bu sebeple de sıradan şeyleri kendisine sorun ettiğini söylemiştir. Buna göre 8. CBB'nin sonucu ile 9. CBB'nin girişi kişi ortaklığı bakımından bağlanabilir.

9. CBB'de yazar sıradan şeylere sıkıldığını belirtmek amacıyla bir örnek vermiştir. Sonuç bölümünde ise kendini sorgulamıştır. 10. CBB'ye gelindiğinde ise yazar tekrar 3. CBB'ye dönmüştür. Çünkü hatırlanırsa 3. CBB'de yazarın o gün çok canı sıkılmış, iş yerinde duramayacağını anlamış ve bu nedenle şefinden izin alarak gezip tozmak için dışarı çıkmıştır. Ancak 3. CBB'nin sonuç bölümünde iş yerinin oradaki dolmuş durağında beklerken izin istediği için pişman olmuş, canı hiçbir şey yapmak istememiştir. İşte 10. CBB bunun devamıdır. 10. CBB'nin giriş bölümünde yazarın Kızılay'da dolmuştan indiği ve durakta bir süre kararsız dikildiği

söylenmektedir. 10. CBB’de yine yazarın canının hiçbir şey yapmak istemeyişi ve izin alıp iş yerinde bulunması gerekirken Kızılay’da bulunmasından duyduğu pişmanlık da anlatılmaktadır. Bu da 10. CBB’nin 3. CBB’nin devamı olduğunu kanıtlar.

Böylece CBB’lerin giriş bölümleri ile sonuç bölümleri birbirine bağlanmış oldu. Bu da CBB’nin birinin bittiği yerden diğerinin açıldığını somut bir şekilde kanıtlamış oldu.

3. BÖLÜM

ÖYKÜDE ÜSLUP İNCELEMESİ

Çalışmada öykünün üslup özellikleri üzerinde de duruldu. Ancak bilindiği gibi bir eserin üslubu birçok açıdan incelenebilir ve üsluba etki eden birçok etken vardır. Bu etkenleri Ahmet Çoban şöyle açıklar: “Üslup, birçok açıdan sınıflandırılabilir. Fakat önce bu çeşitlilik ve ortaklıkların sebeplerini belirlemek gerekir. Üslubu etkileyen ve değiştiren etkenler; a) Sanatçı, b) Tür ve konu, c) Tipler ve karakterler(erkek-kadın, köy-şehir, köylü-aydın, ovalı-dağlı), ç) Zaman (saat, vakit, gündüz-gece, mevsim ve yıl), d) Devirler, e) Topluluklar (gruplar, ekoller), f) Yaşlar ve cinsiyet şeklinde sıralanabilir. Bunlara ses ve fonetik duyumu (onomatope, aliterasyon, yansıma, ekspresyon vb) de eklemek gerekir. Bunlar, aynı zamanda belli başlı sınıflama esaslarını oluştururlar: 1. Sanatlar, 2. Devirler, 3. Çevreler, 4. Şahıslar, 5. İşlevler, 6. Biçim ve Türler, 7. Diğer”¹

Ayrıca üslubun birçok niteliği vardır. Üslup kişiseldir ve kişiye bağlı olarak değişir. “Bir yazarın üslubu, bir başkasına öğretilemez. Yani her kişi, şartları, kabiliyeti, hayat tarzının hazırladığı imkanlar içerisinde kendi üslubunu yapar, fakat başkasından öğrenemez. Kısacası, üslup öğrenilmez, yapılır. Büyük sanatkarlar, kendi örslerinde, kendi çekişleriyle kendi kendilerini döve döve yapan insanlardır.”² Buna göre üslup ferdidir ve taklit edilemez. Bunu Mehmet Kaplan, şu sözleriyle çok güzel açıklar: “Üslup bir sanatkarın bütün eserlerine hakim olan bir şahsiyet damgasıdır.”³ Yine aynı konuda “ ... Her türün olduğu gibi her sanatçının da ‘nev-i şahsına münhasır’ bir anlatış tarzı vardır. Şiir, roman, tiyatro vb. aynı üsluplarda yazılmadığı gibi aynı türü yazarlar bile aynı üslupta yazamazlar.”⁴ diyen Sözer, üslubun türlere ve kişilere göre de farklılaştığını vurgulamıştır.

¹ Çoban, Ahmet, Edebiyatta Üslup Üzerine (Sözün Tadını Dilde Duymak), Akçağ Yayınları, Ankara, 2004, s. 21.

² Aktaş, Şerif, Üslup Meselesi, Fikir ve Sanatta Hareket, S. 88 (Nisan), s. 57.

³ Kaplan, Mehmet, Tevfik Fikret (Devir- Şahsiyet- Eser), Dergah Yayınları, İstanbul, İkinci Baskı, s. 187.

⁴ Sözer, Önay, Üslup Deneyi, Türk Dili Dil ve Edebiyat Dergisi, S. 323 (Ağustos), s. 8

Bu çalışmada Cemil Kavukçu'nun tek bir öyküsü incelendi. Bu nedenle burada üslup konusunda söylenecekler Cemil Kavukçu'nun genel üslubunu veremez, buradaki yargılar Cemil Kavukçu'nun üslubu için genellenemez. Susan Sontag: "Tek bir sanat yapıtını inceleyip onun değerini ve etkisini yorumlamaya çalıştığımızda, her biçimsel karar bir keyfilik ögesi taşıır" diyerek iddiamızı haklı çıkarmaktadır.

Üslubun diğer bir niteliği de bir yanıyla dile öbür yanıyla da biçim ve içeriğe bağlı olmasıdır. Bu konuyu Uslu, " İyi bir üslup için; süslü kelime veya süslü cümleler tek başına kafi değildir. Dille muhtevayı çok iyi bir biçimde birleştirmek gerekir."⁵ diyerek açıklamaktadır. Yine Çetişli de, üslubu bu niteliğiyle tanımlamaktadır. "Muhteva, yapı / form, ve dil üçlüsünün bütünlüğe kavuşturulmasında ihtiyaç duyulan sentez, edebi eserin hakim ve vazgeçilmez unsuru olan 'üslup'ta hayat bulur. Yani şair ve yazarın, eserini teşkil eden her türlü unsuru, ferdi ve orijinal bir tarzda senteze tabi tutup belli bir terkibe kavuşturulmasındaki tavır ve yöntemdir üslup"⁶ Buna göre çalışmada metnin sadece anlam yönü, cümleler arasındaki anlam ilişkileri incelendi. Cümlelerin biçimine hiç dokunulmadı. Ayrıca yazarın diğer eserlerine bakılmadı. Bu nedenle burada yazarın üslubunu bulma denemesi eksik kalacaktır, sağlıklı olmayacaktır.

Yine üslup incelemesi "...konunun belirlenmesi ve sınırlandırılmasından başlayarak kelime seçimi, türleri ve dağarcığına; cümle yapıları ve çeşitleri, metnin kuruluşu, ifade özellikleri, söz ve mana sanatlarına; onlardan da sanatçının dış ve iç dünyasına; vermek istediği mesajlarına ve veriş tarzlarına kadar uzanabilir."⁷ Ancak burada sadece yazarın dili nasıl kullandığına bakılarak, buradan yola çıkılarak eserin üslup özellikleri belirlenecek. Bütün bu sebeplerden dolayı burada yapılacak üslup çalışması eksik kalacak ve tam sağlıklı olmayacaktır. Sadece Cemil Kavukçu'nun dili nasıl kullandığı hakkında biraz fikir verecektir.

Yazarın dili nasıl kullandığına geçmeden önce dili hangi amaçla kullandığına bakmak gerekir. Çünkü edebiliğin bir boyutu da dil kullanımıdır. Yazarlar, dili; 1.

⁵ Uslu, Mustafa, Üslup'a Dair, Çınar, S. 1 (Eylül), s. 9

⁶ Çetişli, İsmail, Edebiyat Dili /Edebi Dil, Türk Yurdu, S. 162-163 (Şubat Mart), s. 117

⁷ Çoban, a.g.e., s. 84.

Kişisel / Subjektif 2. Bilgisel /Objektif 3. Çağrışımçı 4. İnandırıcı 5. Mantıksal 6. Sanatsal amaçlar doğrultusunda kullanırlar.⁸ Yazar dili hangi amaçla kullandıysa eserini o amaca göre biçimlendirir. Burada yazar dili ‘kişisel’ amaç doğrultusunda kullanmıştır. Çünkü öyküde bilgi verme, inandırma ya da çağrışım amacı yoktur. Yazar, sadece kendisi ile ilgili bir gerçeğin farkına varmış ve bunu okuyucuyla paylaşmak istemiştir. Yazarın bu amacı da diline yansımış ve yazar kişisel bir dil kullanmıştır.

Yazarın dili nasıl kullandığını incelerken, ilk tespit edilmesi gereken nokta edebi dil kullanıp kullanmadığıdır. Çünkü “Edebi dil, edebiyat sanatçısının dille birlikte kendisini de gerçekleştirmesinin aracıdır. Sanatçı; duygularını, düşüncelerini, dünya görüşünü, bilgi birikimini; yeteneği ölçüsünde, dil aracıyla alıcılarına ulaştırır. Dil aynı zamanda kendini bir hammadde olarak alır, kullanır ve sanatçının hizmetine sunar.”⁹ Buna göre bir metnin edebi dille yazıldığını söyleyebilmek için birçok noktaya bakmak gerekir. Yani edebi dilin birçok özelliği vardır. Bunlar incelenirse ilk olarak “ En başta, günlük dildeki kelime savurganlığına karşılık edebi dilde gözle görülür bir söz tutumluluğu vardır. Bu tutumluluk, şiir dilinde en üst seviyelere çıkar. Yani, kullanmalık veya günlük dilde söz ve anlam bire bir eşlenirken, şiir dilinde bir sözle birçok anlam ifade edilir ki, icaz buradan doğar.”¹⁰ Metin bu açıdan değerlendirilirse söz tutumluluğunun çok da olmadığı görülür. Çünkü yazar, tek bir duyguyu vermek için bile birden çok cümleye başvurmuştur. Örneğin yazar, yaşamının monoton, sıkıcı olduğunu anlatmak için 44 cümle kullanmıştır. Bu 44 (1. ve 2. CBB) cümlenin de amacı aynıdır, o da yazarın yaşamının tekdüze olduğunu belirtmektir.

“Edebiyatın kaynağı toplum hayatı, anlatım aracı milli dildir. Sanatçı; ister kendini anlatsın, ister başkalarını; bu dili kullanmak zorundadır. Edebi dil, kullanacağı her türlü dil malzemesini ve ifade biçimlerini milletin ortak dilinden alır.”¹¹ Buna göre Cemil Kavukçu, bu öyküsünü milletin ortak dilini kullanarak yazmış, ortak dilden ayrılmamıştır. Genel olarak ortak dildeki kelimeleri kullanmaya dikkat etmiştir.

⁸ Ayrıntılı bilgi için bkz. Özünlü, Ünsal, Edebiyat Dil Kullanımları, Multilingual Yayınları, İstanbul, 2001, s. 20-21

⁹ Çoban, a.g.e., s. 40.

¹⁰ Çoban, a.g.e., s. 41.

¹¹ Çoban, a.g.e., s. 41.

Edebi dil, günlük konuşma dilinden bazı özellikler taşısa da yine ondan çok farklıdır. Bu konu da Çetişli de aynı şekilde düşünür. “ Edebi dil, günlük dilden beslenmek veya pek çok unsur taşımakla birlikte, ondan farklı ve başkadır”¹² Buna göre metinde günlük konuşma dili, yöre ve bölge ağızları, sınıf ve meslek argoları , atasözü gibi halk ürünlerinin kullanılmadığı görülür. Yine metinde günlük konuşma dilinden sözcükler yer alsa da halkın ortak dilinde ya hiç ya da çokça kullanılmayan sözcükler vardır. Örneğin öykünün 161. cümlesinde kullanılan “ yadırgı” sözcüğü halk tarafından günlük hayatta kullanılmamaktadır. Bu sözcüğün yerine “farklı, değişik” gibi sözcükler tercih edilmekte ya da aynı kökten gelen ‘yadırgamak’ eylemiyle cümle kurulmaktadır. (O saatte, kentte bulunmayı yadırgadım vb). Yine ‘antik kalıntı, klakson, öğle dinlencesi, devinimsiz yaşam, kısırdöngü, tekdüzelik çarkı, konu, tanımsız, fresk, eski zaman sözcüsü, varsıllık, salt, saç dökkünü, kükürtlü, soğuk akşamüstü, okul kaçını’ gibi sözcüklere ya da tamlamalara halkın günlük dilinde çok rastlanılmamaktadır. Örneğin ‘klakson’ halk tarafından ‘korna’; ‘devinimsiz yaşam’, hareketsiz yaşam; ‘varsıllık’, ‘zenginlik’; ‘konu’, ‘gecekonu’; ‘öğle dinlencesi’, ‘öğle tatili’ sözcükleriyle karşılanmaktadır genelde. Buna göre metinde günlük konuşma dilinden sözcüklerin yanında, günlük dilde kullanılmayan bazı sözcükler ve tamlamalar da bulunduğu, ancak bu sözcüklerin metinde dengeli bir şekilde harmanlandığı söylenebilir. Metinde günlük konuşma dilinde kullanılmayan sözcüklerin olması çok doğaldır. Çünkü “ Edebi dil; yeri geldikçe günlük konuşma dilini, yöre ve bölge ağızlarını, sınıf ve meslek argolarını, atasözü gibi halk ürünlerini kullanabilir; tiyatro başta olmak üzere, roman ve hikayede gerçekçiliğin birer göstergesi olarak da alabilir. Fakat bunlar, edebi dilin genel ve kalıcı bir ölçütü olamaz. Çünkü, günlük dilden yararlıansa, ondan pek çok unsur taşısa da, bu dil ve dil unsurları artı edebi ve estetik bir niteliğe bürünmüştür; sosyokültürel bir değer iken estetik değere dönüşmüştür.Oysa diğer sanatların malzemesi her durumda milli değil geneldir. Onun için edebiyat ‘en milli sanat’tır.”¹³ Yine aynı konuda Canpolat şöyle demektedir: “ Aralarındaki tüm

¹² Çetişli, a.g.m., s. 119.

¹³ Çetişli, a.g.m., s. 118.

karşılıklı ilişkilere rağmen, edebi dil ile ortak yazı ve konuşma dilleri, birbirinden ayrıdır.”¹⁴

Üslup, dil ve kişilik arasında da bir bağ vardır. Çünkü “ Bu sebeple, üsluptan söz ederken dil unsurlarının kendi anlamları dışında, bir de bağlamdan kazandığı anlamları göz önünde bulundurmak gerekir. Çünkü dil unsurları yalnızca dış dünyadaki gerçeklikleri karşılamakla kalmaz, kullanıcının tercihlerini ve iç dünyasını da yansıtırlar. Mecaz ve benzetmeler ise zeka gücünü de işin içine sokarlar.¹⁵” Buna göre sözcüklerin kendi anlamları dışında, metinden farklı anlam kazanıp kazanmadıkları incelenirse: Örneğin “ *bu devinimsiz yaşam*” tamlamasındaki “ *devinim*” sözcüğü aslında bir fizik terimidir.¹⁶ Ama burada hareketsiz anlamıyla kullanılmıştır. Yine “*düşlerini rakımlarla yıkamak*” , gerçek anlamının dışında kullanılarak, çok rakı içtiği için, artık düş bile kurmuyor, düşlerini önemsemiyor anlamında kullanılmıştır. Buna göre bazı sözcüklerin metinde farklı anlamlarda kullanıldığı, gerçek anlamını yitirdiği söylenebilir.

Edebi dil olmanın bir kıstası da dilin güzel işlenmiş olmasıdır. Çünkü edebiyat, güzel sanatlardan biridir. Amacı da ruhun ihtiyaç duyduğu güzelliği karşılamaktır. Bu nedenle sanat eseri de, onu oluşturan dil de güzel işlenmek zorundadır. Cemil Kavukçu’nun bu eserinde dili gayet güzel, itinalı işlediği görülür. Örneğin ablasının aşırı zengin oluşunu ve bunun sonucunda çok takı taktığını belirtmek için “*gezgin bir kuyumcuya döndürdüğü bedeniyle tam bir hortlak*” benzetmesini kullanmıştır. Böylece, ablasının zenginliğini kuru kuruya belirtmemiş, bunu benzetmeler yardımıyla, dili güzel bir şekilde işleyerek vermiştir. Yazar, öyküde benzetmelere sıkça başvurmuştur. Örneğin 17. cümlede bir iş yerinde çalışanların her gün aynı şeyleri yaptıklarını belirtmek için, bunların her gün bindikleri servis otobüsünü kullanmış ve bu kişilerin servis otobüsüne bağlılıklarını, iş yerine bağlılıklarını, bu kişileri servis otobüsünün çocuklarına benzetererek vermiştir. [*herkes bu otobüsün doğurduğu kardeş yaratıklar gibi-Ø(17)*] Yazar, yine yaşamında her gününün aynı geçtiğini belirtmek için, yaşamını *tekdüzelik çarkına* benzetmektedir. [*tekdüzelik-Ø çarkı ağır ağır öğütüyor-Ø*

¹⁴ Canpolat, Mustafa, Şiir ve Dil, Dilbilim Araştırmaları, Hitit Yayınları, 1994, s. 155

¹⁵ Çoban, a.g.e., s. 42, 43.

¹⁶ Ayrıntılı bilgi için bkz. Türkçe Sözlük, Türk Dil Kurumu Yayınları, 9. Baskı, Ankara, 1998, s. 572.

beni (44)]. Yine 83. cümlede annesiyle oturduğu evi antik bir kalıntıya benzetmiştir. [*biz antik bir kalıntı gibi beton-Ø yığınları arasına sıkışmış, boğulup gitmiş - müteahhitlere karşı kendini yiğitçe savunan- ahşap bir evde annemle birlikte yaşıyoruz*(83)] Yazarın bu şekilde benzetmelerden faydalanması, anlatılanları okurun somutlaştırarak daha iyi kavramasını ve anlamasını sağlar.

Ahmet Çoban benzetmelerden başka edebi dilin diğer özelliklerini de şöyle açıklar: “ Edebi dil başta olmak üzere, her dil mecazlardan yararlanır. Zaten mecazlılık dilin yapısında vardır. Anlamı ifade etmek için zaruri olan, yapmacık görünmeyen mecazlar; heyecanı dile getiren ünlem ve seslenmeler, anlamı vurgulayan sorular, kavrama ve anlamayı pekiştiren benzetmeler, dikkati uyaran tezatlar şairin tutumunu ve eserinin üslubunu tayin ederler”¹⁷ Mecazlar ve diğer söz sanatları yalın dili zenginleştirmek için vardır. İsa Kocakaplan da edebi sanatların gerekliliğini şöyle vurgular: “ Acaba edebi sanatın bulunmadığı eserler ortaya koymak mümkün değil midir? Bu soruya kolayca “ Hayır, mümkün değildir” cevabını verebiliriz. Buna “Evet” demek, Türkçeyi feda etmek manasına gelir. Çünkü dil mecazlarla zenginlik kazanır, insan iç dünyasını anlatmayı böyle başarır. Dil, edebi sanatlar sayesinde ifade genişliği, tesirlilik, güzellik, orijinallik gibi vasıflar kazanır. Tasannu’ gayesiyle yapılmayan edebi sanat, şiiri ölümsüzleştirir, güzelleştirir, bayağılıktan kurtarır”¹⁸ Buna göre Cemil Kavukçu’nun öyküsünde mecazlara yer verdiği görülür. Zaten öykünün başlığı bile mecazlı kullanılmıştır (*Çalınamayan Gün*). Yine öyküdeki diğer mecazlı kullanımlara bakılırsa, 15. cümlede “*iki otobüs-Ø yolculuğu arasına sıkışmış bu daracık yaşama katlanmak öylesine kolay-Ø ki, insan günlerin nasıl geçtiğini anlamıyor-Ø bile*”, “*daracık*” gerçek anlamının dışında kullanılarak farklı etkinliklerin yapılmadığı, sınırlı bir yaşamı vurgulamış, 42. cümlede “*ben sabahları tıraş olurken ben benim aynadaki kaygılı yüzüme bakarak ben benim günden güne çöktüğümü görüyorum*”, “*çökmek*” yaşlanmak anlamında kullanılmış, 44. cümlede “*tekdüzelik-Ø çarkı ağır ağır öğütüyor-Ø beni*” “*tekdüzelik çarkı*” yaşamın sürekli aynı olması, “*öğütmek*” ise bu yaşama çok alışmak, artık böyle bir yaşamla özdeşleşmek anlamında kullanılmıştır. 137 ve 138. cümlelerde de mecazlı kullanımlar vardır. Yazar bu cümlelerde kendisini ve sıkıntılarını

¹⁷ Çoban, a.g.e., s. 54.

¹⁸ Kocakaplan, İsa, Açıklamalı Edebi Sanatlar, MEB Yayınları, İstanbul, s. 5-6

“küçük” olarak nitelendirmiştir. Burada “küçük” gerçek anlamının dışında kullanılmıştır. Yazar “küçük adam” tanımlamasıyla sıradan, herkes gibi olan insanları belirtmiştir. [*benimkiler hep küçük sıkıntılar* (137), *çünkü ben de küçük bir adamım* (138)] Öyküdeki mecazlı kullanımlar çoğaltılabilir. Yalnız bunda dikkati çeken bir durum oldu. Yazar, mecazlara genelde kendi ruh halini ya da öyküdeki diğer kişilerin ruh halini belirtirken başvurmuştur.

Metinde mecazlardan başka tezat sanatı da vardır. Zaten öykünün kurgusu bu tezatlık üzerinedir. Şöyle ki; yazar, ilk 2 CBB’de ve 4, 5, 6, 7, 8 ve 9. CBB’lerde yaşamında her gününün aynı olduğunu ve bundan duyduğu memnuniyetsizliği açıklamış, 3. ve 10. CBB’lerde ise bu yaşamından bir “günü” değiştirmeye çalışmış, yapmak isteyip de yapamadığı şeyleri yapma fırsatı bulmuş ancak bu kez de yaşamının tekdüzeliğine çok alıştığı için, bundan rahatsızlık duymuş, tekrar eski yaşamına dönmek istemiştir. Öykünün tüm CBB’leri bu tezatlık üzerinedir ve yazar, sürekli kendi kendisiyle çelişmektedir. Örneğin 9. CBB’nin 137. cümlesinde kendisinin küçük yani sıradan bir kişi olduğunu, doğal olarak da sıradan sıkıntılara sahip olduğunu belirtirken, 150. cümlede ise; sıradan bir çiftin akşam ne yiyecekleri hakkında konuşmalarını duymasının, yaşama sevincini söndürdüğünü söylemiştir. Oysa sıradan her insan bu tip konuşmalar yapar, bu gayet doğaldır. Ancak yazar, kendisini sıradan bir insan gibi görmesine rağmen, sıradan insanların yaptığı şeylerden çok fazla etkilenmektedir. Ve zaten kendisi de bunun farkındadır. 151, 152, 153 ve 154. cümleler bunu açıkça ortaya koymaktadır. Yazar yine 159, 160, 161, 162 ve 163. cümlelerde kendisiyle çeliştiğini çok güzel bir şekilde açıklamıştır. 159 ve 160. cümlelerde bir “gününü” değiştirmek istediğini söylemiş, 161, 162 ve 163. cümlelerde ise bundan vaz geçerek, böyle düşündüğü için suçluluk duymuştur.

Edebi dilin çağrışım yaptırma özelliği de vardır. Metin bu açıdan incelenirse, burada kullanılan dilin çağrışıma imkan verdiği söylenebilir. Örneğin metnin 105, 106 ve 107. cümlelerinde yazar, annesiyle televizyon izlediklerini; televizyonda güler yüzlü kızların ve genç adamların, TV’yi izleyenlerden bir şeyler almalarını ya da bazı bankaların güvencesi altına girmelerini istediğini söylüyor. Bu okuyucuya direk reklamları çağrıştırıyor. Ancak yazar, “reklam” sözcüğünü kullanmıyor bile. [*ve ben*

sağa sola takılmayıp benim evde kaldığım geceler birtakım görüntüler akıp geçiyor-Ø (105), *ben sağa sola takılmayıp benim evde kaldığım geceler tüketimi körükleyen güler yüzlü kızlar ve tüketimi körükleyen genç adamlar sürekli annem ve benim bir şeyleri almamızı öğütüyorlar* (106), *ya da ben sağa sola takılmayıp benim evde kaldığım geceler tüketimi körükleyen güler yüzlü kızlar ve tüketimi körükleyen genç adamlar annem ve benim birtakım bankaların güvencesi-Ø altına girmemizi öğütüyorlar* (107)

] Yine öykünün 83. cümlesinde bahsedilen müteahhit, okuyucuya klasik müteahhit tipini çağırıyor. Çünkü 83. cümlede yazar evinin çevresinde apartmanlar bulunduğunu söylemekte ve evini antik kalıntıya benzetmektedir. Bu cümleye ve bu cümleyi takip eden 84, 85, 86, 87 ve 88. cümlelere göre, mutlaka herhangi bir müteahhit bu evi yıkıp, yerine yeni beton bir bina dikmek istemiştir. Oysa bu, metinde kesin olarak belirtilmemiştir. Ancak 84, 58, 86 ve 87. cümlelerden bu çıkarılabilir. Çünkü bu cümlelerden ağabeyin ve ablanın da bunu istediği fakat yazarın buna şiddetle karşı çıktığı, kendi yaşadığı sürece kimsenin eve dokunamayacağı öğrenilmektedir. [*biz antik bir kalıntı gibi beton-Ø yığınları arasına sıkışmış, boğulup gitmiş -müteahhitlere karşı kendini yiğitçe savunan- ahşap bir evde annemle birlikte yaşıyoruz* (83), *dededen kalma bu eski zaman-Ø sözcüsünün son koruyucusu olan benim annemin yaşamıyla noktalanmış-Ø geleceği* (84), *benim ablam ve benim ağabeyim – onların onca varsılıklarına karşın- birer akbaba gibi dönüyorlar evin üstünde* (85), *benim sağlığında kimse dokunamaz-Ø bu eve* (86), *ben öldükten sonra da siz sizin ne haliniz varsa görün* (87)] Yine öyküde anne de klasik anne tipini çağırılmaktadır. Örneğin anne, oğlunun evlenmesini istemektedir. Bu, metinde açık seçik belirtilmediği halde, 89. cümleden anlaşılmaktadır. Çünkü annenin, oğlunun geleceksiz yaşamına acıdığı söylenmektedir. Annelere göre, çocukları evlenip çoluk çocuğa karışmalıdırlar, eğer evlenmezlerse gelecekleri olmaz. Yine annenin de her yaşlı gibi bacakları ağrıyaktadır, anne romatizma hastasıdır. Fakat annenin romatizma hastası oluşu da metinde belirtilmemiş, çağrışım yoluyla bulunmuştur. Metinde dil ve anlatım, metinde bulunmayan şeyleri düşündürmeye, çağrıştırmaya imkan vermektedir. Metindeki çağrışımları çoğaltmak mümkündür.

Metnin dili yanında anlatımına da kısaca değinilirse, anlatımın genelde açık ve net olduğu, okuyanlar tarafından çok rahat anlaşılacağı, herhangi bir belirsizlik olmadığı söylenmelidir. Ancak anlatım genelde açık olmasına rağmen, bazen metinden her şey çok da net öğrenilememektedir. Yukarıda bahsedildiği gibi metnin dili çağrışıma imkan verdiği için bazı noktalar bu şekilde çıkarılabilmektedir.. Örneğin başkahramanın (yazarın) ismi, tam olarak işi (çağrışım yoluyla memur olduğu çıkarılabilir), Ankara'nın hangi semtinde oturdukları metinden anlaşılmamaktadır. Yine aile bireyleri ile ilgili verdiği bilgiler de oldukça kapalıdır. Örneğin babasının öldüğünü söylemiş fakat niçin öldüğünü belirtmemiştir. Yine ablasının sadece zengin olduğunu ve zenginliğiyle övündüğünü belirtmiştir. Ablasının ve ağabeyinin evli olup olmadıkları hakkında herhangi bir bilgi vermemiştir. Yine onların evli olduğu çağrışım yoluyla çıkartılmaktadır. Annesinin geçmişte çok acı çektiğini söylemiş fakat niçin acı çektiğini açıkça belirtmemiştir.

Yazar anlatmak istediklerini genelde kısa kısa, tek yargı bildiren cümlelerle vermiştir. Ancak zaman zaman uzun cümleler de kullanmıştır. Yine cümlelerini genelde Türkçe'nin sözdizimi kuralına –Özne-Tümleç-Yüklem- uygun şekilde kurallı olarak kurmasına karşın bazen devrik cümlelere de yer vermiştir. Bu sayısal olarak değerlendirilirse 163 cümlenin 37'si devrik, geri kalanı kurallıdır. Aslında burada devrik cümlelerin sayısının da azımsanmayacak kadar çok olduğu görülür.

Metinde cümleler arası gönderimler de vardır. Örneğin üçüncü CBB'de anlatmaya başladığı bir olayı ancak 10. CBB'de tekrar ele almış ve bitirmiştir. Aradaki diğer CBB'lerde başka konulara değinmiş, bu olaya yer vermemiştir. 3. CBB'nin 69, 70. cümlelerinde durakta dolmuş beklediğini belirtmiş, 10. CBB'nin 155. cümlesinde; ise tekrar bu cümlelere dönerek dolmuştan indiğini belirtmiştir. Aradaki 86 cümlede bu konuya hiç değinmemiştir.

SONUÇ

Çalışmanın “Giriş” bölümünde bu çalışmanın neden yapıldığı, amacın tam olarak ne olduğu, çalışmanın nasıl gerçekleştirileceği, çalışmada özellikle hangi noktalara dikkat edileceği uzun uzun açıklanmıştı. Buna göre “Giriş” bölümünde belirtilen yöntemle çalışma gerçekleştirilerek, Cemil Kavukçu’nun “Çalınamayan Gün” adlı öyküsünde cümleler arası anlam ilişkileri incelendi. Kuşkusuz çalışma gerçekleştirilirken konuyla ilgili birçok sonuç çıkarıldı. Çalışmanın bu bölümünde çıkarılan sonuçlarla “Giriş” bölümünde belirtilen amaca ulaşip ulaşılmadığı açıklanacaktır.

Giriş bölümünde 1950’li yıllarda dille ilgili çalışmalara yapısalcılık akımının damgasını vurduğu ve bu akımla artık dile bakış açısının değiştiği vurgulanmıştı. Dile artık bir sistem, dizge gözüyle bakıldığı, bunun sonucunda da dille ilgili yapılan çalışmaların da yönteminin değiştiği söylenmişti. Buna göre, dilde artık önemli olanın tek tek sözcüklerin anlamı değil, bu sözcüklerin ve diğer dil birimlerinin birbirleriyle girdikleri ilişki olduğu belirtilmişti. Yine cümlenin artık eksiksiz önermeye ulaşmada yetersiz kaldığı, tam ve net yargı bildirmediği açıklanmıştı. Bütün bu sebeplerden dolayı cümlelerin tek başına değil de, diğer cümlelerle beraber incelenmesi uygun görülmüştü. Çalışma boyunca gerçekten de bu görüşlerin haklılığı ortaya çıktı. Örneğin öykünün 86. ve 87. cümlelerinde kimin konuştuğu, bu cümlelerde belirtilen sözlerin, kime söylendiği, eğer bu cümleler tek başlarına ele alınırsa, belli değildir. [*benim sağlığında kimse dokunamaz-Ø bu eve* (86), *ben öldükten sonra da siz sizin ne haliniz varsa görün* (87)] Ancak bu cümlelerden önceki 84 ve 85. cümlelere bakılırsa bu sözleri yazarın kendisinin, çok zengin olmalarına rağmen birer akbaba gibi evin etrafında dönen, ağabeyine ve ablasına söylediği açıkça belli olur. Çünkü 84. cümlede evin son koruyucusunun yazarın annesi olduğu, evin geleceğinin yazarın annesinin yaşamıyla noktalandığı belirtilmiştir. 85. cümlede ise; çok zengin olmalarına rağmen yazarın ablası ve ağabeyinin evi almak istedikleri söylenmiştir. [*dededen kalma bu eski zaman-Ø sözcüsünün son koruyucusu olan benim annemin yaşamıyla noktalanmış-Ø geleceği* (84), *benim ablam ve benim ağabeyim – benim ablamın ve benim ağabeyimin onca*

varsılıklarına karşın- birer akbaba gibi dönüyorlar evin üstünde (85)] Yine bu cümlelerde söz konusu olan evin, nasıl bir ev olduğu, bu evde kimin yaşadığı da 83. cümleye bağlıdır. Demek ki bir cümle tek başına her şeyi anlatmada yetersiz kalmaktadır ve bir cümlenin anlamı kendinden önce ve sonra gelen diğer cümlelere bağlıdır. Bu diğer tüm dil birimleri için de geçerlidir. Nasıl bir cümle ait olduğu bütünden koparılıp tek başına incelenemiyorsa, diğer dil birimleri de ait oldukları bütünden koparılıp incelenemez.

Çalışmada cümleler, ait oldukları bütünden koparılmama adına, cümleden büyük birlikler (CBB) içinde değerlendirildi. Cümleler CBB içinde değerlendirildiği için cümlelerdeki anlam bulanıklığı, anlam belirsizliği ortadan kalktı. Bunu yukarıda verilen örnek de açıkça ortaya koymaktadır. Giriş bölümünde CBB'nin özellikleri maddeler halinde sıralanmıştı. Çalışmanın bu bölümünde ise, bu özelliklerden yola çıkılarak öyküdeki CBB'ler ile ilgili elde edilen sonuçlar açıklanacaktır.

Giriş bölümünde açıklandığı gibi CBB de tıpkı sözcük, cümle gibi bir dil birimidir. Ve bir cümlenin nasıl sınırı varsa CBB'nin de sınırı vardır. Öyküdeki CBB'lerin de sınırı vardır. CBB'nin sınırının çizilmesinde CBB'yi oluşturan cümleler arasındaki anlam bağlantısı önemlidir. Bir CBB'yi oluşturan cümleler arasında mutlaka kişi, zaman, mekan, nesne ortaklığı, sebep-sonuç ilişkisi, karşılaştırma, parça-bütün, soyut- somut, özel-genel ilişkisi, aynı kavram alanına giren sözcükler, tekrarlar gibi anlam bağı kuran özelliklerden hepsi ya da birçoğu olmak zorundadır. Zaten çalışmanın amacı da bu özelliklerin cümleleri bir araya topladığını göstermektir. Ancak amaca ileride değinileceğinden şimdilik sadece söylemekle yetinildi. CBB'ler bu kıstasa göre değerlendirilirse: 1. CBB'deki cümleler arasında kişi, zaman, mekan ortaklığı, parçadan-bütüne, somuttan soyuta geçiş, sebep-sonuç ilişkisi, aynı kavram alanına giren sözcükler ve tekrarlar vardır. 1. CBB'nin sınırının çizilmesinde kişi değişikliğinin etkisi olmuştur. 2. CBB'deki cümlelerde farklı bir kişiden bahsedildiği için cümleler arasındaki anlam bağlantısı sona ermiş ve 1. CBB'nin cümlelerinden ayrılmıştır. 2. CBB'yi oluşturan cümleler arasında ise; kişi ve zaman ortaklığı, sebep sonuç ilişkisi, soru cevap bağı, yakın anlamlı cümleler, aynı kavram alanına giren sözcükler ve tekrarlar vardır. 3. CBB'ye geçildiğinde zaman, mekan ve konu değiştiği

için cümleler arasındaki anlam bağlantısı zayıflamış ve 2. CBB'nin sınırı çizilmiştir. 3. CBB'nin oluşmasında cümleler arasındaki kişi, zaman ve mekan ortaklığı, aynı kavram alanına giren sözcükler ve tekrarlar etkili olmuştur. 4. CBB'de konu, zaman ve mekan değiştiği için cümleler arasındaki anlam bağlantısı bitmiş ve 3. CBB'nin sınırı çizilmiştir. 4. CBB'deki cümleleri kişi ve zaman ortaklığı, cümleler arasındaki sebep-sonuç ilişkisi, bütünden parçaya geçiş, yakın anlamlı cümleler, aynı kavram alanına giren sözcükler ve tekrarlar bir arada toplamaktadır. 4. CBB'nin sınırının çizilmesinde 5. CBB'de, 4. CBB'de bahsedilen kişiye farklı bir kişi eklenmesi (yazarın annesi), mekan ve konu değişikliği (yazarın özel hayatından bahsetmeye başlaması) etkili olmuştur. 5. CBB'yi oluşturan cümleler arasında kişi, zaman ve mekan ortaklığı, cümleler arasında sebep-sonuç, parça-bütün ve karşıtlık ilişkisi, yakın anlamlı cümleler, aynı kavram alanına giren sözcükler ve tekrarlar vardır. 6. CBB'deki cümlelerde de 5. CBB'deki kişiler ve mekan aynıdır. Ancak 6. CBB'de zaman değiştiği için 5. CBB'nin sınırı çizilmiştir. Yine aynı şekilde 7. CBB'deki cümlelerde de 5. ve 6. CBB'deki kişiler ve mekan aynı ancak zaman farklıdır. Buradan da anlaşılabilceği gibi cümleler arasındaki anlam bağlantısı zayıfladığı zaman hemen CBB kapanmakta, ardından farklı bir CBB açılmaktadır. 7. CBB'deki cümleleri birbirine; kişi, zaman ve mekan ortaklığı, cümleler arasındaki sebep-sonuç, karşıtlık ve parça bütün ilişkisi, aynı kavram alanına giren sözcükler ve tekrarlar bağlamaktadır. Ve 7. CBB'nin sınırının çizilmesinde 8. CBB'de 7. CBB'deki kişilere farklı kişiler eklenmesi (yazarın annesinden başka diğer aile üyeleri), zamanın ve kısmen konunun farklılaşması etkili olmuştur. 8. CBB'deki cümleler arasında kişi ve zaman ortaklığı, sebep-sonuç, karşıtlık ilişkisi, bütünden parçaya, genelden özele geçiş, aynı anlama gelen cümleler, aynı kavram alanına giren sözcükler ve tekrarlar vardır. 9. CBB'yi oluşturan cümlelerde konu, kişiler, zaman ve mekan değiştiği için 8. CBB'nin sınırı çizilmiştir. 9. CBB'nin oluşmasında cümleler arasındaki kişi, zaman ve mekan ortaklığı, sebep sonuç ilişkisi, soru cevap bağı, karşıtlık ilişkisi, bütünden parçaya, soyuttan somuta geçiş, aynı kavram alanına giren sözcükler ve tekrarlar etkili olmuştur. 10. CBB'ye gelindiğinde ise 9. CBB'de yer alan kişilerin hepsi bulunmadığı, konu farklılaştığı, zaman ve mekan değiştiği için 9. CBB'yi oluşturan cümleler arasındaki anlam bağı zayıflamış, 9. CBB kapanmış ve yerine 10. CBB açılmıştır. Öykünün son CBB'si olan 10. CBB'nin cümlelerinde ise;

kişi, zaman ve mekan ortaklığı, sebep sonuç ilişkisi, aynı kavram alanına giren sözcükler ve tekrarlar anlam bağlantısını kurmuştur. CBB'lerin de bir dil birimi olduğu söylenmişti. Bu nedenle öykünün CBB'leri arasındaki anlam bağlantısını sağlayan unsurlar da bulundu. Öykünün tüm CBB'leri arasında da kişi, zaman ve mekan ortaklığı, parça bütün, soyut somut, özel genel ilişkisi, karşıtlık ve sebep sonuç ilişkisinin olduğu cümleler, eş anlamlı ve yakın anlamlı cümleler, aynı kavram alanına giren sözcükler ve tekrarların olduğu cümleler vardır.

Giriş bölümünde CBB'lerde aynı konunun ele alınması ve aynı CBB'de bir ögenin CBB içindeki yorumunun başka bir ögeye bağlı olması gerektiği söylenmişti. Ayrıca CBB içinde aynı konunun farklı yönlerden çözülmüş bölümleri olabileceği, bu bölümlere de mini mikro metin denileceği belirtilmişti. Buna göre öyküdeki CBB'ler değerlendirilirse: öyküdeki tüm CBB'lerde aynı konunun ele alındığı görülür. Örneğin 1. CBB'de bir iş yerinde çalışan kişilerin iş yerinde nasıl çalıştıkları, neler yaptıkları, ruh durumları anlatılmıştır. Ancak 1. CBB'de dört mini mikro metin vardır. Buna göre 1. mini mikro metinde sabahları iş yerinde çalışan kişilerin işlerine servis otobüsüyle gidişleri ve akşam da aynı otobüsle dönüşleri, bu esnada neler yaptıkları, birbirleriyle ilişkileri, ruh durumları; 2. mini mikro metinde bu kişilerin genel olarak ruh durumları, 3. mini mikro metinde aynı kişilerin bir gün boyunca iş yerinde birbirleriyle ilişkileri, ve yine ruh halleri; 4. mini mikro metinde ise; yine aynı kişilerin ay sonunda maaşlarını nasıl aldıkları, maaşlarını alırken içinde buldukları ruh halleri ve birbirleriyle ilişkileri anlatılmaktadır. Görüldüğü gibi tüm mini mikro metinlerdeki cümlelerde aynı kişilerin iş hayatı, birbirleriyle ilişkileri, ruh durumları anlatılmakta ancak her mini mikro metinde bunların farklı mekanlarda ve farklı zamanlardaki hallerinden bahsedilmektedir. Yine CBB'lerdeki cümlelerde bir ögenin anlamı, yorumu aynı CBB içinde farklı bir ögeden ya da kendisinden önce ya da sonra başka bir CBB'de yer alan farklı bir ögeden çıkarılabilir. Bunun en güzel örneği CBB'lerde yer alan zamirler (kişi-işaret zamirleri), iyelik ekleri, zarflar ve çekimli eylemlerde görülür. Bunların neyi bildirdikleri cümleler arasında ön gönderme ve art gönderme ile anlaşılabilir. Örneğin 1. CBB'nin ilk cümlesinde özne '*onlar*'dır. Bu, cümlenin eylemindeki kişi ekinden anlaşılabilir. Ancak daha sonra diğer cümlelere art göndermeyle '*onlar*'ın kim olduğu anlaşılır. Buna göre '*onlar*' her sabah iş yerine servis

otobüsüyle gidip, aynı otobüsle geri dönen, hayatlarından bezmiş çalışanlardır. Yine 5. CBB'nin 87. cümlesinde (**ben öldükten sonra da benim ablam ve benim ağabeyim (siz) sizin ne haliniz varsa görün**) 'haliniz' sözcüğü iyelik eki almıştır. Derin yapıda bu sözcük tamamlanınca görüldüğü gibi 'sizin haliniz' olmuştur. İşte buradaki 'siz'den kasıt yazarın ağabeyi ve ablasıdır. Bu da ön gönderme yoluyla bulunabilir. Çünkü 85. cümlede yazar ablası ve ağabeyinin evin etrafında birer akbaba gibi dolaştıklarını belirtmiştir. Öyküde ön gönderme ve art göndermeler, sadece aynı CBB'yi oluşturan cümleler arasında görülmez. CBB'ler arasında da ön göndermelere ve art göndermelere rastlanır. Öykünün son cümlesinde [*ben oraya, o masa başına mı dönmeliydim* (163)] yer alan 'oraya'nın yazarın iş yerinde küçük odası içinde yer alan çalışma masası olduğu 1. CBB'nin 3. mini mikro metnindeki 21. cümleye ön gönderme yapılarak anlaşılabilir. Yine 2. CBB'nin ilk cümlesi olan 39. cümlede (*ben de onlardan biriyim*) yer alan 'onlar'ın kim oldukları 1. CBB'deki cümlelere ön gönderme yapılarak bulunur.

Çalışmanın 'Giriş' bölümünde her CBB'nin giriş, gelişme ve sonuç bölümleri olduğu, CBB'nin giriş bölümündeki herhangi bir birimin kendisini ya da belirtisini sonuç bölümünde gösterdiği belirtilmişti. Ayrıca CBB'nin kuruluşunun cümlenin kuruluşuna benzediği de açıklanmıştı. Buna göre çalışmada CBB'lerdeki giriş, gelişme ve sonuç cümleleri belirlendi. Gerçekten de CBB'nin açıldığı unsurla kapandığı görüldü. Bunu örneklendirmek için öykünün 9. CBB'sine bakılırsa:

Giriş

benimkiler hep küçük sıkıntılar (137)

çünkü ben de küçük bir adamım (138)

Gelişme

ben geçen gün öylesi sıradan bir şeye sıkıldım ki, ben benim kendi kendime şaştım sonradan (139)

ben demek artık ayrıntılara ve satır-Øaralarına iniyorum (140)

ben geçen gün eve dönüyordum (141)

ben geçen gün bizim evimizin bulunduğu sokağa sapmıştım (142)

geçen gün benim kendi kendimle benim konuştuğum küürtlü ve soğuk akşamüstlerinden biriydi-Ø (143)

geçen gün kol kola girmiş bir çift benim yanımdan geçerken ben kol kola girmiş çiftin konuşmalarından bazılarını istemedim ben duydum (144)

geçen gün kısa boylu ve şişman kadın adama biraz fasulye var-Ø diyordu-Ø (145)

geçen gün kısa boylu ve şişman kadın adama ben onu ısıtırdım diyordu-Ø (146)

geçen gün kısa boylu ve şişman kadın adama çorba da kaldıydı-Ø diyordu-Ø (147)

geçen gün adam da: "Bu yeter canım, biz onlarla geçiştiririz işte," diye onaylıyordu-Ø onu (148)

geçen gün ben bu konuşmaların bu kadarını duydum (149)

ama geçen gün bu konuşmalar benim yaşam sevincimi söndürmeye yetti-Ø (150)

Sonuç

neden (151)

ben bu konuşmaların neden yaşama sevincimi söndürdüğünü bilmiyorum (152)

insanların akşamı nasıl geçiştireceklerini insanların düşüncelerinden ve insanların bunu dile getirmelerinden daha doğal ne olabilirdi-Ø (153)

ben dedim ya benimki sıkıntı-Ø (154)

Yukarıda görüldüğü gibi ilk 2 cümle CBB'nin giriş cümlesidir. Bu cümlelerde yazar kendisinin sıradan, basit bir insan olduğunu ve bu nedenle de basit, sıradan şeyleri kendisine sıkıntı yaptığını belirtmektedir. Bu cümlelerden sonra gelen 12 cümlede de bu ilk 2 cümlede söylediklerini ispatlamak için, başından geçen bir olayı anlatmakta ve bu olayda gerçekten basit şeylere canının sıkıldığını göstermektedir. Bu bölüm CBB'nin gelişme bölümüdür. CBB'nin sonuç bölümü olan son 4 cümlede ise tekrar küçük şeylerden sıkıldığını ve bunun nedenini bilmediğini söylemektedir. Görüldüğü gibi CBB'nin ilk cümlesi olan 137. cümle ile son cümlesi olan 154. cümle aynı anlama gelen cümlelerdir ve hatta yazar son cümlede bunu, daha önce de, yani ilk cümlede belirttiğini de söylemiştir. Sonuç olarak CBB'nin giriş bölümündeki bir birim, burada 'sıkıntı' ve

'ben' sözcükleri, kendilerini yine sonuç bölümünde göstermişlerdir. CBB'nin kuruluşunun cümlelerin kuruluşuna benzediği de aynı CBB üzerinde gösterilebilir. Buna göre özne cümlede, yüklemde belirtilen işi, oluşu ya da hareketi kimin yaptığını anlatan bölümdür. Giriş bölümü ise CBB'de konunun açılışıdır, konudan ilk defa bu bölümde bahsedilir. Bu yönüyle özne gibidir. 9. CBB'nin tüm cümleleri tek bir cümle gibi düşünülürse, konunun bahsedildiği ilk 2 cümle yani giriş cümleleri öznedir. Çünkü yazar, ilk 2 cümlede kendisinin basit bir insan olduğu için sıradan şeylere canının sıkıldığını belirterek tüm CBB boyunca anlatacağı konuyu ortaya koymuştur. Gelişme bölümündeki cümleler giriş bölümünde bahsedilen konuyu yani yazarın küçük şeylere sıkıldığını ispatladığı, örneklendirdiği, yazarın küçük şeylere nasıl sıkıldığını belirttiği için cümlelerin tümleci gibidir. Çünkü tümleçler de özne ve yüklem hakkında daha ayrıntılı bilgiler verir. Örneğin yüklemde bildirilen işin ne zaman, nerede, kiminle, niçin, nasıl yapıldığını ve kimleri etkilediğini belirtir. Sonuç bölümündeki son 4 cümle ise cümlelerin yüklemi gibidir. Çünkü yazar giriş bölümünde olduğu gibi yine basit şeylere sıkıldığını belirterek CBB'ye son noktayı koymuştur. Yüklemde de öznenin işareti vardır ve yüklem öznenin yaptığı işi anlatarak cümlelerin bittiğini söyler. Buna göre CBB'deki giriş + gelişme + sonuç bölümleri; cümledeki özne + tümleç + yükleme benzer.

CBB'lerin bir özelliği de CBB'lerde ve CBB'ler arasında köprü görevini üstlenmiş geçiş cümlelerinin bulunmasıdır. Buna göre, öyküdeki CBB'lerde de köprü görevini üstlenmiş cümleler vardır. Örneğin 2. CBB'nin ilk cümlesi [ben de onlardan biriyim (39)] 1. CBB ile 2. CBB'yi birbirine bağlayan bir köprüdür. Çünkü burada bahsedilen '*onlar*'ın kim olduğu ancak 1. CBB'den çıkarılabilir. Yazar, bu cümleyle 1. CBB ile bağlantılı farklı bir CBB'ye geçiş yapmıştır. Yine 3. CBB 'nin de ilk cümlesi geçiş cümlesidir. [**bu** öbür günler gibi bir gün (45)] Burada da '*öbür günler*'in nasıl olduğu yine 3. CBB'den önceki diğer CBB'lerden anlaşılabilir. Yazar, bu cümleyle 1 ve 2. CBB ile 3. CBB arasında bir bağ kurmaktadır.

Cümledeki en küçük dil birimi nasıl sözcükse, cümle üstü birimdeki en küçük dil birimi de cümledir. Buna göre öyküdeki CBB'ler de cümlelerden oluşmuştur. Yine nasıl cümledeki sözcük sayısı sınırlandırılmazsa, CBB'deki cümle sayısı da

sınırlandırılmaz. Öyküdeki CBB'lerde de cümle sayılarının oldukça farklılık gösterdiği görülür. Buna göre öyküdeki CBB'ler, cümle sayılarına göre büyükten küçüğe doğru sıralanırsa; 1. CBB 38 cümle ile 1. sırada yer alır. Ardından 26 cümle ile 3. CBB, 20 cümle ile 5. CBB, 18 cümle ile 9. CBB, 16 cümle ile 8. CBB, 12 cümle ile 4. CBB, 10 cümle ile 6. CBB, 9 cümle ile 10. CBB, 8 cümle ile 7. CBB ve son olarak da 6 cümle ile 2. CBB gelir. CBB'lerdeki cümle sayısının bahsedilen konuya göre değiştiği söylenebilir.

CBB'ler ile ilgili bir özellik de bir CBB'nin kapandığı yerden diğer CBB'nin açılmasıdır. Buna göre bir konu anlatılırken nasıl bir cümle bittiği zaman ardından hemen başka bir cümle geliyorsa CBB'ler de aynen öyledir. Çünkü CBB de bir dil birimidir ve öyküde bir CBB'nin ardından hemen o CBB ya da daha önceki CBB'ler ile bağlantılı farklı bir CBB açılmaktadır.

CBB'yi oluşturan cümleler arasında anlam ve biçim ilişkisi vardır. Her ikisi de CBB'nin oluşmasına hizmet ederler. İkisi de birbirinden ayrı düşünülmez. Birinin zayıfladığı yerde diğeri güçlenerek CBB'nin oluşmasını sağlar. Bu çalışmanın gerçekleştirilmesinin amacı işte CBB'nin bu özelliği ile ilgilidir. Çalışmanın 'Giriş' bölümünde de belirtildiği gibi önceden dille ilgili çalışmalar hep dilin biçimsel yönü üzerinde yapılıyordu ve kural koymayı amaçlıyordu. Dilin anlamsal yönü hep göz ardı edilmişti. Ancak bilindiği gibi, her türlü dil biriminin bir biçimsel bir de anlamsal işlevi vardır. İletişim dil birimlerinin anlamsal işlevleriyle kurulur. Bu nedenle mutlaka tüm dil birimlerinin anlamsal işlevlerini incelemek gerekir. İşte bu çalışmadaki amaç da iletişimde dil birimlerinin anlamlarının önemli olduğunu, bu nedenle dille ilgili çalışmalarda mutlaka anlama öncelik verilmesi gerektiğini ispatlamaktır. Çalışmada amacı gerçekleştirmek, için Cemil Kavukçu'unun 'Çalınamayan Gün' adlı öyküsü seçildi, bu öyküyü oluşturan tüm cümleler arasındaki anlam ilişkileri tek tek bulundu. Yukarıda da değinildiği gibi çalışmada cümlelerin tek başlarına tam ve net yargı bildirmede yetersiz olduklarından ve tüm dil birimlerinin anlamlarını kendilerinden önce ve sonra gelen diğer dil birimlerinden hareketle kazandıklarından; öyküdeki tüm cümleler anlamlarına göre gruplandırıldı. Ve toplanan bu gruplara cümleden büyük birlik (CBB) dendi. Çalışma gerçekleştirilirken gerçekten de tek başına cümleler

arasındaki anlam ilişkilerinin CBB'lerin oluşmasını sağladığı görüldü. Yukarıda da bahsedildiği gibi CBB'yi oluşturan cümleler arasında anlam ilişkisinin bittiği yerde hemen CBB'nin kapandığı ve ardından farklı bir CBB'nin açıldığı görüldü. Yani CBB'lerin oluşmasında cümleler arasındaki anlamsal ilişkilerin önemli olduğu anlaşıldı. Buna göre CBB'nin de diğer dil birimleri gibi bir dil birimi olduğundan hareketle aynı özellik diğer dil birimleri için de genellenebilir. Örneğin; cümlede de anlamın bittiği yerde hemen cümle biter, ardından farklı bir cümle daha gelir.

CBB'nin bir özelliği de CBB'yi oluşturan cümlelerde bağdaşıklık ve tutarlılığın olmasıdır. Bilindiği gibi bağdaşıklık dil birimlerinin dilbilgisi kurallarına uymasındır, tutarlılık ise cümleden büyük birliği oluşturan cümleler arasındaki anlam ve mantık bağıntısıdır. Zaten çalışmada öyküdeki cümleler arasında tutarlılık incelendi. Ve gerçekten de cümleler arasında anlam bağlantısının olduğu görüldü. Yine cümlelerde bağdaşıklığa aykırı bir durumun olmadığı görüldü.

Öyküdeki cümleler arasındaki anlam ilişkileri; cümleler arasında kişi, zaman, mekan, nesne ortaklığı; sebep- sonuç ilişkileri; karşıtlık, parça-bütün, soyut-somut, özel-genel ilişkisi; olumluluk-olumsuzluk ilişkisi; cümleleri oluşturan sözcükler arasında eş anlamlılık, zıt anlamlılık, yakın anlamlılık, aynı kavram alanına girme; cümleler arasında soru-cevap bağı ve tekrarlar bulunup bulunmadığına bakılarak incelendi. Yani çalışma gerçekleştirilirken kıstaslar yukarıda sayılan unsurlar oldu. Şüphesiz çalışmada bu kıstaslarla ilgili de çeşitli sonuçlar çıkarıldı.

Cümleler arasındaki kişi ortaklığı cümleleri anlamsal yönden birbirine bağlayan en önemli bağlardan biridir. Buna göre öyküde aynı CBB'yi oluşturan cümlelerde hep aynı kişiler vardır. Hatta bazen farklı CBB'lerde de aynı kişiler yer almaktadır. Ancak bu CBB'lerde aynı kişiler yer almasına rağmen zaman, mekan ya da konu farklı olduğu için yeni bir CBB açılmıştır. Öyküde genelde kişiler değiştiği zaman CBB kapanıp, yerine farklı bir CBB açılmıştır. 1. CBB'nin kapanıp 2. CBB'nin açılmasında, 4. CBB'nin kapanıp 5. CBB'nin açılmasında (5. CBB'de 4. CBB'deki kişiye farklı kişiler eklenmiştir.), yine aynı şekilde 7. CBB'nin kapanıp 8. CBB'nin açılmasında (burada da CBB'ye yeni kişiler eklenmiştir) ve 8. CBB'nin kapanıp 9. CBB'nin açılmasında cümlelerdeki kişi değişikliğinin etkisi olmuştur. Öyküde kişiler cümlelerde çok çeşitli

şekillerde bulunur. Kişiler bazen, yüzey yapıda; çoğunlukla da derin yapıda karşımıza çıkar. Derin yapıda bulunduğu zaman, cümlenin kişisi yüklemdeki kişi ekinden anlaşılır. Bilindiği gibi cümlelerde zamirlerin kimi, neyi anlattığı tam belli değildir. Bunların kimi, neyi anlattığını bulabilmek için daha önceki ya da sonraki cümlelere gönderme yapmak gereklidir. İşte öyküde kişi ekleri ya da zamirleri sadece bir önceki ya da bir sonraki cümlelere değil, çok uzak cümlelere de gönderme yapmaktadır.

Öyküde genellikle yazar kendini CBB'lerde hissettirir. 1.CBB hariç diğer tüm CBB'lerde yazar öykünün hem baş kahramanı hem de anlatı kişisidir. Öyküdeki tüm anlatılanlar yazarla ilgilidir ve bunlar yazarın ağzından verilir. Ancak özellikle 1. CBB'nin tüm cümlelerinde ve 9. CBB'nin 145, 146, 147, 148. cümlelerinde [*geçen gün kısa boylu ve şişman kadın adama biraz fasulye var-Ø diyordu-Ø*(145), *geçen gün kısa boylu ve şişman kadın adama ben onu ısıtıyorum diyordu-Ø* (146), *geçen gün kısa boylu ve şişman kadın adama çorba da kaldıydı-Ø diyordu-Ø*(147), *geçen gün adam da: "Bu yeter canım, biz onlarla geçiştiririz işte," diye onaylıyordu-Ø onu* (148)] yazardan farklı kişiler vardır. Ve bu cümlelerde yazar varlığını hissettirmeden sadece gözlemlerini verir.

Öyküden özellikle baş kahraman olan yazarın çevresi, az da olsa geçmişi, ailesi, iş yaşamı ve özel hayatı, içinde bulunduğu ruh hali ile ilgili çeşitli bilgiler öğrenilmektedir.

Cümleler arasındaki zaman ortaklığı da cümleleri anlamsal yönden birbirine bağlayan, CBB'nin oluşmasını sağlayan en önemli bağlardan biridir. Çünkü cümlenin zamanı, o cümlede bildirilen yargının ne zaman gerçekleştiğini verir. Cümlelerde zaman kavramı, cümlenin eylemindeki zaman eklerinden anlaşılmaktadır. Öyküdeki cümlelerin eylemlerindeki zaman eklerinde çok çeşitlilik vardır. Ancak öykünün cümlelerinde en çok şimdiki zaman eki, ardından da geniş zaman eki kullanılmıştır. Yalnız öyküde şimdiki zaman eki hiçbir zaman gerçek işleviyle kullanılmamış, hep süreklilik işleviyle kullanılarak, geniş zamanı bildirmiştir. Bu durum da dil birimlerinin asıl anlamsal işlevlerinin önemli olduğu, çünkü iletişimin dil birimlerinin biçimsel işlevleriyle değil de anlamsal işlevleriyle kurulduğu şeklindeki savımızı ispatlar. Buna göre öyküde

biçimsel açıdan birbirinin aynı olmayan geniş zaman eki ve şimdiki zaman eki aynı anlamda kullanılmış, bunların anlamsal işlevleri aynı olmuştur.

Yine öyküde aynı CBB içinde çok farklı zaman ekleri vardır. Ancak bu ekler de her zaman biçimsel işlevlerinin bildirdiği anlamda kullanılmamışlardır. Örneğin 3. CBB'nin ilk 2 cümlesi olan 45. cümlede eylem geniş zamanla, 46. cümlede ise; şimdiki zamanla çekimlenmiştir. [*bu öbür günler gibi bir gün* (45), *ama ben sıkılıyorum* (46)] Ancak bu cümlelerden sonraki diğer tüm cümleler geçmiş zamanla yazıldığı için bu iki cümlede bildirilenlerin de aslında geçmiş zamanda yaşandığı görülür. Yazar, burada okuyucuları olayın yaşandığı ana götürmek için bu zaman eklerini tercih etmiştir. Ancak her zaman bu yöneme başvurmamıştır. Cümlelerin zamanını verirken bazen burada olduğu gibi olay anını, bazen de konuşma anını odak olarak seçmiştir. Konuşma anını odak seçtiği cümlelerde zaman ekleri gerçek işlevleriyle verilmiştir. Yine bilindiği gibi cümlelerdeki zaman ekleri belirsiz kalmakta, cümlede bildirilen eylemin zamanını tam olarak verememektedir. Bu nedenle yazar, zamanı somutlaştırmak için bazen zaman zarfları kullanmıştır. Ancak zaman zarflarına çok sık başvurmamıştır.

Cümleler arasında ortak mekan ilişkisi de cümleleri birbirine bağlamada önemli bir unsurdur. Buna göre öyküde bazı CBB'lerde mekanın farklılaşması da bir CBB'nin kapanıp, diğerinin açılmasında etkili olmuştur. Öyküdeki 1. CBB'de, 3. CBB'nin ilk mini mikro metninde, 5. CBB'de, 6. ve 7. CBB'lerde mekan iç mekandır. 3. CBB'nin 2. mini mikro metninde, 9. ve 10. CBB'lerde de mekan dış mekandır. Ancak CBB'lerde sadece mekanın neresi olduğu belirtilmiş, mekan ayrıntılı olarak tasvir edilmemiştir.

Öyküdeki CBB'lerde cümleler arasındaki nesne ortaklığı sadece 1. CBB'nin 4. mini mikro metninde ve 3. CBB'nin 2. mini mikro metninde vardır. Bu nedenle öyküdeki cümlelerin anlamsal açıdan birbirine bağlanmasında, cümleler arasında ortak nesne bulunması çok etkili olmamıştır. 1. CBB'nin 4. mini mikro metnindeki cümlelerde iş yerinde çalışanların maaşlarını nasıl aldıkları anlatıldığı için bu CBB'deki cümlelerin nesnelere para ve parayla ilgili sözcüklerdir. Bu da cümleleri anlamsal açıdan birbirine bağlamada etkili olmuştur.¹

¹ Ayrıntılı bilgi için bkz. s. 60-61

Öyküdeki CBB'leri oluşturan cümleler arasında sebep- sonuç ilişkisi genelde çok güçlü ve karmaşıktır. Çünkü öyküde tek bir sebeple birden çok sonuca bağlanan cümleler olduğu gibi, birden çok sebeple tek bir sonuca bağlanan cümleler de vardır. Örneğin 8. CBB'de tek bir sebep, 12 sonuca bağlanmıştır. Yine aynı CBB'de 5 sebep cümlesinin 1 sonucu vardır.² Yine sebep-sonuç ilişkisi sadece ardışık cümleler arasında bulunmaz, aynı zamanda birbirinden uzakta olan cümleler arasında da sebep-sonuç ilişkisi vardır. Cümleler arasındaki sebep-sonuç ilişkisi, öyküdeki cümlelerin birbirine anlamsal açıdan bağlanmasında etkili olmuştur.

Öyküdeki cümleler karşıtlık ilgisiyle birbirine bağlanırken her zaman karşıtlık bildiren bağlaçlara yer verilmemiştir. Yine aynı CBB içinde sadece ardışık cümleler değil, birbirinden uzak olan cümleler de karşıtlık ilgisiyle birbirine bağlanmışlardır.

Öyküdeki CBB'lerde olumluluk-olumsuzluk ilişkisi cümleleri birbirine bağlamada çok etkili değildir. Çünkü aynı CBB'nin içinde hem anlamca olumlu hem de olumsuz cümleler aynı anda bulunmaktadır. Örneğin 5. CBB'de 20 cümle vardır. Bunların 16 tanesi anlamca olumlu, 4 tanesi ise anlamca olumsuzdur.

Öyküde soru cümlelerine çok fazla yer verilmemiştir. Zaten bu cümleler de cevap almaya yönelik değildir. Yazar, sorduğu soruları bir cümle sonra kendisi yanıtlamıştır. Bu nedenle öyküde soru cümleleri gerçek işlevleriyle kullanılmamışlardır. Örneğin 2. CBB'nin 40. cümlesinde yazar soru sözcüğü kullanarak soru sormuştur. Ancak 41. cümlede sorusunu yine kendi yanıtlamıştır.

Soru cümlesi:

ben bu devinimsiz yaşamın içine, bu kırsıldöngünün içine ne zaman girdim (40)

Cevap cümlesi:

ben bu devinimsiz yaşamın içine, bu kırsıldöngünün içine ne zaman girdiğimi bilmiyorum (41)

CBB'yi oluşturan en önemli bağlardan biri de tekrarlardır. Öyküde de her türlü tekrarlara çok sık yer verilmiştir. Tam tekrar, bir cümlede kullanılan herhangi bir

² Ayrıntılı bilgi için bkz.. 212-213-214-215

birimin diğer cümlelerde olduğu gibi aynen kullanılmasıdır. Öyküdeki tam tekrarları en çok ekler, ekler arasında da cümlelerin eylemlerinde bulunan zaman ve kişi ekleri oluşturur. Öyküdeki sıfır tekrarları ve eksik tekrarları ise; genellikle zamirler oluşturur. Eksik tekrarların ne anlama geldiğini bulmak için daha önceki cümlelere gönderme yapmak gerekir. İşte öyküde geçen eksik tekrarlar bulunurken sadece bir önceki cümleye değil, daha önceki cümlelere de gönderme yapılır. Böylece cümleler eksik tekrar yoluyla anlamsal olarak bağlanmış olur.

Çalışmada cümlelerin bağlanmasında, CBB'lerin oluşumunda tekrarların yükünün büyüklüğünün yadsınamayacak kadar çok olduğu görülmüştür.

SÖZLÜK

Anlamsal Bağ: Dil birimlerini birbirine bağlayan anlamsal ilişkidir. Üstünova bunu şu şekilde açıklar: “Dili oluşturan birimler arasında var olan, derin yapıda yer alan soyut ilişki, iletişimde temel olan, birimleri birbirine bağlayan anlamsal ilişkidir”¹

Anlatıcı: Anlatısal metinlerde öyküyü anlatan kişidir. Anlatıdaki tüm olaylar anlatıcının bakış açısıyla verilir.

Anlatma Zamanı: Anlatıda sözü edilen olayların okuyucuya aktarıldığı zamandır.

Bağdaşıklık: Dil birimlerinin dil bilgisi kurallarına uymalarıdır.

Biçimsel Bağ: Dil birimlerini birbirine bağlayan, dil bilgisi kurallarıyla belirlenen bağıdır.

Cümleden Büyük Birlik (CBB): Aralarında anlam ve biçim bağı bulunan cümleler topluluğudur.

Çıkarım: Verici tarafından iletilen bir bildiriden, alıcının çıkardığı anlamlardır.

Derin Yapı: Cümlenin gösterilen yanı yani anlamla ilgili yanıdır.

Dış odaklayım: Bir anlatıda, anlatılanlar anlatı dışındaki bir kişinin bakış açısıyla veriliyorsa o anlatıda dış odaklayım vardır.

Eksik Tekrar: Bir cümlede kullanılan herhangi bir birimin diğer cümlelerde farklı şekilde yer almasıdır.

Eksilti: Dili kullananlar tarafından aynı biçimde doldurulabilen boşluklardır.

Gösteren yan: Göstergenin sese yazıya dökülmüş, gözle görülebilen, kulakla duyulabilen biçimsel; biçimsel, somut yanıdır.

Gösterge: Herhangi bir kavramı anlatan, çağrıştıran her türlü işaret, resim, söz vb’dir

Gösterilen Yan: Göstergenin iletişimde kullanılan anlamsal yanıdır.

¹ Üstünova, Kerime, *Türkçe’de Yapı Kavramı ve Söz Dizimi İncelemeleri*, Uludağ Üniversitesi Basımevi, Bursa, 2002, s. 34.

İç odaklayım: Bir anlatıda anlatılanların anlatı kişinin bakış açısıyla verilmesine denir.

Mini Mikro Metin (M.M.M): Cümleden büyük birlik içinde aynı konunun farklı yönlerden çözümlenmiş bölümlerine denir.

Öykü zamanı: Anlatıda sözü edilen olayların yaşandığı zamandır.

Sezdirim: Vericinin metinde açık olarak belirtmediği, ama dolaylı olarak çıkarılmasını istediği bilgilerdir.

Sıfır Tekrar: Cümlelerin derin yapısında bulunan eksiltelerin cümlenin yüzey yapısına çıkarılmasıdır.

Tam Tekrar: Bir cümlede bulunan herhangi bir birimin diğer cümlelerde olduğu gibi bulunmasıdır.

Tutarlılık: Cümleden büyük birliği oluşturan cümleler arasındaki anlam ve mantık bağlantısıdır.

Yüzey Yapı: Cümlenin sese, yazıya dökülmüş; biçimsel, somut yanıdır.

KAYNAKLAR

- Akerson, Fatma Erkman – Ozil, Şeyda, *Türkçe’de Niteleme İşlevli Yan Tümceler*, Türk Dilleri Araştırmaları Dizisi: 22, Simurg Yayınları, İstanbul, 1998.
- Aksan, Doğan, *Şiir Dili ve Türk Şiir Dili (Dilbilim Açısından Bakış)*, Engin Yayınevi, Ankara, 1995.
- , *Anlambilim Anlambilim Konuları ve Türkçe’nin Anlambilimi*, Engin Yayınevi, Ankara, 1999.
- Aksan, Mustafa –Aksan, Yeşim “Metin Kavramı ve Tanımları”, Dilbilim Araştırmaları 1991, Hitit Yayınevi, Ankara, 1991.
- Aktaş, Tahsin, “Metin Oluşumunda Bağlaçların Yeri”, Türk Dili Dil ve Edebiyat Dergisi, S. 505, Ankara, Ocak 1994.
- Canpolat, Mustafa, “Şiir ve Dil”, Dilbilim Araştırmaları 1994, Hitit Yayınları, Ankara, 1994.
- Çetişli, İsmail, “Edebiyat Dili /Edebi Dil”, Türk Yurdu, S. 162-163 (Şubat Mart).
- Çoban, Ahmet, *Edebiyatta Üslup Üzerine (Sözün Tadını Dilde Duyumak)*, Akçağ Yayınları, Ankara, 2004.
- Durak, Mustafa, *Her Yönüyle Tahsin Yücel*, Multilingual, Matbaa 70, İstanbul, 2000.
- Günay, Doğan, *Metin Bilgisi*, Multilingual, İstanbul, 2003.
- , *Dil ve İletişim*, Multilingual, İstanbul, 2004.
- Göksu, Özkan, “Dilde Yapı Kavramı ve Geleneksel Yaklaşım”, Dilbilim ve Dil Bilgisi Konuşmaları I, TDK Yayınları: 465, “Ankara, 1980.
- Güzelşen, Mehmet Rifat, “Dilbilim ve Göstergibilim Açısından Yazınsal Söylem”, Dilbilim, İstanbul Üniversitesi Yabancı Diller Yüksekokulu Fransızca Bölümü Dergisi, S. 3.
- İnce, Işıl, “Türkçe’nin Çekirdek Tümcelerindeki Kurucu Yapılara Üretimsel-Dönüşümlü Dilbilgisi Açısından Bir Yaklaşım”, Dilbilim Araştırmaları 1990, Hitit Yayınevi, Ankara, 1990.
- İnce, Özdemir, “Yazınsallık”, Adam Sanat, S. 87 (Şubat).
- Kaplan, Mehmet, “Tevfik Fikret” (Devir- Şahsiyet- Eser), Dergah Yayınları, İkinci Baskı, İstanbul.
- Kavukça, Cemil, *Pazar Güneşi*, Can Yayınları, İstanbul, 2000.

- Kıran, Ayşe, Eziler, “Dilbilim- Göstergibilim İlişkileri” , Dilbilim Araştırmaları 1990, Hitit Yayınları, Ankara, 1990.
- Kıran, Zeynel – Kıran, Ayşe Eziler, *Dilbilime Giriş*, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2001.
- Kocakaplan, İsa, *Açıklamalı Edebi Sanatlar*, MEB Yayınları, İstanbul.
- Oralış, Meral, Ozil, Şeyda “Metindilbilimsel Yaklaşımla Yazınsal bir metni Çözümleme Denemesi”, Dilbilim Araştırmaları 1992, Hitit Yayınları, Ankara, 1992.
- Özünü, Ünsal, *Edebiyatta Dil Kullanımları*, Multilingual Yayınları, İstanbul, 2001.
- Sausseure, Ferdinand de, *Genel Dilbilim Dersleri*, çev: Berke Vardar, Multilingual, İstanbul, 1998.
- Sözer, Önay, “Üslup Deneyi”, Türk Dili Dil ve Edebiyat Dergisi, S. 323 (Ağustos).
- Türkçe Sözlük , C.1, TDK Yayınları: 549 Sözlük Bilim ve Uygulama Kolu Yayınları:1, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara, 1998.
- Uçan, Hilmi, “Dil, Yazar, Metin, Eleştiri Bağlamında Yapısalcılık”, Hece Aylık Edebiyat Dergisi Eleştiri Özel Sayısı, Yıl 7, Sayı 77 / 78 / 79, Ankara, Mayıs / Haziran / Temmuz 2003.
- Uslu, Mustafa, “Üslup’a Dair”, Çınar, S. 1 (Eylül).
- Üstünova, Kerime, *Dede Korkut Destanları ve Cümleden Büyük Birlikler*, Alfa Yayınevi, İstanbul, 1998.
- , “Cümleler Arası Anlam ve Biçim Bağı Sağlayan Ögeler”, Dil Yazıları, Akçağ Yayınları, Ankara, 2002.
- , “Cümleden Büyük Birimler”, Dil Yazıları, Akçağ Yayınları, Ankara, 2002.
- , “Cümle Çözümlemelerinde Yüzey Yapı- Derin Yapı İlişkileri”, Dil Yazıları, Akçağ Yayınları, Ankara, 2002.
- , *Dil Yazıları*, Akçağ Yayınları, Ankara, 2002.
- , “En Büyük Dil Birimi Cümle midir?”, Dil Yazıları, Akçağ Yayınları, Ankara, 2002.
- , “Söz Diziminde Anlamsal ve Biçimsel Özelliklerin Aynı Çatı Altında Toplanma Zorunluluğu”, Dil Yazıları, Akçağ Yayınları, Ankara, 2002.

————— *„Türkçe’de Yapı Kavramı ve Söz Dizimi İncelemeleri*, Uludağ Üniversitesi Basımevi, Bursa 2002.

————— „Dilek Kiplerinde Zaman Kavramı”, Türk Dili Dil ve Edebiyat Dergisi, S. 635, Ankara, Kasım 2004.

Vardar, Berke, *Dilbilimin Temel Kavram ve İlkeleri*, Multilingual, İstanbul, 2001.

————— *„Açıklamalı Dilbilim Terimleri Sözlüğü*, Multilingual Yabancı Dil Yayınları, İstanbul, 2002.

EKLER

ÇALINAMAYAN GÜN

Bedenlerinin bütün yükünü vererek asılıyorlar meşin tutaçlara ya da nikelajı yer yer dökülmüş demir borulara. İlk durakta binip oturma şansını yakalayanlar, katlanmış gazetelerini okumaya çalışıyorlar. Arada, yeni binenlerle selamlaşmak, hafifçe gülümsemek için başlarını kaldırıyorlar. Arada da gözlerini kısıp camdan dışarı bakarak bir şeyler düşünüyorlar. Birkaç uygar kişinin dışında, çoğunun umurunda değil ayakta dikilen bayanlar. Her durakta biraz daha doluyor servis otobüsü. Yol boyu pek konuşan olmuyor; trafik lambalarının, polis düdüklarının, klaksonların değişmez düzenine kapılarak birbirine benzeyen günlerden birini daha yinelemeye gidiyorlar. Akşam dönüşü de aynı şeyler çok küçük değişikliklerle yinelenecek; örneğin herkes aynı anda otobüslerin kapılarına yığıldığından, daha çok, kaba görünümlü erkekler dolduracak koltuklan ve kimse gazete okumayacak. Suskunluk, belirli duraklarda inenlerin inmeyenlere iyi akşamlar dilemelerine dek sürecek.

İki otobüs yolculuğu arasına sıkışmış bu daracık yaşama katlanmak öylesine kolay ki, insan günlerin nasıl geçtiğini anlamıyor bile. Her şey 'günaydın' ve 'iyi akşamlar'la sınırlanmış. Herkes bu otobüsün doğurduğu kardeş yaratıklar gibi; gözlerini burada açmışlar, burada kapayacaklar. Bir gün bu servislere binmeseler yaşamayı şaşırarak gibiler.

Küçücük odalara doldurulmuş masalarda oturan bunca insan, her sabah birbirine 'günaydın', öğle dinlencesi başlarken 'afiyet olsun', iş saati bitiminde de 'iyi akşamlar' - bir de cuma akşamları 'iyi tatiller'- demek zorunda. Onun dışında kimse konuşmuyor, gülmüyor, dert yanmıyor. Kabullenilmiş bir yaşam, belki de bir ceza,

Ay başlarında muhasebenin önünde oluşan uzun kuyrukta yapılan şakalar da (yinelene yinelene bıktırıcı oldular) güldürmüyor kimseyi. Parasını alan odasına koşuyor, masasına oturup paralarını yayıyor, önce bordrosundaki kesintileri hesaplıyor, parasını sayıyor, kağıt kalem alıp o ayın giderlerini saptıyor, parasını yeniden sayıyor. Sonra cüzdanına yerleştiriyor. Bütün bunlan yaparken yüzünde hiçbir anlam olmuyor.

Ben de onlardan biriyim. Bu devinimsiz yaşamın, bu kısırdöngünün içine ne zaman girdim, bilmiyorum. Sabahlan tıraş olurken aynadaki kaygılı yüzüme bakarak

günden güne çöktüğümü, hızla yaşlandığımı görüyorum. Tekdüzelik çarkı ağır ağır öğütüyor benî.

Öbür günler gibi bir gün. Ama ben sıkılıyorum. Sabah odaya girdiğimde, masamın başına oturup ilk sigaramı yaktığımda, tembel tembel yağan kara, pencereimin çevrelediği görüntüdeki tepelere yığılmış kondulara bakarken anlamıştım; her gün olduğu gibi saatin önce yarım, sonra da on sekiz olmasını bekleyemeyecektim. Tanımsız bir sıkıntı yüreğimin çevresinde birikiyordu.

Şefimden izin istedim. Devamsızlığı alışkanlık haline getirenlerden olmadığım için üzerinde durmadı. Ben yine de ipe sapa gelmez bir yığın gerekçe sıraladım. Garip bir suçluluk duygusu içindeydim.

İnsanın içine işleyen bir soğuk vardı. Yağış durmuştu. Sabahleyin, durakta servis otobüsünü beklerken yürümeyi, özgürce, amaçsızca dolaşmayı geçirmiştim içimden. Sinema afişlerine bakardım örneğin, ilgimi çeken *bir* film olursa... Yıllardır sinemaya gitmediğimi düşündüm. Simit yedim, paltomun yakasını kaldırıp dudağımın kıyısında bir sigara, vitrinlere bakardım. Kitapçuları gezerdim, dergileri karıştırırdım, bir pastanede sıcak salep içerdim. Sonra da, erkenden bastıran kış akşamını bir birahane de karşılardım.

Bunların hepsi düşüncede iyiydi de, daha dışarı çıkar çıkmaz, durakta dolmuş beklerken bütün ilginçliğini yitirivermiş, izin almak için uydurduğum yalanların pişmanlığa dönüşen sıkıntısı içimi kaplamıştı. Eski uçan ben değildim artık. Tekdüze yaşamın dışına çıkmak için bir gün bile çırpınsam, o eşek yükü derdi, omuzlarımda dolaştıracaktım.

Kendimle geçinmiyor, kimselere açılıp konuşamıyor ve günden güne çekilmez bir insan oluyorum, içedönük yapım yalnızca durgunlaşmış bir görüntüyü yansıtırken, içimde fırtınalar kopuyor. Yaşamın ayrıntıfan içinde yitip gidiyorum. Her şey bir fresk sanki, kimi yerleri silik, dökülmüş ve ben, bir o parçada buluyorum kendimi, bir öbür parçada.

Antik bir kalıntı gibi beton yığınları arasına sıkışmış, boğulup gitmiş - müteahhitlere karşı kendini yiğitçe savunan- ahşap bir evde annemle birlikte yaşıyoruz. Dededen kalma bu *çski z&uissı* statüsünün soa koruyucusu afen annemin yaşanuyfa

nofcCaıanmış gefecçğü Ablam ve ağabeyim -onca varsıllıklarına karşın- birer akbaba gibi dönüyorlar evin üstünde.

"Benim sağlığında kimse dokunamaz bu eve. Öldükten sonra da ne haliniz varsa görün."

Ev nasıl onu kuşatan apartmanlardan boğuluyorsa, biz içinde yaşayan iki can da aynı biçimde boğuluyoruz. Annem bana, benim geleceksiz yaşamıma acırken, ben de onun tek başmalığına, boşu boşuna,"salt acı çekilerek tüketilmiş yaşamına acıyorum. Annemde, yaşamı yanıtlayamamış, düş kırıklığına uğramış insanların bezginliğini görüyorum.

Oturup iki laf edecek, dertlerimizi birbirimize açacak gücümüz kalmadı artık. Sınırlı söyleşilerimizi daha çok annemin çözümsüz hastalıkları oluşturuyor. Benden ilgi bekliyor. Bir tek sözcük. Ama konuşamıyorum. Bu, içimi parçalasa da ağzımı açamıyorum. Beni bu değil de boş bir göz göze gelme ya da TV karşısında takma dişlerini yerinden çıkararak esnemesi müthiş etkiliyor. Canım sıkılıyor, içten içe kızıyorum ona. Sonra da böyle düşündüğüm için üzülüyorum. Sağa sola takılmayıp evde kaldığım geceler saatlerce konuşmadan oturuyoruz. Bize seslenmeyen TV açık oluyor ve birtakım görüntüler akıp geçiyor. Tüketimi körükleyen güler yüzlü kızlar ve genç adamlar sürekli bir şeyleri almamızı ya da birtakım bankaların güvencesi altına girmemizi öğütüyorlar, ama biz duymuyoruz, görmüyoruz onları; yalnızca gömüldüğümüz koltuklanımızda kıpırtısızca oturuyoruz. Çoğunlukla benim elimde okumak için alıp okuyamadığım bir kitap oluyor ya da bulmaca karelerine saplı kalemimle dalıp gidiyorum.

Bir pazar günü, yine aynı iletişimsizliği yaşarken -annem bundan sıkılmış olacak ki-elindeki gazete ekinde okuduğu bir yazıdan söz etmişti (pazar günleri ek veren gazetelerin çoğunu alıyoruz).

"Yeşil salataları bıçakla kesmemek gerekiyormuş, bazı vitaminleri ölüyormuş."

Sonra da gözlerini kocaman yapan gözlüklerinin ardından bana bakmıştı.

Hiçbir şey söyleyememiştim yeşil salatalar için.

Annem de saatler sürececek bir namazı kılmak için, benden bulamadığı ilgiyi Tanrı'dan bulmak üzere yerinden kalkıp yan odaya geçmişti. Yürürken, ağrılar çektiğini söylediği bacağı hafifçe sekiyordu.

Saçları otuzunda dökülen bir yorgun.

Ya da saç dökünü otuzunda bir yorgun.

Bir zamanlar ablam, ağabeyim, annem ve babamla yaşadığım bu dünyada tek basmayım artık. Ağabeyim, kafasının içi bilgisayara dönmüş bir borsa kurdu, boş zamanlarında yalnızca geçirmesini beceriyor. Geçmişle bağlan kopuk, bugün ve yarını yaşayan, düşlerini rakımlarla yıkayan ve artık benim için var olmayan biri. Ablamsa varsıllığı ile övünen, gezgin

bir kuyumcuya döndürdüğü bedeniyle tam bir hortlak! Babam yıllar önce ölümden bulmuş çözümü. Annem benimle birlikte - ama çocukluğumdaki annem değil- çile çekiyor. Sanki kalın bir camın ardından bakıyor bana.

Benimkiler hep küçük sıkıntılar. Çünkü ben de küçük bir adamım. Geçen gün öylesi sıradan bir şeye sıkıldım ki, kendi kendime şaştım sonradan, demek artık ayrıntılara ve satır aralarına iniyorum.

Eve dönüyordum. Evimizin bulunduğu sokağa sapmıştım. Kendi kendimle konuştuğum kükürtlü ve soğuk akşamüstlerinden biriydi. Kol kola girmiş bir çift yanımdan geçerken konuşmalarından bazılarını istemeden duydum. Kısa boylu ve şişman kadın adama:"... biraz fasulye var, onu ısıtırım...çorba da kaldıydı..." diyordu. Adam da: "Yeter canım, onlarla geçiştiririz işte," diye onaylıyordu onu. Bu kadarını duydum ama, yaşam sevincimi söndürmeye yetti. Neden, bilmiyorum. İnsanların akşamı nasıl geçiştireceklerini düşünmelerinden ve bunu dile getirmelerinden daha doğal ne olabilirdi...Dedim ya, benimki sıkıntı...

Kızılay'da dolmuştan indim. Durakta bir süre kararsız dikildim. Ne cadde boyu yürümek geçiyordu içimden, ne de vitrinler. Sözde bugünü çalmak ve bir okul kaçkını gibi başıboş yaşamak istemiştım, ama işgünü, alışılmadık bir saatte nasıl da yadırgıydı kent... Bir suç işliyor gibiydim. Oraya, o masa başına mı dönmeliydim...

ÖZGEÇMİŞ

Doğum Yeri ve Yılı :	Niğde/1981		
Öğr.Gördüğü Kurumlar :	Başlama Yılı	Bitirme Yılı	Kurum Adı
Lise :	1996	1999	Anamur Anadolu Lisesi
Lisans :	1999	2003	U.Ü. Eğitim fak. Türkçe Öğrt.
Yüksek Lisans :	2003		
Doktora :			
Medeni Durum :	Evli		
Bildiği Yabancı Diller ve Düzeyi:	:İngilizce -orta		
Çalıştığı Kurum (lar) :	Başlama ve Ayrılma Tarihleri	Çalışılan Kurumun Adı	
1.	12/09/2003	17/07/2006	Orhanbey İlköğretim Okulu (Orhangazi-BURSA)
2.	19/07/2006		Şükrü Köymen İlköğretim Okulu (Anamur-MERSİN)
Yurtdışı Görevleri :			
Kullandığı Burslar :			
Aldığı Ödüller :			
Üye Olduğu Bilimsel ve Mesleki Topluluklar :			
Editör veya Yayın Kurulu Üyelikleri :			
Yurt İçi ve Yurt Dışında katıldığı Projeler :			
Katıldığı Yurt İçi ve Yurt Dışı Bilimsel Toplantılar:			
Yayımlanan Çalışmalar :			
Diğer :			
			18/08/2006-İmza Özlem KESER